

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**AZERBAYCAN
TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ ÜZERİNE
BİR İNCELEME
YIL:1982- 1986, 239- 258. SAYILAR**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Devrim ŞENEL**

NİĞDE- 2008

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**AZERBAYCAN
TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ ÜZERİNE
BİR İNCELEME
YIL:1982- 1986, 239- 258. SAYILAR**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Devrim ŞENEL**

Danışman

Öğrt.Gör.Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ

NİĞDE- 2008

Onay ve Kabul Sayfası

Öğrt. Gör. Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ danışmanlığında Devrim ŞENEL tarafından hazırlanan ‘AZERBAYCAN TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (YIL 1982-1986, 239.-258. SAYILAR)’ adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: .../.../2008

JÜRİ:

Danışman : Öğrt. Gör. Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ
Üye :
Üye :

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nunTarih ve
Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Tarih: .../.../2008

Doç. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Hayatlarını Mili Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına ve bu uğurda mücadeleye adanmış, yurtsever Azeri aydınların çabaları ile 2 Şubat 1949 tarihinde Ankara'da 'Azerbaycan Kültür Derneği' kurulmuştur. Dernek faaliyetini 1 Nisan 1952'ye kadar konferanslarla sürdürmüş; bu tarihten sonra Azerbaycan Türk Kültür Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisi ulvi gayelerin bir sonucu olarak, bu gayelere hizmet etmek için var olmuş bir dergidir. Azerbaycan'ın bağımsızlık uğrunda verdiği mücadele ve diğer Türk halklarının Rusya'ya karşı yürüttüğü milli mücadele derginin başlıca konusu olmuştur.

Yüksek Lisans tezi olarak yapılan bu çalışmanın amacı Azerbaycan Türk Kültür dergisinin 1982- 1986 yılları arasında yayınlanan 239- 258. sayılı dergilerin sistematik olarak incelenmesidir.

Dergi iki bölüm altında incelenmiştir. İlk bölümde Azerbaycan Türk Kültür Dergisinin Azerbaycan- Türk kültür ve fikir hayatındaki yeri, künyesi, şekil ve içerik özellikleri ile yazar kadrosu hakkında bilgi verilmiştir. Bunun dışında dergide bulunan bütün malzemenin sistematik dökümünü içeren 'İçindekiler Tablosu' yer almıştır.

Tablo sonrası dergideki bilgiler tasnif edilerek 'Tahlili Fihrist' oluşturulmuştur. Dergide yer alan malzeme ve yazılar makale, öykü, söyleşi, söylev, şiirler; duyurular, düzeltmeler, fotoğraflar, reklamlar, taziyeler, tebrikler, tekzipler, telgraflar, teşekkürler ayrı başlıklar altında toplanmıştır. Malzemeler sırası ile sayı, tarih, yazar adı, başlık, sayfa, tür ve muhtevası açısından ele alınmıştır. Yazılar ve şiirler alfabetik sırayla 'Yazar Adlarına Göre', 'Konularına Göre' ve 'Türlerine Göre' olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

İkinci bölümde okuyanın dergiyi tanınmasına yardımcı olacak ve okuyanın fikir sahibi olmasını sağlayabilecek yazılardan seçilmiş örneklerle yer verildi. İkinci bölümün devamında dergide yazısı yer alan yazarların ve şairlerin hayatları ve eserleri hakkında bilgi verilmeye çalışıldı.

SUMMARY

Azerbaijan Culture Society/Association was founded on 2nd February 1949 with the efforts of nationalist Azerbaijani intellectuals who devoted their lives to the independence of National Azerbaijan Republic and to struggle for this sake. The association carried on its activities through conferences until 1st April 1952. From then on, Azerbaijan Turk Culture Journal began to be published.

Azerbaijan Turk Culture Journal is a journal which has existed as a result of high goals and for the purpose of serving these goals. The struggle that Azerbaijan made for the sake of independence and the nationalist struggle that other Turkish countries made against Russia has been the major subject of the journal.

The aim of this study, which is done as a master thesis, is a systematic examination of the journals numbered between 239 and 258, which were published between 1982 and 1986, of the Azerbaijan Turk Culture Journal.

The journal is examined under four sections. In the first section, information about the journal's identity, features of the journal's structure and content, its author staff and the journal's place in Turkish cultural and ideal life is given.

In the second section, an Analytical Index is established classifying the information in the journal. The materials in the journal are collected under eleven titles such as writings (article, story, chat, and speech), poems, announcements, proof readings, photos, advertisements, condolences, greetings, denials, telegraphs and thanking. Materials are studied in terms of, respectively, volume, date, author's name, title, page, genre and content. Writings and poems are examined alphabetically under three topics respectively "According to the Author Name", "According to the Subjects" and "According to the Genres".

In the third section, selected samples which will help the reader to learn about the journal and which may enable the reader to have an idea are included.

In the fourth section, information about the lives and works of the authors and poets whose writings have existed in the journal is given.

ÖNSÖZ

Bağımsız Milli Azerbaycan Cumhuriyeti için canı gönülden mücadele eden yazarların kurduğu 'Azerbaycan Türk Kültür Dergisi' 1 Nisan 1952 yılında yayın hayatına başlamış ve ulvi gayeler doğrultusunda varlığını sürdürögelmiştir. Dergi Azerbaycan'ın fikrî ve edebî yaşantısını ortaya koyarak bu yaşantının tanıtılmasını sağlamıştır.

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan bu çalışma, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde derginin kimlik bilgileri ve içindekiler tablosu, tahlilî fihrist, ikinci bölümde seçilmiş metinler, yazar ve şairlere ait biyografiler yer almıştır.

Çalışma sırasında Azerbaycan dergisinin imla ve üslûbuna sadık kalınarak, yazımlar günümüz Türkçesine uyarlanmadan verilmeye gayret gösterilmiştir.

Tezin amacı, Türk dili ve edebiyatı alanında bu yönde yapılacak araştırmalara katkı sağlayacak bir çalışma yapmaktır. Bu amaçla objektif bir bakışla ve titizlikle çalışıldı. Çalışmanın bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Dergi incelemesi sırasında inceleme metodu ve bilgi sağlama konusunda destek aldığım değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Hikmet KORAŞ'a, Öğr. Gör. Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ'a ; tez yazımında bana büyük destek olan eşim Ufuk ŞENEL'e, her zaman yanımda olan sevgili aileme candan teşekkür ve sonsuz saygılar sunarım.

2008
DEVİRİM ŞENEL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ONAY SAYFASI.....	3
ÖZET.....	4
SUMMARY.....	5
ÖNSÖZ.....	6
KISALTMALAR.....	13
GİRİŞ.....	14

Birinci Bölüm

İNCELEME

1. Derginin Basın ve Yayın Hayatımızdaki Yeri

A. Derginin Yayın Serüveni.....	19
B. Derginin Şekil Özellikleri.....	20
C. Derginin Muhteva Özellikleri.....	21
D. Derginin Yazar Kadrosu ve İçindekiler Tablosu.....	24

2. Tahlilî Fihrist

A. Yazar Adına Göre Yazılar.....	76
B. Konulara Göre Yazılar.....	104
1. Edebî Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Yazılar.....	104
2. Edebî Yazılar.....	105
3. Fikrî Yazılar.....	106
4. Güncel Yazılar.....	107

5. İlmî Yazılar.....	108
6. Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Yazılar	109
7. Siyasi Edebî Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Yazılar.....	110
8. Siyasi Yazılar.....	112
9. Tarihî Yazılar	116

C. Türüne Göre Yazılar

Edebî Türler

1. Anı.....	118
2. Biyografi.....	118
3. Eleştiri.....	120
4. Fıkra.....	120
5. Öykü.....	120
6. Röportaj.....	121
7. Söyleşi.....	121
8. Söylev.....	122
9. Makale.....	124
10. Şiir.....	131

10.1. Yazar Adına Göre Şiirler.....	131
-------------------------------------	-----

10.2. Konulara Göre Şiirler.....	137
----------------------------------	-----

10.2.1. Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler.....	137
--	-----

10.2.2. Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Şiirler.....	137
--	-----

10.2.3. Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler....	137
---	-----

10.2.4. Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler.....	139
--	-----

10.2.5. Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler.....	140
--	-----

10.2.6. Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler.....	140
---	-----

10.2.7. Fikrî Konular Üzerine Yazılmış Şiirler.....	141
10.2.8. Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler.....	141
10.2.9. Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler.....	141
10.2.10. Tarihî Konular Üzerine Yazılmış Şiirler.....	141
10.2.11. Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler.....	141
10.3. Türüne Göre Şiirler.....	144
10.3.1. Dramatik Şiirler.....	144
10.3.2. Epik Şiirler.....	144
10.3.3. Lirik Şiirler.....	145
10.3.4. Pastoral Şiirler.....	150
Edebî Olmayan Türler	
1. Araştırma.....	151
2. Bildiri.....	151
3. Düzeltme.....	151
4. Haber.....	151
5. İlan.....	155
6. Kutlama.....	158
7. Sözlük.....	158
8. Tanıtım.....	159
9. Tarih.....	159
10. Taziye.....	160
11. Telgraf.....	161
12. Teşekkür.....	161
13. Duyuru..	162
14. Fotoğraf. ..	166
15. Reklâm.....	174

İkinci Bölüm
SEÇİLMİŞ YAZILAR

A. Dil ve Edebiyatla İlgili Yazılar.....	178
1. Türk Boylarında Hızır İnanıcı.....	179
2. Azerbaycan Tiyatrosu.....	188
3. Alageyik Masalı.....	191
4. Azerbaycan'da Sanat Hayatı.....	192
5. Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair.....	194
6. Sensiz Hayatı Neylerem.....	199
B. Fikrî Yazılar.....	201
1. Karanlığa İtilen Dünya.....	202
2. Azerbaycan Yakın Tarihine Kısa Bir Bakış.....	205
3. Sovyet Rusya'daki Yeni Gelişmeler.....	207
4. Zulm ile Abad Olanın Sonu Berbat Olur.....	210
5. 27 Nisan Karanlığında Azerbaycan.....	213
6. Azerbaycan Başkenti Bakû'nün Adı Hakkında Tarihî Kayıtlar.....	216
7. Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümünü Kutluyoruz.....	220
8. Büyük Siyasi Organizatör M.Emin Resulzade.....	223
9. Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine.....	227
10. Kırım Türkleri 40 yıldır Sürgünde.....	228
11. Batan Güneş.....	233
12. Dostum Bahri Dağdaş.....	234
13. Şekilce de Muhtevaca da Ruslaştırılma.....	236
14. Milli Kader Birliğine Dair.....	242
15. Bulgaristan Türklerinin Dramı.....	244
16. Hoş Gelişler Ola.....	246
17. Eruh olayları-Enver Ergun ve Yunus Emre.....	252

18. 15 Eylül.....	256
19. İlim Çerçevesinde Milli Eğitim.....	259
20. Buruk Bir Yıldönümü.....	261
21. Feyzi Aküzüm'ün Konuşması.....	268
22. Sende Onlardansan.....	273
23. Atatürk'ün Milli Hakimiyet ve Milliyetçilik Anlayışı.....	276
24. Fotoğraf	280

C. Biyografiler

Abdulahap Yurtsever.....	282
Ahmet Karaca	283
Ahmet Ural	284
Ali Azertekin.....	284
Bahtiyar Vahapzade.....	285
Baymirza Hayit.....	287
Elmas Yıldırım.....	290
Feyzi Aküzüm.....	291
Hamit Dönmez.....	291
Kerim Oder.....	292
Kerim Yayıncı.....	292
M.Emin Resulzade.....	293
Mehmet Kengerli.....	296
Mirza Fethali Ahuntzade.....	297
Mustecib Ülküsal.....	298
Samet Ağaoğlu.....	300
Şehriyar.....	301
SONUÇ.....	305
KAYNAKÇA.....	308

ÖZGEÇMİŞ.....309

DİZİN310-326

KISALTMALAR DİZİNİ

Adı Geçen Eser	a. g. e.
Amerika Birleşik Devletleri	A.B.D.
Anonim Şirket	A.Ş.
Avukat	Av.
Azerbaycan Türk Kültür Dergisi	A.K.
Doçent	Doç.
Doktor	Dr.
Ordinaryüs	Ord.
Posta Telgraf Telefon Müdürlüğü	PTT
Profesör	Prof.
Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği	SSCB.
Türkiye Büyük Millet Meclisi	TBMM
Türkiye Cumhuriyeti	T.C.
Yardımcı	Yard.
Yüzyıl	yy.
Sayı	S
Sayfa	s

GİRİŞ

Mehmet Emin Resulzade, Azerbaycan Milli Merkezi Başkanı olarak II. Dünya Savaşı yıllarında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde çalışmalarda bulundu. Bu yıllarda uzun bir süre Türkiye'nin Romanya Büyükelçisi, yakın arkadaşı Hamdullah Suphi Tanrıöver'in konuğu olarak Bükreş'te kaldı. Sovyetler Birliği'nin Romanya'yı işgali üzerine İsviçre'ye geçen Resulzade, savaşın sona ermesinin ardından Türkiye'ye dönerek Ankara'ya yerleşti. Türkiye'de ve dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan dava arkadaşlarıyla temaslarını sıklaştırdı.¹

Savaşın, Almanya'nın mağlubiyeti ile sonuçlanması üzerine, vatanlarının işgali sona erecek ümidiyle Ruslara karşı Almanya saflarında çarpışan Rusya esiri Türk halklarına mensup askerlerden Rusya'ya iade edilmekten kurtulanlar, Türkiye'ye gelerek muhacerete katıldılar. Resulzade, yeni katılanlarla birlikte devam ettirdiği mücadelede taktik geliştirerek kültürel çalışmaları ön plana çıkardı. Azerbaycan muhacereti, "Türklük İdeali"ne gönül vermiş Türkiye'den ülküdaşların da katılımı ile demokratik ülkelerle Sovyet Rusya'sının savaşta sağlanan işbirliğinin yarattığı "Balayı Siyaseti"nin sona ereceğini tespit ederek bundan sonra siyasi mücadelenin kültürel mücadele ile birlikte yürütülmesi amacıyla kararlar aldı.

Resulzade, Türkiye'de çok partili hayata geçilmesinin yarattığı şartlardan da yararlanarak, Ankara'da bir dernek kurulması suretiyle kültürel faaliyetlerin başlatılmasını arkadaşlarına telkin etti. Hazırlık çalışmalarının kısa sürede tamamlanmasının ardından "Azerbaycan Kültür Derneği" Dr. Halit Ataman, Dr. Aziz Alpaut ve Mehmet Altunbay tarafından 1 Şubat 1949 tarihinde Ankara'da çalışmalarına başladı.

Kurucuların ve yöneticilerin üstün gayretleriyle, Türkiye'yi kendilerine ikinci vatan seçen Azerbaycanlılar, Türk dünyasına gönül vermiş üniversite öğrencileri ve vatandaşlarımızın oluşturduğu üyelerle kısa bir sürede ilk kurultayını gerçekleştirdi.

¹ www.azerbaycankulder.org

Azerbaycan Kültür Derneği'nde başkanlığa Dr. Hamit Ataman, başkan yardımcılığına Dr. Aziz Alpaut, genel sekreterliğe Feyzi Aküzüm, muhasip yeliğe Enver Roman, yeliğe ise Mehmet Altunbay seğilmiştir.

Azerbaycan Kültür Derneği, kısa zamanda Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının himayesinde tüzel kişiliği ile Azerbaycan Türklerinin bir ocağına dönüşmüş, yurt dışına çıkararak muhacirlik talihsizliğini yaşayanların sesi olmuştur. Görüşlerin ifade edildiği, yok edilmek istenen bir tarih ve kültürün korunup yaşatıldığı, işgale uğramış ülke halkına manevi şemsiye olma görevini üstlendi. Dernek merkezinde gerçekleştirilen ve problemlerin müzakere edildiği "Cumartesi Toplantıları"nın yanı sıra, kültür ve geleneklerin sergilendiği faaliyetler ve seri konferanslar düzenlendi.

Ankara'da, Azerbaycan Kültür Derneği kurulduktan sonra, dernek faaliyetleri ve fikir hayatı bilhassa konferanslar tertibi üzerinde teksif edilmişti. Birbirini takip eden birçok ilmî ve edebî konferanstan dernek, sadece on tanesini broşür halinde neşredebilmişti. Sonradan merhum Elmas Yıldırım'ın Seğilmiş şiirler mecmuası da buna ilave edildi.

Derneğin, 1952 senesi 4. kongresinde 15 günlük bir gazete yayınlanması fikri ileri sürüldü. Yönetim kurulu bu fikri incelemekle meşgul iken Mehmet Emin Resulzade, çıkışından birkaç gün sonra sararıp solacak bir gazete yerine daimi surette kalacak ilmî-edebî bir dergi neşrinin daha muvaffık olacağını beyn etti. Mehmet Emin Resulzade'nin bu fikri, bütün dernek yeleri tarafından kabul gördü.

Azerbaycan Kültür Derneğince yapılan toplantılar ve gerçekleştirilen konferansların yanı sıra dernek faaliyetlerine kalıcı bir boyut kazandırmak ve faaliyetleri kamuoyuna iletmek amacıyla 1 Nisan 1952 tarihinde "Azerbaycan Türk Kültür Dergisi"nin ilk sayısı okuyucuları ile buluştu. Derginin adını Azerbaycan Kültür Derneğinin Genel Sekreteri Feyzi Aküzüm koydu. Dr. Ahmet Yaşat'ın mesul müdürlüğünde yayınlanmaya başlayan derginin ilk sayısından itibaren Azerbaycan Türklerinin kültürü, edebiyatı, sanatı, sosyal hayat problemleri ve Azerbaycan halkının

esaretinden Türkiye'deki kardeşlerinin haberdar edilmesini amaçlayan haber ve makaleler geniş kitlelere ulaştırıldı. Dergi, kuruluş amacına uygun olarak bütün faaliyet döneminde yalnız Azerbaycan Türklerinin sorunlarını gündeme getirme ve çözümü ile ilgili çabalarla yetinmemiş; aynı zamanda bütün dünya Türklerinin güncel sorunları ile ilgili çalışmalarda da bulunmuştur. Bulgaristan Türklerinin katledilmesi , Irak Türklerinin maruz kaldığı vahşet, Kırım Türklerinin vatana dönme mücadeleleri, Türkistan Türklerinin bağımsızlık mücadelesi, Rus mahkûmu diğer Türk illerinin milli savaşları, Azerbaycan Kültür Dergisinin gündeminde değişmeyen konular olmuş; bu çevrelerin en salâhiyyetli temsilcilerinin yazıları dergi sütunlarında yer almıştır.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisi 1952 yılından itibaren uzun süre aylık, 1990 yılına kadar üç aylık yayınlanmış; aynı tarihten itibaren de iki aylık olmak üzere aralıksız olarak çok renkli baskı yöntemiyle hala yayınlanmaktadır.

Yüksek Lisans Tezi olarak yapılan bu çalışma, Azerbaycan Dergisinin Ocak-Şubat –Mart 1982 tarihli 239. sayısından, Ekim-Kasım-Aralık 1986 tarihli 258. sayısına kadar olan nüshaları kapsamaktadır.

Yaptığımız bu çalışma ile, derginin sistematik bir incelemesini yaparak Azerbaycan'ın siyasi, edebî, kültürel hayatında ve bağımsızlığına giden yolda çok mühim bir yere sahip olan “Azerbaycan Türk Kültür Dergisi”ni, bu yolda yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi umuduyla ilim dünyasına tanıtmayı amaçladık. Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesini, hür dünyaya taşıyarak medeni milletlere iletmek, Azerbaycan'ın kurtuluşuna iyi bir zemin hazırlamak ve Azerbaycanlı yurttaşlarının memleket davaları ile ilgili manevi ihtiyaçlarını mütevazî de olsa bir dereceye kadar tatmin etmek gibi değerli amaçlara hizmet fikri ile yola çıkan ve bu yolda sebatla yürüyen bu önemli yayını, mümkün olduğunca tanıtmaya çalıştık.

Alanında bilim dünyasına faydalı olmasını ümit ettiğimiz bu çalışmada, karşılaştığımız sorunlar, umumiyetle dergide yer alan yazıların türünün tespiti hususunda kendini gösterdi. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin istilasından sonra, yurt dışına göç etmeye

zorlanmış olan aydın bir Azeri zümre tarafından istiklal ülküsünü savunmak ve yaymak amacıyla Ankara'da yayın hayatına başlayan bir dergi olması hasebiyle, derginin içeriğini bağımsızlık eksenli siyasi fikirler teşkil etmiştir. Çoğu zaman söyleyiş kaygısının güdülmediği dergide, dil ve anlatım özelliğinden ziyade konu ehemmiyet kazanmıştır. İşte bu suretle konunun ehemmiyet arz etmesi, yazıların türünün tespitini az da olsa zorlaştırmıştır

Derginin kardeş ülke Türkiye'de neşredilmesinin gerektirdiği sebepten olmalıdır ki, Azerbaycan Dergisi, Türkiye Türkçesiyle yayımlanmıştır. Ancak özellikle şairlerden bazıları, Azeri Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Bazı yazılarda da yer yer Azeri sözcüklere rastlanmaktadır. Bazı imla kuralları da Azerbaycan Türkçesindeki şekilleriyle uygulanmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin, bağımsızlığını kazanma yolunda verdiği gayretlerin, bağımsızlığın hangi şartlarda elde edildiğinin layıkıyla anlaşılabilmesi, "Bir kere yükselen bayrak, bir daha inmez!" nidasıyla, "İnsanlara hürriyet, milletlere istiklal!"² şiarıyla yola çıkan ve kendileri görmeseler dahi bağımsızlığın bir gün mutlaka kazanılacağı inancıyla bu yola baş koymuş insanların, çektiği eziyet ve işkencelerin bilinmesi açısından, Azerbaycan Dergisi gibi yayınların her Türk için tekrar tekrar okunması şarttır.³

2 Resulzade, M.Emin, Azerbaycan Türk Kültür Dergisi.

3 Değerlendirmeler, Azerbaycan Türk Kültür Dergisinin bütününden hareketle yapılmıştır.

Birinci Bölüm
İnceleme

**A. AZERBAJCAN TÜRK KÜLTÜR DERGİSİNİN İNCELENEN
SAYILARDAKİ KÜNYESİ VE YAYIN SERÜVENİ**

Adı: Azerbaycan Türk Kültür Dergisi

Türü: Kültür Dergisi

Basım Aralığı: 3 Aylık

Sahibi: Azerbaycan Kültür Derneği

Sorumlu Müdür: Feyzi Aküzüm

Genel Yayın Müdürü: Ahmet Karaca

Yayın Kurulu: Feyzi Aküzüm

Ahmet Karaca

Dr. Mehmet Kengerli

Fahrettin Gülseven

Basım Yeri: Yenigün Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Őti.-Ankara

İdare Merkezi: Anafartalar Vakıf İŞ Hanı No:324 P.K. 165 – Ulus- Ankara

Fiyat: 239. sayı 50 lira 258. sayı 250 lira

B. DERGİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Azerbaycan Türk Kültür Dergisi, 1 Nisan 1952 tarihinden beri Azerbaycan Kültür Derneği'nin yayın organı olarak Ankara'da yayınlanmaktadır. Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesindeki gayretleri ile önemli bir yere sahip olan dergi günümüzde Azerbaycan kültürünün tanıtımına ve Azerbaycan siyasetine etkisini devam ettirmektedir. Ankara Milli Kütüphanede bütün sayıları bulunan derginin, aynı zamanda dernek bünyesinde tüm serileri mevcuttur. Yaptığımız alışmada, Ankara Kızılay'da bulunan dernek binasındaki derginin nüshalarından alınan fotokopiler kullanılmıştır.

Yüksek Lisans Tezi olarak yapılan bu çalışmada, Ocak-Şubat-Mart 1982 tarihli 239. sayıdan Ekim-Kasım-Aralık 1986 tarihli 258. sayıya kadar olan kısım bütün özellikleriyle incelenmiştir.

Yayın hayatına 16 sayfa olarak başlayan derginin sayfa sayısı zamanla artmış, aylık yayınlanan dergi zamanla üç aylık çıkmaya başlamıştır. İncelediğimiz dergiler üç aylık olarak yayınlanmış: 243, 244, 245. sayılar 47- 48 sayfa, 246. sayı 63 sayfa, 246-254. sayı arasındaki dergiler 63- 96 sayfa olarak yayınlanmıştır. Dergi 254. sayıda 150 sayfaya ulaşmıştır. 255. sayıda yeniden 80 sayfa çıkan derginin 256. sayısı 184 sayfa, 257. sayısı 152 sayfa, 258. sayısı ise 191 sayfaya ulaşmıştır. Renksiz saman kâğıdına basılmış olan dergi 16 cm en, 22 cm boydadır. Derginin kapağı kartondan ve renkli basılmıştır. Kullanılan yazı Şekli daktilo harfleri karakteridir.

Azerbaycan bağımsızlığında emek veren ve Azerbaycan kültürünü tanıtan derginin n kapağının i yarısında derginin adı, yılı, sayısı, fiyatı, tarihi, derginin sorumluları, adresi, baskı yeri bir ereve içerisinde verilmiştir. Kapağın dış yarısında içindekiler kısmı, konu başlıkları ve yazarları ile belirtilmektedir.

C. DERGİNİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1917 yılında Sovyetlerin Rusya'da egemen olmasıyla bağımsızlık mücadelesini kaybeden Türk halklarının önderleri farklı ülkelere sığınmak mecburiyetinde kalmıştı. Bu şekilde Türkiye'ye gelerek muhacerete katılan Azerbaycan aydınları bir Muhaceret Edebiyatı meydana getirmişti.

Azerbaycan aydınları Azerbaycan'ın millî, edebî ve siyasi fikirlerini temsil etmeyi bir görev bilmiştir. Bu amaçla ve gayretli çalışmaların bir sonucu olarak 1 Şubat 1949 tarihinde Azerbaycan Kültür Derneği Ankara'da faaliyete geçmiş ve Azeri aydınlar çalışmalarını bu dernek çatısı altında sürdürmüştür.

Derneğin çalışmaları kamuoyuna duyurmak amacıyla derneğin yayın organı olan Azerbaycan Türk Kültür Dergisi 1 Nisan 1952'de yayın hayatına başlamıştır. Bu tarihten itibaren dergi muhacirlik talihsizliği yaşayan, yurtları Rus eyaletinde bulunan Azerbaycan Türklerinin sesi olmuştur.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisi Azerbaycan halkının esaretini, Azerbaycan kültür, edebiyat ve sanatını halkımıza çeşitli haber ve makalelerle duyurmuştur. Dergi Azerbaycan Türklerinin bağımsızlığı yanında, bütün Türk halklarını ilgilendiren edebî, ilmî, siyasi ve kültürel her türlü gelişmeye yer vermiştir.

Azerbaycan'ın bağımsız yaşayışına son veren Rus istilası derginin başlıca konusu olmuştur. Bunun yanında ülküsel, kültürel sorunlar, Azerbaycan edebiyat ve siyasetindeki değerli kişilerin hayatları, Azerbaycan tarihi ve benzeri konular ele alınmıştır.

Dergide büyük yer tutan makalelerde özellikle Azerbaycan'ın bağımsızlığına son veren Rus istilası, bununla ilgili olumsuz gelişmeler ve istilaya karşı verilen mücadele ele alınmıştır. M.Emin Resulzade, Mirza Bala, Dr. Mehmet Kengerli ve daha pek çok değerli yazar makaleleriyle karşımıza çıkmıştır.

Vatan sevgisi ve Azerbaycan'ın işgali konusu şiirlerde en çok işlenen konu olmuştur.

Bahtiyar Vahapzade, Himmet Demir, Hıdır Koca, Elmas Yıldırım, Şehriyar, Hamid Oral, Hamit Dönmez, Resul Azeri, İbrahim Aslan gibi Azerbaycan coğrafyasının yetiştirdiği pek çok değerli şair, okuyucuların duygularına seslenen şiirlerini dergi vasıtasıyla Türk halkına ulaştırmıştır.

Azerbaycan Kültür Dergisi, Paris'teki "Sovyetler Birliği Milletlerini Kurtarma Cemiyeti (Paris Bloku) gibi bağımsızlık yolunda önemli çalışmalarda bulunan derneklerin tertip ettikleri toplantı, konferans ve partilerine büyük önem vermiş; bu faaliyetlere dergi nüshalarında sıkça yer verilmiştir. Bu toplantılara bağlı olarak çok sayıda söylev metni bulunmaktadır.

Dergide tarih de önemli konulardan biri olarak yer almıştır. Kırım Hanlığı, Azerbaycan tarihi ve Türk adının tarihçesi gibi konularda metinler yer almıştır. Prof. Dr. İsmail Kayabalı ve Cemender Aslanoğlu tarihî konulardaki yazılarıyla dikkat çekmektedir.

Özellikle ülküsel, siyasi, fikrî, ülkenin ve Türk illerinin sorunları, dönemin meseleleri gibi konuları kapsayan; Mirza Bala, M.Emin Resulzade, Dr. Mehmet Kengerli, Feyzi Aküzüm, A. Vahap Yurtsever, Ahmet Karaca, Şükrü Er, Himmet Demir ve daha nice değerli yazarın kaleminden çıkan makale ve köşe yazısı dergide okuyucuları ile buluşmuştur.

Ayrıca Azerbaycan Türk Kültür Dergisinde Sovyet Rusya'nın esareti altındaki Türk yurtlarının bağımsızlık mücadelelerine hizmet eden, Türk yurtlarının yanında esaret altındaki diğer milletlerin meselelerini de gündeme getiren, Azerbaycan tarihini anlatan Türk yurtlarında ve dünyanın muhtelif ülkelerinde yayınlanan önemli kitap ve dergiler de tanıtılmış; bu yazıları tanıtan yazılar kaleme alınmıştır.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisinde, hepsinin içeriği de bağımsızlık olan, çeşitli dernek, cemiyet ve meclisler tarafından hazırlanmış; Rus esareti altındaki Türk milletlerinin ve dünyanın diğer esir milletlerinin mücadelelerini bağımsız dünyaya duyurmak amacını taşıyan bildiriler de yer almıştır.

Dünyanın çeşitli yerlerinde meydana gelen, dünyanın çeşitli gazete ve dergilerinde yayınlanan ve mühim olayların anlatıldığı, birçok haber metni de dergi sayfalarındaki yerini almıştır.

Edebî türlerden olan öykü, söyleşi ve mani gibi türler; çeşitli vesilelerle alınan mektup ve telgraflar dergide yayımlanan diğer yazılardır.

Dergilerde abonelik ücretlerinin ve AKD üye aidatlarının ödenmesi hususunda da yer yer duyurular yayımlanmıştır. Ayrıca düzeltme, taziye ve teşekkür bildiren muhtelif yazılar da yer almıştır.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisi, Azerbaycan tarihi ve bağımsızlık mücadelesi açısından önemli olan şahsiyetlerin, bunun yanında AKD tarafından düzenlenen toplantıların fotoğraflarına yer vermiştir. Özellikle Başbakan Turgut Özal'ın Azerbaycan Balosuna katılımı ile ilgili fotoğraflar dikkat çekmektedir.

Dergi özel ve resmi on bir kuruluşun reklâmlarına da yer vermiştir.

**D. İNCELENEN DERGİLERİN YAZAR KADROSU VE İÇİNDEKİLER
TABLOSU**

ABBASZADE, Kerim
AĞAOĞLU, Samet
AKÇA, Şakir
AKDEMİR, Kaya
AKDEMİR, Rıza
AKIŞ, Ali
AKÜZÜM, Feyzi
ALİM, İlhan
ALKAN, Mehmet
ALKIN, Selçuk
ALPASLAN, İsmet
ALTAYLI, Seyfettin
ARAN, Azer Aran
ARAN, M.Sadık
ARAS, Orhan
ARAS, Sabri
Arasoğlu
ARSLANOĞLU, Cemender
ASLAN, Abbas
ASLAN, İbrahim
ASLAN, Raci
ASLAN, Yasin
Aşık Alesger
Aşık Kemali Bülbül
Aşık Şemşir
Aşık Şenlik
ATASEVER, A.Turan
ATEŞ, Sami
ATILLA, A.Azmi
ATTAR, Sadık
AZERİ, Resül
BALA, Mirza
BAYCAN, A.
BAYKAL, Sinan
BİLGİÇ, Emin
BİLGİÇ, Saadettin
CAFEROĞLU, Ahmet
CEBECİ, Ahmet
ÇAĞATAY, Saadet

ÇAĞATAY, Tahir
ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri
ÇAĞRI, Mehmet
ÇAY, Abdülhalük
ÇELEBİ, Hüsamettin
ÇELİKCAN, Hüseyin
ÇETİNKAYA, Sadık
ÇORABATIR,
DEĞER, Sadi
DEMİR, Himmet
DENKTAŞ, Rauf
DOĞRU, A.Mecit
DÖNMEZ, Hamid
DURAK, İbrahim
EFENDİOĞLU, İbrahim
ER Şükrü
ERCİLASUN, Ahmet B.
ERDEM, Ali Naili
GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım
GÖZE, Ergun
Gültekin
GÜNDÜZ, Aka
GÜNTEKİN, Reşat Nuri
GÜZEL, Abdurrahman,
HACİBEYLİ, Üzeyr
HALİL, Zeynel
HAYİT, Baymirza
HAZER, Betül
HAZER, Mehmet
HEYET, Cevad
HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin
İğdırlıoğlu
KAFALI, Mustafa
Kamoğlu
KANİ, H.
KARABAĞ, Müştak
KARACA, Ahmet
KARACA, Alp Ertunga
KARAKOYUNLU, Nezahat
KARSLI, Hamid Demir
KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender
KENGİRLİ, Mehmet
KENGİRLİ, Muhammet
KERİMLİ, Rasım
KIRIMER, Cafer Seydahmet
KOCA, Hıdır
LENGERANLI, Betül
MAKASZADE, Zeynelabidin
MEHMEDOĞLU, Evez
Mirzali
MÜŞTAK, Mehmet

NUTKİ, Hamid
ODER, Kerim
Odlu
OĞUZ, Müslim
OKUT, Necati
ORAL Hamid
OTAYLI, Ramiz Özler
ÖNAL, Muzaffer
ÖZDAĞ, Muzaffer
RAHMAN, Sabit
RESULOĞLU, M. Ali
RESULZADE, M. Emin
RIZA, Resül
SAATÇİ, Suphi
SEFEROĞLU, Ş.Kaya
SEYİTOĞLU, M.Ali
SEYİTOĞLU, Şirali
SÖNMEZ, K.
SUVER, Akkan
Şehriyar
ŞUSALI, F.
TAĞIZADE, Allahverdi
TANRIÖVER, H.Suphi
TANSEL, Feyziye Abdullah
TAŞKENT, Ali
TEBRİZ, Nadire
TEBRİZİ, Ali
TEKİNER, Süleyman
TURAN, A.Şekür
TÜRKOĞLU, A.
URAL, Yetkin
UZUNDERE, Ali Eşref
ÜLKÜSAL, Müstecip
ÜNAL, Cemil
ÜNAL, Selçuk
ÜNSAL, Serdari
VAHAPZADE, Bahtiyar
VURGUN, Samet
YALLI, Hürmüz
YAYCILI, Kerim
YILDIRIM, Elmas
YÖRÜKOĞLU M.Nuri
YURTSEVER, Vahap
YUSUF, Mehmet

**AZERBAYCAN TÜRK KÜLTÜR DERGİSİNİN (139- 158.) SAYILARININ
İÇİNDEKİLER TABLOSU**

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Yazı Adı	Tür	Sayfa
239	1-2-3-1982	RESULZADE, M. Emin	Komünizmin Milletleri İçeriden Çökertme Silahı	Makale	2
239	1-2-3-1982	İmzasız	M. Emin Resulzade Mezarı Başında Anıldı	Haber	5
239	1-2-3-1982	İmzasız	SSCB Milletlerinin Kurtuluş Birliği Merkez Komitesi Polonya'da Cereyan Eden Trajik Olaylarla İlgili bir Bildiri Yayımladı	Bildiri	6
239	1-2-3-1982	Fotoğraf	Polonya Olayları Protesto Ediliyor	Fotoğraf	7
239	1-2-3-1982	AKIŞ, Ali	Acı Kayıplarımız ve Paris Bloğu'nun Durumu	Makale	7
239	1-2-3-1982	KOCA,Hıdır	Azerbaycan'a Sesleniş	Şiir	9
239	1-2-3-1982	SEYİTOĞLU, Şirali	Türk Boylarında Hızır İnanıcı	Makale	10
239	1-2-3-1982	RESULOĞLU, M. Ali	Hicran Derdi	Şiir	17
239	1-2-3-1982	KARACA, Ahmet	M. Ali Resuloğlu'nu Anarken	Biyografi	18
239	1-2-3-1982	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	25
239	1-2-3-1983	İmzasız	Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti	Haber	26
239	1-2-3-1983	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	27
239	1-2-3-1982	YILDIRIM, Elmas	Birleşen İki Nehir	Şiir	27
239	1-2-3-1982	TEBRİZİ, Ali	Albayrak	Şiir	28

239 1-2-3-1982	ASLAN, Yasin	Azeri Lügatçemiz	Sözlük	30
239 1-2-3-1982	ÇELEBİ,Hüsamettin	Azerbaycan Türkleri	Makale	31
239 1-2-3-1982	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Kadınlar Kolu Toplantısı	Haber	34
239 1-2-3-1982	Fotoğraf	AKD Kadınlar Kolu Başkanı Aybike Karaca	Fotoğraf	36
239 1-2-3-1982	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması	Makale	37
239 1-2-3-1982	İmzasız	Haberler	Haber	70
239 1-2-3-1982	İmzasız	Pancar Motor	Reklam	76
239 1-2-3-1982	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	76
239 1-2-3-1982	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	77
239 1-2-3-1982	İmzasız	Şeker Sigorta	Reklam	77
239 1-2-3-1982	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	78
239 1-2-3-1982	İmzasız	Etüdaş	Reklam	79
240 4-5-6-1982	İmzasız	Karanlığa İtilen Dünya	Makale	2
240 4-5-6-1982	İmzasız	Azerbaycan'ın İstilasası Tel'in Edildi	Haber	4

240 4-5-6-1982	ABBASZADE, Kerim	Gazel	Şiir	5
240 4-5-6-1982	İmzasız	Azerbaycan İstiklal Günü Kutlandı	Haber	5
240 4-5-6-1982	Gültekin	Bayrağım ve İstiklalim	Şiir	6
240 4-5-6-1982	Fotoğraf	Celil Mehmet Klu-zade	Fotoğraf	7
240 4-5-6-1982	AKÜZÜM, Feyzi	Molla Nasreddin	Makale	7
240 4-5-6-1982	Arasoğlu	Dileğim	Şiir	11
240 4-5-6-1982	SEYİTOĞLU, M.Ali	Türk Boylarında Hızır İnancı	Makale	12
240 4-5-6-1982	ARAN, Azer Aran	28 Mayıs İstiklal Günü	Makale	19
240 4-5-6-1982	DEMİR, Himmet	Yine Kan, Gözyaşı	Şiir	23
240 4-5-6-1982	BAYKAL, Sinan	Azerbaycan İstila Hareketi	Makale	24
240 4-5-6-1982	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	27
240 4-5-6-1982	Fotoğraf	Resul Azeri	Fotoğraf	27
240 4-5-6-1982	URAL, Yetkin	Azerbaycanlı Şair Resul Azeri	Söyleşi	28
240 4-5-6-1982	RIZA, Resul	Pencereden Gelen ışık	Şiir	32
240 4-5-6-1982	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU,	Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması	Makale	35

Cemender

240 4-5-6-1982	İmzasız	Acı Bir Kayba Minnet	Taziye	65
240 4-5-6-1982	Fotoğraf	Genç Folklorcularımız Toplu Halde	Fotoğraf	66
240 4-5-6-1982	İmzasız	Haberler	Haber	67
240 4-5-6-1982	İmzasız	Pancar Motor	Reklam	77
240 4-5-6-1982	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	77
240 4-5-6-1982	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	78
240 4-5-6-1982	İmzasız	Şeker Sigorta	Reklam	78
240 4-5-6-1982	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	79
240 4-5-6-1982	İmzasız	Etüdaş	Reklam	79
241 7-8-9-1982	İmzasız	Afganistan Soydaşlarımız, Asrımızın Ergenekonu Anadolu'muza Hoş Geldiniz	Makale	2
241 7-8-9-1982	GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım	Malazgirt Destanı	Şiir	5
241 7-8-9-1982	KOCA, Hıdır	Soydaşımız Azerbaycan'a Sesleniş	Şiir	6
241 7-8-9-1982	İmzasız	15 Eylül Zaferi Kutlandı	Haber	8
241 7-8-9-1982	BALA, Mirza	Kafkasya Konfederasyonu ve Türkiye'nin Rolü	Makale	9

241 7-8-9-1982	Fotoğraf	Samed Ağaoğlu	Fotoğraf	12
241 7-8-9-1982	İmzasız	Samet Ağaoğlu'nu Kaybettik	Taziye	14
241 7-8-9-1982	AĞAOĞLU, Samet	Sovyet Rusya'da Fikir Hürriyeti var mı?	Makale	14
241 7-8-9-1982	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	24
241 7-8-9-1982	ASLAN, İbrahim	Hasret	Şiir	25
241 7-8-9-1982	GÜNTEKİN, Reşat Nuri	Azerbaycan Tiyatrosu	Eleştiri	26
241 7-8-9-1982	AZERİ, Resul	Sel Aldı Gitti	Şiir	28
241 7-8-9-1982	HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin	Göyçe	Şiir	30
241 7-8-9-1982	VAHAPZADE, Bahtiyar	Ana Hediyesi	Şiir	31
241 7-8-9-1982	HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin	Tar Çalınır	Öykü	32
241 7-8-9-1982	HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin	Sonası	Öykü	34
241 7-8-9-1982	DEMİR, Himmet	Abantım	Şiir	36
241 7-8-9-1982	Fotoğraf	Genç Folklorcular 'Yüz bir' Oyununda	Fotoğraf	38
241 7-8-9-1982	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Yakın Tarihine Kısa Bir Bakış	Makale	39
241 7-8-9-1982	İmzasız	Haberler	Haber	69

241	7-8-9-1982	İmzasız	Pancar Motor	Reklam	77
241	7-8-9-1982	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	78
241	7-8-9-1982	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	78
241	7-8-9-1982	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	79
241	7-8-9-1982	İmzasız	Şeker Sigorta	Reklam	79
242	10-11-12-1982	İmzasız	Sovyet Rusya'da Yeni Gelişmeler ve Orta Doğu-Meselesi	Makale	2
242	10-11-12-1982	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	4
242	10-11-12-1982	YILDIRIM, Elmas	Hani	Şiir	5
242	10-11-12-1982	YAYCILI, Kerim	Kafkasın İsyanı	Şiir	5
242	10-11-12-1982	ASLAN, İbrahim	Azerbaycanım	Şiir	6
242	10-11-12-1982	Fotoğraf	Mirza Fethali Ahuntzade	Fotoğraf	7
242	10-11-12-1982	AKÜZÜM, Feyzi	Mirza Fethali Ahuntzade	Biyografi	7
242	10-11-12-1982	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	12
242	10-11-12-1982	DEMİR, Himmet	Bir Diktatörün Ölümü	Şiir	13
242	10-11-12-1982	VAHAPZADE, Bahtiyar	Azerbaycan Oğluyam	Şiir	14

242	10-11-12-1982	RAHMAN, Sabit	Ceyran	Öykü	16
242	10-11-12-1982	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu	Düzeltilme	18
242	10-11-12-1982	HACİBEYLİ, Üzeyr	Ordan Buradan	Şiir	19
242	10-11-12-1982	ALPASLAN, İsmet	Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler	Şiir	20
242	10-11-12-1982	ARSLANOĞLU, Cemender	Anayasa Oylamasında %97,5 Oyla Türkiye Birincisi Olan Kars	Makale	21
242	10-11-12-1982	Aşık Şenlik	Koçaklama	Şiir	25
242	10-11-12-1982	Fotoğraf	Kenan Evren	Fotoğraf	26
242	10-11-12-1982	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Kenan Evren'in Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İnceleme	Makale	27
242	10-11-12-1982	İmzasız	Kaşgai Türklerinin İlhamı Dr. Hüsrev Han Şehit Edildi	Haber	73
242	10-11-12-1982	İmzasız	Yusuf Baksan Efendioğlu'nu Kaybettik!	Taziye	77
242	10-11-12-1982	İmzasız	Pancar Motor	Reklam	77
242	10-11-12-1982	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	78
242	10-11-12-1982	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	78
242	10-11-12-1982	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	79

242	10-11-12-1982	İmzasız	Şeker Sigorta	Reklam	79
242	10-11-12-1982	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	80
242	10-11-12-1982	İmzasız	Etüdaş	Reklam	80
243	1-2-3-1983	İmzasız	Azerbaycan Üzerine Oynanan Oyunlar	Makale	2
243	1-2-3-1983	ASLAN, İbrahim	Allah Amandı	Şiir	4
243	1-2-3-1983	İmzasız	M.E.Resultzade Anıldı	Taziye	5
243	1-2-3-1983	KARACA, Ahmet	Gönül Sazından Nağmeler	Eleştiri	6
243	1-2-3-1983	BAYCAN, A.	Gökgöl	Şiir	9
243	1-2-3-1983	İmzasız	M.Emin Resultzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz	İlan	10
243	1-2-3-1983	KOCA,Hıdır	Mustafa Kemal	Şiir	11
243	1-2-3-1983	ARAS, Orhan	Anama Külekle Mektup	Şiir	12
243	1-2-3-1983	Mirzali	Azerbaycan'ın İsmi Hakkında Tarihî Kayıtlar	Makale	13
243	1-2-3-1983	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	15
243	1-2-3-1983	ALPASLAN, İsmet	Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler	Şiir	16
243	1-2-3-1983	YUSUF, Mehmet	Vatansızım	Şiir	17

243 1-2-3-1983	DEMİR, Himmet	Azerbaycan Şarkısı	Şiir	18
243 1-2-3-1983	ÇAĞRI, Mehmet	Zülüm İle Abad Olanın Sonu Berbat Olur	Makale	19
243 1-2-3-1983	Aşık Alesger	Kocabahtım	Şiir	22
243 1-2-3-1983	Aşık Şemşir	Yoktur	Şiir	23
243 1-2-3-1983	HAYİT, Baymirza	Türkistan'ın Kazakistan Bölgesine Rusya'ya İlhak Meseleleri Üzerine Bazı Fikirler	Makale	24
243 1-2-3-1983	ALİM, İlhan	Laylay Balam	Şiir	36
243 1-2-3-1983	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu	İlan	36
243 1-2-3-1983	İmzasız	Haberler	Haber	37
243 1-2-3-1983	İmzasız	Kırım Türklerinden Bir Kültür Hizmeti	İlan	42
243 1-2-3-1983	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	44
243 1-2-3-1983	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	45
243 1-2-3-1983	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	46
243 1-2-3-1983	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	47
244 4-5-6-1983	İmzasız	Hürriyet Me'şalesinin Büyük Aydınlığı	Makale	2
244 4-5-6-1983	İmzasız	Sayın Yurттаş!	İlan	4

244 4-5-6-1983	ARAN, M.Sadık	Boğazkesen Kalesi	Şiir	5
244 4-5-6-1983	İmzasız	Azerbaycan'ı İşgal Altında Tutan Kızıl Sömürgeci Sovyet Rusya Protesto Edildi	Haber	6
244 4-5-6-1983	Fotoğraf	Hasan Bey Zerdabi	Fotoğraf	7
244 4-5-6-1983	AKÜZÜM, Feyzi	Hasanbey Zerdabi	Biyografi	7
244 4-5-6-1983	KARACA, Ahmet	27 Nisan Karanlığında Azerbaycan	Makale	13
244 4-5-6-1983	İmzasız	M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz	İlan	15
244 4-5-6-1983	İmzasız	Azerbaycan'ın Hürriyet Bayramı 28 Mayıs Törenlerle Kutlandı	Haber	16
244 4-5-6-1983	NUTKİ, Hamid	Dil ve Medeniyet	Makale	17
244 4-5-6-1983	ALİM, İlhan	Sibirya'dan Gelen Mektup	Şiir	22
244 4-5-6-1983	Mirzali	Tarihte Azeri Türk Dili	Makale	23
244 4-5-6-1983	DEMİR, Himmet	Gördü Kayıttı	Şiir	25
244 4-5-6-1983	MEHMEDOĞLU, Evez	Farkı Var mı?	Şiir	26
244 4-5-6-1983	KANİ, H.	Ağaca Kanad	Şiir	27
244 4-5-6-1983	KARACA, Ahmet	Büyük Türkçü Mirza Fethali Ahuntzade	Biyografi	28
244 4-5-6-1983	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	41

244 4-5-6-1983	İmzasız	Haberler	Haber	42
244 4-5-6-1983	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	47
244 4-5-6-1983	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	47
244 4-5-6-1983	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	48
244 4-5-6-1983	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	48
245 7-8-9-1983	İmzasız	Sovyet Rusya'nın Ermenisiz Ermenistan Kurma Hayali	Makale	2
245 7-8-9-1983	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	7
245 7-8-9-1983	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	8
245 7-8-9-1983	ASLAN, İbrahim	İhtiram	Şiir	9
245 7-8-9-1983	Mirzali	Azerbaycan'ın Başkenti Bükü'nün Adı Hakkında Tarihî Kayıtlar	Tarih	10
245 7-8-9-1983	GÜNDÜZ, Aka	Büyük Rüya	Şiir	13
245 7-8-9-1983	GÜNDÜZ, Aka	Kafkas Yolu	Şiir	14
245 7-8-9-1983	GÜNDÜZ, Aka	En Genç Asker	Şiir	15
245 7-8-9-1983	GÜNDÜZ, Aka	Selam	Şiir	15
245 7-8-9-1983	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	16

245 7-8-9-1983	DEMİR, Himmet	Dünya Uyansın	Şiir	17
245 7-8-9-1983	Şehriyar	Aziz Azerbaycanıma	Şiir	18
245 7-8-9-1983	DURAK, İbrahim	Azerbalası	Şiir	28
245 7-8-9-1983	DURAK, İbrahim	Barış Maskesi	Makale	30
245 7-8-9-1983	ŞUSALI, F.	Azerbaycan Musiki Meclisleri	Makale	32
245 7-8-9-1983	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	42
245 7-8-9-1983	İmzasız	Haberler	Haber	43
245 7-8-9-1983	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	47
245 7-8-9-1983	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	48
245 7-8-9-1983	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	48
246 10-11-12-1983	İmzasız	Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümünü Kutluyoruz	Kutlama	2
246 10-11-12-1983	İmzasız	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Kutladık	Kutlama	4
246 10-11-12-1983	Resulzade, M. Emin	Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti	Kutlama	5
246 10-11-12-1983	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	10
246 10-11-12-1983	İmzasız	Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor	İlan	11

246	10-11-12-1983	Şehriyar	Olmaz	Şiir	12
246	10-11-12-1983	İmzasız	Hem Veten	Şiir	13
246	10-11-12-1983	ÖNAL, Muzaffer	Azerim	Şiir	16
246	10-11-12-1983	İmzasız	Türk Basınında Azerbaycan	Haber	17
246	10-11-12-1983	GÖZE, Ergun	Hasan Nezih Konuşuyor	Söyleşi	20
246	10-11-12-1983	SUVER, Akkan	Hasan Nezih İle Görüşme	Söyleşi	21
246	10-11-12-1983	KARACA, Ahmet	Yaşayan En Büyük Türk Şairi Seyyit Mehemmed Hüseyin 'Şehri Yar'	Biyografi	24
246	10-11-12-1983	KARAKOYUNLU, Nezahat	Aglyıram	Şiir	30
246	10-11-12-1983	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Altınordu Hanlığı	Araştırma	32
246	10-11-12-1983	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	62
246	10-11-12-1983	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	62
246	10-11-12-1983	İmzasız	Aybüke Kundura	Reklam	63
246	10-11-12-1983	İmzasız	Tohum Islah ve Üretim AŞ	Reklam	63
246	10-11-12-1983	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	63

247 1-2-3-1984	İmzasız	M.Emin Resulzade	Biyografi	4
247 1-2-3-1984	BAYCAN, A.	Resulzadenin Aziz Ruhuna	Şiir	6
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	Mehmed Emin Resulzade	Fotoğraf	7
247 1-2-3-1984	İmzasız	Ekselans	İlan	8
247 1-2-3-1984	DENKTAŞ, Rauf	KKTC Cumhurbaşkanlığı	Telgraf	9
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	Dr.Mehmed Kengerli Toplantıyı Yönetiyor	Fotoğraf	10
247 1-2-3-1984	KENGERLİ, Mehmet	M.Emin Resulzade 100. Doğum Yılında Anıldı	Söylev	10
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	Ahmed Karaca Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	11
247 1-2-3-1984	Resulzade, M. Emin	M.Emin Resulzade'nin Kendi Sesinden 1953 yılı 28 Mayısında ABD'nin Sesi Radyosu'ndan Azerbaycan'a Hitabı	Söylev	13
247 1-2-3-1984	YAYCILI, Kerim	Alageyik Masalı	Şiir	16
247 1-2-3-1984	İmzasız	İslam Konferansı Zirve Toplantısına Başvurduk	Haber	17
247 1-2-3-1984	TEKİNER, Süleyman	Resulzade Sevgisi	Makale	21
247 1-2-3-1984	ARAN, Azer Aran	Büyük Siyasi Organizatör M.Emin Resulzade	Makale	28
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	M. Emin Resulzade Eşi Leyla Hanımla Beraber	Fotoğraf	30
247 1-2-3-1984	AKÜZÜM, Feyzi	M.Emin Resulzadede Milliyet ve Millet Mevkuresi	Makale	32

247 1-2-3-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade Büyük Değer Verdiği Gençlerle Bir arada	Fotoğraf	35
247 1-2-3-1984	KARACA, Ahmet	M.Emin Resulzade'nin Hayatındaki Doruk Noktalar	Makale	37
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade'nin Defin Merasimi	Fotoğraf	44
247 1-2-3-1984	AKIŞ, Ali	Azerbaycan'ın Ölümsüz Önderi	Biyografi	44
247 1-2-3-1984	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam	Şiir	46
247 1-2-3-1984	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	50
247 1-2-3-1984	İmzasız	Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor	İlan	51
247 1-2-3-1984	AKDEMİR, Rıza	Azerbaycan'ın Büyük Mücadele Adamı M.Emin Resulzade	Biyografi	52
247 1-2-3-1984	DÖNMEZ, Hamid	Ey! Meş'ale Sen Sönmiyecektin	Şiir	55
247 1-2-3-1984	Odlu	Azerbaycan Balosu Çok Hareketli Geçti	Haber	56
247 1-2-3-1984	İmzasız	Dr. İsmail Sarıyal'ı Kaybettik	Taziye	59
247 1-2-3-1984	İmzasız	Yaser Aslan'ı da Kaybettik	Taziye	60
247 1-2-3-1984	İmzasız	AKD 29. Dönem Büyük Kongresi Yapıldı	Haber	61
247 1-2-3-1984	Fotoğraf	Sayın Bahri Dağdaş AKD Kongresini Yönetirken	Fotoğraf	62
247 1-2-3-1984	İmzasız	AKD'nin 29. Dönem Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporu	İlan	64

247 1-2-3-1984	Fotoğraf	Kongreyi Takip Eden Üyelerden Bir Grup	Fotoğraf	69
247 1-2-3-1984	İmzasız	Sayın Yurттаş!	İlan	70
247 1-2-3-1984	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	71
247 1-2-3-1984	İmzasız	Aybüke Kundura	Reklam	72
247 1-2-3-1984	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	72
247 1-2-3-1984	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	73
247 1-2-3-1984	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	74
247 1-2-3-1984	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	74
247 1-2-3-1984	İmzasız	Pimaş	Reklam	75
248 4-5-6-1984	İmzasız	Azerbaycan İstiklal ve Hürriyet Ülküsünün Aydınlığı	Makale	2
248 4-5-6-1984	DEMİR, Himmet	Ol Hürriyet Mücahiyetine	Şiir	4
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	M.Emin Resultzade	Fotoğraf	5
248 4-5-6-1984	Resultzade, M. Emin	Mayıs Duyguları	Şiir	6
248 4-5-6-1984	Resultzade, M. Emin	Demokrasi ve Sovyetler	Makale	7
248 4-5-6-1984	BAYCAN, A.	Dağ Çiçekleri	Şiir	10

248 4-5-6-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Azerbaycan İstiklalinin Tarihî Gelişimi ve Resulzade	Makale	11
248 4-5-6-1984	TAŞKENT, Ali	Bir Vatan Vardır	Şiir	20
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade Eşi ve Dostlarıyla Bir Arada	Fotoğraf	21
248 4-5-6-1984	ATASEVER, A.Turan	Vetenim Azerbaycan	Şiir	22
248 4-5-6-1984	KARACA, Ahmet	İstiklal ve Hürriyet Meş'alesinin Büyük Aydınlığında Büyük Azerbaycan	Makale	23
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	Toplantıya Katılanlardan Bir Grup	Fotoğraf	26
248 4-5-6-1984	TANSEL, Feyziye Abdullah	Mehmet Emin Yurdakul'un Kafkasya Hakkındaki Şiirleri	Şiir	27
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade Eşi İle Bir Gezintide	Fotoğraf	30
248 4-5-6-1984	KARACA, Ahmet	27 Nisan Arefesinde Azerbaycan	Makale	31
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade'nin Dava Arkadaşları Onun Tabutu Önünde Saygı Nöbetinde	Fotoğraf	39
248 4-5-6-1984	LENGERANLI, Betül	Azerbaycan'da Sanat Hayatı	Makale	40
248 4-5-6-1984	Mirzali	Şair Efzelettin Hakani Şirvani	Biyografi	41
248 4-5-6-1984	AKDEMİR, Kaya	Azerbaycan Ateşi Müstevliyi Yakacak	Şiir	44
248 4-5-6-1984	Aşık Kemali Bülbül	Kara Sevda	Şiir	46
248 4-5-6-1984	İmzasız	Kırım Türkleri 40. Yıldır Sürgünde	Tarih	47

248 4-5-6-1984	Fotoğraf	Evlerinden Atılan Bir Kırımlı Aile	Fotoğraf	49
248 4-5-6-1984	Fotoğraf	Evleri Yıkıtılan ve Dışarı Atılan Kırımlıların Feci Hali	Fotoğraf	51
248 4-5-6-1984	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam II	Şiir	52
248 4-5-6-1984	ASLAN, Abbas	İstiladan Sonra Milli Mücadele	Makale	55
248 4-5-6-1984	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	58
248 4-5-6-1984	İmzasız	Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor	İlan	59
248 4-5-6-1984	ÇELİKCAN, Hüseyin	Hazar Düşünceleri	Şiir	60
248 4-5-6-1984	Odlu	27 Nisan İstilasası Tel'in Edildi	Söylev	61
248 4-5-6-1984	ATASEVER, A.Turan	Azerbaycan Cumhuriyetinin Yıl Dönümü	Haber	64
248 4-5-6-1984	GÖZE, Ergun	Kırım Faciası	Haber	68
248 4-5-6-1984	ÇORABATIR,	Kırım Türkü Doğduğu Topraklara Dönemiyor	Haber	68
248 4-5-6-1984	İmzasız	Resulzade'nin Bütün Hayatı Mücadele İçinde Geçmiştir	Röportaj	73
248 4-5-6-1984	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	75
248 4-5-6-1984	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Dünü Bugünü	Röportaj	76
248 4-5-6-1984	İmzasız	Dernek Çalışması	İlan	82

248 4-5-6-1984	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	83
248 4-5-6-1984	İmzasız	Aybüke Kundura	Reklam	84
248 4-5-6-1984	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	84
248 4-5-6-1984	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	85
248 4-5-6-1984	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	86
248 4-5-6-1984	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	86
248 4-5-6-1984	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	87
248 4-5-6-1984	İmzasız	Meysu	Reklam	88
249 7-8-9-1984	İmzasız	Türk Dünyasının Büyük Dramı	Makale	2
249 7-8-9-1984	YAYCILI, Kerim	Batan Güneş	Şiir	6
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade	Fotoğraf	7
249 7-8-9-1984	Resulzade, M. Emin	Milli Mücadelede Sosyal Şiarlar	Makale	8
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Prof. Dr.Tahir Çağatay	Fotoğraf	15
249 7-8-9-1984	KARACA, Ahmet	Prof. Dr. Tahir Çağatay'ı Anarken	Biyografi	15
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Prof. Dr. Tahir Çağatay Mücadele Arkadaşları ile Bir Arada	Fotoğraf	20

249 7-8-9-1984	ÇAĞATAY, Tahir	Sovyetlerde Dinsizlik Siyasetinin Sonucu	Makale	21
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Tahir Çağatay, Mustafa Çokay ve A.Vahap Oktay ile	Fotoğraf	22
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Tahir Çağatay, Ayaz İshaki, Cafer Seydahmet Kırimer ve Arkadaşları ile Beraber	Fotoğraf	24
249 7-8-9-1984	ÇAĞATAY, Saadet	Prof. Dr.Tahir Çağatay	Biyografi	27
249 7-8-9-1984	YILDIRIM, Elmas	Gurbette	Şiir	30
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Bahri Dağdaş	Fotoğraf	31
249 7-8-9-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Rahmetli Bahri Dağdaş Bey	Biyografi	32
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Bahri Dağdaş Tarım Bakanı Olarak Meksika Buğdayın Hasadını Yaparken	Fotoğraf	35
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Bahri Dağdaş, AKD Kongresini Yönetirken	Fotoğraf	37
249 7-8-9-1984	ERDEM, Ali Naili	Dostum Bahri Dağdaş	Makale	43
249 7-8-9-1984	İmzasız	Tarım Orman Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın Bahri Dağdaş İçin Düzenlenen Törende Yaptığı Konuşma	Söylev	45
249 7-8-9-1984	BİLGİÇ, Saadettin	Bahri Dağdaş Bir Kişiliğin Sahibiymi	Söyleşi	46
249 7-8-9-1984	ATEŞ, Sami	Bahri Baba	Şiir	48
249 7-8-9-1984	KARACA, Ahmet	Bir Milliyetçi Yıldız Daha Kaydı	Taziye	49
249 7-8-9-1984	ATASEVER, A.Turan	Meksika Buğdayları	Şiir	51

249 7-8-9-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Mehmet Ağabey	Taziye	52
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Mehmet Burç	Fotoğraf	53
249 7-8-9-1984	BAYKAL, Sinan	Acı Kaybımız Mehmet Burcbey	Taziye	54
249 7-8-9-1984	ÇETİNKAYA, Sadık	Öz Dilimden	Şiir	56
249 7-8-9-1984	İmzasız	AKD'nin YÖK'e Türk Asıllı Öğrenciler ile İlgili Müracaatı	İlan	57
249 7-8-9-1984	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam III	Şiir	58
249 7-8-9-1984	Kamoğlu	Çağatay, Dağdaş, Burç Anıldılar	Haber	65
249 7-8-9-1984	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	69
249 7-8-9-1984	İmzasız	Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor	İlan	70
249 7-8-9-1984	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Dünü Bugünü	Röportaj	71
249 7-8-9-1984	İmzasız	Tahir Çağatay, Vefat Etti	Taziye	82
249 7-8-9-1984	İmzasız	Bahri Dağdaş'ı Kaybettik	Taziye	83
249 7-8-9-1984	Fotoğraf	Mehmet Burç'u Kaybettik	Taziye	84
249 7-8-9-1984	İmzasız	Haberler	Haber	85
249 7-8-9-1984	İmzasız	Niyazi'yi Kaybettik	Taziye	88

249	7-8-9-1984	İmzasız	Sayın Yurттаş!	İlan	89
249	7-8-9-1984	İmzasız	Tohum İslah ve Üretme AŞ	Reklam	90
249	7-8-9-1984	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	91
249	7-8-9-1984	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	92
249	7-8-9-1984	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	93
249	7-8-9-1984	İmzasız	Layne-Bowler	Reklam	94
249	7-8-9-1984	İmzasız	Meysu	Reklam	95
249	7-8-9-1984	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	96
250	10-11-12-1984	İmzasız	Resulzade ve Eskiye Komünizm	Makale	2
250	10-11-12-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade	Fotoğraf	5
250	10-11-12-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzade Eşİ Leyla Hanımla Beraber	Fotoğraf	6
250	10-11-12-1984	Resulzade, M. Emin	Şekilce de, Muhtevaca da Ruslaştırma	Makale	6
250	10-11-12-1984	ODER, Kerim	Örnek Lider Resulzade	Biyografi	9
250	10-11-12-1984	YURTSEVER, Vahap	Emin Bey Hakkında Bazı Hatıralar	Anı	11
250	10-11-12-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Resulzade İle 5 Yıl	Makale	18

250 10-11-12-1984	KARACA, Ahmet	Azerbaycan Büyük Bir İdeologunu Kaybetti	Makale	23
250 10-11-12-1984	İmzasız	Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine	İlan	26
250 10-11-12-1984	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Yurtta Sulh Cihanda Sulh İlkesi ve Milli Bütünlük	Makale	27
250 10-11-12-1984	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	31
250 10-11-12-1984	İmzasız	Duyuru	İlan	37
250 10-11-12-1984	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam IV	Şiir	38
250 10-11-12-1984	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	41
250 10-11-12-1984	İmzasız	M.Emin Resulzade İçin Ne Dediler	Söylev	42
250 10-11-12-1984	Fotoğraf	Resulzade'nin Tabutu, Polis Müfrezesi Refakatinde Taşınırken	Fotoğraf	47
250 10-11-12-1984	Fotoğraf	Resulzade'nin Tabutu, Omuzlar Üzerinde Taşınırken	Fotoğraf	49
250 10-11-12-1984	Fotoğraf	M.Emin Resulzadenin Tabutu Ankara Asri Mezarlığında	Fotoğraf	55
250 10-11-12-1984	Fotoğraf	Resulzade'nin Tabutu Mezarı Yanında	Fotoğraf	73
250 10-11-12-1984	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	74
250 10-11-12-1984	İmzasız	Haberler	Haber	75
250 10-11-12-1984	İmzasız	Vefat	İlan	77

250	10-11-12-1984	İmzasız	Meysu	Reklam	78
250	10-11-12-1984	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	78
250	10-11-12-1984	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	79
251	1-2-3-1985	İmzasız	İlk Üç Ayın İçinden	Makale	2
251	1-2-3-1985	YILDIRIM, Elmas	Gelmedi	Şiir	4
251	1-2-3-1985	TEKİNER, Süleyman	Azerbaycan İstiklal Mücadelesinde Resulzade'siz Geçen 30 Yıl	Makale	5
251	1-2-3-1985	ASLAN, İbrahim	Lanetleme	Şiir	20
251	1-2-3-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Milli Kader Birliğine Dair	Makale	21
251	1-2-3-1985	BAYCAN, A.	Ana Sevgisi	Şiir	24
251	1-2-3-1985	KARACA, Ahmet	Bulgaristan Türklerinin Dramı	Makale	25
251	1-2-3-1985	Fotoğraf	Maestro Niyazi Takizade Zülfikaroğlu Hacıbeyli Vefat Etti	Fotoğraf	27
251	1-2-3-1985	KENGERLİ, Mehmet	Azerbaycan'ın Parlak Bir Yıldızı Daha Söndü	Biyografi	27
251	1-2-3-1985	ATİLLA, A.Azmi	Türkler	Makale	32
251	1-2-3-1985	DEMİR, Himmet	Ebri Bahar Ağlasın	Şiir	34
251	1-2-3-1985	KARACA, Ahmet	Ahmet Yaşarbey'in Arkasından	Biyografi	35

251 1-2-3-1985	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam V	Şiir	38
251 1-2-3-1985	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	41
251 1-2-3-1985	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	44
251 1-2-3-1985	KENGERLİ, Mehmet	Bir Dostumuzu Daha Kaybettik	Biyografi	45
251 1-2-3-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Nizamettin Onk	Biyografi	47
251 1-2-3-1985	İmzasız	12 Ocak Kutlandı	Haber	51
251 1-2-3-1985	İmzasız	M.Emin Resulzade Ölümünün Yıldönümünde Anıldı	Haber	52
251 1-2-3-1985	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	53
251 1-2-3-1985	Arasoğlu	Dağlar	Şiir	54
251 1-2-3-1985	Odlu	Geleneksel Azerbaycan Balosu	Haber	55
251 1-2-3-1985	İmzasız	Haberler	Haber	59
251 1-2-3-1985	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	65
251 1-2-3-1985	İmzasız	Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Vakıf'ından	İlan	66
251 1-2-3-1985	İmzasız	Meysu	Reklam	67
251 1-2-3-1985	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	68

251	1-2-3-1985	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	69
251	1-2-3-1985	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	70
251	1-2-3-1985	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	71
251	1-2-3-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	72
252	4-5-6-1985	İmzasız	Komünist Rus Kanlı Karanlığını Boğan Aydınlık	Makale	2
252	4-5-6-1985	TAŞKENT, Ali	53 yıl	Şiir	5
252	4-5-6-1985	İmzasız	27 Nisan İstila Günü Tel'in Edildi	Haber	7
252	4-5-6-1985	KOCA,Hıdır	Suç ve Kader	Şiir	8
252	4-5-6-1985	İmzasız	28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı İçtenlikle Kutlandı	Haber	9
252	4-5-6-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Atatürk ve Terminoloji	Makale	11
252	4-5-6-1985	ALKAN, Mehmet	Hoş Gelişmeler Ola	Anı	16
252	4-5-6-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Ramiz Özler	Biyografi	21
252	4-5-6-1985	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	25
252	4-5-6-1985	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	29
252	4-5-6-1985	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam VI	Şiir	30

252 4-5-6-1985	TEBRİZ, Nadire	Bizim Dil	Şiir	33
252 4-5-6-1985	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	34
252 4-5-6-1985	İmzasız	Sayın Yurttaş!	İlan	37
252 4-5-6-1985	DEMİR, Himmet	Anarım, Yanarım Azerbaycan'ım	Şiir	38
252 4-5-6-1985	İmzasız	Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulüm Kınandı	Haber	39
252 4-5-6-1985	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Bulgaristan Türkleri	Tarih	41
252 4-5-6-1985	İmzasız	Haberler	Haber	70
252 4-5-6-1985	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	74
252 4-5-6-1985	İmzasız	Meysu	Reklam	75
252 4-5-6-1985	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	76
252 4-5-6-1985	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	77
252 4-5-6-1985	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	78
252 4-5-6-1985	İmzasız	Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Vakfı'ndan	İlan	79
252 4-5-6-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	80

253 7-8-9-1985	İmzasız	Sovyetler Birliği'ndeki Gelişmeler	Makale	2
253 7-8-9-1985	VURGUN, Samet	Ölümün Acılığına	Şiir	4
253 7-8-9-1985	Resulzade, M. Emin	Büyük Kompozitör Hacıbeyli Üzeyr	Biyografi	5
253 7-8-9-1985	Fotoğraf	Üzeyir Hacıbeyli	Fotoğraf	7
253 7-8-9-1985	İmzasız	Sayın Yurттаş!	İlan	9
253 7-8-9-1985	KARACA, Alp Ertunga	Dahi San'atkar Üzeyr Hacıbeyli	Biyografi	10
253 7-8-9-1985	Fotoğraf	Üzeyr Hacıbeyli ve Eşi Melike Hanım	Fotoğraf	11
253 7-8-9-1985	Fotoğraf	Üzeyr Hacıbeyli, Kara Karayev, Niyazi Takızade ve Diğer Talebeleri ile	Fotoğraf	13
253 7-8-9-1985	Fotoğraf	Azerbaycan'ın Tarzen'i Kurban Pirimoğlu	Fotoğraf	14
253 7-8-9-1985	ASLAN, İbrahim	Yıkılan Yuvam	Şiir	16
253 7-8-9-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Eruh Olayları-Enver Ergun ve Yunus Emre	Makale	17
253 7-8-9-1985	DEMİR, Himmet	Vurr! Mehmetçik Vurrrr!	Şiir	20
253 7-8-9-1985	KARACA, Ahmet	İran-İrak Savaşı 6.Yılına Başladı	Fıkra	21
253 7-8-9-1985	LENGERANLI, Betül	15 Eylül Zaferi Kutlandı	Makale	23
253 7-8-9-1985	HEYET, Cevad	20. Asırda Güney Azerbaycan Edebiyatı	Makale	25

253 7-8-9-1985	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	31
253 7-8-9-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Süleyman Büyükdağ	Biyografi	37
253 7-8-9-1985	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam VII	Şiir	40
253 7-8-9-1985	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	43
253 7-8-9-1985	KOCA,Hıdır	Dost Meydanı	Şiir	44
253 7-8-9-1985	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	1979 Genel Nüfus sayımına Göre SSCB'nin Sosyo-ekonomik Durumu	Araştırma	45
253 7-8-9-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu	Tanıtım	61
253 7-8-9-1985	İmzasız	Haberler	Haber	72
253 7-8-9-1985	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	79
253 7-8-9-1985	İmzasız	Meysu	Reklam	80
253 7-8-9-1985	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	81
253 7-8-9-1985	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	82
253 7-8-9-1985	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	83
253 7-8-9-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	84

254	10-11-12-1985	İmzasız	Reagan-Gorbaçev Buluşması	Fıkra	2
254	10-11-12-1985	MAKASZADE, Zeynelabidin	Doğma Diyarlar Soragında	Şiir	5
254	10-11-12-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Kürt Meselesi Nedir?	Makale	7
254	10-11-12-1985	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam VIII	Şiir	18
254	10-11-12-1985	İmzasız	Kars Milli İslam Şurası Hükümeti	İlan	21
254	10-11-12-1985	İmzasız	Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Semineri	Haber	22
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Azerbaycan-İran,Kerkük-Irak Ve Bulgaristan Türklerinin Aktüel Meseleleri İlmî Semineri	Fotoğraf	23
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Gökhun, Doğru, Karaca, Ünal ve Ercilasun	Fotoğraf	27
254	10-11-12-1985	ER, Şükrü	Soydaşlarımızın Aktüel Meseleleri	Söylev	28
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Şükrü Er Açılış Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	29
254	10-11-12-1985	İmzasız	Muhterem Okuyucu	İlan	34
254	10-11-12-1985	KENGERLİ, Mehmet	Dış Türklerin Siyasi Ve Kültürel Davaları	Söylev	35
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Dr.Mehmed Kengerli Açılış Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	36
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Prof. Dr.Şakir Akça Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	44
254	10-11-12-1985	AKÇA, Şakir	İlim Çerçevesinde Milli Eğitim	Söylev	44

254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Cemil Ünal	Fotoğraf	46
254	10-11-12-1985	ÜNAL, Cemil	Azerbaycan Türk'ü Rus'un Esiri Olamaz	Söylev	46
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	İlmi Seminere Katılanlar	Fotoğraf	49
254	10-11-12-1985	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	50
254	10-11-12-1985	KARACA, Ahmet	Azerbaycan ve İran Türklerinin Aktüel Meseleleri	Söylev	51
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Ahmet Karaca	Fotoğraf	52
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	İlmi Semineri Takip Edenler	Fotoğraf	57
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Davetliler Öğle Yemeğinde	Fotoğraf	59
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Dr. Hakan Kırımlı	Fotoğraf	62
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	İlmi Semineri Takip Edenler	Fotoğraf	64
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Seminere Katılan İlim Adamları	Fotoğraf	69
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	A.Şerif Cemali	Fotoğraf	72
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	AKD Yöneticileri	Fotoğraf	75
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	M.Ali Adaleti	Fotoğraf	77
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Seminere Katılan Bir Grup	Fotoğraf	80

254	10-11-12-1985	ERCİLASUN, Ahmet B.	Azerbaycan-İran Türkleri Üzerine Bir Yorum	Söylev	81
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun	Fotoğraf	84
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Toplantıyı İzleyen Hanımefendiler	Fotoğraf	87
254	10-11-12-1985	ÖZDAĞ, Muzaffer	İran Türkleri İle Kucaklaşmak	Söylev	88
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Avukat Muzaffer Özdağ	Fotoğraf	89
254	10-11-12-1985	BİLGİÇ, Emin	Soydaşlarımız Bizden Alaka Bekliyor	Makale	93
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Prof. Dr. Emin Bilgiç	Fotoğraf	94
254	10-11-12-1985	DEMİR, Himmet	Dış Türkler Faktörünün Caydırıcı Gücü	Söylev	97
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Prof. Dr. A.Mecid Doğru İlmî Semineri Kapatırken	Fotoğraf	98
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Dr. Suphi Saatçi	Fotoğraf	99
254	10-11-12-1985	SAATÇİ, Suphi	Irak Türkleri ve Bugünkü Meseleleri	Söylev	99
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Prof. Dr. Ercüment Kuran Dış Türklerin Meselelerini Dile Getirirken	Fotoğraf	101
254	10-11-12-1985	KAFALI, Mustafa	Türk Bayrağının Gölgesinde	Söylev	107
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Prof. Dr Mustafa Kafalı Irak Türkleriyle İlgili Yorum Yaparken	Fotoğraf	108
254	10-11-12-1985	CEBECİ, Ahmet	Yakın Tarihimizde Bulgar Mezalimi	Makale	109

254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Ahmet Cebeci Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tebliğini Sunarken	Fotoğraf	110
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Prof. Dr. Faruk Dinçer Bulgaristan Türkleri ile İlgili Olarak Sunulan Tebliğleri Yorumlarken		111
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Ankara Aydınlar Ocağı Genel Sekreteri Sayın Hüseyin Erdem İlmî Seminerde	Fotoğraf	118
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın İbrahim Efendioğlu Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tebliğini Sunarken	Fotoğraf	119
254	10-11-12-1985	EFENDİOĞLU, İbrahim	Bulgaristan'da Çelişkili Uygulamalar	Söylev	121
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Prof. Dr. Ercüment Kuran Bulgaristan Türkleriyle İlgili Görüşlerini Açıklarken	Fotoğraf	123
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın İhsan Sabri Çağlayangil Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	126
254	10-11-12-1985	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	Soydaşlarımızın Akibeti	Söylev	126
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Sayın Feyzi Aküzüm Seminerin Değerlendirmesini Yaparken	Fotoğraf	128
254	10-11-12-1985	AKÜZÜM, Feyzi	Tebliğlerin Değerlendirilmesi	Söylev	128
254	10-11-12-1985	Fotoğraf	Emekli Albay Sayın Sabri Sabtır Görüşlerini Açıklarken	Fotoğraf	133
254	10-11-12-1985	ER, Şükrü	İlmi Seminerin Kapanış Konuşması	Söylev	134
254	10-11-12-1985	İmzasız	Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri Seminerinin Sonuç Bildirisi	Bildiri	139
254	10-11-12-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu	Telgraf	143
254	10-11-12-1985	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneğinden	İlan	148

254	10-11-12-1985	İmzasız	Meysu	Reklam	149
254	10-11-12-1985	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	149
254	10-11-12-1985	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	150
254	10-11-12-1985	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	150
255	1-2-3-1986	DEĞER, Sadi	Sovyetler Birliğinde Milletlerin Temsil Durumlarının Tartışılması	Makale	2
255	1-2-3-1986	DEĞER, Sadi	Türk Kızı	Şiir	3
255	1-2-3-1986	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Türkler ve Adlandırılışları	Tarih	7
255	1-2-3-1986	MAKASZADE, Zeynelabidin	Doğu Anadolu'daki Koç Başlı Mezarlar	Makale	22
255	1-2-3-1986	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	28
255	1-2-3-1986	ASLAN, İbrahim	Mihneti Gam Çekirem	Şiir	31
255	1-2-3-1986	İmzasız	M.Emin Resulzade Ölüm Yıldönümünde Anıldı	Haber	32
255	1-2-3-1986	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam IX	Şiir	33
255	1-2-3-1986	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	36
255	1-2-3-1986	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Hamit Dönmez	Biyografi	45
255	1-2-3-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yenişehir'de Yeni Merkezine Kavuştu	Haber	49

255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Dernek Başkanı Feyzi Aküzüm Açılış Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	50
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Misafirler Toplantıyı İzlerken	Fotoğraf	50
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Sayın Aybike Karaca Sönmez Kılıçlı'ya Şükran Mektubunu Veriyor	Fotoğraf	51
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Ahmet Karadağlı Şükran Mektubunu Dr. Mehmet Kengerli'den Alırken	Fotoğraf	53
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıdan Bir Görünüş	Fotoğraf	53
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıya Katılanlardan Bir Grup	Fotoğraf	54
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Dr.M.Azer Aran Toplantıda Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	56
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Kars Milletvekili Sabri Aras,Aziz kaygısızdan Şükran Mektubunu Alırken	Fotoğraf	56
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Kars Milletvekili İlhan Aküzüm'ün Şükran Mektubunu Alırken	Fotoğraf	57
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıya Katılan Üyelerimizden Bazıları	Fotoğraf	58
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıyı İzleyenlerden Diğer bir Grup	Fotoğraf	58
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Şahruh Takizade,Azerbaycan Türkülerinden Örnek Sunarken	Fotoğraf	60
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıya Katılanlar Ağırlandırken	Fotoğraf	61
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Davetliler Toplantıyı İzlerken	Fotoğraf	62
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıdan Ayrı Bir Görünüş	Fotoğraf	62

255 1-2-3-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği 30. Dönem Genel Kurul Toplantısı Yapıldı	Haber	64
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	AKD Gn.Bşk.V. Kahraman Okur Toplantıyı Açarken	Fotoğraf	67
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Kongre Başkanı Dr.M.Azer Aran ve Divan Üyeleri	Fotoğraf	67
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Genel Sekreter Yönetim Kurulu Raporunu Sunarken	Fotoğraf	71
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Denetleme Kurulu Raporu Taktim Ediliyor	Fotoğraf	71
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Fahrettin Gülseven, Yönetim Kurulu Hakkında Konuşuyor	Fotoğraf	75
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Kongre Başkanlık Divanı Toplu Halde	Fotoğraf	76
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Fuat Azgur ve Dr. Mehmet Kengerli, Muhasib Üye Sinan Baykal'ı İzlerken	Fotoğraf	76
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Mehmet Alkan Rapor Üzerine Konuşurken	Fotoğraf	77
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıdan Ayrı Bir Görünüş	Fotoğraf	79
255 1-2-3-1986	Fotoğraf	Toplantıya Katılan Başka Bir Grup	Fotoğraf	79
256 4-5-6-1986	İmzasız	Açılan İstiklal ve Hürriyet Yolu	Makale	2
256 4-5-6-1986	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Türkler ve Adlandırılışları	Tarih	5
256 4-5-6-1986	KARACA, Ahmet	Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anarken	Biyografi	14
256 4-5-6-1986	İmzasız	Sayın Hasan Şeriat Medari	Taziye	19

256 4-5-6-1986	ÜNAL, Selçuk	Buruk Bir Yıldönümü	Makale	20
256 4-5-6-1986	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	26
256 4-5-6-1986	İmzasız	28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı Büyük Bir Coşku ile Kutlandı	Haber	30
256 4-5-6-1986	ORAL Hamid	Bakü'de Olmak	Şiir	31
256 4-5-6-1986	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	32
256 4-5-6-1986	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşadan Şair İbrahim ASLAN	Biyografi	36
256 4-5-6-1986	ASLAN, İbrahim	Azerbaycan'ım	Şiir	38
256 4-5-6-1986	İmzasız	27 Nisan Komünist Rus İstilasası Protesto Edildi ve Şehitlerimiz Rahmetle Anıldılar	Haber	39
256 4-5-6-1986	VAHAPZADE, Bahtiyar	Mugam	Şiir	40
256 4-5-6-1986	Şehriyar	Şeriat Medari	Şiir	43
256 4-5-6-1986	KARSLI, Hamid Demir	Deyirdim Arkamız Yok	Şiir	44
256 4-5-6-1986	İmzasız	Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri	Haber	45
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Terörü ve Terör İlmî Semineri	Fotoğraf	46
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Mehmet Kengerli Ermeni Terörü Konuşması	Fotoğraf	47
256 4-5-6-1986	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	50

256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Katliamları Seminerinde Saygı Duruşu	Fotoğraf	51
256 4-5-6-1986	AKÜZÜM, Feyzi	Feyzi Aküzüm'ün Konuşması	Söylev	52
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	AKD Başkanı Feyzi Aküzüm İlmî Seminer Açılış Konuşmasında	Fotoğraf	53
256 4-5-6-1986	İmzasız	Muhterem Okuyucu	İlan	56
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Gazi Üniversitesi Rektörü Konuşması	Fotoğraf	57
256 4-5-6-1986	AKÇA, Şakir	Şakir Akça'nın Konuşması	Söylev	57
256 4-5-6-1986	ARAS, Sabri	Sabri Aras'ın Konuşması	Söylev	59
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Kars Milletvekili Sabri Aras İlmî Seminerde	Fotoğraf	59
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Prof. Dr. Şakir Akça ve Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Ardalı	Fotoğraf	60
256 4-5-6-1986	ÇAY, Abdülhaluk	Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör	Söylev	61
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Doç. Dr. Abdülhaluk Çay İlmî Seminerde	Fotoğraf	62
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Difai Teşkilatı Başkanı Prof. Dr. Ahmet Ağaoğlu	Fotoğraf	66
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Katliamı İle İlgili Semineri İzleyenler	Fotoğraf	68
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	AKD Genel Bşk. Yard. Cemil Ünal	Fotoğraf	72
256 4-5-6-1986	ÜNAL, Cemil	Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları ve Perde Arkasındaki Siyasi Oyunlar	Söylev	72

256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Nankörler	Fotoğraf	75
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Bir Nankör Ermeni Daha	Fotoğraf	78
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	İlmi Seminerle İlgili Muhterem Zevat	Fotoğraf	81
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Nankörlerden Diğer Bir Örnek Ohannes Paşa	Fotoğraf	84
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Diğer Bir Nankör Ohannes Sakız Paşa	Fotoğraf	86
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	AKD Genel Sekreteri Ahmet Karaca Ermeni Katliamı Seminerinde	Fotoğraf	87
256 4-5-6-1986	KARACA, Ahmet	Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü	Söylev	87
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Katliam Seminerini İzleyenler	Fotoğraf	90
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Nankör Artin Dadyan Paşa	Fotoğraf	93
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermenilerin Iğdır Oba Köyünde Yaptığı Katliamın Canlı Şahitleri	Fotoğraf	95
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Şehit Fethali Han Hoylu	Fotoğraf	98
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Iğdır Oba Köyünde Bulunan Toplu Mezar Resimleri	Fotoğraf	101
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Iğdır'ın Dize Köyü Camisinde Yapılan Katliamın Tanıkları	Fotoğraf	104
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermeni Katliamı Canlı Tanıkları Hüdaverdi Nefis, Ali Kamer	Fotoğraf	105
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Iğdır Oba Köyünde Bulunan Toplu Mezar Resimleri	Fotoğraf	107

256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Prof. Dr.A.Mecid Doğru Bildirileri Yorumlarken	Fotoğraf	109
256 4-5-6-1986	DOĞRU, A.Mecit	Uzun Vadeli Türk Siyaseti	Makale	109
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Kardeş Kırım Kültür Tanıtma Derneği Yöneticileri	Fotoğraf	112
256 4-5-6-1986	ATİLLA, A.Azmi	Şair A.Azmi Atilla'nın Yaptığı Konuşma	Söylev	112
256 4-5-6-1986	KENGERLİ, Mehmet	Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması	Söylev	113
256 4-5-6-1986	BAYKAL, Sinan	Kars İli ve Çevresinde Ermeniler Tarafından Yapılan Katliamlar	Makale	118
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Oba Köyündeki Toplu Mezarda Tüylar Ürpertici Görünüş	Fotoğraf	120
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Ermenilerin Iğdır'da Yaptıkları Katliamdan İnsanlık Utansın	Fotoğraf	127
256 4-5-6-1986	UZUNDERE, Ali Eşref	Iğdır'da Ermeni Mezalimi ve Vahşetin Yaşayan Tanıkları	Röportaj	128
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Katliamın Diğer Canlı Şahidi Sakine Aksu	Fotoğraf	129
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Hacı Mehmet Ali Köprü Yaşadığı Katliamı Anlatırken	Fotoğraf	130
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Türkleri Kuyuya Doldurdularına Şahit Olan Hacı Abbas Güneş	Fotoğraf	131
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Canlı Şahitlerden Hacı Muşteba Güneş ve İbrahim Altıntaş	Fotoğraf	132
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Canlı Şahitler	Fotoğraf	133
256 4-5-6-1986	İmzasız	Seminere Gönderilen Telgraflar	Telgraf	135

256 4-5-6-1986	KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender	Ermeni Terörü	Makale	138
256 4-5-6-1986	OĞUZ, Müslim	Hoşçakal Karabağ	Öykü	158
256 4-5-6-1986	Fotoğraf	Azerbaycan Yenileşme Harekatına Katılanlar	Fotoğraf	171
256 4-5-6-1986	İmzasız	Necip Abdülhamidoğulları'nın Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı	Haber	171
256 4-5-6-1986	İmzasız	Basından	Haber	172
256 4-5-6-1986	İmzasız	Meysu	Reklam	177
256 4-5-6-1986	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	178
256 4-5-6-1986	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	179
256 4-5-6-1986	İmzasız	Tohum Islah ve Üretim AŞ	Reklam	180
256 4-5-6-1986	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	181
256 4-5-6-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	182
256 4-5-6-1986	İmzasız	Türk Devletleri Tarihi	Tanıtım	183
256 4-5-6-1986	KENGERLİ, Muhammet	Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım	İlan	184
257 7-8-9-1986	İmzasız	Azerbaycan'ın Yardımına Koşan Mehmetçikleri Rahmetle Anarken	Makale	2

257 7-8-9-1986	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	4
257 7-8-9-1986	GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya	Atatürk ve Milli Birlik	Makale	5
257 7-8-9-1986	ASLAN, Raci	Bu Dağlar	Şiir	12
257 7-8-9-1986	TEKİNER, Süleyman	VII. Türkoloji Kongresine Sunulan Tebliğ	Bildiri	13
257 7-8-9-1986	ORAL Hamid	Sensiz Heyatı Neylerem	Şiir	24
257 7-8-9-1986	Iğdırlıoğlu	Bir Destanda Saklanan Gerçeklerden	Makale	25
257 7-8-9-1986	BAYCAN, A.	M. E. Sabır'ı Anarken	Şiir	30
257 7-8-9-1986	KARACA, Ahmet	Fahrettin Kırzioğlu'na Zaruri Bir Cevap	Eleştiri	31
257 7-8-9-1986	İmzasız	Muhterem Okuyucu	İlan	47
257 7-8-9-1986	TÜRKOĞLU, A.	Sende Onlardansan	Öykü	48
257 7-8-9-1986	DEMİR, Himmet	Çırpınma Ey Hazer	Şiir	52
257 7-8-9-1986	TURAN, A.Şekür	Abdülrahim Ötkür	Biyografi	54
257 7-8-9-1986	ALKAN, Mehmet	Sovyet Rusya İmparatorluğu Mutlaka Çökecek	Makale	57
257 7-8-9-1986	TAGIZADE, Allahverdi	Dağlar	Şiir	64

257 7-8-9-1986	KERİMLİ, Rasim	Habis	Şiir	65
257 7-8-9-1986	SÖNMEZ, K.	Bayatılar	Şiir	65
257 7-8-9-1986	OTAYLI, Ramiz Özler	Senin Menimdi	Şiir	66
257 7-8-9-1986	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	67
257 7-8-9-1986	HAZER, Betül	Bir Kitap ve Ortaçağda Azerbaycan Sanatı	Makale	72
257 7-8-9-1986	ARSLANOĞLU, Cemender	Türklerin İslam Dinini Kabulü ve Kuzeydoğu Anadolu'da Türk İslam Medeniyeti	Tarih	75
257 7-8-9-1986	İmzasız	Nesip Gencel'i Kaybettik	Taziye	139
257 7-8-9-1986	İmzasız	Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray Vefat Etti	Taziye	140
257 7-8-9-1986	ATTAR, Sadık	Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'yi Kaybettik	Taziye	140
257 7-8-9-1986	İmzasız	Haberler	Haber	142
257 7-8-9-1986	İmzasız	Türk Devletleri Tarihi	İlan	145
257 7-8-9-1986	KENGERLİ, Muhammet	Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım	İlan	146
257 7-8-9-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları	İlan	147
257 7-8-9-1986	İmzasız	Meysu	Reklam	148
257 7-8-9-1986	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	149

257	7-8-9-1986	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	150
257	7-8-9-1986	İmzasız	Tohum Islah ve Üretme AŞ	Reklam	151
257	7-8-9-1986	İmzasız	Emel Dergisi	Reklam	152
258	10-11-12-1986	İmzasız	Komünizm Depreme Uğradı	Makale	2
258	10-11-12-1986	İmzasız	Muhterem Okuyucu	İlan	4
258	10-11-12-1986	İmzasız	Gazi M.Kemal Atatürk'ü Andık	Haber	5
258	10-11-12-1986	HAZER, Mehmet	Atatürk'ün Milli Hakimiyet ve Milliyetçilik Anlayışı	Makale	6
258	10-11-12-1986	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	9
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan Turgut Özal ve Beraberindekiler	Fotoğraf	10
258	10-11-12-1986	KARABAĞ, Müştak	Hep Oradaydık Herkes Yanımızdaydı	Haber	11
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Turgut Özal ve Naim Süleymanoğlu Azerbaycan Balosunda	Fotoğraf	12
258	10-11-12-1986	Odlu	Sayın Başbakan Turgut Özal ve Eşi Azerbaycan Balosundaydı	Haber	13
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan ve Eşi Azerbaycan Balosunda	Fotoğraf	13
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan ve Naim Süleymanoğlu Salona Girerken	Fotoğraf	14
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Sayın Özal Naim Süleymanoğlu İle	Fotoğraf	14

258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan İlhan Aküzüm Tarafından Karşılarken	Fotoğraf	15
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Sayın Özal Otelin Girişinde Karşılarken	Fotoğraf	15
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan, Eşi ve Naim Süleymanoğlu Salona Gelirken	Fotoğraf	16
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Turgut Özal ,Eşi ve Naim Süleymanoğlu Baloda	Fotoğraf	16
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Balodan Genel Bir Görünüş	Fotoğraf	16
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Başbakan Sabri Aras Tarafından Karşılarken	Fotoğraf	17
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Sinan Baykal Baloyu Yönetirken	Fotoğraf	17
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Feyzi Aküzüm Açılış Konuşmasını Yaparken	Fotoğraf	18
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Ece Pirim Terekeme oyununu Sunarken	Fotoğraf	20
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Folklor Ekibi Naz Eyleme Oyununda	Fotoğraf	21
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Folklor Ekibi Gösteride	Fotoğraf	23
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Folklor Ekibi Diğer bir Gösteride	Fotoğraf	24
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Şahvelet Gençler Şeyh Şamil Oynarken	Fotoğraf	25
258	10-11-12-1986	DEMİR, Himmet	Azerbaycan Hürriyet ve İstiklal Marşı	Şiir	27
258	10-11-12-1986	GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü	Atatürk ve Milli Birlik	Makale	29

Kaya

258	10-11-12-1986	Mirzali	Azerbaycan Musiki Terimleri	Sözlük	37
258	10-11-12-1986	İmzasız	Cumhuriyetimizin 63. Yıldönümünü Kutladık	Haber	41
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Cumhuriyetimizin Yıldönümü Kutlamasına Katılanlar	Fotoğraf	41
258	10-11-12-1986	Fotoğraf	Cavit Tebrizi Törende Azerbaycan Türkülerinden Örnekler Sunuyor	Fotoğraf	42
258	10-11-12-1986	İmzasız	Teşekkür	Teşekkür	42
258	10-11-12-1986	ORAL Hamid	Kızlar	Şiir	43
258	10-11-12-1986	HALİL, Zeynel	Köroğlu'nun Kocalığı	Şiir	44
258	10-11-12-1986	İmzasız	Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Kaynaklarını Oluşturan Abide Şahsiyetler	Makale	48
258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Hatları	Söylev	49
258	10-11-12-1986	ALKIN, Selçuk	Dede Korkut Destanları	Söylev	66
258	10-11-12-1986	MÜŞTAK, Mehmet	Katran Tebrizi	Makale	78
258	10-11-12-1986	YALLI, Hürmüz	Azerbaycan Şairi Nizami ve Çağdaşları	Söylev	82
258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Şah İsmail Hatai	Makale	91
258	10-11-12-1986	ALTAYLI, Seyfettin	Azerbaycan Şairi Habibi	Biyografi	103

258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Ölümsüz Şairi Mehmed Fuzuli	Biyografi	107
258	10-11-12-1986	OKUT, Necati	Abbas Tufarganlı	Biyografi	123
258	10-11-12-1986	ARSLANOĞLU, Cemender	Türk Milli Eğitiminin Amacı ve Atatürk'ün İnkılap ve İlkeleri	Makale	130
258	10-11-12-1986	İmzasız	Haberler	Haber	175
258	10-11-12-1986	İmzasız	Meysu	Reklam	190
258	10-11-12-1986	İmzasız	Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş	Reklam	190
258	10-11-12-1986	İmzasız	Muratsal Metal Sanayi	Reklam	191

2. TAHLİLÎ FİHRİST

A. YAZAR ADINA GÖRE YAZILAR

- ABBASZADE, Kerim:** Gazel, S 240, s 5, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- AĞAOĞLU, Samet:** Sovyet Rusya'da Fikir Hürriyeti var mı?, S 241, s 14, 7-8-9-1982
Rusya'da Yapılan Baskıcı Politikalar Üzerine Yazılmış Makale
- AKÇA, Şakir:** Şakir Akça'nın Konuşması, S 256, s 57, 4-5-6-1986, Gazi Üniversitesi
Rektörü Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve
Terör Seminerinde Türk Dünyası İle İlgili Konuşması
- AKÇA, Şakir:** İlim Çerçevesinde Milli Eğitim, S 254, s 44, 10-11-12-1985, Prof. Dr.
Şakir Akça'nın Anısından Hareketle Milli Eğitime Dair Söyleşisi
- AKDEMİR, Kaya:** Azerbaycan Ateşi Müstevliyi Yakacak, S 248, s 44, 4-5-6-
1986, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- AKDEMİR, Rıza:** Azerbaycan'ın Büyük Mücadele Adamı M.Emin Resulzade, S247, s
52, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasî ve Edebî Yaşantısını, Eserlerini Anlatan
Biyografi
- AKIŞ, Ali:** Acı Kayıplarımız ve Paris Bloğu'nun Durumu, S 239, s 7, 1-2-3-1982, Rus
Emperyalizminin Olumsuzluklarını Dile Getiren Makale
- AKIŞ, Ali:** Azerbaycan'ın Ölümsüz Önderi, S 247, s 44, 1-2-3-1984, Resulzade'nin
Vefatının Ardından Duyulan Üzüntüyü Dile Getiren Yazı
- AKÜZÜM, Feyzi:** Molla Nasreddin, S 240, s 7, 4-5-6-1982, Molla Nasrettin'in Siyasî
ve Edebî Yaşantısı Üzerine Bir Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Mirza Fethali Ahuntzade, S 242, s 7, 10-11-12-1982 Ahuntzade'nin
Edebî Çalışmalarına Ait Biyografi
- AKÜZÜM, Feyzi:** Hasanbey Zerdabi, S 244, s 7, 4-5-6-1983, Hasan Bey Zerdabi'nin
Siyasî ve Edebî Yaşantısını Anlatan Yazı
- AKÜZÜM, Feyzi:** M.Emin Resulzade'de Milliyet ve Millet Mefkuresi, S 247, s 32, 1-2-
3-1984, Resulzade'nin Siyaset Anlayışını Dile Getiren Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Azerbaycan İstiklalinin Tarihî Gelişimi ve Resulzade, S 248, s 11, 4-
5-6-1984, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Mücadelesi ve Resulzade'nin Siyasi
Yaşantısını Anlatan Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Rahmetli Bahri Dağdaş Bey, S 249, s 32, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın
Kişiliğini, Eğitim Yaşantısını, Tarıma Verdiği Önemi ve Milliyetçi Yapısını Dile
Getiren Yazı

- AKÜZÜM, Feyzi:** Mehmet Ağabey, S 249, s 52, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- AKÜZÜM, Feyzi:** Resulzade İle 5 Yıl, S 250, s 18, 10-11-12-1984, AKD'nin Ortaya Çıkış Sürecini Anlatan Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Tebliğlerin Değerlendirilmesi, S 254, s 128, 10-11-12-1985, AKD Başkanı Feyzi Aküzüm'ün İlmî Seminerdeki Tebliğleri Değerlendirdiği Söylev
- AKÜZÜM, Feyzi:** Feyzi Aküzüm'ün Konuşması, S 256, s 52, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Feyzi Aküzüm'ün Konuşması
- ALİM, İlhan:** Laylay Balam, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALİM, İlhan:** Sibirya'dan Gelen Mektup, S 244, s 22, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALKAN, Mehmet:** Hoş Gelişler Ola, S 252, s 16, 4-5-6-1985, Atatürk'ün Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kars'a Yaptığı Geziyi Anlatan Anı Yazısı
- ALKAN, Mehmet:** Sovyet Rusya İmparatorluğu Mutlaka Çökecek, S 257, s 57, 7-8-9-1986 Rusya'daki Bazı Türklerin Hayatlarından Kısaca Bahseden ve Bazı Yazarların Rus Devletinin Geleceğine Dair Görüşlerini Bildirir Makale
- ALKIN, Selçuk:** Dede Korkut Destanları, S 258, s 66, 10-11-12-1986, Dede Korkut Destanları ile İlgili Söylev
- ALPASLAN, İsmet:** Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 242, s 20, 10-11-12-1982 Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALPASLAN, İsmet:** Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 243, s 16, 1-2-3-1983 Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALTAYLI, Seyfettin:** Azerbaycan Şairi Habibi, S 258, s 103, 10-11-12-1986, Şair Habibi'nin Hayatını ve Edebî Kişiliğini Dile Getiren Biyografi
- ARAN, Azer Aran:** 28 Mayıs İstiklal Günü, S 240, s 19, 4-5-6-1982, İstiklal Günü Üzerine Yazılmış Makale
- ARAN, Azer Aran:** Büyük Siyasi Organizatör M. Emin Resulzade, S 247, s 28, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasi Hayatını Ele Alan Makale
- ARAN, M.Sadık:** Boğazkesen Kalesi, S 244, s 5, 4-5-6-1983, Tarihî Konularda Yazılmış Şiirler
- ARAS, Orhan:** Anama Külekle Mektup, S 243, s 12, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- ARAS, Sabri:** Sabri Aras'ın Konuşması, S 256, s 59, 4-5-6-1986, Kars Milletvekili Sabri Aras'ın Ermeni Zulmü İle İlgili İlmî Seminerdeki Konuşması
- Arasoğlu:** Dileğim, S 240, s 11, 4-5-6-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- Arasoğlu:** Dağlar, S 251, s 54, 1-2-3-1985, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- ARSLANOĞLU, Cemender:** Anayasa Oylamasında %97,5 Oyla Türkiye Birincisi Olan Kars, S 242, s 21, 10-11-12-1982, Kars'ın Tarih Sahnesindeki Yeri ve Önemine Ait Makale
- ARSLANOĞLU, Cemender:** Türklerin İslam Dinini Kabulü ve Kuzeydoğu Anadolu'da Türk İslam Medeniyeti, S 257, s 75, 7-8-9-1986, Türklerin İslam Dinini Kabulü ve Kuzeydoğu Anadolu'da Türk İslam Medeniyetinin Tarihine Ait Yazı
- ARSLANOĞLU, Cemender:** Türk Milli Eğitiminin Amacı ve Atatürk'ün İnkılap ve İlkeleri , S 258, s 130, 10-11-12-1986, Atatürk İnkılâplarını Anlatan Yazı
- ASLAN, Abbas:** İstiladan Sonra Milli Mücadele, S 248, s 55, 4-5-6-1984 Azerbaycan'da İstiladan Sonra Yaşanan Siyasi Faaliyetler
- ASLAN, İbrahim:** Hasret, S 241, s 25, 7-8-9-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycanım, S 242, s 6, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Allah Amandı, S 43, s 4, 1-2-3-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** İhtiram, S 245, s 9, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Lanetleme, S 251, s 20, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Yıkılan Yuvam, S 253, s 16, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Mihneti Gam Çekirem, S 255, s 31, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycan'ım, S 256, s 38, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, Raci:** Bu Dağlar, S 257, s 12, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- ASLAN, Yasin:** Azeri Lügatçemiz, S 239, s 30, 1-2-3-1982, Bazı Azeri Sözcüklerin Türkçe Karşılıklarını Belirten Sözlük
- Aşık Alesger:** Kocabahtım, S 243, s 22, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Kemalî Bülbül:** Kara Sevda, S 248, s 46, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Şemşir:** Yoktur, S 243, s 23, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygu ve Düşünceler Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Şenlik:** Koçaklama, S 242, s 25,0-11-12-1982 Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Vetenim Azerbaycan, S 248, s 22, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Azerbaycan Cumhuriyetinin Yıl Dönümü, S 248, s 64, 4-5-6-1984 Azerbaycan Cumhuriyetinin 66. Kuruluş Yıldönümü Sebebi İle Düzenlenen Kutlama Törenine Dair Haber
- ATASEVER, A.Turan:** Meksika Buğdayları, S 249, s 51, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATEŞ, Sami:** Bahri Baba, S 249, s 48, 7-8-9-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATİLLA, A.Azmi:** Türkler, S 251, s 32, 1-2-3-1985, Değişik Kültürlerde Türklere Verilen Önemi Anlatan Fikri Makale
- ATİLLA, A.Azmi:** Şair A.Azmi Atilla'nın Yaptığı Konuşma, S 256, s 112, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Şair Azmi'nin Yaptığı Konuşma
- ATTAR, Sadık:** Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'yi Kaybettik, S 257, s 140, 7-8-9-1986 Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'yi Kaybettik
- AZERİ, Resul:** Sel Aldı Gitti, S 241, s 28, 7-8-9-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- BALA, Mirza:** Kafkasya Konfederasyonu ve Türkiye'nin Rolü, S 241, s 9, 7-8-9-1982 Kafkas Topuluklarının Bağımsızlık Mücadelesi Üzerine Yazılmış Makale
- BAYCAN, A.:** Gökgöl, S 243, s 9, 1-2-3-1983, Vatan ve Millet Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Resulzadenün Aziz Ruhuna, S 247, s 6, 1-2-3-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- BAYCAN, A.:** Dağ Çiçekleri, S 248, s 10, 4-5-6-1984, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Ana Sevgisi, S 251, s 24, 1-2-3-1985, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- BAYCAN, A.:** M.E.Sabır'ı Anarken, S 257, s 30, 7-8-9-1986, Edebî ve Siyasî Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYKAL, Sinan:** Azerbaycan İstila Hareketi, S 240, s 24, 4-5-6-1982, Rusya'nın Yıkıcı Siyasî Politikası Üzerine Yazılan Makale
- BAYKAL, Sinan:** Acı Kaybımız Mehmet Burçbey, S 249, s 54, 7-8-9-1984 Mehmet Burç'un Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- BAYKAL, Sinan:** Kars İli ve Çevresinde Ermeniler Tarafından Yapılan Katliamlar, S 256, s 118, 4-5-6-1986, Doğu Anadolu'da Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yaptığı Nankör Politikalar ve Katliamları Anlatan Tarihî Makale
- BİLGİÇ, Emin:** Soydaşlarımız Bizden Alaka Bekliyor, S 254, s 93, 10-11-12-1985, Prof. Dr.Emin Bilgiç'in İlmî Seminerde Dünyanın Çeşitli Bölgelerinde Yaşayan Türklerin Birliği ile İlgili Söylevi
- BİLGİÇ, Saadettin:** Bahri Dağdaş Bir Kişiliğin Sahibiymi, S 249, s 46, 7-8-9-1984 Saadettin Bilgiç'in Bahri Dağdaş Hakkındaki Düşüncelerine Yer Veren Mülakat
- CEBECİ, Ahmet:** Yakın Tarihimizde Bulgar Mezalimi, S 254, s 109, 10-11-12-1985 Ahmet Cebeci'nin İlmî Seminerde Bulgar Türklerine Yapılan Zulüm İle İlgili Söylevi
- ÇAĞATAY, Saadet:** Prof. Dr.Tahir Çağatay, S 249, s 27, 7-8-9-1984, Prof. Dr. Tahir Çağatay'ın Siyasi Yaşantısını ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- ÇAĞATAY, Tahir:** Sovyetlerde Dinsizlik Siyasetinin Sonucu, S 249, s 21, 7-8-9-1984, Sovyet Rusya'nın Türk İslam Memleketlerinde Camilere Verdiği Zararı Anlatan Makale
- ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri:** Soydaşlarımızın Akibeti, S 254, s 126, 10-11-12-1985, İhsan Sabri Çağlayangil'in Dış Türkler İle İlgili İlmî Seminerdeki Söylevi
- ÇAĞRI, Mehmet:** Zülüm İle Abad Olanın Sonu Berbat Olur, S 243, s 19, 1-2-3-1983, Rusların Bölücü Faliyetlerini Eleştiren Makale
- ÇAY, Abdülhalük:** Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör, S 256, s 61, 4-5-6-1986 , Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör Konusu ile İlgili Seminerde Verdiği Söylev
- CELEBİ, Hüsamettin:** Azerbaycan Türkleri, S 239, s 31, 1-2-3-1982, Azerbaycan Türkleri İle İlgili Makale

- ÇELİKCAN, Hüseyin:** Hazar Düşünceleri, S 248, s 60, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇETİNKAYA, Sadık:** Öz Dilimden, S 249, s 56, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇORABATIR,:** Kırım Türkü Doğduğu Topraklara Dönemiyor, S 248, s 68, 4-5-6-1984
Kırım Türklerinin Topraklarından Koparılmasını Anlatan Haber
- DEĞER, Sadi:** Sovyetler Birliğinde Milletlerin Temsil Durumlarının Tartışılması, S 255, s 2, 1-2-3-1986 Rusya'da Yapılan Baskıcı Politikalar Üzerine Yazılmış Makale
- DEĞER, Sadi:** Türk Kızı, S 255, s 3, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Yine Kan, Gözyaşı, S 240, s 23, 4-5-6-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Abantım, S 24, s 36, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Bir Diktatörün Ölümü, S 242, s 13, 10-11-12-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Şarkısı, S 243, s 18, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Gördü Kayıttı, S 244, s 25, 4-5-6-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Dünya Uyansın, S 245, s 17, 7-8-9-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ol Hürriyet Mücahietine, S 248, s 4, 4-5-6-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ebri Bahar Ağlasın, S 251, s 34, 1-2-3-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Anarım, Yanarım Azerbaycan'ım, S 252, s 38, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Vurr! Mehmetçik Vurrrr!, S 253 , s 20, 7-8-9-1985, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Dış Türkler Faktörünün Caydırıcı Gücü, S 254, s 97, 10-11-12-1985, Prof. Dr. A.Mecit Doğru'nun İlmî Seminerde Doğu ve Güneydeki Ayrılkçı Hareketle İlgili Söylevi
- DEMİR, Himmet:** Çırpınma Ey Hazer, S 257, s 52 7-8-9-1986 Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Hürriyet ve İstiklal Marşı, S 258, s 27, 10-11-12-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DENKTAŞ, Rauf:** KKTC Cumhurbaşkanlığı, S 247, s 9, 1-2-3-1984, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kutlama Mesajına Teşekkürünü Bildiren Telgraf
- DOĞRU, A.Mecit:** Uzun Vadeli Türk Siyaseti, S 256, s 109, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Yaptığı Ermeni Sorunu ile İlgili Konuşma
- DÖNMEZ, Hamid:** Ey! Meş'ale Sen Sönmiyecektin, S 247, s 55, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DURAK, İbrahim:** Azerbalası, S 245, s 28, 7-8-9-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- DURAK, İbrahim:** Barış Maskesi, S 245, s 30, 7-8-9-1983, Rusya'nın Yeni Politikalarını Anlatan Makale
- EFENDİOĞLU, İbrahim:** Bulgaristan'da Çelişkili Uygulamalar, S 254, s 121, 10-11-12-1985, Bulgar Yönetiminin Sebep Olduğu Zulmün Açıklandığı Söylev
- ER, Şükrü:** Soydaşlarımızın Aktüel Meseleleri, S 254, s 28, 10-11-12-1985, Ankara Aydınlar Ocağı Başkanı Şükrü Er'in İlmî Seminerde Yaptığı Konuşmanın Söylevi
- ER, Şükrü:** İlmî Seminerin Kapanış Konuşması, S 254, s 134, 10-11-12-1985, Ankara Aydınlar Ocağı Başkanı Şükrü Er'in İlmî Seminerde Yaptığı Kapanış Konuşmasına Yer Veren Söylev
- ERCİLASON, Ahmet B.:** Azerbaycan-İran Türkleri Üzerine Bir Yorum, S 254, s 81, 10-11-12-1985, Doç. Dr. Ahmet B.Ercilasun'un İlmî Seminerde Azerbaycan ve İran Türkleri Hakkında Yorumlarını İçeren Söylev
- ERDEM, Ali Naili:** Dostum Bahri Dağdaş, S 249, s 43, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Önemli Yönlerini Anlatan Biyografi
- GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım:** Malazgirt Destanı, S 241, s 5, 7-8-9-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- GÖZE, Ergun:** Hasan Nezih Konuşuyor, S 246, s 20, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar
- GÖZE, Ergun:** Kırım Faciası, S 248, s 68, 4-5-6-1984, Kırım Türklerinin Topraklarından Koparılmasını Anlatan Haber
- Gültekin:** Bayrağım ve İstiklalim, S 240, s 6, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Büyük Rüya, S 245, s 13, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- GÜNDÜZ, Aka:** Kafkas Yolu, S 245, s 14, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** En Genç Asker, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Selam, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNTEKİN, Reşat Nuri:** Azerbaycan Tiyatrosu, S 241, s 26, 7-8-9-1982, Azerbaycan Tiyatrosuna Yönelik Olumlu Eleştiri
- GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya:** Atatürk ve Milli Birlik, S 257, s 5, 7-8-9-1986 Atatürk'ün Milli Birlik ve Bütünlük Anlayışına Değinen Siyasi Makale
- GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya :** Atatürk ve Milli Birlik, S 258, s 29, 10-11-12-1986, Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışını Anlatan Fikri Makale
- HACİBEYLİ, Üzeyr:** Ordan buradan, S 242, s 19, 10-11-12-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- HALİL, Zeynel:** Köroğlu'nun Kocalığı, S 258, s 44, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- HAYİT, Baymirza:** Türkistan'ın Kazakistan Bölgesine Rusya'ya İlhak Meseleleri Üzerine Bazı Fikirler, S 243, s 24, 1-2-3-1983, Türkistan'ın Kazakistan Bölgesine Rusya'ya İlhak Meseleleri Üzerine Bazı Fikirlerin Dile Getiren Makale
- HAZER, Betül:** Bir Kitap ve Ortaçağda Azerbaycan Sanatı, S 257, s 72, 7-8-9-1986, Rasim Efendinin Azerbaycan Dekoratif-Tatbiki Sanatlar Adlı Kitabı Tanıtın Yazı
- HAZER, Mehmet:** Atatürk'ün Milli Hakimiyet ve Milliyetçilik Anlayışı, S 258, s 6, 10-11-12-1986, Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışını Dile Getiren Fikri Yazı
- HEYET, Cevad :** 20. Asırda Güney Azerbaycan Edebiyatı, S 253, s 25, 7-8-9-1985, 20. yy Güney Azerbaycan Şair ve Yazarlarının Tanıtıldığı Makale
- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Göyçe, S 241, s 30, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Tar Çalınır, S 241, s 32, 7-8-9-1982, Tar Enstrümanı İle İlgili Öykü
- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Sonası, S 241, s 34, 7-8-9-1982, Sona Cabbarlı'ya İthaf Edilmiş Bir Öykü
- İğdırhoğlu:** Bir Destanda Saklanan Gerçeklerden, S 257, s 25, 7-8-9-1986, Ermenilerin Türk Halkına Zulmünü Anlatan Bir Destan Metninin İncelenmesine Dair Edebî Makale

- İmzasız:** M.Emin Resulzade Mezarı Başında Anıldı, S 239, s 5, 1-2-3-1982, M.Emin Resulzade'nin Ölümünün 27. Yıldönümünde Anılmasıyla İlgili Haber Yazısı
- İmzasız:** SSCB Milletlerinin Kurtuluş Birliği Merkez Komitesi Polonya'da Cereyan Eden Trajik Olaylarla İlgili bir bildiri Yayınladı, S 239, s 6, 1-2-3-1982, Paris Bloğu Merkez Komitesi 18 Aralık 1981 Olağanüstü Toplantısında Alman Kararlar İle İlgili Bildiri
- İmzasız:** Teşekkür, S 239, s 25, 1-2-3-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti, S 239, s 26, 1-2-3-1983, Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti Konulu Seminere Dair Haber
- İmzasız:** Teşekkür, S 239, s 27, 1-2-3-1983, AKD Merkez Yönetim Kurulunun Tüm Kadınlar Kolu Sayın Üyelerine Sunduğu Teşekkür
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Kadınlar Kolu Toplantısı, S 239, s 34, 1-2-3-1982, AKD Kadınlar Kolu Toplantısında Aybike Karaca'nın Konuşmasını Ele Alan Haber
- İmzasız:** Haberler, S 239, s 70, 1-2-3-1982, Sovyetler Birliğinde Yaşayan Müslümanlarla İlgili Bir Belgesel Film Hakkında Haber
- İmzasız:** Karanlığa İtilen Dünya, S 240, s 2, 4-5-6-1982, Rusya'nın Yıkıcı Siyasi Politikası Üzerine Yazılan Makale
- İmzasız:** Azerbaycan'ın İstilasası Tel'in Edildi, S 240, s 4, 4-5-6-1982, AKD 'nin Azerbaycan İstilasına Tel'in Etmesine Dair Haber
- İmzasız:** Azerbaycan İstiklal Günü Kutlandı, S 240, s 5, 4-5-6-1982, İstiklal Gününün Kutlanmasına Dair Haber
- İmzasız:** Teşekkür, S 240, s 27, 4-5-6-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Acı Bir Kayba Minnet, S 240, s 65, 4-5-6-1982, Mehmet Alkan'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Haberler, S 240, s 67, 4-5-6-1982, İran ile İlgili Haberler
- İmzasız:** Afganistan Soydaşlarımız, Asrımızın Ergenekonu Anadolu'muza Hoş Geldiniz, S 241, s 2, 7-8-9-1982, Afganistan'dan Göç Eden Göçmenler İle İlgili Makale
- İmzasız:** 15 Eylül Zaferi Kutlandı, S 241, s 8, 7-8-9-1982, AKD Yönetim Kurulunun 15 Eylül Zaferini Kutlamasına Dair Haber
- İmzasız:** Samet Ağaoğlu'nu Kaybettik, S 241, s 14, 7-8-9-1982, Samet Ağaoğlu'nun Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Teşekkür, S 241, s 24, 7-8-9-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

- İmzasız:** Haberler, S 241, s 69, 7-8-9-1982, Rus İstilas Ve Bağımsızlık Üzerine Haberler
- İmzasız:** Sovyet Rusya'da Yeni Gelişmeler ve Orta Doğu-Meselesi, S 242, s 2, 10-11-12-1982, Sovyetler Birliğinde Yaşanan Siyasi Gelişmelere Dair Makale
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 242, s 4, 10-11-12-1982, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Teşekkür, S 242, s 12, 10-11-12-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 242, s 18, 10-11-12-1982, 241. Sayıda Yazar Adıyla İlgili Düzeltme
- İmzasız:** Kaşgai Türklerinin İlhanı Dr. Hüsrev Han Şehit Edildi, S 242, s 73, 10-11-12-1982, Kaşgai Türklerinin İlhanı Dr. Hüsrev Han Şehit Edilmesine Dair
- İmzasız:** Yusuf Baksan Efendioğlu'nu Kaybettik!, S 242, s 77, 10-11-12-1982, Yusuf Baksan Efendioğlu'nun Vefatı ile İlgili Taziye
- İmzasız:** Azerbaycan Üzerine Oynanan Oyunlar, S 243, s 2, 1-2-3-1983, Azerbaycan Bağımsızlık Mücadelesine Dair Zorlukları Anlatan Makale
- İmzasız:** M.E. Resulzade Anıldı, S 243, s 5, 1-2-3-1983, M.Emin Resulzade'nin Ölümünün 27.Yıldönümünde Anılmasıyla İlgili Taziye
- İmzasız:** M.Emin Resulzade'nin, 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 243, s 10, 1-2-3-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Teşekkür, S 243, s 15, 1-2-3-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Haberler, S 243, s 37, 1-2-3-1983, Rusların İran Politikası İle İlgili Haberler
- İmzasız:** Kırım Türklerinden Bir Kültür Hizmeti, S 243, s 42, 1-2-3-1983, Kırım Türkleri Emel Dergisini Tanıtan İlan
- İmzasız:** Hürriyet Me'salesinin Büyük Aydınlığı, S 244, s 2, 4-5-6-1983, Rusların Bölücü Faaliyetlerini Eleştiren Makale
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 244, s 4, 4-5-6-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan'ı İşgal Altında Tutan Kızıl Sömürgeci Sovyet Rusya Protesto Edildi, S 244, s 6, 4-5-6-1983, AKD 'nin Rus İstilasını Protestosuna Dair Haber

- İmzasız:** M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 244, s 15, 4-5-6-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Azerbaycan'ın Hürriyet Bayramı 28 Mayıs Törenlerle Kutlandı, S 244, s 16, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın Hürriyet Bayramı 28 Mayıs Törenlerle Kutlanmasına Dair Haber
- İmzasız:** Teşekkür, S 244, s 41, 4-5-6-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Haberler, S 244, s 42, 4-5-6-1983, Afgan Mücahitleri ve Rus Askerleri ile İlgili Çeşitli Haberler
- İmzasız:** Sovyet Rusya'nın Ermenisiz Ermenistan Kurma Hayali, S 245, s 2, 7-8-9-1983 Rusya'nın Ermenistan Üzerine Politikalarını Anlatan Makale
- İmzasız:** Sayın Yurttaş! , S 245, s 7, 7-8-9-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 245, s 8, 7-8-9-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Teşekkür, S 245, s 16, 7-8-9-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Haberler, S 245, s 43, 7-8-9-1983, Sovyetler Birliğindeki Gelişmeler ve Azerbaycan Üzerine Etkilerini Belirten Çeşitli Haberler
- İmzasız:** Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümünü Kutluyoruz, S 246, s 2, 10-11-12-1983 Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümüne Dair Kutlama
- İmzasız:** Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Kutladık, S 246, s 4, 10-11-12-1983, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Kurulması Münasebetiyle Rauf Denktaş'a Gönderilen Kutlama Mesajı
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 246, s 10, 10-11-12-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 246, s 11, 10-11-12-1983 Resulzade Fonuna Bağış Yapanların Listesi
- İmzasız:** Hem veten, S 246, s 13, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- İmzasız:** Türk Basınında Azerbaycan, S 246, s 17, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar
- İmzasız:** M.Emin Resulzade, S 247, s 4, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin Edebî ve Siyasi Yaşantısını Anlatan Biyografi

- İmzasız:** Ekselans, S 247, s 8, 1-2-3-1984, AKD'nin Kıbrıs Türklerine Destek Olduğunu Belirten İlan
- İmzasız:** İslam Konferansı Zirve Toplantısına Başvurduk, S 247, s 17, 1-2-3-1984, AKD'nin İslam Konferansına Başvurusunu Açıklayan Haber
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 247, s 50, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 247, s 51, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı
- İmzasız:** Dr. İsmail Sarıyal'ı Kaybettik, S 247, s 59, 1-2-3-1984, İsmail Sarıyal'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Yaser Aslan'ı da Kaybettik, S 247, s 60, 1-2-3-1984, Yaser Aslan'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** AKD 29. Dönem Büyük Kongresi Yapıldı, S 247, s 61, 1-2-3-1984, AKD Kongresi İle İlgili Haber
- İmzasız:** AKD'nin 29. Dönem Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporu, S 247, s 64, 1-2-3-1984, Yönetim Kurulunun 29. Dönemde Yaptığı Çalışmaları Anlatan Duyuru
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 247, s 70, 1-2-3-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan İstiklal ve Hürriyet Ülküsünün Aydınlığı, S 248, s 2, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Yolunda Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- İmzasız:** Kırım Türkleri 40 Yıldır Sürgünde, S 248, s 47, 4-5-6-1984, Kırım Türklerinin Sürgününü Anlatan Tarihî Yazı
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 248, s 58, 4-5-6-1984 M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 248, s 59, 4-5-6-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı
- İmzasız:** Resulzade'nin Bütün Hayatı Mücadele İçinde Geçmiştir, S 248, s 73, 4-5-6-1984 Yeni Düşünce Dergisinin Feyzi Aküzüm'le Yaptığı Röportaj
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 248, s 75, 4-5-6-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

- İmzasız:** Dernek Çalışması, S 248, s 82, 4-5-6-1984, AKD'nin Olağan Üstü Genel Kurul Toplantısına Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 248, s 87, 4-5-6-1984, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Türk Dünyasının Büyük Dramı, S 249, s 2, 7-8-9-1984, Dünyadaki Türklerin Yaşadığı Sorunları Dile Getiren Makale
- İmzasız:** Tarım Orman Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın Bahri Dağdaş İçin Düzenlenen Törende Yaptığı Konuşma, S 249, s 45, 7-8-9-1984, Hüsnü Doğan'ın Bahri Dağdaş İçin Düşüncelerine Yer Veren Konuşma
- İmzasız:** AKD'nin YÖK'e Türk Asıllı Öğrenciler ile İlgili Müracaatı, S 249, s 57, 7-8-9-1984 Azerbaycan Uyruklu Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Eşit Harç Ödeme İsteğini Dile Getiren Müracaat Yazısı
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 249, s 69, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 249, s 70, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı ve Bağış Yapanların Listesi
- İmzasız:** Tahir Çağatay, Vefat Etti, S 249, s 82, 7-8-9-1984, Tahir Çağatay'ın Vefatı ile İlgili Taziye Yazısı
- İmzasız:** Bahri Dağdaş'ı Kaybettik, S 249, s 83, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Vefatı ile İlgili Taziye
- İmzasız:** Haberler, S 249, s 85, 7-8-9-1984, 15 Eylül Bakü Zaferinin Kutlanması, Resulzade Kır Gezisi Neşeli Geçti, Yaşar Yazar Vefat Etti Başlıklı Haber
- İmzasız:** Niyazi'yi Kaybettik, S 249, s 88, 7-8-9-1984, Niyazi Zülfikar Tagızade-Hacıbeyli'nin Vefatına Dair Taziye
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 249, s 89, 7-8-9-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 249, s 96, 7-8-9-1984, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Resulzade ve Eskiye Komünizm, S 250, s 2, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Rus Sömürgeciliğini Anlatan Makale
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 250, s 26, 10-11-12-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışa Davet Eden İlan
- İmzasız:** Duyuru, S 250, s 37, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Satışa Sunulan Kitabına Dair Duyuru

- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 250, s 41, 10-11-12-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** M.Emin Resulzade İçin Ne Dediler, S 250, s 42, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Vefatından Kısa Bir Süre Sonra İstanbul'da Azerbaycan Kültürünü Tanıtma Derneği Tarafından Düzenlenen Anma Töreninde Prof. Dr.Ahmet Caferoğlu, Mirza Bala, Süleyman Tekiner,Selim Ağasıbay, Hamdullah Suphi Tanrıöver,Sadri Maksudi, S.Menegari,Mösyö Kelcinski,Cafer Seyahmed Kırımer, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Sait Şamil, Abdullah Battal Taymaz, Dr. Ahmet Naim, Müstecip Ülküsâl'in Birer Konuşmasını, Resulzade'nin Kişiliği ve Hizmetlerini İçeren Söylev
- İmzasız:** Haberler, S 250, s 75, 10-11-12-1984, Rusya'nın Ermenistan Politikası ve Doğu Türkistan İle İlgili Haberler
- İmzasız:** Vefat, S 250, s 77, 10-11-12-1984, Dr. İbrahim Bada'nın Vefatına Duyulan Üzüntüye Dair İlan
- İmzasız:** İlk Üç Ayın İçinden, S 251, s 2, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ı Büyük Devletlerin Tanınması ve 31 Mart Faciası, Gorbaçov ve İran Bulgaristan İle İlgili Tarihî Yazı
- İmzasız:** Teşekkür, S 251, s 44, 1-2-3-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** 12 Ocak Kutlandı, S 251, s 51, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın Büyük Devletlerce Tanınmasının 65. Yıldönümü Kutlamasında AKD Genel Sekreteri Ahmet Karaca'nın Konuşmasını İçeren Haber Yazısı
- İmzasız:** M.Emin Resulzade Ölümünün Yıldönümünde Anıldı, S 251, s 52, 1-2-3-1985, Resulzade'nin Ölün Yıldönümü Kutlamalarında AKD Başkanı Feyzi Aküzüm'ün Resulzade'nin Hayatını ve Mücadelesini Anlatan Haber Yazısı
- İmzasız:** Teşekkür, S 251, s 53, 1-2-3-1985, Hizmet Ve Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı
- İmzasız:** Haberler, S 251, s 59, 1-2-3-1985, Azerbaycan ve Rusya İle İlgili Haberleri İçeren Haber Yazısı
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 251, s 71, 1-2-3-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 251, s 72, 1-2-3-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Komünist Rus Kanlı Karanlığını Boğan Aydınlık, S 252, s 2, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türkleri İle İlgili Makale

- İmzasız:** 27 Nisan İstila Günü Tel'in Edildi, S 252, s 7, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın Rusya Tarafında İşgalinin 65. Yıldönümünün AKD Merkezi Tarafından Tel'in Edilmesine Dair Haber
- İmzasız:** 28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı İçtenlikle Kutlandı, S 252, s 9, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türklerinin 28 Mayıs Hürriyet Bayramını Kutlamasına Dair Haber
- İmzasız:** Teşekkür, S 252, s 29, 4-5-6-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 252, s 37, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulüm Kınandı, S 252, s 39, 4-5-6-1985 , AKD'nin Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulmü Kınadığını Anlatan Haber
- İmzasız:** Haberler, S 252, s 70, 4-5-6-1985, Değişik Bölgelerdeki Türklerin Sorunları İle İlgili Haberler
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 252, s 80, 4-5-6-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sovyetler Birliği'ndeki Gelişmeler, S 253, s 2, 7-8-9-1985, Rusya'daki Siyasi Gelişmeler ve Bölgedeki Türkleri Ele Alan Siyasi Makale
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 253, s 9, 7-8-9-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Teşekkür, S 253, s 43, 7-8-9-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 253, s 61, 7-8-9-1985, Cenubigarbi Kafkasya Muvakkata-i Milliyesi Hükümeti Adlı Kitabın Tanıtımı
- İmzasız:** Haberler, S 253, s 72, 7-8-9-1985, Azerbaycan ve Rusya İle İlgili Haberleri İçeren Haber Yazısı
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 253, s 84, 7-8-9-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Reagan-Gorbaçev Buluşması, S 254, s 2, 10-11-12-1985, Reagan-Gorbaçov Buluşmasını Anlatan Fıkra
- İmzasız:** Kars Milli İslam Şurası Hükümeti, S 254, s 21, 10-11-12-1985, Cenubigarbi Kafkasya Muvakkata-i Milleyesi Hükümeti Adlı Kitabın Tanıtımı
- İmzasız:** Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Semineri, S 254, s 22, 10-11-12-1985, AKD ve Ankara Aydınlar Ocağının 2 Kasım 1985'te Düzenlediği Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Seminerinde Yaşanan Gelişmeleri Anlatan Haber Yazısı

- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 254, s 34, 10-11-12-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Teşekkür, S 254, s 50, 10-11-12-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri Seminerinin Sonuç Bildirisi, S 254, s 139, 10-11-12-1985, İlmî Seminerin Sonuç Bildirisi
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 254, s 143, 10-11-12-1985, Başbakan Turgut Özal, Genel Kurmay Başkanı Necdet Üruğ ve Devlet Bakanlarının İlmî Semineri Kutlama Telgrafları
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneğinden, S 254, s 148, 10-11-12-1985, AKD'nin Taşınması ve Yeni Adresi İle İlgili İlan
- İmzasız:** M.Emin Resulzade Ölüm Yıldönümünde Anıldı, S 255, s 32, 1-2-3-1986, AKD Merkezinde Resulzade'nin Ölüm Yıldönümünde Anılması İle İlgili Haber
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yenişehir'de Yeni Merkezine Kavuştu, S 255, s 49, 1-2-3-1986, AKD'nin Taşınması ve Yeni Adresi İle İlgili Haber
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği 30. Dönem Genel Kurul Toplantısı Yapıldı, S 255, s 64, 1-2-3-1986, AKD'nin 30 Genel Kurul Toplantısı ile İlgili Haber
- İmzasız:** Açılan İstiklal ve Hürriyet Yolu, S 256, s 2, 4-5-6-1986, Azerbaycan Hürriyet Mücadelesi ve Yapılması gerekenleri Anlatan Makale
- İmzasız:** Sayın Hasan Şeriat Medari, S 256, s 19, 4-5-6-1986, Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medari'nin Vefatı Nedeniyle Hasan Şeriat Medari'ye Başsağlığı
- İmzasız:** 28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı Büyük Bir Coşku ile Kutlandı, S 256, s 30, 4-5-6-1986, 28 Mayıs 1918 Azerbaycan Türk Cumhuriyetinin Kuruluşunun 68. Yılı'nın AKD Merkezinde Kutlanması ile İlgili Haber Yazısı
- İmzasız:** 27 Nisan Komünist Rus İstilasası Protesto Edildi ve Şehitlerimiz Rahmetle Anıldılar, S 256, s 39, 4-5-6-1986, AKD Tarafından Dernek Merkezinde Rus İstilasasının Protesto Edilmesine Dair Haber
- İmzasız:** Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri, S 256, s 45, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri Haber Yazısı
- İmzasız:** Teşekkür, S 256, s 50, 4-5-6-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 256, s 56, 4-5-6-1986, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

- İmzasız:** Seminere Gönderilen Telgraflar, S 256, s 135, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri İçin Gönderilen Telgraflar
- İmzasız:** Necip Abdülhamidoğulları'nın Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı, S 256, s 171, 4-5-6-1986, AKD Merkezinde Necip Abdülhamidoğulları'nın Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı ile İlgili Haber Yazısı
- İmzasız:** Basından, S 256, s 172, 4-5-6-1986, Basıda Azerbaycan ile İlgili Yazılardan Seçmeler
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 256, s 182, 4-5-6-1986, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Türk Devletleri Tarihi, S 256, s 183, 4-5-6-1986, Türk Devletleri Tarihi Adlı Kitabın Tanıtımı
- İmzasız:** Azerbaycan'ın Yardımına Koşan Mehmetçikleri Rahmetle Anarken, S 257, s 2, 7-8-9-1986, T.C. Kurulduğu Günden Beri Azerbaycan'a Verdiği Destek ve Yardımları Anlatan Fikri makale
- İmzasız:** Teşekkür, S 257, s 4, 7-8-9-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 257, s 47, 7-8-9-1986, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Nesip Gencel'i Kaybettik, S 257, s 139, 7-8-9-1986, Nesip Gencel'in Kaybıyla İlgili Yazı
- İmzasız:** Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray Vefat Etti, S 257, s 140, 7-8-9-1986, Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray Vefatıyla İlgili Yazı
- İmzasız:** Haberler, S 257, s 142, 7-8-9-1986, Rusya ile İlgili Haberler
- İmzasız:** Türk Devletleri Tarihi, S 257, s 145, 7-8-9-1986, Türk Devletleri Tarihi Adlı Kitabın Tanıtımı
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 257, s 147, 7-8-9-1986, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Komünizm Depreme Uğradı, S 258, s 2, 10-11-12-1986, Rus Siyasetindeki Olumsuz Gelişmeleri Anlatan Siyasi Yazı
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 258, s 4, 10-11-12-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Gazi M.Kemal Atatürk'ü Andık, S 258, s 5, 10-11-12-1986, Atatürk'ün 48. Vefat Yıldönümü Münasebeti ile Düzenlenen Törenle İlgili Haber

- İmzasız:** Teşekkür, S 258, s 9, 10-11-12-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür
- İmzasız:** Cumhuriyetimizin 63. Yıldönümünü Kutladık, S 258, s 41, 10-11-12-1986, Cumhuriyetin 63. Yıl Dönümü Münasebeti ile İlgili Düzenlenen Törenin Haberi
- İmzasız:** Teşekkür, S 258, s 42, 10-11-12-1986, Derneğe Yapılan Bağışlara Teşekkür İlanı
- İmzasız:** Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Kaynaklarını Oluşturan Abide Şahsiyetler, S 258, s 48, 10-11-12-1986, Azerbaycan Edebiyatı ile İlgili Fikri Makale
- İmzasız:** Haberler, S 258, s 175, 10-11-12-1986, Naim Süleymanoğlu'nun İlticası ile İlgili Haber
- KAFALI, Mustafa:** Türk Bayrağının Gölgesinde, S 254, s 107, 10-11-12-1985, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın İlmî Seminerde Selçuklulardaki Türk Yönetimi Konulu Söylevi
- Kamoğlu:** Çağatay, Dağdaş, Burç Anıldılar, S 249, s 65, 7-8-9-1984, Mehmet Kengerli'nin Anma Toplantısında Yaptığı Konuşma
- KANİ, H.:** Ağaca Kanad, S 244, s 27, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KARABAĞ, Müştak:** Hep Oradaydık Herkes Yanımızdaydı, S 258, s 11, 10-11-12-1986, Azerbaycan Balosu ile İlgili Güncel Haber
- KARACA, Ahmet:** M. Ali Resuloğlu'nu Anarken, S 239, s 18, 1-2-3-1982, Resuloğlu'nun Azerbaycan'ın Bağımsızlığına Verdiği Mücadeleyi Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Yakın Tarihine Kısa Bir Bakış, S 241, s 39, 7-8-9-1982, Azerbaycan Bağımsızlık Mücadelesine Dair Makale
- KARACA, Ahmet:** Gönül Sazından Nağmeler, S 243, s 6, 1-2-3-1983, A. Baycan'ın Şiirleri İle İlgili Görüşlerin Dile Getirildiği Eleştiri
- KARACA, Ahmet:** 27 Nisan Karanlığında Azerbaycan, S 244, s 13, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın Özgürlüğe Kavuşmasına Dair Makale
- KARACA, Ahmet:** Büyük Türkçü Mirza Fethali Ahuntzade, S 244, s 28, 4-5-6-1983, Ahuntzade'nin Hayatı ve Siyasi Şahsiyetini Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Yaşayan En Büyük Türk Şairi Seyyit Mehmed Hüseyin 'Şehri Yar', S 246, s 24, 10-11-12-1983, Şehriyar'ın Edebî Tarihi ve Hayatını Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** M. Emin Resulzade'nin Hayatındaki Doruk Noktalar, S 247, s 37, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Hayatındaki Önemli Gelişmeleri Anlatan Makale

- KARACA, Ahmet:** İstiklal ve Hürriyet Meş'alesinin Büyük Aydınlığında Büyük Azerbaycan, S 248, s 23, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın Ruslara Karşı Verdiği Bağımsızlık Mücadelesini Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** 27 Nisan Arefesinde Azerbaycan, S 248, s 31, 4-5-6-1984 Azerbaycan'ın Uğradığı Rus İşgalini Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Dünü Bugünü, S 248, s 76, 4-5-6-1984, Yeni Düşünce Dergisinin Ahmet Karaca'yla Yaptığı Röportaj
- KARACA, Ahmet:** Prof. Dr. Tahir Çağatay'ı Anarken, S 249, s 15, 7-8-9-1984, Prof. Dr. Tahir Çağatay'ın Siyasi Yaşantısını Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Bir Milliyetçi Yıldız Daha Kaydı, S 249, s 49, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Dünü Bugünü, S 249, s 71, 7-8-9-1984, Yeni Düşünce Dergisinin Ahmet Karaca'yla Türkiye'nin Azerbaycan Gençlerine Sahip Çıkması İle İlgili Yaptığı Röportaj
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Büyük Bir İdeoloğunu Kaybetti, S 250, s 23, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Milleti İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** Bulgaristan Türklerinin Dramı, S 251, s 25, 1-2-3-1985 Bulgaristan Türklerine Uygulanan Eziyet Üzerine Yazılmış Siyasi Makale
- KARACA, Ahmet:** Ahmet Yaşarbey'in Arkasından, S 251, s 35, 1-2-3-1985, Dr. Ahmet Yaşar'ın Vefatının Ardından Onun Hayat Öyküsü ve Kişilik Özelliklerini Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** İran-İrak Savaşı 6.Yılına Başladı, S 253, s 21, 7-8-9-1985, İran-İrak Savaşına Değinen Fıkra
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Ve İran Türklerinin Aktüel Meseleleri, S254, s 51, 10-11-12-1985, Ahmet Karaca'nın İlmî Seminerde Azerbaycan'ın Yakın Tarihi ve Hürriyete Kavuşma Yolunda Verdiği Mücadeleyi Anlatan Söylev
- KARACA, Ahmet:** Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anarken, S 256, s 14, 4-5-6-1986, Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü, S 256, s 87, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde 'Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü' Başlıklı Konuşması
- KARACA, Ahmet:** Fahrettin Kırzıoğlu'na Zaruri Bir Cevap, S 257, s 31, 7-8-9-1986, AKD Başkanı Ahmet Karaca'nın Fahrettin Kırzıoğlu'nun İddialarına Yaptığı Eleştiri
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Hatları, S 258, s 49, 10-11-12-1986, Geçmişinden Bu Güne Azerbaycan Edebiyatı ile İlgili Yazı

- KARACA, Ahmet:** Şah İsmail Hatai, S 258, s 91, 10-11-12-1986, Şair ve Devlet Adamı Şah İsmail Hatai'nin Hayatını ve Edebî Kişiliğini Dile Getiren Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Ölümsüz Şairi Mehmed Fuzuli, S 258, s 107, 10-11-12-1986, Şair Fuzuli'nin Hayatını ve Edebî Kişiliğini Dile Getiren Biyografi
- KARACA, Alp Ertunga:** Dahi San'atkar Üzeyr Hacıbeyli, S 253, s 10, 7-8-9-1985, Üzeyir Hacıbeyli'nin Sanat Hayatını Dile Getiren Biyografi
- KARAKOYUNLU, Nezahat:** Aghıyram, S 246, s 30, 10-11-12-1983, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- KARSLI, Hamid Demir:** Deyirdim Arkamız Yok, S 256, s 44, 4-5-6-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması, S 239, s 37, 1-2-3-1982, Kemalizm Diğer Ülkeler Üzerindeki Etkisi
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması, S 240, s 35, 4-5-6-1982, Kemalizm Diğer Ülkeler Üzerindeki Etkisi
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kenan Evren'in Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İnceleme, S 242, s 27, 10-11-12-1982, Kenan Evren'in Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İncelemenin Yapıldığı Makale
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Altınordu Hanlığı, S 246, s 32, 10-11-12-1983, Altınordu Hanlığının Tarihi Üzerine Araştırma
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Bulgaristan Türkleri, S 252, s 41, 4-5-6-1985, Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tarihî Yazı
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** 1979 Genel Nüfus sayımına Göre SSCB'nin Sosyo-Ekonomik Durumu, S 253, s 45, 7-8-9-1985, 1979 Nüfus Sayımına Göre Rusya'nın Sosyo-Ekonomik Durumunu Gösteren Araştırma
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Ermeni Terörü, S 256, s 138, 4-5-6-1986, Ermeni Terörü Yalanının Tarihi Gelişimini Anlatan Makale
- KENGERLİ, Mehmet:** M.Emin Resulzade 100. Doğum Yılında Anıldı, S 247, s 10, 1-2-3-1984, Dr. Mehmet Kengerli'nin Toplantıda Konuklara Yaptığı Konuşma
- KENGERLİ, Mehmet:** Azerbaycan'ın Parlak Bir Yıldızı Daha Söndü, S 251, s 27, 1-2-3-1985, Niyazi Takizade 'nin Yaşamı, Sanat Hayatı ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- KENGERLİ, Mehmet:** Bir Dostumuzu Daha Kaybettik, S 251, s 45, 1-2-3-1985, Dr. İbrahim Badal'ın Vefatının Ardından Onun Hayat Öyküsü ve Kişilik Özelliklerini Anlatan Biyografi

- KENGERLİ, Mehmet:** Dış Türklerin Siyasi Ve Kültürel Davaları, S 254, s 35, 10-11-12-1985, Dr. M. Kengerli'nin İlmî Seminerde Diğer Ülkelerde Yaşayan Türklerin Siyasi ve Kültürel Durumunu Anlatan Söylev
- KENGERLİ, Mehmet:** Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması, S 256, s 113, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 256, s 184, 4-5-6-1986, Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım İsteği ile İlgili İlan
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 257, s 146, 7-8-9-1986, Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım İsteği ile İlgili İlan
- KERİMLİ, Rasim:** Habis, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Azerbaycan'a Sesleniş, S 239, s 9, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Soydaşımız Azerbaycan'a Sesleniş, S 241, s 6, 7-8-9-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Mustafa Kemal, S 243, s 11, 1-2-3-1983, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Suç ve Kader, S 252, s 8, 4-5-6-1985, Fikri Konular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Dost Meydanı, S 253, s 44, 7-8-9-1985, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- LENGERANLI, Betül:** Azerbaycan'da Sanat Hayatı, S 248, s 40, 4-5-6-1984, Azerbaycan'daki Sanat Faaliyetlerini Anlatan Makale
- LENGERANLI, Betül:** 15 Eylül Zaferi Kutlandı, S 253, s 23, 7-8-9-1985, 15 Eylül İşgali İle İlgili Makale
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğma Diyarlar Sorağında, S 254, s 5, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğu Anadolu'daki Koç Başlı Mezarlar, S 255, s 22, 1-2-3-1986 Doğu Anadolu'da Ermeni İddialarını Anlatan Makale
- MEHMEDOĞLU, Evez:** Farkı Var mı?, S 244, s 26, 4-5-6-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- MİRZALİ, Şair Efzelettin:** Hakani Şirvani, S 248, s 41, 4-5-6-1984, Şair Hakani Şirvani'nin Biyografisini ve Edebî Yaşantısını Anlatan Biyografi

- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 250, s 31, 10-11-12-1984, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 251, s 41, 1-2-3-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 252, s 34, 4-5-6-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 253, s 31, 7-8-9-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 255, s 28, 1-2-3-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 256, s 26, 4-5-6-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 257, s 67, 7-8-9-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali** Azerbaycan Musiki Terimleri, S 258, s 37, 10-11-12-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük
- Mirzali:** Azerbaycan'ın İsmi Hakkında Tarihî Kayıtlar, S 243, s 13, 1-2-3-1983, Azerbaycan'ın İsmi Hakkındaki Tarihî Araştırmaları Ele Alan Makale
- Mirzali:** Tarihte Azeri Türk Dili, S 244, s 23, 4-5-6-1983, Azeri Dilinin Tarihî Gelişimi Üzerinde Yazılmış Makale
- Mirzali:** Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'nün Adı Hakkında Tarihî Kayıtlar, S 245, s 10, 7-8-9-1983, Bakü'nün Adı Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı
- MÜŞTAK, Mehmet:** Katran Tebrizi, S 258, s 78, 10-11-12-1986, Katran Tebrizi'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği İle İlgili Edebî Makale
- NUTKİ, Hamid:** Dil ve Medeniyet, S 244, s 17, 4-5-6-1983, Dil ve Medeniyet İlişisini Anlatan Makale
- ODER, Kerim:** Örnek Lider Resulzade, S 250, s 9, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Azerbaycan Bağımsızlığı İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Biyografi
- Odlu:** Azerbaycan Balosu Çok Hareketli Geçti, S 247, s 56, 1-2-3-1984, Azerbaycan Balosunu Anlatan Haber Yazısı
- Odlu:** 27 Nisan İstilasası Tel'in Edildi, S 248, s 61, 4-5-6-1984, Mehmet Azer Aran'ın 27 Nisan İstilasası İle İlgili Konuşması

- Odlu:** Geleneksel Azerbaycan Balosu, S 251, s 55, 1-2-3-1985, Ankara'da Düzenlenen Geleneksel Azerbaycan Balosunda Yaşananları Anlatan Haber Yazısı
- Odlu:** Sayın Başbakan Turgut Özal ve Eşi Azerbaycan Balosundaydı, S 258, s 13, 10-11-12-1986, Turgut Özal ve Eşinin Azerbaycan Balosuna Katılması ile İlgili Haber
- OĞUZ, Müslim:** Hoşçakal Karabağ, S 256, s 158, 4-5-6-1986, Karabağ Türklerinin Yaşadığı Dramı Dile Getiren Bir Öykü
- OKUT, Necati:** Abbas Tufarganlı, S 258, s 123, 10-11-12-1986, Şair Abbas Tufarganlı'nın Hayatını ve Edebî Kişiliğini Dile Getiren Biyografi
- ORAL Hamid:** Bakü'de Olmak, S 256, s 31, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Sensiz Hayatı Neylerem, S 257, s 24, 7-8-9-1986, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- ORAL Hamid:** Kızlar, S 258, s 43, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- OTAYLI, Ramiz :** Özler Senin Menimdi, S 257, s 66, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÖNAL, Muzaffer:** Azerim, S 246, s 16, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÖZDAĞ, Muzaffer:** İran Türkleri İle Kucaklaşmak, S 254, s 88, 10-11-12-1985, Av. Muzaffer Özdağ'ın İlmî Seminerde Dünyanın Çeşitli Bölgelerinde Yaşayan Türklerin Birliği ile İlgili Söylevi
- RAHMAN, Sabit:** Ceyran, S 242, s 16, 10-11-12-1982, Yaşamdan Bir Kesit Anlatan Kısa Bir Öykü
- RESULOĞLU, M. Ali:** Hicran Derdi, S 239, s 17, 1-2-3-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- RESULZADE, M. Emin:** Komünizmin Milletleri İçeriden Çökertme Silahı, S 239, s 2, 1-2-3-1982, Rusya'nın Diğer Devletlere Uyguladığı Yıkıcı Politikayı Ele Alan Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, S 246, s 5, 10-11-12-1983 Cumhuriyetimizin İlanına Dair Yazı
- RESULZADE, M. Emin:** M.Emin Resulzade'nin Kendi Sesinden 1953 yılı 28 Mayıs'da ABD'nin Sesi Radyosu'ndan Azerbaycan'a Hitabı, S 247, s 13, 1-2-3-1984 Resulzade'nin Rus Eziyetini Anlatan Konuşması
- RESULZADE, M. Emin:** Mayıs Duyguları, S 248, s 6, 4-5-6-1984, Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler

- RESULZADE, M. Emin:** Demokrasi ve Sovyetler, S 248, s 7,4-5-6-1984 Sovyetlerin Antidemokratik Faaliyetlerini Anlatan Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Milli Mücadelede Sosyal Şiarlar, S 249, s 8, 7-8-9-1984 Farklı Toplulukların Bağımsızlık İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Şekilce de, Muhtevaca da Ruslaştırma, S 250, s 6, 10-11-12-1984, Rusların Hakim Oldukları Diğer Milletlere Karşı Olumsuz Siyasetini Dile Getiren Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Büyük Kompozitör Hacıbeyli Üzeyr, S 253, s 5, 7-8-9-1985, Hacıbeyli Üzeyir'in Hayatını ve Sanat Çalışmalarını Dile Getiren Biyografi
- RIZA, Resul:** Pencereden Gelen ışık, S 240, s 32, 4-5-6-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- SAATÇİ, Suphi:** Irak Türkleri ve Bugünkü Meseleleri, S 254, s 99, 10-11-12-1985, Dr. Suphi Saatçi'nin İlmî Seminerde Irak Türkleri Hakkında Verdiği Söylev
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Yurtta Sulh Cihanda Sulh İlkesi ve Milli Bütünlük, S 250, s 27, 10-11-12-1984, Atatürk'ün Vecizesinden Hareketle Barışçı Siyasetin Toplumlara Kazandıracaklarını Anlatan Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Milli Kader Birliğine Dair, S 251, s 21, 1-2-3-1985, Türk Dünyası ve Türk Kültürü Üzerine Yazılmış Yazılar
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Atatürk ve Terminoloji, S 252, s 11, 4-5-6-1985, Atatürk'ün Türk Milliyetçiliğinde Kullandığı Terimleri Anlatan Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Eruh Olayları-Enver Ergun ve Yunus Emre, S 253, s 17, 7-8-9-1985, Eruh Olayları Üzerine Yazılmış Siyasi Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Kürt Meselesi Nedir?, S 254, s 7, 10-11-12-1985, Kürt Topluluklarının Tarihteki Varlığı ve Değişimlerine Dair Fikri Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Türkler ve Adlandırılışları, S 255, s 7, 1-2-3-1986, Türk Adının Anlamı, Etiyolojisi, Tarihi Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Türkler ve Adlandırılışları, S 256, s 5, 4-5-6-1986, Türk Adının Anlamı, Etiyolojisi, Tarihi Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı
- SEYİTOĞLU, M.Ali:** Türk Boylarında Hızır İnancı, S 240, s 12, 4-5-6-1982, Türk Topluluklarında Hızır İnancını Dile Getiren İlmî Makale
- SEYİTOĞLU, Şirali:** Türk Boylarında Hızır İnancı, S 239, s 10, 1-2-3-1982, Türk Topluluklarında Hızır İnancını Dile Getiren İlmî Makale
- SÖNMEZ, K.:** Bayatılar, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- SUVER, Akkan:** Hasan Nezih İle Görüşme, S 246, s 21, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar
- Şehriyar:** Aziz Azerbaycanıma, S 245, s 18, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Şehriyar:** Olmaz, S 246, s 12, 10-11-12-1983 , Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- Şehriyar:** Şeriat Medari, S 256, s 43,4-5-6-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- ŞUSALI, F:** Azerbaycan Musiki Meclisleri, S, 245, s 32, 7-8-9-1983, Tarihteki Azeri Musiki Toplantılarını Anlatan Edebî Makale
- TAĞIZADE, Allahverdi:** Dağlar, S 257, s 64, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TANSEL, Feyziye:** Abdullah Mehmet Emin Yurdakul'un Kafkasya Hakkındaki Şiirleri, S 248, s 27, 4-5-6-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** Bir Vatan Vardır, S 248, s 20, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** 53 yıl, S 252 , s 5 , 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEBRİZ, Nadire:** Bizim Dil, S 252, s 33, 4-5-6-1985, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEBRİZİ, Ali:** Albayrak, S 239, s 28, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEKİNER, Süleyman:**Resulzade Sevgisi, S 247, s 21,1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasi Hayatını Ele Alan Makale
- TEKİNER, Süleyman:** Azerbaycan İstiklal Mücadelesinde Resulzade'siz Geçen 30 Yıl, S 251, s 5, 1-2-3-1985, Resulzade'nin Azerbaycan İstiklal Hareketindeki Siyasi ve Edebî Çalışmalarını Anlatan Fikri Makale
- TEKİNER, Süleyman:** VII. Türkoloji Kongresine Sunulan Tebliğ, S 257, s 13, 7-8-9-1986, 1950-1960 Yılları Arasında Azerbaycan Edebiyatında Yönetime Ters Düşen Bazı Gelişmeler Üzerine Sunulan Tebliğ
- TURAN, A.Şekür:** Abdülrahim Ötkür, S 257, s 54, 7-8-9-1986, Abdülrahim Ötkür'ün Hayatını Anlatan Biyografi ve Eserlerinden Örnekler
- TÜRKOĞLU, A. :** Sende Onlardansan, S 257, s 48, 7-8-9-1986, Azerbaycan'da Geçen Bir Öykü
- URAL, Yetkin:** Azerbaycanlı Şair Resul Azeri, S 240, s 28, 4-5-6-1982, Şair Resul Azeri İle Bakırköy Akıl Hastanesinde Yapılan Söyleşi

- UZUNDERE, Ali Eşref:** İğdır'da Ermeni Mezalimi ve Vahşetin Yaşayan Tanıkları, S 256, s 128, 4-5-6-1986, İğdır'da Ermeni Katliamına Tanık Olanlar İle Yapılmış Röportajlar
- ÜNAL, Cemil:** Azerbaycan Türk'ü Rus'un Esiri Olamaz, S 254, s 46, 10-11-12-1985, Cemil Ünal'ın İlmî Seminerde Azerbaycan'ın Tarihi ve Hürriyetini Kazanmasına Dair Verdiği Söylev
- ÜNAL, Cemil:** Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları ve Perde Arkasındaki Siyasi Oyunlar, S 256, s 72, 4-5-6-1986, Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları ve Perde Arkasındaki Siyasi Oyunlar Başlıklı, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerindeki Konuşması
- ÜNAL, Selçuk:** Buruk Bir Yıldönümü, S 256, s 20, 4-5-6-1986, Rusya'nın Azerbaycan'da Uyguladığı Baskıcı Politikalar ve Hileler Üzerine Yazılmış Makale
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Nizamettin Onk, S 251, s 47, 1-2-3-1985 Şair Onk'un Edebî Yaşantısına ve Bazı Şiirlerine Yer Veren Edebî Makale
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Ramiz Özler, S 252, s 21, 4-5-6-1985, Azeri Şair Ramiz Önler'in Hayatı ve Edebî Kişiliğini Anlatan Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Süleyman Büyükdağ, S 253, s 37, 7-8-9-1985, Süleyman Büyükdağ'ın Hayatını, Edebî Kişiliğini ve Şiirlerini Tanıtan Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Hamit Dönmez, S 255, s 45, 1-2-3-1986, Şair Hamit Dönmez'in Hayatını, Edebî Kişiliğini ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair İbrahim ASLAN, S 256, s 36, 4-5-6-1986, İbrahim Aslan'ın Hayatını ve Edebî Kişiliğini Anlatan Biyografi
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Ana Hediyesi, S 241, s 31, 7-8-9-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Azerbaycan Oğluyam, S 242, s 14, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam, S 247, s 46, 1-2-3-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam II, S 248, s 52, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam III, S 249, s 58, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IV, S 250, s 38, 10-11-12-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam V, S 251, s 38, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VI, S 252, s 30, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VII, S 253, s 40, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VIII, S 254, s 18, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IX, S 255, s 33, 1-2-3-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam X, S 256, s 40, 4-5-6-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VURGUN, Samet:** Ölümün Acılığına, S 253, s 4, 7-8-9-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YALLI, Hürmüz:** Azerbaycan Şairi Nizami ve Çağdaşları, S 258, s 82, 10-11-12-1986, Şair Nizami ve Çağdaşı Şairler Hakkında Bilgi Veren Söylev
- YAYCILI, Kerim:** Kafkasın İsyanı, S 242, s 5, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Alageyik Masalı, S 247, s 16, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Batan Güneş, S 249, s 6, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Birleşen İki Nehir, S 239, s 27, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Hani, S 242, s 5, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gurbette, S 249, s 30, 7-8-9-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gelmedi, S 251, s 4, 1-2-3-1985, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- YÖRÜKOĞLU, M.Nuri:** Kırım Hanlığı, S 252, s 25, 4-5-6-1985, Kırım Hanlığı Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

YÖRÜKOĞLU, M.Nuri : Kırım Hanlığı, S 255, s 36,1-2-3-1986, Kırım Hanlığı
Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

YÖRÜKOĞLU, M.Nuri: Kırım Hanlığı, S 256, s 32, 4-5-6-1986, Kırım Hanlığı
Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

YURTSEVER, Vahap: Emin Bey Hakkında Bazı Hatıralar, S 250, s 11, 10-11-12-1984,
M.Emin Resulzade İle Yaşanmış Anılara Ait Hatıra Yazısı

YUSUF, Mehmet: Vatansızım, S 243, s 17, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış
Şiirler

B. KONULARINA GÖRE YAZILAR

1. Edebî Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
239	1-2-3-1983	İmzasız	Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti	Haber	26
240	4-5-6-1982	URAL, Yetkin	Azerbaycanlı Şair Resul Azeri	Söyleşi	28
242	10-11-12-1982	AKÜZÜM, Feyzi	Mirza Fethali Ahuntzade	Biyografi	7
243	1-2-3-1983	KARACA, Ahmet	Gönül Sazından Nağmeler	Eleştiri	6
246	10-11-12-1983	KARACA, Ahmet	Yaşayan En Büyük Türk Şairi Seyyit Mehmed Hüseyin 'Şehri Yar'	Biyografi	24
248	4-5-6-1984	Mirzali	Şair Efzelettin Hakani Şirvani	Biyografi	41
251	1-2-3-1985	KENGERLİ, Mehmet	Azerbaycan'ın Parlak Bir Yıldızı Daha Söndü	Biyografi	27
251	1-2-3-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Nizamettin Onk	Biyografi	47
252	4-5-6-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Ramiz Özler	Biyografi	21
253	7-8-9-1985	Resulzade, M. Emin	Büyük Kompozitör Hacıbeyli Üzeyr	Biyografi	5
253	7-8-9-1985	KARACA, AlpErtunga	Dahi San'atkar Üzeyr Hacıbeyli	Biyografi	10
253	7-8-9-1985	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Süleyman Büyükdag	Biyografi	37
255	1-2-3-1986	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Hamit Dönmez	Biyografi	45
256	4-5-6-1986	ÜNSAL, Serdari	Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşadan Şair İbrahim ASLAN	Biyografi	36
257	7-8-9-1986	TURAN, A.Şekür	Abdülrahim Ötkür	Biyografi	54
257	7-8-9-1986	ATTAR, Sadık	Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'yi Kaybettik	Taziye	140

2. Edebî Yazılar

241	7-8-9-1982	GÜNTEKİN, Reşat Nuri HÜSEYİNZADE,	Azerbaycan Tiyatrosu	Eleştiri	26
241	7-8-9-1982	Gülhüseyin HÜSEYİNZADE,	Tar Çalınır	Öykü	32
241	7-8-9-1982	Gülhüseyin	Sonası	Öykü	34
242	10-11-12-1982	RAHMAN, Sabit	Ceyran	Öykü	16
245	7-8-9-1983	ŞUSALI, F.	Azerbaycan Musiki Meclisleri	Makale	32
248	4-5-6-1984	LENGERANLI, Betül	Azerbaycan'da Sanat Hayatı	Makale	40
253	7-8-9-1985	HEYET, Cevad	20. Asırda Güney Azerbaycan Edebiyatı	Makale	25
256	4-5-6-1986	OĞUZ, Müslim	Hoşçakal Karabağ	Öykü	158
257	7-8-9-1986	İğdirlioğlu	Bir Destanda Saklanan Gerçeklerden	Makale	25
257	7-8-9-1986	TÜRKOĞLU, A.	Sende Onlardansan	Öykü	48

3. Fikrî Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
250	10-11-12-1984	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Yurtta Sulh Cihanda Sulh İlkesi ve Milli Bütünlük	Makale	27
251	1-2-3-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Milli Kader Birliğine Dair	Makale	21
251	1-2-3-1985	ATİLLA, A.Azmi	Türkler	Makale	32
252	4-5-6-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Atatürk ve Terminoloji	Makale	11
254	10-11-12-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Kürt Meselesi Nedir?	Makale	7
255	1-2-3-1986	MAKASZADE, Zeynelabidin	Doğu Anadolu'daki Koç Başlı Mezarlar Azerbaycan'ın Yardımına Koşan Mehmetçikleri Rahmetle	Makale	22
257	7-8-9-1986	İmzasız	Anarken	Makale	2
257	7-8-9-1986	KARACA, Ahmet	Fahrettin Kırzıoğlu'na Zaruri Bir Cevap	Eleştiri	31
258	10-11-12-1986	İmzasız	Türk Edebiyat Tarihinin Ana Kaynaklarını Oluşturan	Makale	48
258	10-11-12-1986	ARSLANOĞLU, Cemender	Abide Şahsiyetler Türk Milli Eğitiminin Amacı ve Atatürk'ün İnkılap ve İlkeleri	Makale	130

4. Güncel Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
239	1-2-3-1982	İmzasız	SSCB Milletlerinin Kurtuluş Birliği Merkez Komitesi	Bildiri	6
251	1-2-3-1985	İmzasız	12 Ocak Kutlandı	Haber	51
251	1-2-3-1985	İmzasız	M.Emin Resulzade Ölümünün Yıldönümünde Anıldı	Haber	52
251	1-2-3-1985	Odlu	Geleneksel Azerbaycan Balosu	Haber	55
252	4-5-6-1985	İmzasız	Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulüm Kınandı	Haber	39
253	7-8-9-1985	KARACA, Ahmet	İran-İrak Savaşı 6.Yılına Başladı	Fıkra	21
254	10-11-12-1985	İmzasız	Reagan-Gorbaçev Buluşması	Fıkra	2
254	10-11-12-1985	İmzasız	Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Semineri	Haber	22
255	1-2-3-1986	İmzasız	M:Emin Resulzade Ölüm Yıldönümünde Anıldı	Haber	32
255	1-2-3-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği Yenişehir'de Yeni Merkezine Kavuştu	Haber	49
255	1-2-3-1986	İmzasız	Azerbaycan Kültür Derneği 30. Dönem Genel Kurul Toplantısı Yapıldı	Haber	64
256	4-5-6-1986	İmzasız	28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı Büyük Bir Coşku ile Kutlandı	Haber	30
256	4-5-6-1986	İmzasız	27 Nisan Komünist Rus İstilasını Protesto Edildi ve Şehitlerimiz Rahmetle Anıldılar	Haber	39
256	4-5-6-1986	İmzasız	Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri	Haber	45

5. İlmî Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
244	4-5-6-1983	NUTKİ, Hamid	Dil ve Medeniyet	Makale	17
244	4-5-6-1983	Mirzali	Tarihte Azeri Türk Dili	Makale	23

6. Siyasî Şahsiyetleri Üzerine Yazılmış Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
239	1-2-3-1982	İmzasız	M.Emin Resulzade Mezarı Başında Anıldı	Haber	5
239	1-2-3-1982	KARACA, Ahmet	M. Ali Resuloğlu'nu Anarken	Biyografi	18
240	4-5-6-1982	AKÜZÜM, Feyzi	Molla Nasreddin	Makale	7
240	4-5-6-1982	ALKAN, Mehmet	Acı Bir Kayba Minnet	Taziye	65
243	1-2-3-1983	İmzasız	M.E.Resulzade Anıldı	Taziye	5
244	4-5-6-1983	KARACA, Ahmet	Büyük Türkçü Mirza Fethali Ahuntzade	Biyografi	28
249	7-8-9-1984	KARACA, Ahmet	Prof. Dr. Tahir Çağatay'ı Anarken	Biyografi	15
249	7-8-9-1984	ÇAĞATAY, Saadet	Prof. Dr.Tahir Çağatay	Biyografi	27
251	1-2-3-1985	KARACA, Ahmet	Ahmet Yaşarbey'in Arkasından	Biyografi	35
251	1-2-3-1985	KENGERLİ, Mehmet	Bir Dostumuzu Daha Kaybettik	Biyografi	45
252	4-5-6-1985	ALKAN, Mehmet	Hoş Gelişler Ola	Anı	16
256	4-5-6-1986	KARACA, Ahmet	Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anarken	Biyografi	14
257	7-8-9-1986	İmzasız	Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray Vefat Etti	Taziye	140
258	10-11-12-1986	İmzasız	Gazi M.Kemal Atatürk'ü Andık	Haber	5
258	10-11-12-1986	HAZER, Mehmet	Atatürk'ün Milli Hakimiyet ve Milliyetçilik Anlayışı	Makale	6

7. Siyasî ve Edebî Şahsiyet Üzerine Yazılmış Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
241	7-8-9-1982	İmzasız	Samet Ağaoğlu'nu Kaybettik	Taziye	14
244	4-5-6-1983	AKÜZÜM, Feyzi	Hasanbey Zerdabi	Biyografi	7
247	1-2-3-1984	İmzasız	M.Emin Resulzade	Biyografi	4
247	1-2-3-1984	TEKİNER, Süleyman	Resulzade Sevgisi	Makale	21
247	1-2-3-1984	ARAN, Azer Aran	Büyük Siyasi Organizatör M.Emin Resulzade	Makale	28
247	1-2-3-1984	AKÜZÜM, Feyzi	M.Emin Resulzadede Milliyet ve Millet Mefkuresi	Makale	32
247	1-2-3-1984	KARACA, Ahmet	M.Emin Resulzade'nin Hayatındaki Doruk Noktalar	Makale	37
247	1-2-3-1984	AKİŞ, Ali	Azerbaycan'ın Ölümsüz Önderi	Biyografi	44
247	1-2-3-1984	AKDEMİR, Rıza	Azerbaycan'ın Büyük Mücadele Adamı M.Emin Resulzade	Biyografi	52
247	1-2-3-1984	İmzasız	Dr. İsmail Sarıyal'ı Kaybettik	Taziye	59
247	1-2-3-1984	İmzasız	Yaser Aslan'ı da Kaybettik	Taziye	60
248	4-5-6-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Azerbaycan İstiklalinin Tarihî Gelişimi ve Resulzade	Makale	11
249	7-8-9-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Rahmetli Bahri Dağdaş Bey	Biyografi	32
249	7-8-9-1984	ERDEM, Ali Naili	Dostum Bahri Dağdaş	Makale	43
249	7-8-9-1984	BİLGİÇ, Saadettin	Bahri Dağdaş Bir Kişiliğin Sahibiydi	Söyleşi	46
249	7-8-9-1984	KARACA, Ahmet	Bir Milliyetçi Yıldız Daha Kaydı	Taziye	49
249	7-8-9-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Mehmet Ağabey	Taziye	52
249	7-8-9-1984	BAYKAL, Sinan	Acı Kaybımız Mehmet Burcbey	Taziye	54
249	7-8-9-1984	İmzasız	Tahir Çağatay, Vefat Etti	Taziye	82
249	7-8-9-1984	İmzasız	Bahri Dağdaş'ı Kaybettik	Taziye	83

249	7-8-9-1984	Fotoğraf	Mehmet Burç'u Kaybettik	Taziye	84
249	7-8-9-1984	İmzasız Resulzade, M.	Niyazi'yi Kaybettik	Taziye	88
250	10-11-12-1984	Emin	Şekilce de, Muhtevaca da Ruslaştırma	Makale	6
250	10-11-12-1984	ODER, Kerim	Örnek Lider Resulzade	Biyografi	9
250	10-11-12-1984	YURTSEVER, Vahap	Emin Bey Hakkında Bazı Hatıralar	Anı	11
250	10-11-12-1984	AKÜZÜM, Feyzi	Resulzade İle 5 Yıl	Makale	18
250	10-11-12-1984	KARACA, Ahmet	Azerbaycan Büyük Bir İdeologunu Kaybetti	Makale	23
250	10-11-12-1984	İmzasız	M.Emin Resulzade İçin Ne Dediler	Söylev	42
258	10-11-12-1986	MÜŞTAK, Mehmet	Katran Tebrizi	Makale	78
258	10-11-12-1986	YALLI, Hürmüz	Azerbaycan Şairi Nizami ve Çağdaşları	Söylev	82
258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Şah İsmail Hatai	Makale	91
258	10-11-12-1986	ALTAYLI, Seyfettin	Azerbaycan Şairi Habibi	Biyografi	103
258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Ölümsüz Şairi Mehmed Fuzuli	Biyografi	107
258	10-11-1986	OKUT, Necati	Abbas Tufarganlı	Biyografi	123

8. Siyasî Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
239	1-2-3-1982	Resulzade, M. Emin	Komünizmin Milletleri İçeriden Çökertme Silahı	Makale	2
239	1-2-3-1982	AKIŞ, Ali	Acı Kayıplarımız ve Paris Bloğu'nun Durumu	Makale	7
239	1-2-3-1982	ÇELEBİ, Hüsamettin	Azerbaycan Türkleri	Makale	31
239	1-2-3-1982	KAYABALI, İsmail	Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması	Makale	37
240	4-5-6-1982	İmzasız	Karanlığa İtilen Dünya	Makale	2
240	4-5-6-1982	ARAN, Azer Aran	28 Mayıs İstiklal Günü	Makale	19
240	4-5-6-1982	BAYKAL, Sinan KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU,	Azerbaycan İstila Hareketi	Makale	24
240	4-5-6-1982	Cemender	Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması	Makale	35
241	7-8-9-1982	İmzasız	Asrımızın Ergenekonu Anadolu'muza Hoş Geldiniz	Makale	2
241	7-8-9-1982	AĞAOĞLU, Samet	Sovyet Rusya'da Fikir Hürriyeti Var mı?	Makale	14
241	7-8-9-1982	KARACA, Ahmet	Azerbaycan'ın Yakın Tarihine Kısa Bir Bakış	Makale	39
242	10-11-12-1982	İmzasız	Sovyet Rusya'da Yeni Gelişmeler ve Orta Doğu-Meselesi	Makale	2
242	10-11-12-1982	KAYABALI, İsmail	Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İnceleme	Makale	27
243	1-2-3-1983	İmzasız	Azerbaycan Üzerine Oynanan Oyunlar	Makale	2
243	1-2-3-1983	ÇAĞRI, Mehmet	Zülüm İle Abad Olanın Sonu Berbat Olur Kazakistan Bölgesine Rusya'ya İlhak Meseleleri Üzerine	Makale	19
243	1-2-3-1983	HAYİT, Baymirza	Bazı Fikirler	Makale	24
244	4-5-6-1983	İmzasız	Hürriyet Me'salesinin Büyük Aydınlığı	Makale	2
244	4-5-6-1983	İmzasız	Kızıl Sömürgeci Sovyet Rusya Protesto Edildi	Haber	6

244	4-5-6-1983	KARACA, Ahmet	27 Nisan Karanlığında Azerbaycan	Makale	13
245	7-8-9-1983	İmzasız	Sovyet Rusya'nın Ermenisiz Ermenistan Kurma Hayali	Makale	2
245	7-8-9-1983	DURAK, İbrahim	Barış Maskesi	Makale	30
246	10-11-12-1983	Resulzade, M. Emin	Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti M.Emin Resulzade'nin Kendi Sesinden Azerbaycan'a Hitabı	Kutlama	5
247	1-2-3-1984	Resulzade, M. Emin		Söylev	13
248	4-5-6-1984	İmzasız	Azerbaycan İstiklal ve Hürriyet Ülküsünün Aydınlığı	Makale	2
248	4-5-6-1984	Resulzade, M. Emin	Demokrasi ve Sovyetler İstiklal ve Hürriyet Meş'alesinin Büyük Aydınlığında	Makale	7
248	4-5-6-1984	KARACA, Ahmet	Büyük Azerbaycan	Makale	23
248	4-5-6-1984	KARACA, Ahmet	27 Nisan Arefesinde Azerbaycan	Makale	31
248	4-5-6-1984	ASLAN, Abbas	İstiladan Sonra Milli Mücadele	Makale	55
249	7-8-9-1984	İmzasız	Türk Dünyasının Büyük Dramı	Makale	2
249	7-8-9-1984	Resulzade, M. Emin	Milli Mücadelede Sosyal Şiarlar	Makale	8
249	7-8-9-1984	ÇAĞATAY, Tahir	Sovyetlerde Dinsizlik Siyasetinin Sonucu	Makale	21
250	10-11-12-1984	İmzasız	Resulzade ve Eskiye Komünizm	Makale	2
251	1-2-3-1985	TEKİNER, Süleyman	İstiklal Mücadelesinde Resulzade'siz Geçen 30 Yıl	Makale	5
251	1-2-3-1985	KARACA, Ahmet	Bulgaristan Türklerinin Dramı	Makale	25
252	4-5-6-1985	İmzasız	Komünist Rus Kanlı Karanlığını Boğan Aydınlık	Makale	2
253	7-8-9-1985	İmzasız	Sovyetler Birliği'ndeki Gelişmeler	Makale	2
253	7-8-9-1985	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Eruh Olayları-Enver Ergun ve Yunus Emre	Makale	17
253	7-8-9-1985	LENGERANLI, Betül	15 Eylül Zaferi Kutlandı	Makale	23
254	10-11-12-1985	ER, Şükrü	Soydaşlarımızın Aktüel Meseleleri	Söylev	28
254	10-11-12-1985	KENGERLİ, Mehmet	Dış Türklerin Siyasi Ve Kültürel Davaları	Söylev	35

254	10-11-12-1985	AKÇA, Şakir	İlim Çerçevesinde Milli Eğitim	Söylev	44
254	10-11-12-1985	ÜNAL, Cemil	Azerbaycan Türk'ü Rus'un Esiri Olamaz	Söylev	46
254	10-11-12-1985	KARACA, Ahmet	Azerbaycan Ve İran Türklerinin Aktüel Meseleleri	Söylev	51
254	10-11-12-1985	ERCİLASUN, Ahmet B.	Azerbaycan-İran Türkleri Üzerine Bir Yorum	Söylev	81
254	10-11-12-1985	ÖZDAĞ, Muzaffer	İran Türkleri İle Kucaklaşmak	Söylev	88
254	10-11-12-1985	BİLGİÇ, Emin	Soydaşlarımız Bizden Alaka Bekliyor	Makale	93
254	10-11-12-1985	DEMİR, Himmet	Dış Türkler Faktörünün Caydırıcı Gücü	Söylev	97
254	10-11-12-1985	SAATÇİ, Suphi	Irak Türkleri ve Bugünkü Meseleleri	Söylev	99
254	10-11-12-1985	KAFALI, Mustafa	Türk Bayrağının Gölgesinde	Söylev	107
254	10-11-12-1985	CEBECİ, Ahmet	Yakın Tarihimize Bulgar Mezalimi	Makale	109
254	10-11-12-1985	EFENDİOĞLU, İbrahim	Bulgaristan'da Çelişkili Uygulamalar	Söylev	121
254	10-11-12-1985	ÇAĞLAYANGİL, İ. Sabri	Soydaşlarımızın Akıbeti	Söylev	126
254	10-11-12-1985	AKÜZÜM, Feyzi	Tebliğlerin Değerlendirilmesi	Söylev	128
254	10-11-12-1985	ER, Şükrü	İlmi Seminerin Kapanış Konuşması	Söylev	134
254	10-11-12-1985	İmzasız	Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri Seminerinin Sonuç Bildirisi	Bildiri	139
255	1-2-3-1986	DEĞER, Sadi	Sovyetler Birliğinde Milletlerin Temsil Durumlarının Tartışılması	Makale	2
256	4-5-6-1986	İmzasız	Açılan İstiklal ve Hürriyet Yolu	Makale	2
256	4-5-6-1986	ÜNAL, Selçuk	Buruk Bir Yıldönümü	Makale	20
256	4-5-6-1986	AKÜZÜM, Feyzi	Feyzi Aküzüm'ün Konuşması	Söylev	52
256	4-5-6-1986	AKÇA, Şakir	Şakir Akça'nın Konuşması	Söylev	57
256	4-5-6-1986	ARAS, Sabri	Sabri Aras'ın Konuşması	Söylev	59
256	4-5-6-1986	ÜNAL, Cemil	Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları	Söylev	72

256	4-5-6-1986	DOĞRU, A.Mecit	Uzun Vadeli Türk Siyaseti	Makale	109
256	4-5-6-1986	ATILLA, A.Azmi	Şair A.Azmi Atilla'nın Yaptığı Konuşma	Söylev	112
256	4-5-6-1986	İmzasız	Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı	Haber	171
257	7-8-9-1986	GÜZEL, Abdurrahman,	Atatürk ve Milli Birlik	Makale	5
257	7-8-9-1986	TEKİNER, Süleyman	VII. Türkoloji Kongresine Sunulan Tebliğ	Bildiri	13
257	7-8-9-1986	ALKAN, Mehmet	Sovyet Rusya İmparatorluğu Mutlaka Çökecek	Makale	57
258	10-11-12-1986	İmzasız	Komünizm Depreme Uğradı	Makale	2
258	10-11-12-1986	KARACA, Ahmet	Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Hatları	Söylev	49

9. Tarihî Yazılar

Sayı	Tarih	Yazar Adı	Başlık	Türü	Sayfa
241	7-8-9-1982	BALA, Mirza	Kafkasya Konfederasyonu ve Türkiye'nin Rolü	Makale	9
242	10-11-12-1982	ARSLANOĞLU, Cemender	Anayasa Oylamasında %97,5 Oyla Türkiye Birincisi Olan Kars	Makale	21
243	1-2-3-1983	Mirzali	Azerbaycan'ın İsmi Hakkında Tarihî Kayıtlar	Makale	13
245	7-8-9-1983	Mirzali	Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'nün Adı Hakkında Tarihî Kayıtlar	Tarih	10
246	10-11-12-1983	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Altınordu Hanlığı	Araştırma	32
248	4-5-6-1984	İmzasız	Kırım Türkleri 40 Yıldır Sürgünde	Tarih	47
251	1-2-3-1985	İmzasız	İlk Üç Ayın İçinden	Makale	2
252	4-5-6-1985	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	25
252	4-5-6-1985	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Bulgaristan Türkleri	Tarih	41
253	7-8-9-1985	İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	1979 Genel Nüfus sayımına Göre SSCB'nin Sosyo- ekonomik Durumu	Araştırma	45
255	1-2-3-1986	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Türkler ve Adlandırılışları	Tarih	7
255	1-2-3-1986	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	36
256	4-5-6-1986	SEFEROĞLU, Ş.Kaya	Türkler ve Adlandırılışları	Tarih	5

256	4-5-6-1986	YÖRÜKOĞLU, M.Nuri	Kırım Hanlığı	Tarih	32
256	4-5-6-1986	ÇAY, Abdülhalük	Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör	Söylev	61
256	4-5-6-1986	KARACA, Ahmet	Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü	Söylev	87
256	4-5-6-1986	KENGERLİ, Mehmet	Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması	Söylev	113
256	4-5-6-1986	BAYKAL, Sinan	Kars İli ve Çevresinde Ermeniler Tarafından Yapılan Katliamlar	Makale	118
256	4-5-6-1986	UZUNDERE, Ali Eşref	Iğdır'da Ermeni Mezalimi ve Vahşetin Yaşayan Tanıkları	Röportaj	128
256	4-5-6-1986	KAYABALI, İsmail,ARSLANOĞLU, Cemender	Ermeni Terörü	Makale	138
257	7-8-9-1986	ARSLANOĞLU, Cemender	Türklerin İslam Dinini Kabulü ve Kuzeydoğu Anadolu'da	Tarih	75
258	10-11-12-1986	GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya	Türk İslam Medeniyeti Atatürk ve Milli Birlik	Makale	29

C. Türüne Göre Yazılar

1. Anı

YURTSEVER, Vahap: Emin Bey Hakkında Bazı Hatıralar, S 250, s11, 10-11-12-1984
M.Emin Resulzade İle Yaşanmış Anılara Ait Hatıra Yazısı

ALKAN, Mehmet: Hoş Gelişler Ola, S 252, s 16, 4-5-6-1985, Atatürk'ün Cumhuriyetin
İlk Yıllarında Kars'a Yaptığı Geziyi Anlatan Anı Yazısı

2. Biyografi

AKÜZÜM, Feyzi: Mirza Fethali Ahuntzade, S 242, s 7, 10-11-12-1982 Ahuntzade'nin
Edebî Çalışmalarına Ait Biyografi

AKÜZÜM, Feyzi: Hasanbey Zerdabi, S 244, s 7, 4-5-6-1983, Hasan Bey Zerdabi'nin
Siyasi ve Edebî Yaşantısını Anlatan Yazı

KARACA, Ahmet: Büyük Türkçü Mirza Fethali Ahuntzade, S 244, s 28, 4-5-6-1983,
Ahuntzade'nin Hayatı ve Siyasi Şahsiyetini Anlatan Biyografi

KARACA, Ahmet: Yaşayan En Büyük Türk Şairi Seyyit Mehemed Hüseyin 'Şehri
Yar', S 246, s 24, 10-11-12-1983, Şehriyar'ın Edebî Tarihi ve Hayatını Anlatan
Biyografi

KARACA, Ahmet: Şah İsmail Hatai, S 258, s 91, 10-11-12-1986, Şair ve Devlet Adamı
Şah İsmail Hatai'nin Hayatını ve Edebî Kişiliğini Dile Getiren Biyografi

KARACA, Ahmet: M. Ali Resuloğlu'nu Anarken, S 239, s 18, 1-2-3-1982, M.Emin
Resuloğlu'nun Azerbaycan'ın Bağımsızlığı İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan
Biyografi

KARACA, Alp Ertunga: Dahi San'atkar Üzeyr Hacıbeyli, S 253, s 10, 7-8-9-1985,
Üzeyir Hacıbeyli'nin Sanat Hayatını Dile Getiren Biyografi.

İmzasız: M.Emin Resulzade, S 247, s 4, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin Edebî ve
Siyasi Yaşantısını Anlatan Biyografi

AKIŞ, Ali: Azerbaycan'ın Ölümsüz Önderi, S 247, s 44, 1-2-3-1984, Resulzade'nin
Vefatının Ardından Duyulan Üzüntüyü Dile Getiren Yazı

AKDEMİR, Rıza: Azerbaycan'ın Büyük Mücadele Adamı M.Emin Resulzade, S 247, s
52, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasi ve Edebî Yaşantısını, Eserlerini Anlatan
Biyografi

- Mirzali:** Şair Efzelettin Hakani Şirvani, S 248, s 41, 4-5-6-1984, Şair Hakani Şirvan'nin Biyografisini ve Edebî Yaşantısını Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Prof. Dr. Tahir Çağatay'ı Anarken, S 249, s 15, 7-8-9-1984, Prof. Dr. Tahir Çağatay'ın Siyasi Yaşantısını Anlatan Biyografi
- ÇAĞATAY, Saadet:** Prof. Dr. Tahir Çağatay, S 249, s 27, 7-8-9-1984, Prof. Dr. Tahir Çağatay'ın Siyasi Yaşantısını ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- AKÜZÜM, Feyzi:** Rahmetli Bahri Dağdaş Bey, S 249, s 32, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Kişiliğini, Eğitim Yaşantısını, Tarıma Verdiği Önemi ve Milliyetçi Yapısını Dile Getiren Yapı
- ODER, Kerim:** Örnek Lider Resulzade, S 250, s 9, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Azerbaycan Bağımsızlığı İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Biyografi
- KENGERLİ, Mehmet:** Azerbaycan'ın Parlak Bir Yıldızı Daha Söndü, S 251, s 27, 1-2-3-1985, Niyazi Takizade'nin Yaşamı, Sanat Hayatı ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- RESULZADE, M. Emin:** Büyük Kompozitör Hacıbeyli Üzeyr, S 253, s 5, 7-8-9-1985, Hacıbeyli Üzeyr'in Hayatını ve Sanat Çalışmalarını Dile Getiren Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Ahmet Yaşatbey'in Arkasından, S 251, s 35, 1-2-3-1985, Dr. Ahmet Yaşat'ın Vefatının Ardından Onun Hayat Öyküsü ve Kişilik Özelliklerini Anlatan Biyografi
- KENGERLİ, Mehmet:** Bir Dostumuzu Daha Kaybettik, S 251, s 45, 1-2-3-1985, Dr. İbrahim Badal'ın Vefatının Ardından Onun Hayat Öyküsü ve Kişilik Özelliklerini Anlatan Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Nizamettin Onk, S 251, s 47, 1-2-3-1985, Şair Nizamettin Onk'un Edebî Yaşantısına ve Bazı Şiirlerine Yerveren Edebî Makale
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Yaşatan Şair Ramiz Özler, S 252, s 21, 4-5-6-1985, Azeri Şair Ramiz Özler'in Hayatı ve Edebî Kişiliğini Anlatan Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Süleyman Büyükdağ, S 253, s 37, 7-8-9-1985, Süleyman Büyükdağ'ın Hayatını, Edebî Kişiliğini ve Şiirlerin Tanıtım Biyografi
- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşatan Şair Hamit Dönmez, S 255, s 45, 1-2-3-1986, Şair Hamit Dönmez'in Hayatını, Edebî Kişiliğini ve Eserlerini Anlatan Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anarken, S 256, s 14, 4-5-6-1986, Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medariyi Anlatan Biyografi

- ÜNSAL, Serdari:** Azerbaycan Ruhunu Şiirlerde Yaşadan Şair İbrahim ASLAN, S 256, s 36,4-5-6-1986, İbrahim Aslan'ın Hayatını ve Edebî Kişiliğini Anlatan Biyografi
- TURAN, A.Şekür:** Abdülrahim Ötkür, S 257, s 54, 7-8-9-1986, Abdülrahim Ötkür'ün Hayatını Anlatan Biyografi ve Eserlerinden Örnekler
- ALTAYLI, Seyfettin:** Azerbaycan Şairi Habibi, S 258, s 103, 10-11-12-1986, Şair Habibi'nin Hayatını ve Edebî Kişilğini Dile Getiren Biyografi
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Ölümsüz Şairi Mehmed Fuzuli, S 258, s 107, 10-11-12-1986,Şair Fuzuli'nin Hayatını ve Edebî Kişilğini Dile Getiren Biyografi
- OKUT, Necati:** Abbas Tufarganlı, S 258, s 123, 10-11-12-1986, Şair Abbas Tufarganlı'nın Hayatını ve Edebî Kişilğini Dile Getiren Biyografi

3. Eleştiri

- GÜNTEKİN, Reşat Nuri:** Azerbaycan Tiyatrosu, S 241, s 26, 7-8-9-1982, Azerbaycan Tiyatrosuna Yönelik Olumlu Eleştiri
- KARACA, Ahmet:** Gönül Sazından Nağmeler, S 243, s 6, 1-2-3-1983, A.Baycan'ın Şiirleri İle İlgili Görüşlerin Dile Getirildiği Eleştiri
- KARACA, Ahmet:** Fahrettin Kırzioğlu'na Zaruri Bir Cevap, S 257, s 31, 7-8-9-1986, AKD Başkanı Ahmet Karaca'nın Fahrettin Kırzioğlu'nun İddialarına Yaptığı Eleştiri

4. Fıkra

- İmzasız:** Reagan-Gorbaçev Buluşması, S 254, s 2, 10-11-12-1985, Reagan-Gorbaçev Buluşmasını Anlatan Fıkra
- KARACA, Ahmet:** İran-İrak Savaşı 6.Yılına Başladı, S 253, s 21, 7-8-9-1985, İran-İrak Savaşına Değinen Fıkra

5. Öykü

- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Tar Çalınır, S 241, s 32, 7-8-9-1982, Tar Enstrümanı İle İlgili Öykü
- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Sonası, S 241, s 34, 7-8-9-1982, Sona Cabbarlı'ya İthaf Edilmiş Bir Öykü

RAHMAN, Sabit: Ceyran, S 242, s 16, 10-11-12-1982, Yaşamdan Bir Kesit Anlatan Kısa Bir Öykü

OĞUZ, Müslim: Hoşçakal Karabağ, S 256, s 158, 4-5-6-1986, Karabağ Türklerinin Yaşadığı Dramı Dile Getiren Bir Öykü

TÜRKOĞLU, A.: Sende Onlardansan, S 257, s 48, 7-8-9-1986, Azerbaycan'da Geçen Bir Öykü Anlatılmaktadır

6. Röportaj

İmzasız: Resulzade'nin Bütün Hayatı Mücadele İçinde Geçmiştir, S 248, s 73, 4-5-6-1984Yeni Düşünce Dergisinin Feyzi Aküzüm'le Yaptığı Röportaj

KARACA, Ahmet: Azerbaycan'ın Dünü Bugünü, S 248, s 76, 4-5-6-1984,Yeni Düşünce Dergisinin Ahmet Karaca'yla Yaptığı Röportaj

KARACA, Ahmet: Azerbaycan'ın Dünü Bugünü, S 249, s 71, 7-8-9-1984,Yeni Düşünce Dergisinin Ahmet Karaca'yla Türkiye'nin Azerbaycan Gençlerine Sahip Çıkması İle İlgili Yaptığı Röportaj

UZUNDERE, Ali Eşref: Iğdır'da Ermeni Mezalimi ve Vahşetin Yaşayan Tanıkları, S 256, s 128, 4-5-6-1986 , Iğdır'da Ermeni Katliamına Tanık Olanlar İle Yapılmış Röportajlar

7. Söyleşi

URAL, Yetkin: Azerbaycanlı Şair Resul Azeri, S 240, s 28, 4-5-6-1982, Şair Resul Azeri İle Bakırköy Akıl Hastanesinde Yapılan Söyleşi

GÖZE, Ergun: Hasan Nezih Konuşuyor, S 246, s 20, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar

SUVER, Akkan: Hasan Nezih İle Görüşme, S 246, s 21, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar

BİLGİÇ, Saadettin: Bahri Dağdaş Bir Kişiliğin Sahibiymi, S 249, s 46, 7-8-9-1984 Sadettin Bilgiç'in Bahri Dağdaş Hakkındaki Düşüncelerine Yer Veren Mülakat

8. Söylev

- KENGERLİ, Mehmet:** M.Emin Resulzade 100. Doğum Yılında Anıldı, S 247, s 10, 1-2-3-1984, Dr. Mehmet Kengerli'nin Toplantıda Konuklara Yaptığı Konuşma
- RESULZADE, M. Emin:** M.Emin Resulzade'nin Kendi Sesinden 1953 yılı 28 Mayıs'da AKD'nin Sesi Radyosu'ndan Azerbaycan'a Hitabı, S 247, s 13, 1-2-3-1984 Resulzade'nin Rus Eziyetini Anlatan Konuşması
- Odlu:** 27 Nisan İstilasası Tel'in Edildi, S 248, s 61, 4-5-6-1984, Mehmet Azer Aran'ın 27 Nisan İstilasası İle İlgili Konuşması
- İmzasız:** Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın Bahri Dağdaş İçin Düzenlenen Törende Yaptığı Konuşma, S 249, s 45, 7-8-9-1984, Hüsnü Doğan'ın Bahri Dağdaş İçin Düşüncelerine Yer Veren Konuşma
- İmzasız:** M.Emin Resulzade İçin Ne Dediler, S 250, s 42, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Vefatından Kısa Bir Süre Sonra İstanbul'da Azerbaycan Kültürünü Tanıtma Derneği Tarafından Düzenlenen Anma Töreninde Prof. Dr.Ahmet Caferoğlu, Mirza Bala, Süleyman Tekiner,Selim Ağasıbay, Hamdullah Suphi Tanrıöver,Sadri Maksudi, S.Menegari,Mösyö Kelcincski,Cafer Seyahmed Kırımer, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Sait Şamil, Abdullah Battal Taymaz, Dr. Ahmet Naim, Müstecip Ülküsal'ın Birer Konuşması; Resulzade'nin Kişiliği ve Hizmetlerini İçeren Söylev
- ER, Şükrü:** Soydaşlarımızın Aktüel Meseleleri, S 254, s 28, 10-11-12-1985, Ankara Aydınlar Ocağı Başkanı Şükrü Er'in İlmî Seminerde Yaptığı Konuşmaya Yer Veren Söylev
- KENGERLİ, Mehmet:** Dış Türklerin Siyasi Ve Kültürel Davaları, S 254, s 35, 10-11-12-1985, Dr. M. Kengerli'nin İlmî Seminerde Diğer Ülkelerde Yaşayan Türklerin Siyasi ve Kültürel Durumunu Anlatan Söylev
- AKÇA, Şakir:** İlim Çerçevesinde Milli Eğitim, S 254, s 44, 10-11-12-1985, Prof. Dr. Şakir Akça'nın Anısından Hareketle Milli Eğitime Dair Söyleşisi
- ÜNAL, Cemil:** Azerbaycan Türk'ü Rus'un Esiri Olamaz, S 254, s 46, 10-11-12-1985, Cemil Ünal'ın İlmî Seminerde Azerbaycan'ın Tarihi ve Hürriyetini Kazanmasına Dair Verdiği Söylev
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Ve İran Türklerinin Aktüel Meseleleri, S 254, s 51, 10-11-12-1985, Ahmet Karaca'nın İlmî Seminerde Azerbaycan'ın Yakın Tarihi ve Hürriyete Kavuşma Yolunda Verdiği Mücadeleyi Anlatan Söylev

- ERCİLASUN, Ahmet B.:** Azerbaycan-İran Türkleri Üzerine Bir Yorum, S 254, s 81,10-11-12-1985, Doç. Dr. Ahmet B.Ercilasun'un İlmî Seminerde Azerbaycan ve İran Türkleri Hakkında Yorumlarını İçeren Söylev
- ÖZDAĞ, Muzaffer:** İran Türkleri İle Kucaklaşmak, S 254, s 88, 10-11-12-1985, Av. Muzaffer Özdağ'ın İlmî Seminerde Dünyanın Çeşitli Bölgelerinde Yaşayan Türklerin Birliği ile İlgili Söylevi
- DEMİR, Himmet:** Dış Türkler Faktörünün Caydırıcı Gücü, S 254, s 97, 10-11-12-1985, Prof. Dr. A.Mecit Doğru'nun İlmî Seminerde Doğu ve Güneydeki Ayrılıkçı Hareketle İlgili söylevi
- SAATÇİ, Suphi:** Irak Türkleri ve Bugünkü Meseleleri, S 254, s 99, 10-11-12-1985, Dr. Suphi Saatçi'nin İlmî Seminerde Irak Türkleri Hakkında Verdiği Söylev
- KAFALI, Mustafa:** Türk Bayrağının Gölgesinde, S 254, s 107, 10-11-12-1985, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın İlmî Seminerde Selçuklulardan Günümüze Türk Yönetimi Konulu Söylevi
- EFENDİOĞLU, İbrahim:** Bulgaristan'da Çelişkili Uygulamalar, S 254, s 121, 10-11-12-1985, Bulgar Yönetiminin Sebep Olduğu Zulmün Açıklandığı Söylev
- ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri:** Soydaşlarımızın Akıbeti, S 254, s 126, 10-11-12-1985,İhsan Sabri Çağlayangil'in Dış Türkler İle İlgili İlmî Semine Söylevi
- AKÜZÜM, Feyzi:** Tebliğlerin Değerlendirilmesi, S 254, s 128, 10-11-12-1985, AKD Başkanı Feyzi Aküzüm'ün İlmî Seminerdeki Tebliğleri Değerlendirdiği Söylev
- ER, Şükrü:** İlmî Seminerin Kapanış Konuşması, S 254, s 134, 10-11-12-1985, Ankara Aydınlar Ocağı Başkanı Şükrü Er'in İlmî Seminerde Yaptığı Kapanış Konuşmasına Yer Veren Söylev
- AKÜZÜM, Feyzi:** Feyzi Aküzüm'ün Konuşması, S 256, s 52, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Feyzi Aküzüm'ün Konuşması
- AKÇA, Şakir:** Şakir Akça'nın Konuşması, S 256, s 57, 4-5-6-1986, Gazi Üniversitesi Rektörü Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerde Türk Dünyası İle İlgili Konuşması
- ARAS, Sabri:** Sabri Aras'ın Konuşması, S 256, s 59, 4-5-6-1986, Kars Milletvekili Sabri Aras'ın Ermeni Zulmü İle İlgili İlmî Seminerdeki Konuşması
- ÇAY, Abdülhalük:** Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör, S 256, s 61, 4-5-6-1986, Azerbaycan'da Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terör Konusu ile İlgili Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Yaptığı Söylev

- ÜNAL, Cemil:** Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları ve Perde Arkasındaki Siyasi Oyunlar, S 256, s 72, 4-5-6-1986, Ermenilerin Yaptıkları Katliam ve Terörün Kaynakları ve Perde Arkasındaki Siyasi Oyunlar Başlıklı, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerindeki Konuşma
- KARACA, Ahmet:** Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü, S 256, s 87, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde 'Şiirimizde Ermeni Katliam ve Terörü' Başlıklı Konuşması
- ATİLLA, A.Azmi:** Türkler, S 251, s 32, 1-2-3-1985, Değişik Kültürlerde Türklere Verilen Önemi Anlatan Fikri Makale
- KENGERLİ, Mehmet:** Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması, S 256, s 113, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Mehmet Kengerli'nin Kapanış Konuşması
- KARACA Ahmet:** Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Hatları, S 258, s 49, 10-11-12-1986, Geçmişten Bu Güne Azerbaycan Edebiyatı
- ALKIN, Selçuk:** Dede Korkut Destanları, S 258, s 66, 10-11-12-1986, Dede Korkut Destanları ile İlgili Söylev
- YALLI, Hürmüz:** Azerbaycan Şairi Nizami ve Çağdaşları, S 258, s 82, 10-11-12-1986, Şair Nizami ve Çağdaşı Şairler Hakkında Bilgi Veren Söylev

9. Makale

- AĞAOĞLU, Samet:** Sovyet Rusya'da Fikir Hürriyeti Var mı?, S 241, s 14, 7-8-9-1982, Rusya'daki Antidemokratik Faaliyetleri Anlatan Makale
- AKİŞ, Ali:** Acı Kayıplarımız ve Paris Bloğu'nun Durumu, S 239, s 7, 1-2-3-1982, Rus Emperyalizminin Olumsuzluklarını Dile Getiren Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Molla Nasreddin, S 240, s 7, 4-5-6-1982, Molla Nasrettin'in Siyasî ve Edebî Yaşantısı Üzerine Bir Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** M.Emin Resulzade'de Milliyet ve Millet Mefkuresi, S 247, s 32, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyaset Anlayışını Dile Getiren Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Azerbaycan İstiklalinin Tarihî Gelişimi ve Resulzade, S 248, s 11, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Mücadelesi ve Resulzade'nin Siyasi Yaşantısını Anlatan Makale
- AKÜZÜM, Feyzi:** Resulzade İle 5 Yıl, S 250, s 18, 10-11-12-1984, AKD'nin Ortaya Çıkış Sürecini Anlatan Makale

- ALKAN, Mehmet:** Sovyet Rusya İmparatorluğu Mutlaka Çökecek, S 257, s 57, 7-8-9-1986 Rusya'daki Bazı Türklerin Hayatlarından Kısaca Bahseden ve Bazı Yazarların Rus Devletinin Geleceğine Dair Görüşlerini Bildirir Makale
- ARAN, Azer Aran:** 28 Mayıs İstiklal Günü, S 240, s 19, 4-5-6-1982, İstiklal Günü Üzerine Yazılmış Makale
- ARAN, Azer Aran:** Büyük Siyasi Organizatör M. Emin Resulzade, S 247, s 28, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasi Hayatını Ele Alan Makale
- ARSLANOĞLU, Cemender:** Anayasa Oylamasında %97,5 Oyla Türkiye Birincisi Olan Kars, S 242, s 21, 10-11-12-1982, Kars'ın Tarih Sahnesindeki Yeri ve Önemine Ait Makale
- ARSLANOĞLU, Cemender:** Türk Milli Eğitiminin Amacı ve Atatürk'ün İnkılap ve İlkeleri, S 258, s 130, 10-11-12-1986, Atatürk İnkılaplarını Anlatan Yazı
- ASLAN, Abbas:** İstiladan Sonra Milli Mücadele, S 248, s 55, 4-5-6-1984 Azerbaycan'da İstiladan Sonra Yaşanan Siyasi Faaliyetler
- ATİLLA, A.Azmi:** Şair A.Azmi Atilla'nın Yaptığı Konuşma, S 256, s 112, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde Şair Azmi'nin Yaptığı Konuşma
- ATİLLA, A.Azmi:** Türkler, S 251, s 32, 1-2-3-1985, Değişik Kültürlerde Türklere Verilen Önemi Anlatan Fikri Makale
- BALA, Mirza:** Kafkasya Konfederasyonu ve Türkiye'nin Rolü, S 241, s 9, 7-8-9-1982, Kafkas Topuluklarının Bağımsızlık Mücadelesi Üzerine Yazılmış Makale
- BAYCAN, A.:** Ana Sevgisi, S 251, s 24, 1-2-3-1985, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazı
- BAYKAL, Sinan:** Azerbaycan İstila Hareketi, S 240, s 24, 4-5-6-1982, Rusya'nın Yıkıcı Siyasi Politikası Üzerine Yazılan Makale
- BAYKAL, Sinan:** Kars İli ve Çevresinde Ermeniler Tarafından Yapılan Katliamlar, S 256, s 118, 4-5-6-1986, Doğu Anadolu'da Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yaptığı Nankör Politikalar ve Katliamları Anlatan Tarihî Makale
- BİLGİÇ, Emin:** Soydaşlarımız Bizden Alaka Bekliyor, S 254, s 93, 10-11-12-1985, Prof. Dr.Emin Bilgiç'in İlmî Seminerde Dünyanın Çeşitli Bölgelerinde Yaşayan Türklerin Birliği ile İlgili Makalesi
- CEBECİ, Ahmet:** Yakın Tarihimizde Bulgar Mezalimi, S 254, s 109, 10-11-12-1985, Ahmet Cebeci'nin İlmî Seminerde Bulgar Türklerine Yapılan Zulüm İle İlgili Makalesi

- ÇAĞATAY, Tahir:** Sovyetlerde Dinsizlik Siyasetinin Sonucu, S 249, s 21, 7-8-9-1984,
Sovyet Rusya'nın Türk İslam Memleketlerinde Camileri Verdiği Zarar
- ÇAĞRI, Mehmet:** Zülüm İle Abad Olanın Sonu Berbat Olur, S 243, s 19, 1-2-3-1983,
Rusların Bölücü Faliyetlerini Eleştiren Makale
- CELEBİ, Hüsamettin:** Azerbaycan Türkleri, S 239, s 31, 1-2-3-1982, Azerbaycan
Türkleri İle İlgili Makale
- DEĞER, Sadi:** Sovyetler Birliğinde Milletlerin Temsil Durumlarının Tartışılması, S 255,
s 2, 1-2-3-1986, Rusya'da Yapılan Baskıcı Politikalar Üzerine Yazılmış Makale
- DOĞRU, A.Mecit:** Uzun Vadeli Türk Siyaseti, S 256, s 109, 4-5-6-1986, Ermenilerin
Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde
Yaptığı Ermeni Sorunu ile İlgili Konuşma
- DURAK, İbrahim:** Barış Maskesi, S 245, s 30, 7-8-9-1983, Rusya'nın Yeni
Politikalarını Anlatan Makale
- ERDEM, Ali Naili:** Dostum Bahri Dağdaş, S 249, s 43, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın
Önemli Yönlerini Anlatan Biyografi
- GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya:** Atatürk ve Milli Birlik, S 257, s
5, 7-8-9-1986 Atatürk'ün Milli Birlik ve Bütünlük Anlayışına Değinen Siyasi
Makale
- GÜZEL, Abdurrahman, SEFEROĞLU, Şükrü Kaya :** Atatürk ve Milli Birlik, S 258,
s 29, 10-11-12-1986, Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışını Anlatan Fikri Makale
- HAYİT, Baymirza:** Türkistan'ın Kazakistan Bölgesine Rusya'ya İlhak Meseleleri
Üzerine Bazı Fikirler, S 243, s 24, 1-2-3-1983, Türkistan'ın Kazakistan Bölgesine
Rusya'ya İlhak Meseleleri Üzerine Bazı Fikirlerin Dile Getiren Makale
- HAZER, Betül:** Bir Kitap ve Ortaçağda Azerbaycan Sanatı, S 257, s 72, 7-8-9-1986,
Rasim Efendi'nin Azerbaycan Dekoratif-Tatbiki Sanatlar Adlı Kitabını Tanıtan
Yazı
- HAZER, Mehmet:** Atatürk'ün Milli Hakimiyet ve Milliyetçilik Anlayışı, S 258, s 6,
10-11-12-1986, Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışını Dile Getiren Fikri Yazı
- HEYET, Cevad :** 20. Asırda Güney Azerbaycan Edebiyatı, S 253, s 25, 7-8-9-1985, 20.
yy Güney Azerbaycan Şair ve Yazarlarının Tanıtıldığı Makale
- İğdirhoğlu:** Bir Destanda Saklanan Gerçeklerden, S 257, s 25, 7-8-9-1986, Ermenilerin
Türk Halkına Zulmünü Anlatan Bir Destan Metninin İncelenmesine Dair Edebî
Makale
- İmzasız:** Karanlığa İtilen Dünya, S 240, s 2, 4-5-6-1982, Rusya'nın Yıkıcı Siyasi
Politikası Üzerine Yazılan Makale

- İmzasız:** Azerbaycan İstiklal Günü Kutlandı, S 240, s 5, 4-5-6-1982, İstiklal Gününün Kutlanmasına Dair Haber
- İmzasız:** Afganistan Soydaşlarımız, Asrımızın Ergenekonu Anadolu'muza Hoş Geldiniz, S 241, s 2, 7-8-9-1982, Afganistan'dan Göç Eden Göçmenler ile İlgili Makale
- İmzasız:** Sovyet Rusya'da Yeni Gelişmeler ve Orta Doğu-Meselesi, S 242, s 2, 10-11-12-1982, Sovyetler Birliğinde Yaşanan Siyasi Gelişmelere Dair Makale
- İmzasız:** Azerbaycan Üzerine Oynanan Oyunlar, S 243, s 2, 1-2-3-1983, Azerbaycan Bağımsızlık Mücadelesine Dair Zorlukları Anlatan Makale
- İmzasız:** Hürriyet Me'salesinin Büyük Aydınlığı, S 244, s 2, 4-5-6-1983, Rusların Bölücü Faaliyetlerini Eleştiren Makale
- İmzasız:** Sovyet Rusya'nın Ermenisiz Ermenistan Kurma Hayali, S 245, s 2, 7-8-9-1983 Rusya'nın Ermenistan Üzerine Politikalarını Anlatan Makale
- İmzasız:** Hem Veten, S 246, s 13, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- İmzasız:** Azerbaycan İstiklal ve Hürriyet Ülküsünün Aydınlığı, S 248, s 2, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Yolunda Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- İmzasız:** Türk Dünyasının Büyük Dramı, S 249, s 2, 7-8-9-1984, Dünyadaki Türklerin Yaşadığı Sorunları Dile Getiren Makale
- İmzasız:** Resulzade ve Eskiyen Komünizm, S 250, s 2, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Rus Sömürgeciliğini Anlatan Makale
- İmzasız:** İlk Üç Ayın İçinden, S 251, s 2, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ı Büyük Devletlerin Tanınması ve 31 Mart Faciası, Gorbaçov ve İran, Bulgaristan İle İlgili Tarihi Makale
- İmzasız:** M.Emin Resulzade Ölümünün Yıldönümünde Anıldı, S 251, s 52, 1-2-3-1985, Resulzade'nin Ölüm Yıldönümünde Anılmasında AKD Başkanı Feyzi Aküzüm'ün Resulzade'nin Hayatını ve Mücadelesini Anlatan Haber Yazısı
- İmzasız:** Komünist Rus Kanlı Karanlığını Boğan Aydınlık, S 252, s 2, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türkleri İle İlgili Makale
- İmzasız:** Sovyetler Birliği'ndeki Gelişmeler, S 253, s 2, 7-8-9-1985, Rusya'daki Siyasi Gelişmeler ve Bölgedeki Türkleri Ele Alan Siyasi Makale
- İmzasız:** Açılan İstiklal ve Hürriyet Yolu, S 256, s 2, 4-5-6-1986, Azerbaycan Hürriyet Mücadelesi ve Yapılması gerekenleri Anlatan Makale
- İmzasız:** Azerbaycan'ın Yardımına Koşan Mehmetçikleri Rahmetle Anarken, S 257, s 2, 7-8-9-1986, T.C. Kurulduğu Günden Beri Azerbaycan'a Verdiği Destek ve Yardımları Anlatan Fikri makale

- İmzasız:** Komünizm Depreme Uğradı, S 258, s 2, 10-11-12-1986, Rus Siyasetindeki Olumsuz Gelişmeleri Anlatan Siyasi Yazı
- İmzasız:** Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Kaynaklarını Oluşturan Abide Şahsiyetler, S 258, s 48, 10-11-12-1986, Azerbaycan Edebiyatı ile İlgili Fikri Makale
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan'ın Yakın Tarihine Kısa Bir Bakış, S 241, s 39, 7-8-9-1982, Azerbaycan Bağımsızlık Mücadelesine Dair Makale
- KARACA, Ahmet:** 27 Nisan Karanlığında Azerbaycan, S 244, s 13, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın Özgürlüğe Kavuşmasına Dair Makale
- KARACA, Ahmet:** M.Emin Resulzade'nin Hayatındaki Doruk Noktalar, S 247, s 37, 1-2-3-1984, Resulzade'nin Hayatındaki Önemli Gelişmeleri Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** İstiklal ve Hürriyet Meş'alesinin Büyük Aydınlığında Büyük Azerbaycan, S 248, s 23, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın Ruslara Karşı Verdiği Bağımsızlık Mücadelesini Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** 27 Nisan Arefesinde Azerbaycan, S 248, s 31, 4-5-6-1984 Azerbaycan'ın Uğradığı Rus İşgalini Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Büyük Bir İdeoloğunu Kaybetti, S 250, s 23, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Milleti İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- KARACA, Ahmet:** Bulgaristan Türklerinin Dramı, S 251, s 25, 1-2-3-1985 Bulgaristan Türklerine Uygulanan Eziyet Üzerine Yazılmış Siyasi Makale
- KARACA, Ahmet:** Azerbaycan Türk Edebiyat Tarihinin Ana Hatları, S 258, s 49, 10-11-12-1986, Geçmişinden Bu Güne Azerbaycan Edebiyatı ile İlgili Yazı
- KARAKOYUNLU, Nezahat:** Aklıyırım, S 246, s 30, 10-11-12-1983, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazı
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması, S 239, s 37, 1-2-3-1982, Kemalizmin Diğer Ülkeler Üzerindeki Etkisini Anlatan Makale
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kemalizm ve İslam Dünyasının Kalkınması, S 240, s 35, 4-5-6-1982, Kemalizmin Diğer Ülkeler Üzerindeki Etkisini Anlatan Makale
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Kenan Evren'in Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İnceleme, S 242, s 27, 10-11-12-1982, Kenan Evren'in Anayasayı Tanıtma Konuşmaları Üzerine Bir İncelemenin Yapıldığı Makale
- KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender:** Ermeni Terörü, S 256, s 138, 4-5-6-1986, Ermeni Terörü Yalanının Tarihi Gelişimini Anlatan Makale

- LENGERANLI, Betül:** Azerbaycan'da Sanat Hayatı, S 248, s 40, 4-5-6-1984,
Azerbaycan'daki Sanat Faaliyetlerini Anlatan Makale
- LENGERANLI, Betül:** 15 Eylül Zaferi Kutlandı, S 253, s 23, 7-8-9-1985, 15 Eylül
İşgali İle İlgili Makale
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğu Anadolu'daki Koç Başlı Mezarlar, S 255, s 22, 1-
2-3-1986 Doğu Anadolu'da Ermeni İddialarını Anlatan Makale
- Mirzali:** Azerbaycan'ın İsmi Hakkında Tarihî Kayıtlar, S 243, s 13, 1-2-3-1983,
Azerbaycan'ın İsmi Hakkındaki Tarihi Araştırmaları Ele Alan Makale
- Mirzali:** Tarihte Azeri Türk Dili, S 244, s 23, 4-5-6-1983, Azeri Dilinin Tarihî Gelişimi
Üzerinde Yazılmış Makale
- MÜŞTAK, Mehmet:** Katran Tebrizi, S 258, s 78, 10-11-12-1986, Katran Tebrizi'nin
Hayatı ve Edebî Kişiliği İle İlgili Edebî Makale
- NUTKİ, Hamid:** Dil ve Medeniyet, S 244, s 17, 4-5-6-1983, Dil ve Medeniyet İlişisini
Anlatan Makale
- RESULOĞLU, M. Ali:** Hicran Derdi, S 239, s 17, 1-2-3-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine
Yazılmış Yazılar
- RESULZADE, M. Emin:** Komünizmin Milletleri İçeriden Çökertme Silahı, S 239, s 2,
1-2-3-1982, Rusya'nın Diğer Devletlere Uyguladığı Yıkıcı Politikayı Ele Alan
Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Demokrasi ve Sovyetler, S 248, s 7,4-5-6-1984 Sovyetlerin
Antidemokratik Faaliyetlerini Anlatan Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Milli Mücadelede Sosyal Şiarlar, S 249, s 8, 7-8-9-1984
Farklı Toplulukların Bağımsızlık İçin Verdiği Mücadeleyi Anlatan Makale
- RESULZADE, M. Emin:** Şekilce de, Muhtevaca da Ruslaştırma, S 250, s 6, 10-11-12-
1984, Rusların Hakim Oldukları Diğer Milletlere Karşı Olumsuz Siyasetini Dile
Getiren Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Yurtta Sulh Cihanda Sulh İlkesi ve Milli Bütünlük, S 250, s 27,
10-11-12-1984, Atatürk'ün Vecizesinden Hareketle Barışçı Siyasetin Toplumlara
Kazandıracaklarını Anlatan Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Milli Kader Birliğine Dair, S 251, s 21, 1-2-3-1985, Türk
Dünyası ve Türk Kültürü Üzerine Yazılmış Yazılar
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Atatürk ve Terminoloji, S 252, s 11, 4-5-6-1985,
Atatürk'ün Türk Milliyetçiliğinde Kullandığı Terimleri Anlatan Makale
- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Eruh Olayları-Enver Ergun ve Yunus Emre, S 253, s 17,
7-8-9-1985, Eruh Olayları Üzerine Yazılmış Siyasi Makale

- SEFEROĞLU, Ş.Kaya:** Kürt Meselesi Nedir?, S 254, s 7, 10-11-12-1985, Kürt Topluluklarının Tarihteki Varlığı ve Değişimlerine Dair Fikri Makale
- SEYİTOĞLU, M.Ali:** Türk Boylarında Hızır İnanıcı, S 240, s 12, 4-5-6-1982, Türk Topluluklarında Hızır İnancını Dile Getiren İlmî Makale
- SEYİTOĞLU, Şirali:** Türk Boylarında Hızır İnanıcı, S 239, s 10, 1-2-3-1982, Türk Topluluklarında Hızır İnancını Dile Getiren İlmî Makale
- ŞUSALI, F.:** Azerbaycan Musiki Meclisleri, S, 245, s 32, 7-8-9-1983, Tarihteki Azeri Musiki Toplantılarını Anlatan Edebî Makale
- TEKİNER, Süleyman:**Resulzade Sevgisi, S 247, s 21,1-2-3-1984, Resulzade'nin Siyasi Hayatını Ele Alan Makale
- TEKİNER, Süleyman:** Azerbaycan İstiklal Mücadelesinde Resulzade'siz Geçen 30 Yıl, S 251, s 5, 1-2-3-1985, Resulzade'nin Azerbaycan İstiklal Hareketindeki Siyasi ve Edebî Çalışmalarını Anlatan Fikri Makale
- ÜNAL, Selçuk:** Buruk Bir Yıldönümü,S 256, s 20, 4-5-6-1986, Rusya'nın Azerbaycan'da Uyguladığı Baskıcı Politikalar ve Hileler Üzerine Yazılmış Makale
- VAHAPZADE, Bahtiyar:**Ana Hediyesi, S 241, s 31, 7-8-9-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazı

10.Şiir

10.1 Yazar Adına Göre Şiirler

- ABBASZADE, Kerim:** Gazel, S 240, s 5, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- AĞAOĞLU, Samet:** Sovyet Rusya'da Fikir Hürriyeti var mı?, S 241, s 14, 7-8-9-1982
Rusya'da Yapılan Baskıcı Politikalar Üzerine Yazılmış Makale
- AKDEMİR, Kaya:** Azerbaycan Ateşi Müstevliyi Yakacak, S 248, s 44, 4-5-6-1984
Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- ALİM, İlhan:** Sibirya'dan Gelen Mektup, S 244, s 22, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALİM, İlhan:** Laylay Balam, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALPASLAN, İsmet:** Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 242, s 20, 10-11-12-1982
Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALPASLAN, İsmet:** Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 243, s 16, 1-2-3-1983
Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ARAN, M.Sadık:** Boğazkesen Kalesi, S 244, s 5, 4-5-6-1983, Tarihî Konularda Yazılmış Şiirler
- ARAS, Orhan:** Anama Külekle Mektup, S 243, s 12, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Arasoğlu:** Dileğim, S 240, s 11, 4-5-6-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- Arasoğlu:** Dağlar, S 251, s 54, 1-2-3-1985, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Hasret, S 241, s 25, 7-8-9-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycanım, S 242, s 6, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Allah Amandı, S 43, s 4, 1-2-3-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** İhtiram, S 245, s 9, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Lanetleme, S 251, s 20, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- ASLAN, İbrahim:** Yıkılan Yuvam, S 253, s 16, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Mihneti Gam Çekirem, S 255, s 31, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycan'ım, S 256, s 38, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, Raci:** Bu Dağlar, S 257, s 12, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Alesger:** Kocabahtım, S 243, s 22, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Kemalî Bülbül:** Kara Sevda, S 248, s 46, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Şemşir:** Yoktur, S 243, s 23, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Şenlik:** Koçaklama, S 242, s 25, 0-11-12-1982 Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Vetenim Azerbaycan, S 248, s 22, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Meksika Buğdayları, S 249, s 51, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATEŞ, Sami:** Bahri Baba, S 249, s 48, 7-8-9-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- AZERİ, Resul:** Sel Aldı Gitti, S 241, s 28, 7-8-9-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Gököl, S 243, s 9, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Resulzadenün Aziz Ruhuna, S 247, s 6, 1-2-3-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Dağ Çiçekleri, S 248, s 10, 4-5-6-1984, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** M.E.Sabır'ı Anarken, S 257, s 30, 7-8-9-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇELİKCAN, Hüseyin:** Hazar Düşünceleri, S 248, s 60, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇETİNKAYA, Sadık:** Öz Dilimden, S 249, s 56, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEĞER, Sadi:** Türk Kızı, S 255, s 3, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- DEMİR, Himmet:** Yine Kan, Gözyaşı, S 240, s 23, 4-5-6-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Abantım, S 241, s 36, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Bir Diktatörün Ölümü, S 242, s 13, 10-11-12-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Şarkısı, S 243, s 18, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Gördü Kayıttı, S 244, s 25, 4-5-6-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Dünya Uyansın, S 245, s 17, 7-8-9-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ol Hürriyet Mücahiyetine, S 248, s 4, 4-5-6-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ebri Bahar Ağlasın, S 251, s 34, 1-2-3-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Anarım, Yanarım Azerbaycan'ım, S 252, s 38, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Vurr! Mehmetçik Vurrrr!, S 253, s 20, 7-8-9-1985, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- DEMİR, Himmet** Çırpınma Ey Hazer 257 52 7-8-9-1986 Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Hürriyet ve İstiklal Marşı, S 258, s 27, 10-11-12-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DÖNMEZ, Hamid:** Ey! Meş'ale Sen Sönmiyecektin, S 247, s 55, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DURAK, İbrahim:** Azerbalası, S 245, s 28, 7-8-9-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım:** Malazgirt Destanı, S 241, s 5, 7-8-9-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- Gültekin:** Bayrağım ve İstiklalim, S 240, s 6, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Büyük Rüya, S 245, s 13, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- GÜNDÜZ, Aka:** Kafkas Yolu, S 245, s 14, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** En Genç Asker, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Selam, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- HACİBEYLİ, Üzeyr:** Ordan buradan, S 242, s 19, 10-11-12-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- HALİL, Zeynel:** Köroğlu'nun Kocalığı, S 258, s 44, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin:** Göyçe, S 241, s 30, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler
- KANİ, H.:** Ağaca Kanad, S 244, s 27, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KARSLI, Hamid Demir:** Deyirdim Arkamız Yok, S 256, s 44, 4-5-6-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KERİMLİ, Rasim:** Habis, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Azerbaycan'a Sesleniş, S 239, s 9, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Soydaşımız Azerbaycan'a Sesleniş, S 241, s 6, 7-8-9-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Mustafa Kemal, S 243, s 11, 1-2-3-1983, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Suç ve Kader, S 252, s 8, 4-5-6-1985, Fikri Konular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Dost Meydanı, S 253, s 44, 7-8-9-1985, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğma Diyarlar Soragında, S 254, s 5, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- MEHMEDOĞLU, Evez:** Farkı Var mı?, S 244, s 26, 4-5-6-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Bakü'de Olmak, S 256, s 31, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Sensiz Hayatı Neylerem, S 257, s 24, 7-8-9-1986, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

- ORAL Hamid:** Kızlar, S 258, s 43, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- OTAYLI, Ramiz :** Özler Senin Menimdi, S 257, s 66, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÖNAL, Muzaffer:** Azerim, S 246, s 16, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- RESULZADE, M. Emin:** Mayıs Duyguları, S 248, s 6, 4-5-6-1984, Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler
- RIZA, Resul:** Pencereden Gelen ışık, S 240, s 32, 4-5-6-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- SÖNMEZ, K.:** Bayatılar, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- Şehriyar:** Aziz Azerbaycanıma, S 245, s 18, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Şehriyar:** Olmaz, S 246, s 12, 10-11-12-1983 , Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler
- Şehriyar:** Şeriat Medari, S 256, s 43,4-5-6-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAĞIZADE, Allahverdi:** Dağlar, S 257, s 64, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TANSEL, Feyziye:** Abdullah Mehmet Emin Yurdakul'un Kafkasya Hakkındaki Şiirleri, S 248, s 27, 4-5-6-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** Bir Vatan Vardır, S 248, s 20, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** 53 yıl, S 252 , s 5 , 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEBRİZ, Nadire** Bizim Dil, S 252, s 33, 4-5-6-1985, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEBRİZİ, Ali:** Albayrak, S 239, s 28,1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Azerbaycan Oğluyam, S 242, s 14, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam, S 247, s 46 ,1-2-3-1984, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam II, S 248, s 52, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam III, S 249 , s 58, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IV, S 250, s 38 ,10-11-12-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam V, S 251, s 38, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VI, S 252, s 30, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VII, S 253, s 40, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VIII, S 254, s 18, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IX, S 255, s 33, 1-2-3-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam, S 256, s 40, 4-5-6-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VURGUN, Samet :** Ölümün Acılığına, S 253, s 4, 7-8-9-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Kafkasın İsyanı, S 242, s 5 , 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Alageyik Masalı, S 247, s 16, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Batan Güneş, S 249, s 6, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Birleşen İki Nehir, S 239, s 27, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Hani, S 242, s 5,10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gurbette, S 249, s 30, 7-8-9-1984 ,Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gelmedi, S 251, s 4 ,1-2-3-1985 , Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- YUSUF, Mehmet :** Vatansızım, S 243, s 17, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2 KONULARINA GÖRE ŞİİLER

10.2.1 Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler

TEBRİZ, Nadire: Bizim Dil, S 252, s 33, 4-5-6-1985, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.2. Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Şiirler

RESULOĞLU, M. Ali: Hicran Derdi, S 239, s 17, 1-2-3-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

Arasoğlu: Dileğim, S 240, s 11, 4-5-6-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

VAHAPZADE, Bahtiyar: Ana Hediyesi, S 241, s 31, 7-8-9-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

KARAKOYUNLU, Nezahat: Aghıyram, S 246, s 30, 10-11-12-1983, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

BAYCAN, A.: Ana Sevgisi, S 251, s 24, 1-2-3-1985, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

ORAL Hamid: Sensiz Hayatı Neylerem, S 257, s 24, 7-8-9-1986, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar

10.2.3. Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

DEMİR, Himmet: Yine Kan, Gözyaşı, S 240, s 23, 4-5-6-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

AZERİ, Resul: Sel Aldı Gitti, S 241, s 28, 7-8-9-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

DEMİR, Himmet: Bir Diktatörün Ölümü, S 242, s 13, 10-11-12-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

ASLAN, İbrahim: Allah Amandı, S 43, s 4, 1-2-3-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

ALİM, İlhan: Sibiryadan Gelen Mektup, S 244, s 22, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

KANİ, H.: Ağca Kanad, S 244, s 27, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- DEMİR, Himmet:** Dünya Uyansın, S 245, s 17, 7-8-9-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Resulzade'nin Aziz Ruhuna, S 247, s 6, 1-2-3-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam, S 247, s 46, 1-2-3-1984, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam II, S 248, s 52, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam III, S 249, s 58, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IV, S 250, s 38, 10-11-12-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam V, S 251, s 38, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VI, S 252, s 30, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VII, S 253, s 40, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VIII, S 254, s 18, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IX, S 255, s 33, 1-2-3-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam X, S 256, s 40, 4-5-6-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Batan Güneş, S 249, s 6, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Lanetleme, S 251, s 20, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Yıkılan Yuvam, S 253, s 16, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğma Diyarlar Soragında, S 254, s 5, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KERİMLİ, Rasim:** Habis, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

SÖNMEZ, K.: Bayatılar, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü
Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.4. Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

RIZA, Resul: Pencereden Gelen ışık, S 240, s 32, 4-5-6-1982, Çeşitli Duygular Üzerine
Yazılmış Şiirler

ASLAN, İbrahim: Hasret, S 241, s 25, 7-8-9-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış
Şiirler

HACİBEYLİ, Üzeyr: Ordan Buradan, S 242, s 19, 10-11-12-1982, Çeşitli Duygular
Üzerine Yazılmış Şiirler

ALPASLAN, İsmet: Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 242, s 20, 10-11-12-1982
Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

ALPASLAN, İsmet: Azerbaycan Halk Şiirinden Örnekler, S 243, s 16, 1-2-3-1983
Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

Aşık Şemşir: Yoktur, S 243, s 23, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

Aşık Alesger: Kocabahtım, S 243, s 22, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış
Şiirler

DEMİR, Himmet: Gördü Kayıttı, S 244, s 25, 4-5-6-1983, Çeşitli Duygular Üzerine
Yazılmış Şiirler

TANSEL, Feyziye: Abdullah Mehmet Emin Yurdakul'un Kafkasya Hakkındaki Şiirleri,
S 248, s 27, 4-5-6-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

ATASEVER, A.Turan: Meksika Buğdayları, S 249, s 51, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular
Üzerine Yazılmış Şiirler

ÇETİNKAYA, Sadık: Öz Dilimden, S 249, s 56, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine
Yazılmış Şiirler

YILDIRIM, Elmas: Gelmedi, S 251, s 4, 1-2-3-1985, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış
Şiirler

KARSLI, Hamid Demir: Deyirdim Arkamız Yok, S 256, s 44, 4-5-6-1986, Çeşitli
Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

ORAL Hamid: Kızlar, S 258, s 43, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış
Şiirler

HALİL, Zeynel: Köroğlu'nun Kocalığı, S 258, s 44, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular
Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.5. Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin: Göyçe, S 241, s 30, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

DEMİR, Himmet: Abantım, S 24, s 36, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

BAYCAN, A.: Dağ Çiçekleri, S 248, s 10, 4-5-6-1984, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

Arasoğlu: Dağlar, S 251, s 54, 1-2-3-1985, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.6. Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

KOCA, Hıdır: Mustafa Kemal, S 243, s 11, 1-2-3-1983, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

YAYCILI, Kerim: Alageyik Masalı, S 247, s 16, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

DÖNMEZ, Hamid: Ey! Meş'ale Sen Sönmiyecektin, S 247, s 55, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

DEMİR, Himmet: Ol Hürriyet Mücahiyetine, S 248, s 4, 4-5-6-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

ATEŞ, Sami: Bahri Baba, S 249, s 48, 7-8-9-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

KOCA, Hıdır: Dost Meydanı, S 253, s 44, 7-8-9-1985, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

Şehriyar: Şeriat Medari, S 256, s 43,4-5-6-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

BAYCAN, A.: M.E.Sabır'ı Anarken, S 257, s 30, 7-8-9-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.7. Fikri Konular Üzerine Yazılmış Şiirler

KOCA, Hıdır: Suç ve Kader, S 252, s 8, 4-5-6-1985, Fikri Konular Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.8. Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler

RESULZADE, M. Emin: Mayıs Duyguları, S 248, s 6, 4-5-6-1984, Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler

10.2.9. Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım: Malazgirt Destanı, S 241, s 5, 7-8-9-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

Aşık Şenlik: Koçaklama, S 242, s 25, 10-11-12-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

DURAK, İbrahim: Azerbalası, S 245, s 28, 7-8-9-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

Şehriyar: Olmaz, S 246, s 12, 10-11-12-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

AKDEMİR, Kaya: Azerbaycan Ateşi Müstevliyi Yakacak, S 248, s 44, 4-5-6-1984 Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

DEMİR, Himmet: Vurr! Mehmetçik Vurrrr!, S 253, s 20, 7-8-9-1985, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

10.2.10. Tarihî Konularda Yazılmış Şiirler

ARAN, M.Sadık: Boğazkesen Kalesi, S 244, s 5, 4-5-6-1983, Tarihî Konularda Yazılmış Şiirler

10.2.11. Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

ABBASZADE, Kerim: Gazel, S 240, s 5, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- ALİM, İlhan:** Laylay Balam, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ARAS, Orhan:** Anama Külekle Mektup, S 243, s 12, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycanım, S 242, s 6, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** İhtiram, S 245, s 9, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Mihneti Gam Çekirem, S 255, s 31, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycan'ım, S 256, s 38, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, Raci:** Bu Dağlar, S 257, s 12, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Kemali Bülbül:** Kara Sevda, S 248, s 46, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Vetenim Azerbaycan, S 248, s 22, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Gökgöl, S 243, s 9, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇELİKCAN, Hüseyin:** Hazar Düşünceleri, S 248, s 60, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Azerbaycan'a Sesleniş, S 239, s 9, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Soydaşımız Azerbaycan'a Sesleniş, S 241, s 6, 7-8-9-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Bakü'de Olmak, S 256, s 31, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- OTAYLI, Ramiz :** Özler Senin Menimdi, S 257, s 66, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÖNAL, Muzaffer:** Azerim, S 246, s 16, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Şehriyar:** Aziz Azerbaycanıma, S 245, s 18, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAĞIZADE, Allahverdi:** Dağlar, S 257, s 64, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- TEBRİZİ, Ali:** Albayrak, S 239, s 28,1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** 53 yıl, S 252, s 5, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** Bir Vatan Vardır, S 248, s 20, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Kafkasın İsyanı, S 242, s 5, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- VURGUN, Samet :** Ölümün Acılığına, S 253, s 4, 7-8-9-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Birleşen İki Nehir, S 239, s 27, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Hani, S 242, s 5,10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gurbette, S 249, s 30, 7-8-9-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YUSUF, Mehmet :** Vatansızım, S 243, s 17, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- MEHMEDOĞLU, Evez:** Farkı Var mı?, S 244, s 26, 4-5-6-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEĞER, Sadi:** Türk Kızı, S 255, s 3, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Şarkısı, S 243, s 18, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ebri Bahar Ağlasın, S 251, s 34, 1-2-3-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Anarım, Yanarım Azerbaycan'ım, S 252, s 38, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet** Çırpınma Ey Hazer 257 52 7-8-9-1986 Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Hürriyet ve İstiklal Marşı, S 258, s 27, 10-11-12-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Gültekin:** Bayrağım ve İstiklalim, S 240, s 6, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Büyük Rüya, S 245, s 13, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

GÜNDÜZ, Aka: Kafkas Yolu, S 245, s 14, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

GÜNDÜZ, Aka: En Genç Asker, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

GÜNDÜZ, Aka: Selam, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

İmzasız: Hem veten, S 246, s 13, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

10.3. TÜRÜNE GÖRE ŞİİRLER

10.3.1. DRAMATİK ŞİİRLER

HACİBEYLİ, Üzeyr: Ordan Buradan, S 242, s 19, 10-11-12-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

10.3.2. EPİK ŞİİRLER

GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım: Malazgirt Destanı, S 241, s 5, 7-8-9-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

Aşık Şenlik: Koçaklama, S 242, s 25, 10-11-12-1982, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

DURAK, İbrahim: Azerbalası, S 245, s 28, 7-8-9-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

Şehriyar: Olmaz, S 246, s 12, 10-11-12-1983, Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

AKDEMİR, Kaya: Azerbaycan Ateşi Müstevliyi Yakacak, S 248, s 44, 4-5-6-1984 Kahramanlık Konusu İşleyen Şiirler

DEMİR, Himmet: Vurr! Mehmetçik Vurrrr!, S 253, s 20, 7-8-9-1985, Kahramanlık Konusu İşleyen

KOCA, Hıdır: Azerbaycan'a Sesleniş, S 239, s 9, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

YILDIRIM, Elmas: Birleşen İki Nehir, S 239, s 27, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

TEBRİZİ, Ali: Albayrak, S 239, s 28, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

Gültekin: Bayrağım ve İstiklalim, S 240, s 6, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- DEMİR, Himmet:** Yine Kan, Gözyaşı, S 240, s 23, 4-5-6-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Soydaşımız Azerbaycan'a Sesleniş, S 241, s 6, 7-8-9-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycanım, S 242, s 6, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Allah Amandı, S 43, s 4, 1-2-3-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ARAN, M.Sadık:** Boğazkesen Kalesi, S 244, s 5, 4-5-6-1983, Tarihî Konularda Yazılmış Şiirler
- İmzasız:** Hem veten, S 246, s 13, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Birleşen İki Nehir, S 239, s 27, 1-2-3-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azerbaycan Hürriyet ve İstiklal Marşı, S 258, s 27, 10-11-12-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

10.3.3.LİRİK ŞİİRLER

- ABBASZADE, Kerim:** Gazel, S 240, s 5, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALİM, İlhan:** Laylay Balam, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ARAS, Orhan:** Anama Külekle Mektup, S 243, s 12, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** İhtiram, S 245, s 9, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Mihneti Gam Çekirem, S 255, s 31, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Azerbaycan'ım, S 256, s 38, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, Raci:** Bu Dağlar, S 257, s 12, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Kemali Bülbül:** Kara Sevda, S 248, s 46, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

- ATASEVER, A.Turan:** Vetenim Azərbaycan, S 248, s 22, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi
Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Gökgöl, S 243, s 9, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇELİKCAN, Hüseyin:** Hazar Düşünceleri, S 248, s 60, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi
Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Bakü'de Olmak, S 256, s 31, 4-5-6-1986, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- OTAYLI, Ramiz :** Özler Senin Menimdi, S 257, s 66, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi
Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÖNAL, Muzaffer:** Azerim, S 246, s 16, 10-11-12-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış
Şiirler
- Şehriyar:** Aziz Azərbaycanıma, S 245, s 18, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış
Şiirler
- TAĞIZADE, Allahverdi:** Dağlar, S 257, s 64, 7-8-9-1986, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** 53 yıl, S 252, s 5, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TAŞKENT, Ali:** Bir Vatan Vardır, S 248, s 20, 4-5-6-1984, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Kafkasın İsyanı, S 242, s 5, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- VURGUN, Samet :** Ölümün Acılığına, S 253, s 4, 7-8-9-1985, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Hani, S 242, s 5, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış
Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gurbette, S 249, s 30, 7-8-9-1984, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış
Şiirler
- YUSUF, Mehmet :** Vatansızım, S 243, s 17, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- MEHMEDOĞLU, Evez:** Farkı Var mı?, S 244, s 26, 4-5-6-1983, Vatan Sevgisi
Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEĞER, Sadi:** Türk Kızı, S 255, s 3, 1-2-3-1986, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Azərbaycan Şarkısı, S 243, s 18, 1-2-3-1983, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ebri Bahar Ağlasın, S 251, s 34, 1-2-3-1985, Vatan Sevgisi Üzerine
Yazılmış Şiirler

- DEMİR, Himmet:** Anarım, Yanarım Azerbaycan'ım, S 252, s 38, 4-5-6-1985, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet** Çırpınma Ey Hazer 257 52 7-8-9-1986 Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Büyük Rüya, S 245, s 13, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Kafkas Yolu, S 245, s 14, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** En Genç Asker, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- GÜNDÜZ, Aka:** Selam, S 245, s 15, 7-8-9-1983, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler
- TEBRİZ, Nadire:** Bizim Dil, S 252, s 33, 4-5-6-1985, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- RESULOĞLU, M. Ali:** Hicran Derdi, S 239, s 17, 1-2-3-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- Arasoğlu:** Dileğim, S 240, s 11, 4-5-6-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Ana Hediyesi, S 241, s 31, 7-8-9-1982, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- KARAKOYUNLU, Nezahat:** Aglıyırım, S 246, s 30, 10-11-12-1983, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- BAYCAN, A.:** Ana Sevgisi, S 251, s 24, 1-2-3-1985, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- ORAL Hamid:** Sensiz Hayatı Neylerem, S 257, s 24, 7-8-9-1986, Aşk ve Sevgi Üzerine Yazılmış Yazılar
- AZERİ, Resul:** Sel Aldı Gitti, S 241, s 28, 7-8-9-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Bir Diktatörün Ölümü, S 242, s 13, 10-11-12-1982, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ALİM, İlhan:** Sibirya'dan Gelen Mektup, S 244, s 22, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KANİ, H.:** Ağca Kanad, S 244, s 27, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Dünya Uyansın, S 245, s 17, 7-8-9-1983, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- BAYCAN, A.:** Resulzade'nin Aziz Ruhuna, S 247, s 6, 1-2-3-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler

- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam, S 247, s 46, 1-2-3-1984, Ana Dili Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam II, S 248, s 52, 4-5-6-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam III, S 249, s 58, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IV, S 250, s 38, 10-11-12-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam V, S 251, s 38, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VI, S 252, s 30, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VII, S 253, s 40, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam VIII, S 254, s 18, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam IX, S 255, s 33, 1-2-3-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- VAHAPZADE, Bahtiyar:** Mugam X, S 256, s 40, 4-5-6-1986, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Batan Güneş, S 249, s 6, 7-8-9-1984, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Lanetleme, S 251, s 20, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- ASLAN, İbrahim:** Yıkılan Yuvam, S 253, s 16, 7-8-9-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- MAKASZADE, Zeynelabidin:** Doğma Diyarlar Soragında, S 254, s 5, 10-11-12-1985, Azerbaycan'ın İşgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- KERİMLİ, Rasim:** Habis, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- SÖNMEZ, K.:** Bayatılar, S 257, s 65, 7-8-9-1986, Azerbaycan'ın işgali ve Sovyet Zulmü Üzerine Yazılmış Şiirler
- RIZA, Resul:** Pencereden Gelen Işık, S 240, s 32, 4-5-6-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler

- ASLAN, İbrahim:** Hasret, S 241, s 25, 7-8-9-1982, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Şemşir:** Yoktur, S 243, s 23, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- Aşık Alesger:** Kocabahtım, S 243, s 22, 1-2-3-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Gördü Kayıttı, S 244, s 25, 4-5-6-1983, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- TANSEL, Feyziye:** Abdullah Mehmet Emin Yurdakul'un Kafkasya Hakkındaki Şiirleri, S 248, s 27, 4-5-6-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATASEVER, A.Turan:** Meksika Buğdayları, S 249, s 51, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ÇETİNKAYA, Sadık:** Öz Dilimden, S 249, s 56, 7-8-9-1984, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- YILDIRIM, Elmas:** Gelmedi, S 251, s 4, 1-2-3-1985, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KARSLI, Hamid Demir:** Deyirdim Arkamız Yok, S 256, s 44, 4-5-6-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- ORAL Hamid:** Kızlar, S 258, s 43, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- HALİL, Zeynel:** Köroğlu'nun Kocalığı, S 258, s 44, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Mustafa Kemal, S 243, s 11, 1-2-3-1983, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- YAYCILI, Kerim:** Alageyik Masalı, S 247, s 16, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DÖNMEZ, Hamid:** Ey! Meş'ale Sen Sönmiyecektin, S 247, s 55, 1-2-3-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- DEMİR, Himmet:** Ol Hürriyet Mücahiyetine, S 248, s 4, 4-5-6-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- ATEŞ, Sami:** Bahri Baba, S 249, s 48, 7-8-9-1984, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler
- KOCA, Hıdır:** Dost Meydanı, S 253, s 44, 7-8-9-1985, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

Şehriyar: Şeriat Medari, S 256, s 43,4-5-6-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

BAYCAN, A.: M.E.Sabır'ı Anarken, S 257, s 30, 7-8-9-1986, Edebî ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler

KOCA, Hıdır: Suç ve Kader, S 252, s 8, 4-5-6-1985, Fikri Konular Üzerine Yazılmış Şiirler

RESULZADE, M. Emin: Mayıs Duyguları, S 248, s 6, 4-5-6-1984, Hürriyet Özlemi Üzerine Yazılmış Şiirler

ABBASZADE, Kerim: Gazel, S 240, s 5, 4-5-6-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

HALİL, Zeynel: Köroğlu'nun Kocalığı, S 258, s 44, 10-11-12-1986, Çeşitli Duygular Üzerine Yazılmış Şiirler.

KOCA, Hıdır: Mustafa Kemal, S 243, s 11, 1-2-3-1983, Edebi ve Siyasi Şahsiyetler Üzerine Yazılmış Şiirler.

VAHAPZADE, Bahtiyar: Azerbaycan Oğluyam, S 242, s 14, 10-11-12-1982, Vatan Sevgisi Üzerine Yazılmış Şiirler

10.3.4. PASTORAL ŞİİRLER

HÜSEYİNZADE, Gülhüseyin: Göyçe, S 241, s 30, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

DEMİR, Himmet: Abantım, S 24, s 36, 7-8-9-1982, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

BAYCAN, A.: Dağ Çiçekleri, S 248, s 10, 4-5-6-1984, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

Arasoğlu: Dağlar, S 251, s 54, 1-2-3-1985, Doğa Sevgisi ve Güzellikleri Üzerine Yazılmış Şiirler

Edebi Olmayan Türler

1. Araştırma

KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender: Altınordu Hanlığı, S 246, s 32, 10-11-12-1983, Altınordu Hanlığının Tarihini Anlatan Araştırma

KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender: 1979 Genel Nüfus sayımına Göre SSCB'nin Sosyo-Ekonomik Durumu, S 253, s 45, 7-8-9-1985, 1979 Nüfus Sayımına Göre Rusya'nın Sosyo-Ekonomik Durumunu Gösteren Araştırma

2. Bildiri

İmzasız: SSCB Milletlerinin Kurtuluş Birliği Merkez Komitesi Polonya'da Cereyan Eden Trajik Olaylarla İlgili bir bildiri Yayınlandı, S 239, s 6, 1-2-3-1982, Paris Bloğu Merkez Komitesi 18 Aralık 1981 Olağanüstü Toplantısında Alınan Kararlar ile İlgili Bildiri

İmzasız: Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri Seminerinin Sonuç Bildirisi, S 254, s 139, 10-11-12-1985, İlmî Seminerin Sonuç Bildirisi

TEKİNER, Süleyman: VII. Türkoloji Kongresine Sunulan Tebliğ, S 257, s 13, 7-8-9-1986, 1950-1960 Yılları Arasında Azerbaycan Edebiyatında Yönetime Ters Düşen Bazı Gelişmeler Üzerine Sunulan Tebliğ

3. Düzeltme

İmzasız: Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 242, s 18, 10-11-12-1982, 241. Sayıda Yazar Adıyla İlgili Düzeltme

4. Haber

İmzasız: M.Emin Resulzade Mezarı Başında Anıldı, S 239, s 5, 1-2-3-1982, M.Emin Resulzade'nin Ölümünün 27 Yıldönümünde Anılmasıyla İlgili Haber Yazısı

İmzasız: Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti, S 239, s 26, 1-2-3-1983, Elmas Yıldırım'ın Edebî Şahsiyeti Konulu Seminere Dair Haber

- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Kadınlar Kolu Toplantısı, S 239, s 34, 1-2-3-1982, AKD Kadınlar Kolu Toplantısında Aybike Karaca'nın Konuşmasını Ele Alan Haber
- İmzasız:** Haberler, S 239, s 70, 1-2-3-1982, Sovyetler Birliğinde Yaşayan Müslümanlarla İlgili Bir Belgesel Film Hakkında Haber
- İmzasız:** Azerbaycan'ın İstilasını Tel'in Edildi, S 240, s 4, 4-5-6-1982, AKD 'nin Azerbaycan İstilasına Tel'in Etmesinin Haberi
- İmzasız:** Haberler, S 240, s 67, 4-5-6-1982, İran ile İlgili Haberler
- İmzasız:** 15 Eylül Zaferi Kutlandı, S 241, s 8, 7-8-9-1982, AKD Yönetim Kurulunun 15 Eylül Zaferini Kutlamasına Dair Haber
- İmzasız:** Haberler, S 241, s 69, 7-8-9-1982, Rus İstilasını Ve Bağımsızlık Üzerine Haberler
- İmzasız:** Kaşgai Türklerinin İlhamı Dr. Hüsrev Han Şehit Edildi, S 242, s 73, 10-11-12-1982, Kaşgai Türklerinin İlhamı Dr. Hüsrev Han Şehit Edilmesine Dair Haber
- İmzasız:** Haberler, S 243, s 37, 1-2-3-1983, Rusların İran Politikası İle İlgili Haberler
- İmzasız:** Azerbaycan'ı İşgal Altında Tutan Kızıl Sömürgeci Sovyet Rusya Protesto Edildi, S 244, s 6, 4-5-6-1983, AKD 'nin Rus İstilasını Protestosuna Dair Haber
- İmzasız:** Azerbaycan'ın Hürriyet Bayramı 28 Mayıs Törenleriyle Kutlandı, S 244, s 16, 4-5-6-1983, Azerbaycan'ın Hürriyet Bayramı 28 Mayıs Törenleriyle Kutlanmasına Dair Haber
- İmzasız:** Haberler, S 244, s 42, 4-5-6-1983, Afgan Mücahitleri ve Rus Askerleri ile İlgili Çeşitli Haberler
- İmzasız:** Haberler, S 245, s 43, 7-8-9-1983, Sovyetler Birliğindeki Gelişmeler ve Azerbaycan Üzerine Etkilerini Belirten Çeşitli Haberler
- İmzasız:** Türk Basınında Azerbaycan, S 246, s 17, 10-11-12-1983, Sayın Ergun Göze'nin Eski Bakanlardan Hasan Nezih İle Yaptığı Söyleşiden Alıntılar
- İmzasız:** İslam Konferansı Zirve Toplantısına Başvurduk, S 247, s 17, 1-2-3-1984, AKD'nin İslam Konferansına Başvurusunu Açıklayan Haber
- Odlu:** Azerbaycan Balosu Çok Hareketli Geçti, S 247, s 56, 1-2-3-1984, Azerbaycan Balosunu Anlatan Haber Yazısı
- İmzasız:** AKD 29. Dönem Büyük Kongresi Yapıldı, S 247, s 61, 1-2-3-1984, AKD Kongresi İle İlgili Haber
- ATASEVER, A.Turan:** Azerbaycan Cumhuriyetinin Yıl Dönümü, S 248, s 64, 4-5-6-1984 Azerbaycan Cumhuriyetinin 66. Kuruluş Yıldönümü Sebebi İle Düzenlenen Kutlama Törenine Dair Haber

- GÖZE, Ergun:** Kırım Faciası, S 248, s 68, 4-5-6-1984, Kırım Türklerinin Topraklarından Koparılmasını Anlatan Haber
- ÇORABATIR,:** Kırım Türkü Doğduğu Topraklara Dönemiyor, S 248, s 68, 4-5-6-1984
Kırım Türklerinin Topraklarından Koparılmasını Anlatan Haber
- Kamoğlu:** Çağatay, Dağdaş, Burç Anıldılar, S 249, s 65, 7-8-9-1984, Mehmet Kengerli'nin Anma Toplantısında Yaptığı Konuşma
- İmzasız:** Haberler, S 249, s 85, 7-8-9-1984, 15 Eylül Bakü Zaferinin Kutlanması, Resulzade Kır Gezisi Neşeli Geçti, Yaşar Yazar Vefat Etti Başlıklı Haber
- İmzasız:** Haberler, S 250, s 75, 10-11-12-1984, Rusya'nın Ermenistan Politikası ve Doğu Türkistan İle İlgili Haberler
- İmzasız:** 12 Ocak Kutlandı, S 251, s 51, 1-2-3-1985, Azerbaycan'ın Büyük Devletlerce Tanınmasının 65. Yıldönümü Kutlamasında AKD Genel Sekreteri Ahmet Karaca'nın Konuşmasını İçeren Haber Yazısı
- Odlu:** Geleneksel Azerbaycan Balosu, S 251, s 55, 1-2-3-1985, Ankara'da Düzenlenen Geleneksel Azerbaycan Balosunda Yaşananları Anlatan Haber Yazısı
- İmzasız:** Haberler, S 251, s 59, 1-2-3-1985, Azerbaycan ve Rusya İle İlgili Haberleri İçeren Haber Yazısı
- İmzasız:** 27 Nisan İstila Günü Tel'in Edildi, S 252, s 7, 4-5-6-1985, Azerbaycan'ın Rusya Tarafında İşgalinin 65. Yıldönümünün AKD Merkezi Tarafından Tel'in Edilmesine Dair Haber
- İmzasız:** 28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı İçtenlikle Kutlandı, S 252, s 9, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türklerinin 28 Mayıs Hürriyet Bayramını Kutlamasına Dair Haber
- İmzasız:** Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulüm Kınandı, S 252, s 39, 4-5-6-1985 , AKD'nin Bulgaristan Türklerine Yapılan Zulmü Kınadığını Anlatan Haber
- İmzasız:** Haberler, S 252, s 70, 4-5-6-1985, Değişik Bölgelerdeki Türklerin Sorunları İle İlgili Haberler
- İmzasız:** Haberler, S 253, s 72, 7-8-9-1985, Azerbaycan ve Rusya İle İlgili Haberleri İçeren Haber Yazısı
- İmzasız:** Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Semineri, S 254, s 22, 10-11-12-1985, AKD ve Ankara Aydınlar Ocağının 2 Kasım 1985'te Düzenlediği Türk Dünyasının Aktüel Meseleleri İlmî Seminerinde Yaşanan Gelişmeleri Anlatan Haber Yazısı
- İmzasız:** M:Emin Resulzade Ölüm Yıldönümünde Anıldı, S 255, s 32, 1-2-3-1986, AKD Merkezinde Resulzade'nin Ölüm Yıldönümünde Anılması İle İlgili Haber

- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yenişehir'de Yeni Merkezine Kavuştu, S 255, s 49, 1-2-3-1986, AKD'nin Taşınması ve Yeni Adresi İle İlgili Haber
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği 30. Dönem Genel Kurul Toplantısı Yapıldı, S 255, s 64, 1-2-3-1986, AKD'nin 30 Genel Kurul Toplantısı ile İlgili Haber
- İmzasız:** 28 Mayıs Azerbaycan'ın İstiklal ve Hürriyet Bayramı Büyük Bir Coşku ile Kutlandı, S 256, s 30, 4-5-6-1986, 28 Mayıs 1918 Azerbaycan Türk Cumhuriyetinin Kuruluşunun 68. Yılı'nın AKD Merkezinde Kutlanması ile İlgili Haber Yazısı
- İmzasız:** 27 Nisan Komünist Rus İstilasını Protesto Edildi ve Şehitlerimiz Rahmetle Anıldılar, S 256, s 39, 4-5-6-1986, AKD Tarafından Dernek Merkezinde Rus İstilasının Protesto Edilmesine Dair Haber
- İmzasız:** Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri, S 256, s 45, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri Haber Yazısı
- İmzasız:** Necip Abdülhamidoğulları'nın Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı, S 256, s 171, 4-5-6-1986, AKD Merkezinde Necip Abdülhamidoğulları'nın Azerbaycan Cedit Hareketleri Konulu Konferansı ile İlgili Haber Yazısı
- İmzasız:** Basından, S 256, s 172, 4-5-6-1986, Basıda Azerbaycan ile İlgili Yazılardan Seçmeler
- İmzasız:** Haberler, S 257, s 142, 7-8-9-1986, Rusya ile İlgili Haberler
- İmzasız:** Gazi M.Kemal Atatürk'ü Andık, S 258, s 5, 10-11-12-1986, Atatürk'ün 48. Vefat Yıldönümü Münasebeti ile Düzenlenen Törenle İlgili Haber
- KARABAĞ, Müştak:** Hep Oradaydık Herkes Yanımızdaydı, S 258, s 11, 10-11-12-1986, Azerbaycan Balosu ile İlgili Güncel Haber
- Odlu:** Sayın Başbakan Turgut Özal ve Eşi Azerbaycan Balosundaydı, S 258, s 13, 10-11-12-1986, Turgut Özal ve Eşinin Azerbaycan Balosuna Katılması ile İlgili Haber
- İmzasız:** Cumhuriyetimizin 63. Yıldönümünü Kutladık, S 258, s 41, 10-11-12-1986, Cumhuriyetin 63. Yıl Dönümü Münasebeti ile İlgili Düzenlenen Törenin Haberi
- İmzasız:** Haberler, S 258, s 175, 10-11-12-1986, Naim Süleymanoğlu'nun İlticası ile İlgili Haber

5. İlan

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 242, s 4, 10-11-12-1982, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: M.Emin Resulzade'nin, 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 243, s 10, 1-2-3-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: Kırım Türklerinden Bir Kültür Hizmeti, S 243, s 42, 1-2-3-1983, Kırım Türkleri Emel Dergisini Tanıtan İlan

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 244, s 4, 4-5-6-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 244, s 15, 4-5-6-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 245, s 7, 7-8-9-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 245, s 8, 7-8-9-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 246, s 10, 10-11-12-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 246, s 11, 10-11-12-1983 Resulzade Fonuna Bağış Yapanların Listesi

İmzasız: Ekselans, S 247, s 8, 1-2-3-1984, AKD'nin Kıbrıs Türklerine Destek Olduğunu Belirten İlan

İmzasız: Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 247, s 50, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 247, s 51, 1-2-3-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür YAZISI

- İmzasız:** AKD'nin 29. Dönem Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporu, S 247, s 64, 1-2-3-1984, Yönetim Kurulunun 29. Dönemde Yaptığı Çalışmaları Anlatan Duyuru
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 247, s 70, 1-2-3-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 248, s 58, 4-5-6-1984 M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 248, s 59, 4-5-6-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür YAZISI
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 248, s 75, 4-5-6-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Dernek Çalışması, S 248, s 82, 4-5-6-1984, AKD'nin Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 248, s 87, 4-5-6-1984, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** AKD'nin YÖK'e Türk Asıllı Öğrenciler ile İlgili Müracaatı, S 249, s 57, 7-8-9-1984 Azerbaycan Uyruklu Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Eşit Harç Ödeme İsteğini Dile Getiren Müracaat Yazısı
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 249, s 69, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 249, s 70, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı ve Bağış Yapanların Listesi
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 249, s 89, 7-8-9-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 249, s 96, 7-8-9-1984, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 250, s 26, 10-11-12-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Duyuru, S 250, s 37, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Satışa Sunulan Kitabına Dair Duyuru

- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 250, s 41, 10-11-12-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Vefat, S 250, s 77, 10-11-12-1984, Dr. İbrahim Badal'nın Vefatına Dair İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 251, s 71, 1-2-3-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 251, s 72, 1-2-3-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 252, s 37, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 252, s 80, 4-5-6-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 253, s 9, 7-8-9-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 253, s 84, 7-8-9-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Kars Milli İslam Şurası Hükümeti, S 254, s 21, 10-11-12-1985, Cenubigarbi Kafkasya Muvakkata-i Milleyesi Hükümeti Adlı Kitabın Tanıtımı
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 254, s 34, 10-11-12-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneğinden, S 254, s 148, 10-11-12-1985, AKD'nin Taşınması ve Yeni Adresi İle İlgili İlan
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 256, s 56, 4-5-6-1986, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 256, s 182, 4-5-6-1986, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 256, s 184, 4-5-6-1986, Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım ile İlgili İlan
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 257, s 47, 7-8-9-1986, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Türk Devletleri Tarihi, S 257, s 145, 7-8-9-1986, Türk Devletleri Tarihi Adlı Kitabın Tanıtımı
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 257, s 146, 7-8-9-1986 Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım ile İlgili İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 257, s 147, 7-8-9-1986, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan

İmzasız: Muhterem Okuyucu, S 258, s 4, 10-11-12-1986, Azerbaycan Türk Kùltür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

6. Kutlama

İmzasız: Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümünü Kutluyoruz, S 246, s 2, 10-11-12-1983, Cumhuriyetimizin 60. Kuruluş Yıldönümüne Dair Kutlama

İmzasız: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Kutladık, S 246, s 4, 10-11-12-1983, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Kurulması Münasebetiyle Rauf Denktaş'a Gönderilen Kutlama Mesajı

RESULZADE, M. Emin: Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, S 246, s 5, 10-11-12-1983 Cumhuriyetimizin İlanına Dair Yazı

7. Sözlük

ASLAN, Yasin: Azeri Lügatçemiz, S 239, s 30, 1-2-3-1982, Bazı Azeri Sözcüklerinin Türkçe Karşılıklarını Belirten Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 250, s 31, 10-11-12-1984, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 251, s 41, 1-2-3-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 252, s 34, 4-5-6-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 253, s 31, 7-8-9-1985, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 255, s 28, 1-2-3-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 256, s 26, 4-5-6-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 257, s 67, 7-8-9-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

Mirzali: Azerbaycan Musiki Terimleri, S 258, s37, 10-11-12-1986, Azerbaycan Musiki Terimlerine Ait Sözlük

8. Tanıtım

İmzasız: Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 253, s 61, 7-8-9-1985,
Cenubigarbi Kafkasya Muvakkata-i Milliyesi Hükümeti Adlı Kitabın Tanıtımı

İmzasız: Türk Devletleri Tarihi, S 256, s 183, 4-5-6-1986, Türk Devletleri Tarihi Adlı
Kitabın Tanıtımı

9. Tarih

Mirzali: Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'nün Adı Hakkında Tarihî Kayıtlar, S 245, s 10, 7-
8-9-1983, Bakû'nun Adı Üzerine Yapılmış Tarihî Yazı

İmzasız: Kırım Türkleri 40 Yıldır Sürgünde, S 248, s 47, 4-5-6-1984, Kırım Türklerinin
Sürgününü Anlatan Tarihî Yazı

YÖRÜKOĞLU, M.Nuri : Kırım Hanlığı, S 252, s 25 , 4-5-6-1985, Kırım Hanlığı
Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

YÖRÜKOĞLU, M.Nuri : Kırım Hanlığı, S 255, s 36, 1-2-3-1986, Kırım Hanlığı
Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

YÖRÜKOĞLU, M.Nuri Kırım Hanlığı, S 256, s 32, 4-5-6-1986, Kırım Hanlığı
Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

KAYABALI, İsmail, ARSLANOĞLU, Cemender: Bulgaristan Türkleri, S 252, s 41,
4-5-6-1985, Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tarihî Yazı

SEFEROĞLU, Ş.Kaya: Türkler ve Adlandırılışları, S 255, s 7, 1-2-3-1986, Türk Adının
Anlamı, Etimolojisi, Tarihi Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

SEFEROĞLU, Ş.Kaya: Türkler ve Adlandırılışları, S 256, s 5, 4-5-6-1986, Türk Adının
Anlamı, Etimolojisi, Tarihi Üzerine Yazılmış Tarihî Yazı

ARSLANOĞLU, Cemender: Türklerin İslam Dinini Kabulü ve Kuzeydoğu Anadolu'da
Türk İslam Medeniyeti, S 257, s 75, 7-8-9-1986, Türklerin İslam Dinini Kabulü
ve Kuzeydoğu Anadolu'da Türk İslam Medeniyetinin Tarihi

10. Taziye

- İmzasız:** Acı Bir Kayba Minnet, S 240, s 65, 4-5-6-1982, Mehmet Alkan'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Samet Ağaoğlu'nu Kaybettik, S 241, s 14, 7-8-9-1982, Samed Ağaoğlu'nun Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Yusuf Baksan Efendioğlu'nu Kaybettik!, S 242, s 77, 10-11-12-1982, Yusuf Baksan Efendioğlu'nun Vefatı ile İlgili Taziye
- İmzasız:** M.E.Resultzade Anıldı, S 243, s 5, 1-2-3-1983, M.Emin Resultzade'nin Ölümünün 27. Yıldönümünde Anılmasıyla İlgili Taziye
- İmzasız:** Yaser Aslan'ı da Kaybettik, S 247, s 60, 1-2-3-1984, Yaser Aslan'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Dr. İsmail Sarıyal'ı Kaybettik, S 247, s 59, 1-2-3-1984, İsmail Sarıyal'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- İmzasız:** Yaser Aslan'ı Kaybettik, S 247, s 60, 1-2-3-1984, Yaser Aslan'ın Vefatı Üzerine Yazılmış Taziye
- KARACA, Ahmet:** Bir Milliyetçi Yıldız Daha Kaydı, S 249, s 49, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- AKÜZÜM, Feyzi:** Mehmet Ağabey, S 249, s 52, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- BAYKAL, Sinan:** Acı Kaybımız Mehmet Burçbey, S 249, s 54, 7-8-9-1984 Mehmet Burç'un Kaybına Dair Duyguları Anlatan Taziye
- İmzasız:** Tahir Çağatay, Vefat Etti, S 249, s 82, 7-8-9-1984, Tahir Çağatay'ın Vefatı ile İlgili Taziye Yazısı
- İmzasız:** Bahri Dağdaş'ı Kaybettik, S 249, s 83, 7-8-9-1984, Bahri Dağdaş'ın Vefatı ile İlgili Taziye
- İmzasız:** Niyazi'yi Kaybettik, S 249, s 88, 7-8-9-1984, Niyazi Zülfikar Tagızade-Hacıbeyli'nin Vefatına Dair Taziye
- İmzasız:** Sayın Hasan Şeriat Medari, S 256, s 19, 4-5-6-1986, Ayetullah Uzma Seyit Kazım Şeriat Medari'nin Vefatı Nedeniyle Hasan Şeriat Medari'ye Başsağlığı
- İmzasız:** Nesip Gencil'i Kaybettik, S 257, s 139, 7-8-9-1986, Nesip Gencil'i Kaybettik
- İmzasız:** Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray Vefat Etti, S 257, s 140, 7-8-9-1986, Kırım Türklerinin Liderlerinden Yusuf Uralgiray'ın Vefatıyla İlgili Taziye

ATTAR, Sadık: Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'yi Kaybettik, S 257, s 140, 7-8-9-1986,
Güney Azerbaycanlı Şair Sabri'nin Vefatıyla İlgili Taziye

11. Telgraf

DENKTAŞ, Rauf: KKTC Cumhurbaşkanlığı, S 247, s 9, 1-2-3-1984, KKTC
Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kutlama Mesajına Teşekkürünü Bildiren Telgraf

İmzasız: Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 254, s 143, 10-11-12-1985,
Başbakan Turgut Özal, Genel Kurmay Başkanı Necdet Üruğ ve Devlet
Bakanlarının İlmî Semineri Kutlama Telgrafları

İmzasız: Seminere Gönderilen Telgraflar, S 256, s 135, 4-5-6-1986, Ermenilerin Doğu
Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Semineri İçin
Gönderilen Telgraflar

12. Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 239, s 25, 1-2-3-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 239, s 27, 1-2-3-1983, AKD Merkez Yönetim Kurulunun Tüm
Kadınlar Kolu Sayın Üyelerine Sunduğu Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 240, s 27, 4-5-6-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 241, s 24, 7-8-9-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 242, s 12, 10-11-12-1982, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 243, s 15, 1-2-3-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 244, s 41, 4-5-6-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 245, s 16, 7-8-9-1983, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 251, s 44, 1-2-3-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik
Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 251, s 53, 1-2-3-1985, Hizmet Ve Bağışta Bulunanlara Teşekkür
YAZISI

İmzasız: Teşekkür, S 252, s 29, 4-5-6-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 253, s 43, 7-8-9-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 254, s 50, 10-11-12-1985, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 256, s 50, 4-5-6-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 257, s 4, 7-8-9-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 258, s 9, 10-11-12-1986, Dergiye Yapılan Bağışlara Yönelik Teşekkür

İmzasız: Teşekkür, S 258, s 42, 10-11-12-1986, Derneğe Yapılan Bağışlara Teşekkür İlanı

13. Duyuru

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 242, s 4, 10-11-12-1982, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: M.Emin Resulzade'nin, 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 243, s 10, 1-2-3-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Azerbaycan Kültür Derneği Yönetim Kurulu, S 243, s 36, 1-2-3-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: Kırım Türklerinden Bir Kültür Hizmeti, S 243, s 42, 1-2-3-1983, Kırım Türkleri Emel Dergisini Tanıtan İlan

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 244, s 4, 4-5-6-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

İmzasız: M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Ediyoruz, S 244, s 15, 4-5-6-1983, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan

İmzasız: Sayın Yurttaş!, S 245, s 7, 7-8-9-1983, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 245, s 8, 7-8-9-1983, M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden
İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 246, s 10, 10-11-12-1983, M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden
İlan
- İmzasız:** Rezultade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 246, s 11, 10-11-12-1983
Rezultade Fonuna Bağış Yapanların Listesi
- İmzasız:** Ekselans, S 247, s 8, 1-2-3-1984, AKD'nin Kıbrıs Türklerine Destek Olduğunu
Belirten İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 247, s 50, 1-2-3-1984, M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden
İlan
- İmzasız:** Rezultade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 247, s 51, 1-2-3-1984, M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür
YAZISI
- İmzasız:** AKD'nin 29. Dönem Merkez Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Raporu, S
247, s 64, 1-2-3-1984, Yönetim Kurulunun 29. Dönemde Yaptığı Çalışmaları
Anlatan Duyuru
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 247, s 70, 1-2-3-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine
Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 248, s 58, 4-5-6-1984 M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden
İlan
- İmzasız:** Rezultade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 248, s 59, 4-5-6-1984, M.Emin
Rezultade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür
YAZISI
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 248, s 75, 4-5-6-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine
Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Dernek Çalışması, S 248, s 82, 4-5-6-1984, AKD'nin Olağan Üstü Genel Kurul
Toplantısına Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 248, s 87, 4-5-6-1984, Azerbaycan
Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan

- İmzasız:** AKD'nin YÖK'e Türk Asıllı Öğrenciler ile İlgili Müracaatı, S 249, s 57, 7-8-9-1984 Azerbaycan Uyruklu Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Eşit Harç Ödeme İsteğini Dile Getiren Müracaat Yazısı
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 249, s 69, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Resulzade Fonuna Bağışlar Devam Ediyor, S 249, s 70, 7-8-9-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunanlara Teşekkür Yazısı ve Bağış Yapanların Listesi
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 249, s 89, 7-8-9-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 249, s 96, 7-8-9-1984, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Dost ve Üyelerimizin Dikkatine, S 250, s 26, 10-11-12-1984, M.Emin Resulzade'nin 100. Doğum Yıldönümü Fonuna Bağışta Bulunmaya Davet Eden İlan
- İmzasız:** Duyuru, S 250, s 37, 10-11-12-1984, Resulzade'nin Satışa Sunulan Kitabına Dair Duyuru
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 250, s 41, 10-11-12-1984, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Vefat, S 250, s 77, 10-11-12-1984, Dr. İbrahim Badal'nın Vefatına Dair İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 251, s 71, 1-2-3-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 251, s 72, 1-2-3-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 252, s 37, 4-5-6-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 252, s 80, 4-5-6-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Sayın Yurttaş!, S 253, s 9, 7-8-9-1985, Azerbaycan Türk Kültür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, S 253, s 84, 7-8-9-1985, Azerbaycan Kültür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Kars Milli İslam Şurası Hükümeti, S 254, s 21, 10-11-12-1985, Cenubigarbi Kafkasya Muvakkata-i Milliyesi Hükümeti Adlı Kitabın Tanıtımı

- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 254, s 34, 10-11-12-1985, Azerbaycan Türk Kùltür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kùltür Derneğinden, S 254, s 148, 10-11-12-1985, AKD'nin Taşınması ve Yeni Adresi İle İlgili İlan
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 256, s 56, 4-5-6-1986, Azerbaycan Türk Kùltür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kùltür Derneği Yayınları, S 256, s 182, 4-5-6-1986, Azerbaycan Kùltür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 256, s 184, 4-5-6-1986, Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım ile İlgili İlan
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 257, s 47, 7-8-9-1986, Azerbaycan Türk Kùltür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan
- İmzasız:** Türk Devletleri Tarihi, S 257, s 145, 7-8-9-1986, Türk Devletleri Tarihi Adlı Kitabın Tanıtımı
- KENGERLİ, Muhammet:** Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım, S 257, s 146, 7-8-9-1986 Türkiye Anıtlar Derneğine Yardım ile İlgili İlan
- İmzasız:** Azerbaycan Kùltür Derneği Yayınları, S 257, s 147, 7-8-9-1986, Azerbaycan Kùltür Derneği Yayınlarını Gösteren İlan
- İmzasız:** Muhterem Okuyucu, S 258, s 4, 10-11-12-1986, Azerbaycan Türk Kùltür Dergisine Abone Olunması ve Abone Bedelinin Gönderilmesine Dair İlan

14.Fotoğraf

Fotoğraf, S 239, 1-2-3-1982, s 7, Polonya Olaylarının Protesto Edilmesiyle İlgili Fotoğraf

Fotoğraf, S 239, 1-2-3-1982, s 36, Aybike Karaca'yı Açılış Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 240, 4-5-6-1982, s 7, Kuluzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 240, 4-5-6-1982, s 27, Resul Azeri'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 240, 4-5-6-1982, s 66, Giresun Eğitim Enstitüsünde AKD Folklor Ekibi

Fotoğraf, S 241, 7-8-9-1982, s 12, Samed Ağaoğlu'na Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 241, 7-8-9-1982, s 38, Atatürk Lisesi Folklorcularının 101 Oyununa Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 242, 10-11-12-1982, s 7, Ahuntzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 242, 10-11-12-1982, s 26, Kenan Evren'in Fotoğrafı

Fotoğraf, S 244, 4-5-6-1983, s 7, Hasan Bey Zerdabi'ya Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 7, M.Emin Resulzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 10, Dr. Mehmet Kengerli'yi Toplantıyı Yönetirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 11, Ahmed Karaca'yı Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 30, M. Emin Resulzade Eşi Leyla Hanımla Beraber Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 35, M.Emin Resulzade Büyük Değer Verdiği Gençlerle Bir Arada Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 44, M.Emin Resulzade'nin Defin Merasimini Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 62, Bahri Dağdaş'ı AKD Kongresini Yönetirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 247, 1-2-3-1984, s 69, Kongreyi Takip Eden Üyelerin Görüldüğü Bir Fotoğraf

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 5, M.Emin Resulzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 21, Resulzade'yi Eşi ve Dostları İle Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 26, Toplantıya Katılanlar

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 30, M.Emin Resulzade Eşi İle Bir Gezintide

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 39, M.Emin Resulzade'nin Dava Arkadaşları Onun Tabutu Önünde Saygı Nöbetinde Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 49, Evlerinden Atılan Bir Kıımlı Ailenin Fotoğrafi

Fotoğraf, S 248, 4-5-6-1984, s 51, Evleri Yıkıtırılan ve Dışarı Atılan Kıımlıların Feci Halini Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 7, M.Emin Resulzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 15, Prof. Dr. Tahir ağatay'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 20, Prof. Dr. Tahir ağatay'ı Mücadele Arkadaşları ile Bir Arada Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 22, Tahir ağatay'ı, Mustafa okay ve A.Vahap Oktay ile Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 24, Tahir Çağatay, Ayaz İshaki, Cafer Seydahmet Kıımer ve Arkadaşları ile Beraber Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 31, Bahri Dağdaş'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 35, Bahri Dağdaş Tarım Bakanı Olarak Meksika Buğdayın Hasadını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 37, Bahri Dağdaş, AKD Kongresini Yönetirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 249, 7-8-9-1984, s 53, Mehmet Burç'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 5, M.Emin Resulzade'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 6, M.Emin Resulzade'yi Eşi Leyla Hanımla Beraber Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 47, Resulzade'nin Tabutu, Polis Müfrezesi Refakatinde Taşınırken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 49, Resulzade'nin Tabutu, Omuzlar Üzerinde Taşınırken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 55, M.Emin Resulzade'nin Tabutunu Ankara Asri Mezarlığında Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 250, 10-11-12-1984, s 73, Resulzade'nin Tabutu Mezarı Yanında

Fotoğraf, S 251, 1-2-3-1985, s 27, Maestro Niyazi Takizade Zülfikaroğlu Hacıbeyli'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 253, 7-8-9-1985, s 7, Üzeyir Hacıbeyli'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 253, 7-8-9-1985, s 11, Üzeyir Hacıbeyli ve Eşi Melike Hanım'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 253, 7-8-9-1985, s 13, Üzeyir Hacıbeyli, Kara Karayev, Niyazi Takizade ve Diğer Talebeleri ile Fotoğrafi

Fotoğraf, S 253, 7-8-9-1985, s 14, Azerbaycan'ın Tarzen'i Kurban Pirimoğlu'nun Fotoğrafi

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 23, Azerbaycan-İran, Kerkük-Irak Ve Bulgaristan Türklerinin Aktüel Meseleleri İlmî Seminerinin Fotoğrafı

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 27, Gökhan, Doğru, Karaca, Ünal ve Ercilasun'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 29, Şükrü Er Açılış Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 36, Dr.Mehmed Kengerli Açılış Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 44, Prof.Dr.Şakir Akça Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 46, Cemil Ünal'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 49, İlmî Seminere Katılanları Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 52, Ahmet Karaca'ya Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 57, İlmî Semineri Takip Edenleri Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 59, Davetlileri Öğle Yemeğinde Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 62, Dr. Hakan Kırımlı'ya Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 64, İlmî Semineri Takip Edenleri Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 69, Seminere Katılan İlim Adamlarını Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 72, A.Şerif Cemali'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 75, AKD Yöneticilerini Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 77, M.Ali Adaleti'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 80, Seminere Katılan Bir Grup Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 84, Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 87, Toplantıyı İzleyen Hanımefendileri Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 89, Avukat Muzaffer Özdağ'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 94, Prof. Dr. Emin Bilgiç'e Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 98, Sayın Prof. Dr. A.Mecid Doğru'yu İlmî Semineri Kapatırken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 99, Dr. Suphi Saatçi'ye Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 101, Sayın Prof. Dr. Ercüment Kuran Dış Türklerin Meselelerini Dile Getirirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 108, Sayın Prof. Dr Mustafa Kafalı Irak Türkleriyle İlgili Yorum Yaparken Gösteren Fotoğraf

- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 110, Sayın Ahmet Cebeci Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tebliğini Sunarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 118, Ankara Aydınlar Ocağı Genel Sekreteri Sayın Hüseyin Erdem'i İlmî Seminerde Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 119, Sayın İbrahim Efendioğlu'nu Bulgaristan Türkleriyle İlgili Tebliğini Sunarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 123, Sayın Prof. Dr. Ercüment Kuran'ı Bulgaristan Türkleriyle İlgili Görüşlerini Açıklarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 126, Sayın İhsan Sabri Çağlayangil Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 128, Sayın Feyzi Aküzüm'ü Seminerin Değerlendirmesini Yaparken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 254, 10-11-12-1985, s 133, Emekli Albay Sayın Sabri Sabtır'ı Görüşlerini Açıklarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 50, Dernek Başkanı Feyzi Aküzüm'ü Açılış Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 50, Misafirler Toplantıyı İzlerken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 51, Aykibe Karaca'yı, Sönmez Kılıçlı'ya Şükran Mektubunu Verirken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 53, Ahmet Karadağlı'yı Şükran Mektubunu Dr. Mehmet Kengerli'den Alırken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 53, Toplantıdan Bir Görünüş
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 54, Toplantıya Katılanlardan Bir Grubu Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 56, Dr.M.Azer Aran'ıToplantıda Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 56, Kars Milletvekili Sabri Aras, Aziz Kaygısız'dan Şükran Mektubunu Alırken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, 255, 1-2-3-1986, s 57, Kars Milletvekili İlhan Aküzüm'ün Şükran Mektubunu Alırken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 58, Toplantıya Katılan Üyelerimizden Bazılarını Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 58, Toplantıyı İzleyenlerden Diğer bir Grubu Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 60, Şahruh Takizade'yi,Azerbaycan Türkülerinden Örnek Sunarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 61, Toplantıya Katılanlar Ağırlandırılarak Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 62, Davetliler Toplantısını İzlerken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 62, Toplantıdan Ayrı Bir Görünüş

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 67, AKD Gn.Bşk.V. Kahraman Okur Toplantısını Açarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 67, Kongre Başkanı Dr.M.Azer Aran ve Divan Üyelerini Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 71, Genel Sekreter Yönetim Kurulu Raporunu Sunarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 71, Denetleme Kurulu Raporu Taktim Edilirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 75, Fahrettin Gülseven, Yönetim Kurulu Hakkında Konuşuyorken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 76, Kongre Başkanlık Divanı Toplu Halde Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 76, Fuat Azgur ve Dr. Mehmet Kengerli, Muhasip Üye Sinan Baykal'ı İzlerken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 77, Mehmet Alkan Rapor Üzerine Konuşurken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 79, Toplantıdan Ayrı Bir Görünüş

Fotoğraf, S 255, 1-2-3-1986, s 79, Toplantıya Katılan Başka Bir Grubu Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 46, Ermeni Terörü ve Terör İlmî Seminerini Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 47, Mehmet Kengerli Ermeni Terörü Konuşmasını Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 51, Ermeni Katliamları Seminerinde Saygı Duruşunu Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 53, AKD Başkanı Feyzi Aküzüm'ün Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinin Açılış Konuşmasında Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 57, Gazi Üniversitesi Rektörü Konuşmasını Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 59, Kars Milletvekili Sabri Aras Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terörü Seminerde Gösteren Fotoğraf

- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 60, Prof. Dr. Şakir Akça ve Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Ardalı'yı Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 62, Doç. Dr.Abdülhalük Çay'ı İlmî Seminerde Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 66, Difai Teşkilatı Başkanı Prof. Dr. Ahmet Ağaoğlu'nu Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 68, Ermeni Katliamı İle İlgili Semineri İzleyenleri Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 72, AKD Genel Bşk. Yrd. Cemil Ünal'ı Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 75, Ermenileri Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 78, Ermenileri Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 81, Ermenilerin Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da Yaptıkları Katliam ve Terör Seminerinde İlgili Muhterem Zevatı Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 84, Ermenilere Diğer Bir Örnek Ohannes Paşa'ya Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 86, Diğer Bir Ermeni Ohannes Sakız Paşa'ya Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 87, AKD Genel Sekreteri Ahmet Karaca'yı Ermeni Katliamı Seminerinde Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 90, Ermeni Katliam Seminerini İzleyenleri Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 93, Artin Dadyan Paşa'ya Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 95, Ermenilerin Iğdır Oba Köyünde Yaptığı Katliamın Canlı Şahitlerine Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 98, Şehit Fethali Han'a Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 101, Iğdır Oba Köyünde Bulunan Toplu Mezar Resimleri
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 104, Iğdır'ın Dize Köyü Camisinde Yapılan Katliamın Tanıklarına Ait Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 105, Ermeni Katliamı Canlı Tanıkları Hüdaverdi Nefis, Ali Kamer'e Ait Fotoğraflar
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 107, Iğdır Oba Köyünde Bulunan Toplu Mezar Resimleri
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 109, Prof. Dr.A.Mecid Doğru Bildirileri Yorumlarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 112, Kardeş Kırım Kültür Tanıtma Derneği Yöneticilerine Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 120, Oba Köyündeki Toplu Mezarların Fotoğrafları

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 127, Ermenilerin Iğdır'da Yaptıkları Katliamın Fotoğrafları

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 129, Katliamın Diğer Canlı Şahidi Sakine Aksu'ya Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 130, Hacı Mehmet Ali Köprü Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 131, Türkleri Kuyuya Doldurduklarına Şahit Olan Hacı Abbas Güneş'e Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 132, Canlı Şahitlerden Hacı Muşteba Güneş ve İbrahim Altıntaş'a Ait Fotoğraf

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 133, Canlı Şahitlere Ait Fotoğraflar

Fotoğraf, S 256, 4-5-6-1986, s 171, Azerbaycan Yenileşme Harekatına Katılanlar

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 10, Başbakan Turgut Özal ve Beraberindekileri Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 12, Turgut Özal ve Naim Süleymanoğlu'nu Azerbaycan Balosunda Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 13, Başbakan ve Eşini Azerbaycan Balosunda Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 14, Başbakan ve Naim Süleymanoğlu'nu Salona Girerken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 14, Turgut Özal'ı Naim Süleymanoğlu İle Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 15, Başbakanı, İlhan Aküzüm Tarafından Karşılarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 15, Sayın Özal Otelin Girişinde Karşılarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 16, Başbakan, Eşi ve Naim Süleymanoğlu'nu Salona Gelirken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 16, Turgut Özal ,Eşi ve Naim Süleymanoğlu'nu Baloda Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 16, Balodan Genel Bir Görünüş Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 17, Başbakan Sabri Aras Tarafından Karşılarken Gösteren Fotoğraf

Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 17, Sinan Baykal Baloyu Yönetirken Gösteren Fotoğraf

- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 18, Feyzi Aküzüm'ü Açılış Konuşmasını Yaparken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 20, Ece Pirim'i Terekeme Oyununu Sunarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 21, Folklor Ekibini Naz Eyleme Oyununda Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 23, Folklor Ekibini Gösteride Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 24, Folklor Ekibini Diğer Bir Gösteriyi Sunarken Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 25, Şahvelet Gençler Şeyh Şamil Oynarken Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 41, Cumhuriyetimizin Yıldönümü Kutlamasına Katılanları Gösteren Fotoğraf
- Fotoğraf, S 258, 10-11-12-1986, s 42, Cavit Tebrizi'yi Törende Gösteren Fotoğraf

15. Reklamlar

- Pancar Motor, S 239, s 76, 1-2-3-1982
- Layne-Bowler, S 239, s 76, 1-2-3-1982
- Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 239, s 77, 1-2-3-1982
- Şeker Sigorta, S 239, s 77, 1-2-3-1982
- Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 239, s 78, 1-2-3-1982
- Etüdaş, S 239, s 79, 1-2-3-1982
- Pancar Motor, S 240, s 77, 4-5-6-1982
- Layne-Bowler , S 240, s 77, 4-5-6-1982
- Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 240, s 78, 4-5-6-1982
- Şeker Sigorta, S 240, s 78, 4-5-6-1982
- Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 240, s 79, 4-5-6-1982
- Etüdaş , S 240, s 79, 4-5-6-1982
- Pancar Motor, S 241, s 77, 7-8-9-1982
- Layne-Bowler, S 241, s 78, 7-8-9-1982
- Muratsal Metal Sanayi, S 241, s 78, 7-8-9-1982
- Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 241, s 79, 7-8-9-1982
- Şeker Sigorta, S 241, s 79, 7-8-9-1982
- Pancar Motor, S 242, s 77, 10-11-12-1982
- Layne-Bowler , S 242, s 78, 10-11-12-1982
- Muratsal Metal Sanayi, S 242, s 78, 10-11-12-1982
- Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 242, s 79, 10-11-12-1982
- Şeker Sigorta, S 242, s 79, 10-11-12-1982
- Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 242, s 80, 10-11-12-1982
- Etüdaş, S 242, s 80, 10-11-12-1982
- Layne-Bowler , S 243, s 44, 1-2-3-1983
- Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 243, s 45, 1-2-3-1983
- Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 243, s 46, 1-2-3-1983
- Emel Dergisi, S 243, s 47, 1-2-3-1983
- Muratsal Metal Sanayi, S 244, s 47, 4-5-6-1983
- Layne-Bowler , S 244, s 47, 4-5-6-1983
- Emel Dergisi, S 244, s 48, 4-5-6-1983
- Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 244, s 48, 4-5-6-1983
- Layne-Bowler, S 245, s 42, 7-8-9-1983
- Muratsal Metal Sanayi, S 245, s 47, 7-8-9-1983

Emel Dergisi, S 245, s 48, 7-8-9-1983
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 245, s 48, 7-8-9-1983
Muratsal Metal Sanayi, S 246, s 62, 10-11-12-1983
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 246, s 62, 10-11-12-1983
Aybüke Kundura, S 246, s 63, 10-11-12-1983
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 246, s 63, 10-11-12-1983
Layne-Bowler, S246, s 63, 10-11-12-1983
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 247, s 71, 1-2-3-1984
Aybüke Kundura, S 247, s 72, 1-2-3-1984
Layne-Bowler, S 247, s 72, 1-2-3-1984
Emel Dergisi, S 247, s 73, 1-2-3-1984
Muratsal Metal Sanayi, S 247, s 74, 1-2-3-1984
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 247, s 74, 1-2-3-1984
Pimaş, S 247, s 75, 1-2-3-1984
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 248, s 83, 4-5-6-1984
Aybüke Kundura, S 248, s 84, 4-5-6-1984
Layne-Bowler, S 248, s 84, 4-5-6-1984
Emel Dergisi, S 248, s 85, 4-5-6-1984
Muratsal Metal Sanayi, S 248, s 86, 4-5-6-1984
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 248, s 86, 4-5-6-1984
Meysu, S 248, s 88, 4-5-6-1984
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 249, s 90, 7-8-9-1984
Emel Dergisi, S 249, s 91, 7-8-9-1984
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 249, s 92, 7-8-9-1984
Muratsal Metal Sanayi, S 249, s 93, 7-8-9-1984
Layne-Bowler, S 249, s 94, 7-8-9-1984
Meysu, S 249, s 95, 7-8-9-1984
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 250, s 74, 10-11-12-1984
Meysu, S 250, s 78, 10-11-12-1984
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 250, s 78, 10-11-12-1984
Muratsal Metal Sanayi, S 250, s 79, 10-11-12-1984
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 251, s 65, 1-2-3-1985
Meysu, S 251, s 67, 1-2-3-1985
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 251, s 68, 1-2-3-1985
Muratsal Metal Sanayi, S 251, s 69, 1-2-3-1985

Emel Dergisi ,S 251, s 70, 1-2-3-1985
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 252, s 74, 4-5-6-1985
Meysu, S 252, s 75, 4-5-6-1985
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 252, s 76, 4-5-6-1985
Muratsal Metal Sanayi, S 252, s 77 , 4-5-6-1985
Emel Dergisi, S 252, s 78, 4-5-6-1985
Emel Dergisi, S 253, s 79, 7-8-9-1985
Meysu, S 253, s 80, 7-8-9-1985
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 253, s 81, 7-8-9-1985
Muratsal Metal Sanayi, S 253, s 82 , 7-8-9-1985
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 253, s 83, 7-8-9-1985
Meysu, S 254, s 149, 10-11-12-1985
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 254, s 149, 10-11-12-1985
Muratsal Metal Sanayi, S 254, s 150,10-11-12-1985
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 254, s 150, 10-11-12-1985
Meysu, S 256, s 177,4-5-6-1986
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 256, s 178 , 4-5-6-1986
Muratsal Metal Sanayi, S 256, s 179, 4-5-6-1986
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S 256, s 180, 4-5-6-1986
Emel Dergisi, S 256,s 181, 4-5-6-1986
Meysu, S 257, s 148, 7-8-9-1986
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 257, s 149, 7-8-9-1986
Muratsal Metal Sanayi, S 257, s 150, 7-8-9-1986
Tohum Islah ve Üretim AŞ, S257, s151, 7-8-9-1986
Emel Dergisi, S 257, s 152, 7-8-9-1986
Meysu, S 258, s 190, 10-11-12-1986
Beta Ziraat ve Ticaret A.Ş, S 258, s190, 10-11-12-1986
Muratsal Metal Sanayi, S 258, s191, 10-11-12-1986

İkinci Bölüm
Seçilmiş Yazılar

A. Dil ve Edebiyatla İlgili Yazılar

1. TÜRK BOYLARINDA HIZIR İNANCI

(SEYİTOĞLU, Şirali: 1-2-3- 1982, 239. sayı 10. sayfa)

Şöyle bir hâkim görüş var: Hızır - Hıdır, Arap dünyası ile bağlı bir obradır. Ne gariptir ki, bu hâkim görüşe karşı çıkanlar şimdiye kadar görülmemiştir. Tarihin geçmiş çeşitli çağlarında, Kam - şaman ve belki bundan evvelki dünya görüşleriyle, inançlarla, alâkalı olan Hızır'ın yalnız adına (İleride göreceğimiz gibi adı da öz Türkçe ve doğmadır) ve bazı benzerliklere göre, Arap mitolojisinin eseri olarak görmek, bizce ilmi adaletsizliktir, hakikati tahrif etmektir.

Yaptığımız araştırmalar aydınlatmıştır ki, Hızır, yazın gelmesi merasimi ile ilgili mitolojik obradır. Başka bir ifadeyle Hızır, mevsimle ilgilidir diyebiliriz.

Yazın gelişi, ister avcılıkla, ister hayvancılıkla ve isterse ekincilikle meşgul olsun, bütün Türk Boyları için bir hayat meselesidir. Havanın, toprağın ısınması, yazın gelişinin müjdecisidir. Azerbaycanlılar da diğer Türk Boyları gibi, yazın uğurlu olabilmesi için iki şeyi ram etmek, afsunlamak arzusunu taşımışlardır. Bunlardan birisi yazın sıcak (isti) olması, diğeri ise sudur. Bunun içindir ki halk, yazı önce karşılamak, onu, ağaçların çiçeklenmesi, tohumların yeşermesi, hayvanların yavrulaması adına sıcaklıkla (istilikle) güçle, kuvvetle temin etmek için muayyen ay içinde merasimler yapmaktadır. Bu, merasimler yazı karşılamakla alâkalı olduğundan gerekli hazırlıklara şubat ayından itibaren başlanır (2). Merasim şenliklerinde bilhassa buğday unundan hazırlanan tatlılara, yemeklere üstünlük tanınır. Kavurgadan hazırlanan unu yüklük altına koyarlar. Bunda şöyle bir inanç saklıdır:

Gece Hızır-İlyas kavurğa ununa elini sürecekle ve böylece o yılki ekinler bereketli olacaktır.

Hızır-İlyas, Hızır-Nebi merasiminde Azerbaycanlılar her şeyden önce yazın uğurlu olması için sıcaklığı (istiliği) vafdediyorlar, onun intizarı, haseti ile yaşıyorlar. Halkı daha çok od (güneş) sıcaklığı ilgilendiriyor. Hızır merasimi, insanın maişeti ile yakından ilgili bulunan umumi halk kaygısına, hasretine, yazın uğurlu olmasına hasredilir. Bu kaygıları uğura çevirmek, ihtirası, tabiatı afsunlamak hissi, Hızır merasiminde icra olunan meşhur mahnıda da öz aksini bulmaktadır:

**Hızır, Hızır hız geti,
Var dereden od getir.
Hızır'a Hızır deyirler,
Hızır'a ırag koyurlar. (3)**

Araştırmacıların dikkatinden 'kaçmış bulunan bu mısralardaki fikir, Hızır me-rasiminin esas maksadını aydınlatması bakımından değerli bir materyal sayılmalıdır. Halkın Hızır'dan istediği, talebi nedir? Hızır onlara 'hız' getirmelidir. Halkın bu arzusunun manası açıklığa kavuşursa, o zaman Hızır'ın mitolojik obrazı gibi neyi temsil ettiği de aydınlanır.

Araştırmacılar Türk Boylarının denilebilir ki hepsinde de çok geniş ölçüde yayılmış bulunan Hızır'ı, İslâm Dinince kabul olunan bir Peygamber saymışlardır (4). Evet, Arap Hızır'ının, İslam Dini vasıtasıyla Türk Boyları arasında yayılması hakikattir. Lâkin burada başka bir hakikat daha var ki, ona göz yumamayız. O hakikat şudur:

Hızır (Hızır yok), Türk Boylarının, özellikle Azerbaycanlılar öz doğma tefekkürünün mahsulüdür. Hızır Türk, Hızır ise Arap âlemi ile ilgilidir.

Hızır'la Hızır, tarihen yüz yüze gelirken, Türk Boylarını mitoloji tefekkürü ile Arap halkının mitoloji tefekkürü tarihin hangi katında ise karşılaşmış ve demek olabilir ki her obraz öz mitoloji keyfiyetini korumuştur.

Hususiyle Türk Boylarının Hızır'ı teslim olmamıştır, Arap Hızır'ı ile yan yana yaşamıştır. Türk Boylarının, o sıradan Azerbaycan Hızır'ın ve Arap Hızır'ın orijinalliği, özüne mahsusluğu muayyenleşse, o zaman yüzyüze gelmede tarihi boyu orijinliğini ne şekilde koruduğu göz önüne gelebilir. Bu çetin problemleri halledebilmek için her şeyden önce, Azerbaycanlıların Hızır hakkında yarattığı merasim mahnisini yukarıda yâd ettiğimiz mısralar ve <'Hızır'> sözünün özüne dikkat etmeliyiz. Türk Boylarında, özellikle Azerbaycan'da Hızır'a bazen Hızır da denilmektedir. Araplar Hızır şeklinde yazıyorlar. Azerbaycanlılar ise onun <'Hızır' fonetik variantında işliyorlar. Çünkü Arap (dz) fonemi Azerbaycan Türkçesinde (z) ile telâffuz olunmaktadır. Lâkin bu, hiç de Hızır'ın, Hızır fonetik 'variantda' yegâne sebebi değildir. Burada başka daha ciddi sebepler vardır ki, ona hususi bir ehemmiyet vermek lâzımdır. Hızır'ın fonetik 'variantda' işlenmesi, bizce, olsa olsa tarihi karşılamada, yani Arap mitolojisi bu Türk

ilkelerine çağrılmamış konuk gibi ayak bastıktan sonra özünü gösterebilmesidir. Bizce bu, kanlar pahasına olan karşılaşmadan önce, Türk Boylarının Hızır'ın, Hızır şeklinde işlenmiş, yüz yüze geldikten sonra iki variant da 'Hıdır' ve 'Hızır' karşı karşıya gelmiş, biri diğerini sıkıştırmak istemiştir. Neticede, ileride ele alacağımız şekilde, onlar birbirinin yerine geçmişlerdir. Onu da nazarda tutmamız gerekir ki, İslam Dini, Hızır'ın tarafında yer almıştır. Fakat Hızır, asimilasyona, tazyike karşı direnmiştir.

'Hızır' sözü Türkçe bir sözdür. 'Hız' 'ır' terkiibinden meydana gelmiştir. Hız veya Huz'un Türk dilinde birçok manası vardır. Onun 'kızmak', 'hararet', 'ateş', 'kız-gınlık', 'coş-gunluk' ye aynı zamanda 'kuvvet - kut' Azerbaycan Türkçesinde yer alan 'yüreğinde kut olsun' ibaresindeki kut'la mukayese edilebilir) manasına gelmektedir. Şemsettin Sami de Hız'ın kut manasına geldiğini kaydetmiştir (5).

Muasır Azerbaycan Türkçesinde 'Hız'ın 'hıs' fonetik variantı vardır. Türk Boylarında kullanılan Türkçede, z, s, r harfleri birbirinin yerini alan seslerdir. Azerbaycan Türkçesindeki Hı'sın (hız) sıcaklık, kızmak anlamları vardır. Od veya tandır alevlerinden önce halkımızda şöyle bir deyiş vardır : 'Tandır hıs eyleyir'. Hıs, alevden önce dumanla onun karışmasına denilir. Bir kelime ile 'hıs', sıcaklıkla, odla alakalı sözdür. Azerbaycan'da 'hız' sözünden türetilmiş olan 'hızı' gibi yer adlarına da rast gelinir. Hızı, yani kuvvet, güç yeri manasına gelmektedir (6).

Hız'ın Azerbaycan tarihi toponomisinde varlığı isbat ediyor ki, vaktiyle bu söz Azerbaycan Türkçesinde işlenmiştir. Demek ki 'Hız'ın' Türk Dilinde sıcaklık (istilik), ateş (od), kızmak, kuvvet, kızışmak manası vardır. 'ır', 'uk' ise fiilin gelecek zaman şeklidir. O zaman Hız+ır 'yanır' 'kızır', 'coşur', 'kızgılaşır', 'odlanır' demektir. Halkımız ürettiği obraza bu manaları verdiği içindir ki, onun şerefinde koştugu mahnının koşmanın) başlangıcında ondan sıcaklık (istilik), ateş(od) diliyor.

**'Hızır, Hızır hız getir,
Var dereden od getir.'**

Halk Hızır'dan hız, sıcaklık, coşkunluk, kuvvet, od getirmesini temenni ediyor, Od-sıcaklık, hız yazın gelmesinin işaretidir. Lâkin (hız, adice od, sıcaklık istilik), coşkunluk, kızgınlık değildir. Hızır obrazını yaradan halkımız 'Hız' sözünün kuvvet - kut manasını da göz önüne getirmiştir. Halk, yazda yaratıcı, kut - can, kuvvet verici sıcaklık, od'u arzu

etmektedir.

Hızır'ın ikinci bölümü olan 'ır-ı' şöyle izah edebiliriz: Ir-uk ve onun yır, cır, zır fonetik variantları birçok Türk lehçelerinde, diyaletiklerinde mahnı demektir. Ondan da anlaşılıyor ki, od, sıcaklık (istilik), kızmak, coşkunluk mahnısına Hızır demişlerdir. 'ır' terkinin başka bir manasını da ortaya koymak istiyoruz. Çünkü bu mana Hızır'ın mitoloji bakımından manasına daha uygun gelmektedir. 'ır' (mahnı)nın Özbeklerde, Karaimlerde vs. boylarda fonetik variantları vardır. Böylece emsalleri çoğaltabiliriz. 'ır', 'ik', Birçok Türk lehçelerinde 'er', kişi, kahraman, yiğit anlamındadır. Misal için söylüyorum, kişiye-oğlana 'Irbala', 'ır kişi' denilmektedir.

O zaman Hızır, sıcaklık (istilik), od, hararet, kızmak, coşmak, eri, kişisi, insanı manasına gelir. O halde Hızır, yazın sığağını, hararetini, od'unu, kuvvetini getiren kişi, kahraman demektir (7). Bu da icra olunan merasimin manasına uygun gelmektedir. Böyle bir mitik keyfiyete malik olduğuna göre, halk ondan 'Hız'ı, sığağı, od'u-ateşi getirmesini talep ve temenni etmektedir. Yazın, sıcaklığın (istiliğın), hararetin, kuvvetin, kut'un kişisi, eri Hızır'ın gelmesi için sıcaklığın, ateşin remzi olan çırağ koymuşlardır.

Hızır'a Hızır deyrler,

Hızır'a çırağ koyurlar. (8)

Belki daha eski çağlarda Hızır için ateş yakmışlardır. Türk Boylarında şimdi, yılın son çarşamba gecesı yandırılan tonkallar Hızır'ın şerefine yakılmaktadır. Çırağ yandırmak suretiyle sığağın, ateşin, kuvvetin eri, kahraman için uğurlu olacağı inancı halen canlı ve yaygındır. Yazda taneli bitkilerin, meyve ağaçlarının iyice yeşermesi, bol mahsul vermesi, otlaklarda otun bol olması için her şeyden önce, yazın tabiata can, kut veren sıcaklığın (istiligin) olması lâzımdır. Hızır, kendisi ile birlikte 'hız'ı, sıcaklığı, ateşi, kuvveti-kut'u, gücü kolaylıkla getiremiyordu. O, Şubat ayının içinde henüz zayıf iken, kar, yağartı çok olduğundan çamura, kar'a bata bata gelmeğe çalışıyor. Bu görüşle Halk, Hızır'ın 'Hız'ı sıcaklığı, getirirken kış ile vuruşa -dövüşe geldiğine işaret etmektedir. İnsanlar, bu vuruşmada, dövüşmede Hızır'a yardım etmeyi vazife bilmelidirler. İşte Hızır, böyle bir vuruşmadan sonra ancak gelebilir. Fakat bununla da iş bitmiyor. Yazın uğurlu olması, bereketli olması için ikinci bir amil olan suyun varlığı şarttır. Hızır'ın su ile ilgisini. Aydınlığa kavuşturmak için onun İlyas'la, Nebi ile münasebetini ortaya koymamız, dile getirmemiz lazımdır. Bunun için de Türk Boylan

insanın Hızır'a hasrolunmuş şiirine, mahnısına dikkat etmemiz gereklidir.

**Hızır, Hızır hız getir,
Var dereden od getir.
Men Hızır'ın neyiyem
Birce bele tay'ıyam
Ayagının nalıyam,
Başının torbasıyam.
Hızır'a Hızır deyirler,
Hızır'a çırağ koyurlar.
Hızır'a pay yığmağa,
Biz gelmişik hayman.
Hızır battı palçığa,
Çıkarttılar haraynan.
Hızır-Nebi, Hızır-İlyas,
Bitti! Çiçek, oldu yaz.
Men Hızır'ın kuluyam,
Boz atının çuluyam.
Hızır getti hayman
Bir kulanca tay'man.
Tay'ı palçığa battı,
Hızır yanında yattı.
Hızır-Nebi, Hızır-İlyas,
Bitti çiçek, oldu yaz.**

Mahnıya, şiire bakınca, birinci bendinde Hızır'dan özünün 'Hız'ını, sıcaklığını, hararetini, kuvvetini getirmesi istenmektedir. Bu Hızır merasiminin canıdır. Demek ki Hızır, ya yazın sıcaklığının istiliğinin, hararetinin, kuvvetinin-kutunun insanileştirilmiş mistik obrazidir, ya da aynı şeyleri getirenidir. Bundan da anlaşılıyor ki, Hızır sıcaktır, kuvvettir ve onun gelişi ile de sıcaklık kendini gösterir. Buna göre de üçüncü bendin başlangıcında. haber getiren demek olan Nebi ile Hızır koşa aynı anda eşit, birlikte hatırlanır. Bundan da anlaşılacağı gibi sıcaklığın, hararetin geldiğini Nebi haber vermektedir. Lakin yazın uğurlu, bereketli olması yalnız sıcaklığa bağlı değildir. Bunun

için su da gereklidir. Buna göre de Hızır, İlyas ile kaynaşıp karışmakta, bir olmakta, vahitleşmekte, adları da koşa çekilmektedir, söylenmektedir. Mitolojimizde İlyas su tanrısıdır. Su ile sıcaklığın birleşmesi olayını meselesini halletmektedir. Böyle bir tabii hadise, sıcaklığın, suyun inamlarını ve onları temsil eden onları birbirine yanaştırmak, kaynatıp karıştırmak için mitoloji esas ortaya çıkmaktadır. Yazın sıcaklığının, suyun obrazının, onların kaynaşıp karışmasından mürekkep, çok yönlü mitolojik obrazını doğurur. Daha sonra göreceğimiz gibi, Hızır, su, yeşillik, gençlik ilâhi şiirinin, suyun, yeşillik'in himayecisi, koruyucusu olarak şöhret bulmuş Uralbatır'ın da bazı mitolojik keyfiyetine bürünmüş ve birçok inancı kendisi ile birleştirilmiştir.

Sıcaklık ve su yazın gelmesine imkân vermektedir. Bu tabii durumdan sonra halk geldiğini tantanalı bir şekilde 'Bitti çiçek, geldi yaz' demek suretiyle ilan eder. Hızır'la Nebi'nin ve İlyas'ın adlarının söylenmesinde, çekilmesindeki sıralama da tabii olaylara uygun biçimdedir. Halk, ilk önce Hızır ile Nebi'yi (Nebi 'Hız' ın - sıcaklığı manasına geldiğini haber verendir) sonra da Hızır ile İlyas'ı yâd etmektedir. Çünkü Nebi 'Hız' ın geldiğini haber verdikten sonra, Hızır ile İlyas'la birlikte faaliyete girer.

Bize göre Hızır, önceleri yalnız yazın sıcaklığının, hararetinin gelişi merasimiymiş. Sonraları yazın gelişi ile yaz merasimi birleşmiş, tek, vahit merasime çevrilmiştir. Biz Hızır'ın bu şekilde çaprazlaşmış, Türk Boylarının, özellikle Azerbaycanlıların, su, yeşillik, evlenme ilâhesi Olengle bağlamıştık. Oleng, Türk Boylarının yaşlılık, su, evlenme gençlik ilâhesi olmuş, Türklerin İslâm Dinini kabul etmelerinden sonra oleng ilhami görünüşü ve inancı silinmiştir. Buna rağmen oleng, günümüze kadar bazı Türk Boylarında yaşayagelmektedir. İslam Dininin Türk Boylarında yayılmasından önce Hızır Oleng'le birlikte yanyana yaşamıştır. İslam Dini'nin yayılmasından önce, onlar kaynaşıp karışmışlardır. Mitolojide böyle hadiseler az değildir.

Azerbaycanlıların soy kökünde meydana gelen boy birleşmeleri, bitkiye, yaşlılığa, ağaca Dünya ağacına tapınmış ve bu mistik inançla alâkadar olanları, daha sonra tanrıları, ilâheleri olmuştur. Suyun, bitkilerin, yaşlılığın ilâhesi Oleng'i tabiatın uyanması, başka bir ifade ile yazın ve onun sıcaklığının, kuvvetinin - kutunun gelmesi münasebetiyle anarlarmış.

Buna göre, Hızır Oleng'le çarpazlaşırken onun yaşlılığına artımına bağlı sıfatları ile birleşmiştir. Tabii olarak bu esasta doğumu kolaylaştıran, uğurlu eden mistik bir anlamda

kendini göstermiştir:

Hızır Nebi, Hızır İlyas,
Bende bendeden Hılas (9)
Bolluk, ucuzluk
Gel kurtar balamu

Halk, suyun, yazın sıcaklığın obrazından, mukaddesliğinden Hızır İlyas'tan, yalnız doğumun uğurlu olması değil, ayrıca hem bolluk ve hem de ucuzluk temenni etmiştir. Çünkü hem su, hem de yazın sıcaklığı, bereketin, bolluğun, ucuzluğun remzidir.

Hızır'ın Türk Boylarındaki mitolojik tefekkürü ile alâkasını gösteren bir başka durumu daha hatırlayabiliriz. Hızır da, bütün Türk Boylarının, o sıradan Azerbaycanlıların soy köklerinde iştirak eden kabile birleşmelerinde değil, Kazaklarda, Türkmenlerde, Altaylarda, Yakutlarda da çok itibarlı, düğümlü sayılmıştır. Böylece atlara kadim inanca göre, soyla alâkadar Ulu Babalar, mukaddesler. yiğitler binerlermiş. Gültekin'in iki atı ak, üçüncüsü ise boz imiş. Eski ağabey adlı-şanlı yiğidi Beyrek'in de boz atı varmış (10). Başkırt halk yaratıcılarındaki, yarı tanrılar tanınmış yiğitler 'Akboz', 'Boz', 'Ak-ata, Altayların mistik tabiatlı kahramanları 'boz', Akboz ata binerlermiş (11). Boz, ak atın uğurlu, uyumlu sayılması renge olan inanca bağlıdır. Ak, Boz, Hayır Tanrısı Ülgen'in rengidir. Buna göre Ak, Boz atlar uğurlu, uyumlu, düğümlü sayılırlarmış. Kamlar, şamanlar, Balılar ayin-oyun icra ederken, güya Tanrı katına giderken Boz ata binerlermiş. XVI. asır müellifi Reşadeddin'in yazdığına göre, Kam, Şaman ve Yahşi Boz ata binerek göğe çıkarlarmış. Türk Boylarından Sâri-Arka, Arkın, Neyman İllerinde Od tanrısının şerefine alkışlarla söylenen şu sözler çok manalıdır:

“çayların ve denizlerin hâkimi olan ruhun, Ak ve Boz atlar üzerinde gezir”.

Yakutlar, Kazaklar da Boz atı ve onun derisini düğümlü, uğurlu saymışlardır (12).

Hızır da, Türk Boylarının efsanevi babaları, mukaddesleri, mitolojimizde belirtilen reel yiğitler gibi boz; ata binerlermişler. Nitekim 17. asır Türk Halk şairi Karacaoğlan'ın Fazıl Ahmet Paşa'nın Avusturya seferini konu alan meşhur destanında, bu büyük sefere Boz atına binmiş Hızır'ın da katıldığı şu kıtalarla dile getiriyor

Hızır vaktine Nemse Kralı,

Yer götürmez asker ile geliyor.

Patriklerin tahttan inmiş diyorlar,

Bir halife kalmış o da geliyor.

**Yetmiş bin var siyah postal giyecek,
Seksen bin var Allah Allah diyecek,
Doksan bin var tatlı cana kıyacak,
Yüz bini De Tatar Han'dan geliyor...**

**Şevketli efendim, sultanım vezir,
Altmış bin dalkılıç yanında hızır
Deryalar yüzünde boz atlı hızır
Benli Boz'a binmiş oda geliyor. (13)**

Nitekim Hızır merasimlerinde okunan mahnıda

**Men Hızır'ın kuluyam,
Boz Atmin çuluyam.**
Denilmektedir.

Hızır'ın Boz atına binmesine Dede-Korkut Boylarında da rastlanmaktadır. Demek ki Hızır da Türk Boylarının inançlarına uygun olarak Kamlar, şamanlar, Soy köklerin efsanevi Ulu Babalan, Mukaddesleri gibi Boz Ata binermiş. Bu da Hızır'ın Türk Boyları mitolojisinin yarattığı obraz olduğunu gösteren çok sayı delilerden biridir.

Su, yaşillık, evlenme, kadın, kişi başlangıçları ile alâkadar Oleng'in mitolojik sıfatlarının bazıları müstakil şekilde Arap Hızır'ında da görülmektedir. Bunda hayret edilecek bir cihet yoktur. Yaşayış tarzında ve onunla ilgili tefekkürdeki yakınlık mitolojide tipoloji olayının meydana gelmesi için esas olabilir. Belki de Arap Hızır'ın, Oleng'le yüz yüze gelirken onun bazı mistik keyfiyetine bigâne kalabilmemiştir.

(1) Yazar Türk Boylarına Türk Dilli Halklar ibaresini kullanmıştır Biz Türkiye Türkçesine aktarırken Türk Boyları deyimini kullandık.

(2) Azerbaycan Folklorik Antolojisi, 1. kitap sah. 251 - Bakû 1968.

(3) Azerbaycan Folklor Antolojisi, 1. kitap sah. 30 - Bakû 1968.

(4) Aynı eser sahife 17.

(5) Şemsettin Sand Kamusu Türkî, Derse adet 1317 (Türkçe)

(6) Hazer sözü de Hız'la ilgilidir. Onda güçlü, coşkulu, kuvvetli er manası vardır.

(7) Hunların, yıldırım ve O'nun kıvılcımını, gürültüsünü yaratan Yıldırım Tanınsı Kuar Kuàr ile mukayese edilebilir.

(8) Azerbaycan Folklor Antolojisi sahife 30, Bakû 1968.

(9) Anadan oluk kastedilmektedir.

(10) Kitabı Dede-Korkut, sahife 58, Bakû - 1962.

(11) Maadai – Kara M. sahife 106, Bakü - 1973.

(12) Yakutların, Kazakların inançlarına göre, çocuğu olmayan kadınlar bir ırmağın kenarındaki ulu ağaç altında Boz At derisi üstünde gecelerse hamile kalırmış. A. Kadir men - Tarihte ve Bugün Şamanizm. Sahife 68, Ankara 1954.

(13) Bu değerli makaleyi Türkiye Türkçesine aktaranın notu: (Hızır inancı, Türk İllerinde olduğu gibi Anadolu Türklüğünde de canlılığı devam ettirmektedir. Tanınmış halk şairi Karacaoğlan bu kahramanlık şiirinde Boz atına binmiş bulunan Hızır'ı unutmakta, Türk kuvvetlerine uğur getirdiğini, kuvvet kattığını anlatmaktadır.

2. AZERBAJCAN TİYATROSU (*)

(GÜNTEKİN, Reşat Nuri: 7-8-9-1982, 241. sayı, 2. sayfa)

İki aya yakın bir zamandanberi şehrimizde misafir bulunan Azerbaycan Tiyatrosunu bilhassa iki nokta-i nazardan ehemmiyete lâıık buluyoruz. Kumpanya evvelâ yanı başımızda yaşayan ve son senelerde umulmaz bir medeni inkişaf istidadı gösteren kardeş bir memleketin tiyatro hayatı hakkında bize bir fikir verecektir. Bir milletin medeni seviyesini, kemale olan istidadını tayin etmek için en iyi ölçü medeni ve bedii müesseseleri olduğu hemen hemen bir kaide gibi kabul edilmiştir. Binaenaleyh biz Azerbaycan'ın tiyatrosu hakkında malumat almakta oradaki hayatın her safhaları için de iyi bir istidlâl vasıtası elde etmiş olacaktık ki bu tiyatronun ikinci ehemmiyeti de buradadır.

Kumpanyanın 'repertuar'ındaki piyeslerden pek az kısmını –bahusus operet gibi hafif eserleri- gördüğümüz için henüz kâfi bir fikir edinemedik. Fakat Azerbaycan hayatının bazı safhalarını- velev ki pek umumi ve biraz karışık çizgilerle- gösteren parçalar yok değildir.

İstanbul'daki kumpanya, rivayet edildiğine göre, daha ziyade amatörlerden mürekkep bir heyettir ve bahusus aktrisler pek yenidir. Son senelerde Azerbaycan'ı ziyaret edenler orada hemen Avrupa tiyatrolarına yakın tiyatro kumpanyaları olduğunu söylüyorlar. Bunu söylemekten maksadımız şehrimizdeki kumpanyayı küçük ve ehemmiyetsiz görmek değildir. Bilakis buradaki kumpanyayı -Darülbedayi heyeti müstesna olmak üzere- şimdiye kadar İstanbul'da teşekkül etmiş yaşamış kumpanyaların hepsinden iyi bulduk. Azerbaycan'ın orta kıymette bir kumpanyası bu kadar iyi olursa oradaki yerli ve teşkilatlı tiyatro heyetlerinin herhâlde mükemmel şeyler olması lâzım gelir ki anlatmak istediğimiz de bu idi.

Gerek piyesler ve gerek temsillerin bizde ilk uyandırdığı fikir, Azerbaycanlıların tiyatroyu gayet sedid ve ehemmiyetle telakki etmeleri ve bu hususta Türkiye'yi geçmiş olmaları oldu. Memleketimiz tiyatroyu hemen daima çolugu çocuğu, işsiz ve serhoşları eğlendiren bir 'oyun' telâkki etti. Tuluat kampanyalarının bütün sermayesi birkaç hindi piyesi kanavası, sekiz on hile, bir iki düzine destılahlı küfürlerden ibaretti. Demek ki İstanbul halkı, sokak süpürücülerinden eski devrin muhteşem kordonlu yaverlerine

varıncaya kadar kırk seneden beri bu ahmak şeyleri dinlerken, Azerbaycanlılar boş durmuyorlar çalışıyorlarmış.

İstanbul'da verilen piyeslerin -operet gibi en fantezist, en az kaide ve ciddiyete riayetkâr olanlarından bile- derin bir zevk ve san'at kokusu, munis bir ağır başlılık gördük, 'Arşın Mal Alan' yahut 'Meşhedi İbat' operetlerine bakınız. Mevzularda hiçbir fevkaladelik yok. Fakat bizim teneke, sopa ye küfür ile hayvan sürüsü sevkeder gibi bağıra, çağıra idare ettiğimiz sahneleri onlar ne güzel 'türküler', ne şayân-ı dikkat mülâhazalar, ne samimi lâtifelerle doldurmuşlar. Onların bu 'tabü hayat ile en az teması olan eserlerinde bile yaşanan bugünkü hayattan, onun hususiyet, âdet ve ihtiraslarından pek çok şey var. Mesela 'Meşhedi İbat'tan mütemadiyen para çekenlerin her birisi kendi meslek ve meşreplerinin hususiyetine sadık kalıyorlar. Bilfarz gazeteci lehte yahut aleyhte şantaj tehditleriyle maksadını temine çalışıyor. Gazetenin ve gazetecinin yeni cemiyetlerindeki rolünü biz düşünmeden onlar tiyatrolarına sokmuşlar.

Sonra seciyeler biner iptidai -operet- tipi kaba taslağı olmakla beraber, ne güzel ve sade karikatür çizgilerine sahip bulunuyorlar.

Azerbaycan komedilerinde Molier'in eserlerini düşündüren sade ve metin bir mizah vardır. Avrupa piyeslerini seyrettiğimiz gözle onlara bakarsak, onları iptidai ve işlenmeye muhtaç görüyoruz. Fakat saffet ve sadelik, bu eksikliklerini ihmal ettiren ve unutturan meziyetlerdendir.

Hülâsa san'at eseri için şart olan hayat, hem de bugünkü şeklinde Azerbaycan eserlerinde mevcuttur. Kezalik artistler de o hayatı anlıyorlar, sahnede o hayat ile canlanmayı, yaşamayı ve yaşatmayı biliyorlar.

Tiyatro kaideleri ve çerçevesi itibariyle umumi ve beyne'l-milel bir san'attır. Fakat ruh itibariyle mutlaka doğduğu ve ait olduğu muhitin kokusuna malik bulunmak, oradaki hayatla yaşamak ızdırarındadır. Her memleketi alakadar edebilecek ve binaenaleyh başka milletlere ait eserlerin taklidinden doğacak eserler de makbul olabilir. Fakat asıl san'at temaşanın umumi ve beyne-l-milel kaidelerine riayetkâr kalmakla beraber bütün nusgunu kendi toprağından alır. Bu itibarla Azerbaycan tiyatrosu her yaşayan mevcut gibi büyümeye, tekemmül etmeğe namzet bir sanattır. Şarkın ibtidailiginden ve geriliğinden onda bir şey bulunabilir. Fakat her halde canlı bir çiçek —velev ki pek nadide ve zarif bir

şey olmasa da— ince bir sanatla tertip edilmiş kâğıt çiçeklere müreccahtır. Azerbaycan Türkçesini, Azerbaycan artistlerinin ağzından işitmek bin zevktir. Kulağımıza, memleketimizin bazı kısımlarında konuşulan Türkçeden daha munis ve tatlı gelen bu lehçeyi, Azerbaycan tiyatrosu için bir zarar addedenler, fikrimizce doğru düşünmüyorlar. En manasız söz onların diliyle telaffuz edildiği halde hoş bir şey oluyor. Meselâ ‘maymun sensin’ sözünü Meşedi ibat’ın uzatarak, tuhaf bir ahenk vererek (meeymun senin üzündedü) diye bir telaffuz etmesi var ki gülmemek mümkün değil.

Azerbaycan komedileri fikrimizce dramlara müracahtır. Hissi piyeslere bu telaffuz başkalığı az çok zevkin kesrini mucip oluyor.

Azerbaycan tiyatrosuna lazım gelen rağbeti İstanbul’un esirgememesi herhalde şayan-ı temennidir.

(*) Değerli edibiniz Reşat Nuri Güntekin, 6 Mart 1919’da Büyük Mecmua’da, bir Azerbaycan tiyatro kumpanyasının İstanbul’da verdiği temsili ele alarak o zamanki Azerbaycan Tiyatrosunun nasıl büyük bir gelişme gösterdiğini bir tenkit çerçevesi içinde açıklamaktadır. Bilindiği gibi 1919 yılı Azerbaycan Türklerinin ve ilk Türk Cumhuriyetini kurarak istiklâl ve hürriyete kavuşmalarının henüz birinci yılıdır. Şiirin, sanatın, folklorun, musikinin beşiği olan Azerbaycan bu kültürün hazineleri sayesinde Rus istilâsından kurtulma mücadelesi içindedir.

3. ALAGEYİK MASALI

(YAYCILI, Kerim: 1-2-3-1984, 247. sayı, 16. sayfa)

Çocukken pek hırçındı; kırıp döktü her dal'ı,
Zaten hayatı onun, 'ALAGEYİK' masalı.
Elinden alınca bir gün, o güzel yurdu,
Senelerce her yerde onu aradı, durdu!
Bir altın anahtardı, aradığı her yanda!
Kâh dediler: İran'da, Kâh dediler, Turan'da!
Bu tılsımın peşinde diyar diyar dolaştı,
Yetmişine varınca bir ülke'ye ulaştı!
İşte geldim yurduma deyip bastı toprağa,
Gözleri takılmıştı semadaki bayrağa,
Sevinçten dindi artık kalbindeki o sızı,
Dalgalanan bayrakta görmüştü ay-yıldızı,
Toprağındaki koku, aynı yurdun kokusu,
Yorulmuştu nihayet orda geldi uykusu.
Düşecekti, yorgundu, bir kız yaklaştı ona,
Benziyordu bakışındaki Azerbaycan'a!

Gözlerindeki yaşlar boşanınca dizinde,
Dedi: 'tam yetmiş sene bendim, senin izinde'
'Kalbimi durduracak, bu sonsuz heyecanın'
'İşte geldim, sana ben, güzel Azerbaycanım'
'Ayrılırken çok gençtim, adım, Mehmet Emin'dir'
'Yorgunum, biraz olsun beni göğsünde dindir',
'Senünçün bunca sene sürgünlerde dolaştım'
'Nihayet yetmişimde geldim sana ulaştım'
'Beni korkutan bil ki ne fırtına ne seldi',
'Senden uzak ölmek bana pek acı geldi!'

Kalbimdeki hıçkırık kesince, sözlerini,
Güzel kızın göksünde kapadı gözlerini,
Doğrulmadı bir daha bu onun son yoluymuş!
Göksüne başkoyduğu güzel Anadolu'ymuş!...

4. AZERBAJCAN'DA SAN'AT H AYATI

(LENGERANLI, Betül: 4-5-6-1984, 248. sayı, 40. sayfa)

Öteden, beri bilindiği üzere Azerbaycan san'atı, Türk kültür hayatında seçkin bir yer tutar. Hatta denilebilir ki, Türk boylan içinde san'at ve kültür alanında en ileri düzeyde olanlarındandır. Tarihî süreç içinde zaman zaman verilmiş olan özgürlük savaşları Azerbaycan san'atına değişik bir içerik kazandırır. Bunun izlerini özellikle edebiyat sahasında açıkça görebilmekteyiz.

Azerbaycan'ın jeopolitik yapısı, coğrafyası, ekonomisi, şirin dili, folklorü, tarihî geçmişi, başta yönetimde etkin olanlar ile halkının ileri görüşü Azerbaycan'ı tarih boyu bir kültür merkezi yapmıştır.

27 Nisan 1920 tüm Azerbaycan'ı olduğu gibi, Azerbaycan san'atını da karanlıklara gömmüştür.

Türk kültürüne yapılan amansız saldırılar, Türk benliğini, Türk birliğini, Türklük bağını yıkmayı amaçlıyordu. Yüzlerce san'atçı, aydın sürüldü, öldürüldü, çalışmaları engellendi. Kitaplar, keramik, seramik, çini, gravür, tahta oyması, mimarî yapı, heykel, resim daha nice san'at harikaları, tiyatro ve opera eserleri acımasızca hırpalandı, hatta yok edildi. Despot baskı bütün ağırlığıyla kendini hissettirdi. Artık herkes gibi şair ve san'atçılar da bir Sovyet ferdiydi. Türklük, yok edilmek isteniyordu. San'at Rus idaresine âlet oluyordu. San'atçı bu, duygu yüklü, sus deyince susar mı? Ruslaştırma siyasetine başkaldıranlar arasında şair, edip ve tüm san'atçılar pek çoktu. Bu uğurda nice canlar verilmiştir. Tar'ından vazgeçemeyen bir Mikail Müşfik'i unutmak mümkün müdür? Ya, Ahmet Cevat'ı?

Çoktandır ayrı düştüm,
Üç boyalı bayraktan;
Ay dostlar ben yoruldum,
Bu gizli ağlamaktan... diyor.

Sibirya'ya sürgün edilen ve bir daha haber alınamayan bu millî şairleri gözlerimiz yaşararak anıyoruz.

27 Nisan kaybının acısı, kederi büyük, bugünün elemi şuurlu Türklük bir bütün olarak duymakta.

Hürriyet özlemiyle, sözlerimi bağımsız Azerbaycan'ın Millî Lideri Mehmet Emin Resulzade'nin Gençliğe seslenişiyle bitirmek istiyorum:

Ey Gençlik!

Senin uhdende büyük bir vazife var: Senden evvelki nesil yoktan bir bayrak, mukaddes bir ideal remzi yarattı. Onu bin müşkülâtla yücelterek dedi ki:

— Bir kere yükselen Bayrak, Bir daha inmez!

Elbette ki sen onun ümidini kırmayacak, bugün parlâmento binası üzerinden Azerilerin yanık yüreklerine inmiş bu bayrağı tekrar o bina üzerine dikecek ve bu yolda ya Gazi veya Şehid olacaksın!

5. AZERBAJCAN RUHUNU ŞİİRLERDE YAŞATAN ŞAİR

(ÜNSAL, Serdar: 1-2-3-1986, 255. sayı, 45. sayfa)

Azerbaycan ruhunu şiirlerinde yaşayarak, duyarak ağlayarak dile getiren şairlerimizden biri de Hamit Dönmezdir.

1900 yılında Azerbaycan'ın Gence şehrinde doğan Hamit Dönmez, ilk ve orta tahsili Gence'de yaparak öğretmenliğe başlamış, daha sonrada Bakü şehrinde, Ali pedegoji enstitüsü son sınıfa kadar okuyan Hamit Dönmez , 1926 yılında milliyetçi diye 50'ye yakın arkadaşı ve Türkiye'den giden öğretmenleriyle birlikte yakalanarak 8 ay hapis yatmış, 8 ay sonra Türkiye'den ders vermek için Bakü'ye gelen öğretmenleri "Mustafa Tevfik, Muhaddin Birgen , Halil Fikret Kanat, İsmail Hikmet Ertaylan"la birlikte serbest bırakılarak İran'a gönderilmiştir.

Hamit Dönmez 1930 yılına kadar İran'ın bazı şehirlerinde dolaşmış, tek çareyi hür bir ülke olan Türkiye'ye gelerek Iğdır ilçesine yerleşmiştir.

Şiir yazmaya 1920 yılında başladığını söyleyen Hamit Dönmez, şiir yazmaya nasıl başladığını şöyle açıklıyor: "1920 yılında Azerbaycan Ruslar tarafından işgal edilince, her taraf kan gölüne boğuldu. İki ağabeyimi kurşuna dizdiler .Çocuklar, kadınlar toplu olarak öldürülmeye başlandı. İşte bu zulüm ve vahşet karşısında yüreğim isyan etti ve o günden sonra isyankar bir ruhla şiir yazmaya başladım. Daha sonra yazdığım şiirler komünist Ruslar tarafında toplatıldı ve beni Rusya'dan sürdüler. Türkiye'ye gelip yerleştim. 55 yıldır Azerbaycan'ın bir gün istiklaline kavuşacağı hayaliyle yaşadım. Bundan sonrada ömrüm yettiği sürece yaşayacağım. Bu gün 85 yaşındayım, tek üzüntüm Azerbaycan'ı hür olarak göremeden ölmek..."

Azerbaycan'da yazdığı şiirleri yasaklanan ve toplanan Hamit Dönmez, şiirlerinde hep Azerbaycan'a olan hasreti ve kızıl Emperyalist Ruslara karşı olan kinini dile getirmektedir.

Yüreği yaralı şairimiz , doğma vatani Azerbaycan'ın kendisine küsmesinden korkuyor. Şöyle ki , " Ey veten bayramların kutlu olacak... buna emin ol " isimli şiirlerinde Azerbaycan'ın evlatlarına küsmemesini, bir gün kendisine kavuşacaklarını, bir annenin çocuğundan ayrı kalmasının çok acı bir duygu olduğunu dile getiriyor. Şöyleki :

**Ey veten
Bakma meyus göz ile kahramanlarına evlatlarına
Küsme ey dertli vatan! Bugüne yakın yarına
Kavuşursun yine bir gün özerk bayramına ..
Yine bir gün süzülecek gökte üç renk bayrağımız
Zulmü işkenceleri hep boğacaktır kanımız...**

Hamit Dönmez şiiri duyarak yaşayarak hissederek yazan şairlerimizden biridir. Şiirlerde vatan sevgisi hiç eksik olmaz. Vatanını sevmeyen, vatani için ölmesini bilmeyen, vatani için şiir yazmayan Rusya'ya methiyeler düzen, sanki vatani esir değılmiş gibi davranan yaltakçı kızıl Azeri şairlerine şöyle sesleniyor:

**“Cayma doğru yolundan haykır her Türk dek hele
Alın açık bir Türk'sün eğilme sen her yele
Sen şair isen eğer hakkı, hak bağır söyle!
Ataların ne demiş! ”eski düşman dost olmaz”
Hiç duydun mu “domuzun derisinden post olmaz...”
Tarihinde gördün mü? Gavur Türk'e üst olmaz.
Ne canların kesildi ne kanların döküldü ...
Zalimin zulmü ile nece beller büküldü.
Sana yakışır mı hiç? Hak yolu terk etmeye
Sana yakışır mı hiç? Çıkamaz yolda getmeye
Azerin bülbülüydün, baykuş olup ötmeye...
Sana yakışır mı hiç? kardaşa kin gütmeye
Yakışır mı? Ağzın kirli etek öpmeye.**

Ayrılık derdinin, insanın bütün umutlarını yitirdiğı zaman çekilmez olduğunu şiirlerinde dile getiren Hamit Dönmez, vatanını yitirmiş, milletinden ayrı düşmüş insanla anasını kaybetmiş çocuk arasında bağlantı kuruyor ve Azerbaycan'ı bir müşfik ana olarak görüyor.

**Evet ey müşfik ana kurtulacak mutlak elim...
Yeni güller açacak çiyenenen o gonca gülüm,
Bize sensiz yaşamak zordur ... Evet hoştur ölüm,
Yine bir gün ufkundan o güneşler doğacak
Zulmatı , kin , garazı...parçalayıp kovacak.**

Azerbaycan değince aklına odlu yurt geldiğini belirten Hamit Dönmez, esir olan vatanının Ruslardan çektiği acıyı şöyle dile getiriyor:

Yine camileri tutmuş mu? Zulüm ateşine
Yine zalim sürüsü, avcı düşür mü peşine ?
Yine vahşetten o halk çıktı mı dağlar döşüne ?
Yine kalbini oyur mu gizli el sinsice
Yine kan, gözyaşı sel tek akıyor mu Gence.

Şairimiz Hamit Dönmez hasret kaldığı üç renkli ay yıldız bayrağa karşı olan özlemlerini şiirinde çokça dile getiriyor. Doğuda vatanında şimdi komünist Rusların bayraklarının dalgalandığını belirten Hamit Dönmez Türkiye’de hür olarak yaşamının verdiği duyguyla bayrağımıza olan sevgisini şöyle ifade ediyor:

İzin ver sen, öpeyim göklerdeki izini
Soldurtmaram ben asla senin o al rengini
Kim kem göziyle baksa oyarım ben gözünü
Senin sayendedir ki kolumda yoktur bağım...
Yüksel baş eğsin sana tan yıldızı bayrağım...

1926 yılının sonlarında ayrıldığı vatanından, anasından, babasından, yarından her şiirinde bahseden Hamit Dönmez, kendisinin aranmamasından sorulmamasından şikayet ediyor. En güzel gençlik yıllarının Azerbaycan’da geçtiğini belirten Hamit Dömez, gençlik yıllarında sevdiği sözleştiği ay yüzlü, kara kaşlı, kara gözlü sevdiğine şöyle sesleniyor

Ey vefasız dilber ceylan bakışım
Hiç sordun mu dostun Hamit nerededir ?
Ay yüzlü nazende ey kara kaşım ,
Zannettin öldü de kara kaşım
Zannettin ölü de kara yerededir.

**Masumem ! ne oldu o güzel günler ,
Nere gitti o devranlar , düğünler ,
Aramızdaki o sözler düğünler
Aramızdaki o sözler deyimler...
Deyirsen mi yazık Hamit dardadır?**

Azerilerin herkes tarafından sevildiğini, Azeri müziğinin, oyunun dinleyen ve seyredende büyük bir zevk oluşturduğunu belirten Hamit Dönmez, Azeri müziğini duyunca damarlarındaki kanının coştüğünü, tüylerinin diken diken olduğunu, kendinden geçtiğini belirterek, bu duygusunu “Azeri Kızı” şiirinde şöyle dile getiriyor :

**Söyle tekrar yine bir ağız, bir bent ,
Ağlat tarı, sazı Azeri kızı...
Ekledin derdime yine yeni dert,
Okurken “şehnaz” Azeri kızı!...**

Gerek güney, gerekse kuzey Azerbaycan’la kültür temasının daha çok artmasını isteyen Hamit Dönmez, bu kültür teması ile hiç olmazsa yıllardır hasret kaldığımız vatanımızdan haber alırız diyor. Azeri şiir ve müziğinin Türkiye’de sevilmesinin bir nedenini şöyle açıklıyor : “Azeri Türkçesi İstanbul Türkçesinden alınmadır.1918 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti kurulunca dil olarak İstanbul Türkçe’sini kabul etti ve Türkiye’den öğretmen getirtti.”

Azeri türkülerinde acı, ızdırıp,özlem ve sevgi olduğunu belirten Hamit Dönmez’in şiirin dışında Azerbaycan’a duyduğu hasreti Bayatı’larda da dile getirdiğini görüyoruz:

**Aras barı kür barı
Akar Hazere sarı
Yurdum akla gelince
Yürekten başlar ağrı.**

**Azizim sarı yalı,
Gökgölün sarı yalı
Yurt...Her yeri cennettir,
İllaki sarı yalı .**

HAMİT DÖNMEZ’İN en son yazdığı bir şiiri :

ANARIM, YANARIM AZERBAYCAN'IM

Hangi alçak hışıma geldin sen canım?

Ne oldu can ciğerim,cananım?

İnler,ağlarsın Azerbaycan'ım

Anarım yanarım Azerbaycan'ım.

Sürü sürü cüyürbü Mügan Hanı!

Duydum dolmuştur vahşi Rus her yanı

Durma gözlü bulak yaylağım hanı?

Anarım, yanarım Azerbaycan'ım.

İndi sen oldun mu yabana merhem?

Unutulur mu de, o günler... O dem

Sen benim öz canım... Ol yine hemdem

Anarım, yanarım Azerbaycan'ım.

Ne oldu sende o şen anam, dağlarım

Terlan gözlü, bakışlı ceyranlarım

Zalim avcı vurdu... Akar kanlarım

Anarım, yanarım Azerbaycan'ım.

Mahnılar okuyan o şirin diller!

Göçür mü yaylağa türfe güzeller!

Şehir, kent, çöl, oba, aran eller

Anarım, yanarım Azerbaycan'ım.

Alacam elime demirden asa

Bulacam men seni Allah'ım koysa

Mutlak gedecektir bu dert bu tasa

6. SENSİZ HEYATI NEYLEREM

(ORAL,Hamit: 7-8-9-1986, 257. sayı, 24. sayfa)

I

Hoy'da bir yar sevmiştim,

Sarınca boynumu dal budak kimi
Üzünde Şirazi güller açardı
Dili anadan şirin, candan ezizdi özü,
Tebriz'e Ahvaz 'a bedel bir yardı.

Hoy'da bir yar sevmiştim,
Sözü sohbeti baldı.
Dat verdik dat aldık birdem,
Yandım da can deyen sözleri kaldı .

Necedir ki ırağdayım hesretim,
Bağrıma daş bastım,
Kara kayalar eskittim.
Hicranım alemleri sardı.

II

Hoy'da Kement gülleri,
Bar tutup, boy verende
Üzündeki duvağı
Açan külek olaydım.

Ana yurdun döşünde ,
Aras körürdeyende,
Kuşanlar aparaydım;
Gehregan Türk elinden
Sene kömek olaydım,

Ah bir heber alaydım ,
Bakü Hoy dolanaydım
Koy men gora gireydim ,
Yanında tek olaydım .

B. FİKRİ YAZILAR

1.KARANLIĞA İTİLEN DÜNYA

(İmzasız: 4-5-6-1982, 240. sayı, 2. sayfa)

Dünyamız, bir kaosun içinde meçhul bir yöne doğru hızla kaymaktadır. Dünyanın belli başlı kıtalarında soğuk harp yerini sıcak harbe terk ediyor. Böyle bir gidişin insanlığı daha büyük ızdırıp ve felâketlere sürükleyeceği, kan, barut kokusunun bütün dünyayı kaplayacağı hususunu herkes, her devlet ve millet idrak etmelidir. Bütün çabalarına rağmen açlık felâketini yenememiş bulunan dünyamızın, bir harp felâketinin eşiğine gelmiş olması, insanlığın sonunu noktalamış olabilir.

İnsanı, değer ölçülerinin mihrakı, merkezi sayamayan, maddi ve manevi insani değerlere gerekli kıymeti vermeyen, hürmeti göstermeyen ideolojilere dayalı idareler, insanlığın da felâketi olagelmektedir.

Komünist ve kapitalist görüşlere sahip devletler, kendi ideolojilerine eseri olan maddi değerlerinin, kendi haris çıkarlarının ötesinde, hiçbir manevi değere kıymet vermedikleri asrımızın en acı gerçeklerindedir.

Dünyanın büyük bir bölümüne hâkim olmuş bulunan Komünist Rusya, insanları bir köle, bir parya haline getirerek Rus milletinin haris menfaatlerine çalıştırmakta insanları açlığa, sefalete, ölüme sürükleme politikasının şampiyonu olmaktadır, olmuştur. Dünyamızın neresinde bir olay zuhur etmişse, neresinde bir anarşist, terörist hareket varsa muhakkak surette orada Sovyetler Birliğinin parmağı vardır. Orta-Doğu'da, Afrika'da, Doğu Avrupa'da, Güney Amerika'da patlak veren her olay onun eseridir. Hür Demokratik ülkelerde, hürriyetlerden yararlanarak hürriyetini öldürmek isteyen anarşiyi, terörü hortlatanla, bu hareketleri silâh olarak, para olarak, malzeme olarak finanse edenler Sovyet Rusyadır.

Zemini müsait bulduğu takdirde, ülkeleri köleliğe boğan, filizlenmiş bulunan hürriyet hareketlerini yerle bir eden Sovyetler Birliği olmuştur. Dün Azerbaycan'ı işgal eden, kana boğan Kızıl Rusya, bugün Afganistan işgalinin, Polonya müdahalesinin, Afrika ve Güney Amerika terörünün çibanbaşı olmuştur.

Sovyetler Birliği, Rusya'da ihtilalle demokrat idareyi gaspedip iç savaştan galip

çıktıktan sonra, çarlık Rusya'nın sınırlarına yeniden ulaşmak için insanlık dışı hareketlerin şampiyonu olmuştur. Çarlık Rus zülüm idaresinden kurtularak kendi milli devlet hayatına kavuşmuştur bulunan, Azerbaycan, Türkistan, idil - Ural, Kuzey Kafkasya ve Kırım gibi Türk devletleri, Ukrayna, Gürcistan, Baltık ülkeleri gibi diğer milletler, Çarlık Despot idaresinden daha zalim, daha kan içici Komünist Rus işgaline uğramışlardır. Gerçi Polonya'ya mağlup olmuş amma, İkinci Dünya Harbinden sonra hududunu, tesir sahasını daha da genişleterek Doğu Avrupa ülkelerini demir pençesi altında ezmekten geri kalmamıştır.

Sovyet Rusya'nın böylesine sivrili gelişmesinde en büyük günah kapitalist ülkelerin olmuştur. Onlar haris kazançlarının kurbanı oldukları gibi, istiklâl ve hürriyetlerine yeni kavuşmuş bulunan çarlıkzede milletleri de kurban vermiştir. Kapitalist ülkeler, kendi maddi güçlerini daha da artırmak, kazançlarına daha fazla kazançlar katmak gibi haris emellerini her türlü değerlerin üzerinde görmektedirler, tutmaktadırlar. Silâh satışında olduğu gibi birbirleriyle kıyasıya bir yarışın, bir rekabetin içinde insanlığı mahvetmek istemektedirler. Bu silâh yarışında da, bir tarafı da Sovyet Rusya teşkil etmektedir. Fakir, milli benliğini, milli kültürünü idraktan yoksun ülkelere sattığı öldürücü silâhlarla onları birbirlerine kırdırmakta, bu korkunç silâhları onların üstünde denemektedirler.

Dünyamızı bu korkunç felâketlerden kurtaracak, insanın, Allah'ın yarattığı en mukaddes bir varlık olduğu gerçeğini 'İnsanlara Hürriyet Milletlere İstiklâl!' ideolojisinin temeli yapan Türk - İslam sentezi olacaktır. İlmin şaşmaz ışığında çağımızın geçeklerini bir ipek böceği sabrıyla işleyen bu milli dayanışma ideolojisinin temel unsurunu mutlaka Türkler teşkil etmelidir. Türk mihverinde, tarihin aydınlığında, İslam ülkeleri, bütün anlaşmazlıkları bir tarafa iterek şerefli yerlerini almalıdırlar.

Dünyamız ancak, insani değerleri kendine rehber edinen 27 Nisan Azerbaycan'ın işgali karanlığını, 28 Mayıs istiklâl ve hürriyetimizin şanlı aydınlığı ile boğacak, temel harcını Türklerin teşkil edeceği Türk - İslam sentezi doğrultusunda bir üçüncü gücün yaratılması, tarih sahnesine çıkarılması ile komünist ve kapitalist güçlerin baskısından, zulmünden kurtaracaktır.

İslam ülkelerini olduğu kadar, insani değerleri de kurtaracak kuvveti, komünist ve

kapitalist emperyalizmine dur diyecek, en azından dengeleyecek gücü bu üçüncü Milli Dayanışma Birliğini de sağlayacaktır. Bu güç, bu milli dayanışma mutlaka sağlanmalıdır.

2. AZERBAJCAN'IN YAKIN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

(*KARACA, Ahmet*: 7-8-9-1982, 241. sayı, 39. sayfa)

Azerbaycan Türklerinin 150 yıllık mücadele tarihi, milyonları bulan vatan evladının aziz kanları ile yazılıdır. Aydını, köylüsü, işçisi ve esnafı ile Azerbaycanlılar, bu milli mücadelenin gerçek harcı oldular. İstiklâl ve hürriyet hareketini kanla yazan bir milletin, Türk tarihinin enginliği içinde, Rus'un. Fars'ın kölesi olamayacağı, bu emperyalist milletler tarafından sömürülmesine müsaade edilemeyeceği gerçeğini ortaya koymasından daha tabii ne olabilir ki.

Azerbaycan, coğrafi bütünlüğü içinde 250 bin kilometre karelik bir vatan parçasıdır. Doğu Anadolu hududumuzdan Hazar Denzine uzanan bu vatan parçasında yaklaşık olarak 22-24 milyon Azeri Türk'ü yaşamaktadır. Azerbaycan Türkleri, büyük çoğunluğu Oğuzlar olmak üzere çeşitli Türk boylarını oluşturmaktadır

Coğrafi bakımdan olduğu kadar her yönü ile Azerbaycan, Anadolu'nun büyük bir uzantısıdır. Nitekim Doğu Anadolu'dan kaynaklanan Aras ve Kür ırmakları ile Kerkük Bölgesinden doğan Kızılören Irmağı, Azerbaycan'ı batıdan doğuya kat ederek Hazar Denzine dökülmektedirler. Aras nehri, bu vatan parçasının belini gümüş bir kemer gibi sarmakta, diğer ırmaklarla birlikte Azerbaycan'da bolluk ve bereket kaynağı olmaktadır.

Nüfusu 100 binin üzerinde bulunan Azerbaycan'ın başlıca şehirleri şunlardır:

Bakü, Tebriz, Gence, Nahcivan, Urmiye, Seki, Erdebil, Karabağ, Hoy, Salyan, Zancan, Kazak, Zakatala, Maraga, Enzeli, Lenkeran, Hemadan.

Ayrıca İran'ın başkenti Tahran'da bugün 2 milyonun üstünde Türk yaşamaktadır. İran'ın kuzey doğusunda sayıları 2 milyona yaklaşan Türkmen ile Güney İran'da 1 milyon civarında Kaşkayi Türkleri bulunmaktadır.

En eski bir Türk toprağı olan Azerbaycan, Hazer denzinin kuzey ve güneyinden gelen Türk göçleri ile tahminen Türkleşmiş bulunmakta, bin yılı aşkın bir süreden beridir Azerbaycan Türkleri, Doğu, Batı ve Kuzey Türklüğü arasında her bakımdan tarihi bir köprü vazifesini görmektedir.

Azerbaycan, yeraltı ve yerüstü zengin kaynaklara sahip bulunmaktadır. Petrol, tabii gaz, gümüş, bakır, kobalt vs. gibi yeraltı kaynağı çok zengindir. Sovyet Rusya, son 60 yıl içinde yalnız Bakü petrolerinden sağlanan trilyonlarca dolara varan büyük bir serveti sömürerek bundan Azerbaycan'a en ufak bir pay bile ayırmış değildir. İstilaya uğramanın, talan edilmenin, bir başka millet tarafından sömürülmenin ne demek olduğunu Azerbaycan'daki bu Rus ve Fars sömürüsü açıkça göstermektedir.

3. SOVYET RUSYADAKİ YENİ GELİŞMELER VE ORTA- DOĞU MESELESİ

(İmzasız: 10-11-12-1982, 242. sayı, 2. sayfa)

Rus diktatörü, Sovyet Rusya Komünist Partisi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev 10 Kasım günü bu dünyadan göçüp gitti. O, Demirperde ülkelerini 18 yıl boyunca, mucidi olduğu 'Brejnev Doktrini' ile sosyalist kamptan ayrılmalarını önledi. Sovyetler Birliği'nin yeni diktatörü Y. Andropov, iktidar koltuğuna oturur oturmaz verdiği demeçte, Brejnev doktrinin takipçisi olarak görüldü.

Y. Andropov, uzun yıllar KGB'nin başı olarak milletleri içerden çökertme taktiğini bütün dünyada maharetle uygulamaya koyan zattır. Onun iktidara gelmesi, bu uygulamaların daha da artacağına büyük bir işarettir. Rusların, barış içinde bir arada yaşama, D'étant yutturmacasının altında saklanan gerçek yüzler, milletleri içerden çökertme politikasında apaçık ortaya çıktı.

Sovyetler Birliğinin, dolayısıyla yeni diktatör Andropov'un takip edeceği dış politikanın ağırlığı Orta - Doğu ülkelerine dönük olacaktır. Kafkasya'da 32 tümenlik bir Rus ordusunun üslenmiş olması bunun açık işaretidir.

Dünyanın neresinde bir kargaşalık, bir mücadele, bir savaş başlamış olsa, Sovyetler Birliğinin parmağı oralarda bir taraf olarak gözükmektedir. Güney Amerika'da, Orta - Doğu'da, Uzak - Doğu'da, Afrika ülkelerinde bu daima böyle olagelmektedir.

İsrail'in Lübnan saldırısı, Sovyetler Birliğini Orta - Doğu'da büyük bir saygınlık kaybına uğrattı. Yeni Sovyet yöneticilerinin bu prestij kaybının telâfisi için uğraşacakları muhakkaktır. Hür dünyanın kan damarı olan petrol kaynaklarını ele geçirmek için Arap dünyasını uyutması lazımdır. Fakat yıllardan beri inatla sürdürdükleri kesif çalışmalara rağmen, bu ülkelerden umduğunu bulamamam çaresizliği içindedir. Mısır'dan kovuldu, Irak'tan yüz geri edildi, Filistin Kurtuluş Örgütüne bel bağlaması bir sonuç vermedi. Son Lübnan harbinde de, dünyaya komünist militan yetiştirerek *ihraç* ettiği aşikâr oldu.

Sovyet Rusya, Suriye, Yemen ve Libya ile arzuladığı sonuca varamayacağını bildiği halde, son tutamak olarak bu ülkelerle işbirliğini devam ettirmek arzusundadır.

Afganistan'ı yutamayarak boğazında kalması, Afgan Mücahitlerinin berk sillesini yemesi, Sovyetler Birliğini büyük bir çıkmazın içine soktu. Afganistan'da Komünist Rus ordularının neticeye ulaşamaması, başarısızlıkların bir simgesi olarak görülmektedir. Liderlik mücadelesinde KGB'nin başı Andropov'un, askerlerin başı Üstünov'a galebe çalmasının bir diğer sebebi de modern Rus ordularının Afganistan'daki başarısızlığında düğümlemektir.

Y. Andropov, şimdilik liderlik mücadelesini kazanmış görünmektedir. O da, bazı taktik ve stratejik değişikliklerde şimdiye kadar sürdürülen politikayı izliyecektir. Bir değişiklik beklemek safdillilik olur. Andropov da sıcak denizlere inme, dünyaya hâkim olma politikasının takipçisi olacaktır. O, taktik icabı belki batıya yumuşama görüntüsünü verecek, Afganistan çıkmazından kurtulmak için oradan çekilerek Kızıl Çin'e yaltaklanacak, fakat bütün ağırlığını Orta - Doğu üzerine koyacaktır

Sovyetler Birliğinin bu dönemde üzerinde en çok duracağı ülkelerin başında İran gelmektedir. Andropov'un uyguladığı 'ülkeleri içeriden çökertme' politikasına uygun en münasip ülke İran olacaktır

Bir kere İran iç çalkantıların içinde bocalamaktadır. Humeyni ve tarafları büyük ölçüde prestij kaybına uğramış büyük kitlelerin ümit kaynağı olmaktan çıkmış bulunmaktadır. İran - Irak savaşı halkı tedirgin etmiş bezdirmiş, cepheden gelen binlerce yaralı ve ölü milletin moralini bozmuş ve içten çökertmiş durumdadır. Enflasyon büyük boyutlara ulaşmış halk kıtlığın ağır pençesinde inlemektedir. Hükümetin başı bunlardan başka terör ve anarşist ile derttedir. İran'ı asırlardan beri ayakta tutan Türk toplulukları devletle karşı karşıya bulunmaktadır. Tebriz olayları, Türkmen olayları, son olarak Kaşgai olayları bunun canlı birer misalidirler.

Humeyni'nin damadı olan ve O'nun tarafından ayetullah sıfatına kavuşturulan İran Komünist Partisi Tudeh'in Başkanı, İran'daki Türk toplulukları ile Humeyni ve yandaşları arasındaki büyük ihtilâfi körüklemekte, Sovyet Rusya'dan bu yönde aldığı direktifler istikametinde en büyük rolü oynamaktadır. Azeri Türklerinin dini lideri Ayetullah Uzme Seyit Kazım Şeriatmedari'nin gözaltında tutulması, bütün sıfatlarının elinden alınması, Kaşgai Türkleri'nin ilhamı Milliyetçi Müsavat Partisi Genel Başkan Yardımcısı Dr. Hüsrev Han Kaşgai'nin idam edilmesi, Tudeh Başkanı idamının Humeyni'ye telkinlerinin bir neticesidir. İran'da komünizme karşı koyacak güçler ve liderler, bu şekilde sinsi sinsi imha edilmektedirler.

Basra Körfezi zengin petrol kaynaklarına giden en kısa yol İran'dan geçmektedir. Sovyetler Birliği ilkin İran'ın içinde bulunduğu bu çalkantıdan istifade edecek, yeni diktatör Y. Andropov'un şekillenen 'Ülkeleri içeriden çökertme' doktrinini maharetle uygulama safhasına koyacaktır.

Zaman ve zemini müsait bulunduğu takdirde Kafkasya'da üslenmiş bulunan tümenleri ile müdahaleden çekinmeyecektir.

Bu komünist Rus hareketine karşı başta NATO olmak üzere zengin Orta - Doğu ülkeleri uyanık olmak zorundadır. Nitekim Türk seddini yıkmak için bu Andropov doktrini, en büyük darbeyi 1 Eylül hareketiyle Kahraman Türk Ordusundan yemiş ve mukaddes Anadolu topraklarından sökülüp atılmış bulunmaktadır. Bunun içindir ki, gerek NATO Ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri ve gerekse zengin Orta - Doğu ülkeleri, bu büyük Türk seddini takviye etmek, desteklemek, korumak mecburiyetindedirler. Türk Ordusunun kuvvetli olduğu, modern silâhlarla, uçaklarla donatıldığı, lojistik yardımlarla takviye edildiği, kuvvetlendirildiği, desteklendiği takdirde her türlü Sovyet hareketi tesirsiz hale getirilmiş olur.

Bu zengin petrol kaynaklarının Sovyet Rusya'nın eline geçmesi halinde bütün dünya için büyük bir felâket meydana gelir. Onun içindir ki, Amerika Birleşik Devletleri, hür dünya, bütün kapitalist ülkeler ve zengin Arap memleketleri kendi menfaat ve çıkarları için Türkiye'yi her yönden desteklemek, ekonomik ve askeri yardımda bulunmak zorundadırlar. Kendilerinin olduğu kadar, bütün dünyanın da Sovyet hâkimiyetinden kurtuluşu buna bağlıdır. Türklük silâhı her türlü güce yetecek, her türlü yangını söndürecek kudrettedir. Yeter ki bu kudretten istifade etmesini bilelim.

4. ZULÜM İLE ABAD OLANIN SONU BERBAT OLUR

(ÇAĞRI, Mehmet: 1-2-3-1983, 243. sayı,19. sayfa)

Yazımıza bir atasözümüzü başlık aldık. Çeşitli tecrübelerin sonunda söylenmiş bulunan bu söz, her yönden sosyolojik gerçekçiliği de dile getirmektedir.

İnsanlık nice zalim insanların zulmünü görmüş, nice zulümkâr devlet adamlarının zulmüne hedef olmuştur. Saadetlerini, mutluluklarını, ihtişamlarını, milyonlarca insanın canına, kanına, malına karşılık kazanan bu zalimlerin ortak bir özellikleri vardır: Hepsinin sonu hüsrarla bitmiştir. Bu son, Neon'da, Lenin'de, Stalin'de, Hitler'de, hatta Rıza Şah Pehlevi'de de hemen hemen aynı olmuştur. İşte insanlık, bu berbat oluşların sebebini zulm ile abad olduklarına bağlıyor.

Aşağılık kompleksine kapılmış dan bu eksik insanlar, düştükleri psikolojik bunalımdan kurtulmak ve egolarını, insanları ezerek, sömürerek tatmin etmişlerdir. Bunun içindir ki çağımız insanı, artık bu gibi despot zalimlere, bu gibi tiranlara kayıtsız kalmamaktadır. Gerektiğinde de bunlara karşı direnmesini bilmektedir.

Şimdi biz burada, kızıl Rus imparatorluğunun, asrın insanını emperyalist emellerine nasıl alet ettiğini, nasıl cehennemi bir ateşte kavurduğunu anlatmaya çalışacağız. Bu Kızıl Rus imparatorluğunda meydana getirilen despotik zulümkarlıklar, yeniden çağımızın gündemine gelmiştir. Bu imparatorluğun kızıl çarları, Rus dünya görüşünde uzaklaşmadıkları gibi, dedeleri eski çarların vasiyetinden de zerrece taviz vermemişlerdir. Onlar da, Ruslukta birleşen slavizm ülküsüne hizmet etmekten geri kalmamışlar, çizilen stratejiden, hedeften inhiraf etmemişlerdir. Dün olduğu gibi bugün de dünya hâkimiyetine yönelik tarihi emperyalist politikalarını devam ettirmektedirler. Kızıl çarlar da, zaman ve zemini iyi ayarlamasını bilmişler, şartlara göre nasıl hareket edeceklerini iyi bir şekilde planlamışlardır. İnsanlık dışı hareketlerini devam ettiregelmişlerdir. Rus esiri milletlere yaptıkları çeşitli baskı, eziyet zulmü, bu hareketlerinin birer tipik misalidir. Komünistler, her zaman propagandayı güçlü bir silâh olarak kullanmasını bilmişlerdir 1917 iktidar gasbetme hareketinde de bu güçlü silâhı maharetle kullanmışlar, 25 bin kişilik bir militan kuvvetle koskoca Çarlık Rusyasına hâkim olmuşlardır.

Kızıl Rus çarlarının ilk kurbanı, büyük devletler tarafından da resmen tanınmış

Azerbaycan Türk Cumhuriyeti olmuştur. Uzun mücadeleler sonunda 28 Mayıs 1918'de kurulan Azerbaycan Cumhuriyeti 17 Nisan 1920'de Kızıl Çarların emri ile Kızıl Ordu. Birlikleri tarafından işgal edilmiştir. İşgalci Kızıl Rus ordusu, Azerbaycan'ı talan etmiş, zulümler, işkenceler, idamlar, kurşuna dizmeler birbirini izlemiştir.

Azerbaycan Milli Hükümeti döneminde Azerbaycan yerli halkından komünizmi benimseyenlerin sayısı, resmi kayıtlara göre 300'ü geçmiyordu. Bunların elebaşları da, Lenin'in kuklası olan N. Nerimanof, Bünyatzade, G. Sultanof, G. Musabekof, İsrail Bekof, M. Ordubatı gibi bazı satılmışlar Astrahan şehrine yerleşmişlerdir. Bunlardan N. Nerimanof ve D. Bunyatzade, Kızıl Rus çarı Lenin'in sadık uşakları oldukları için Astrahan Sovyet icra komitesinin Kafkas Müslümanları şubesini idare etmekle görevlendirilmişlerdi. Müslüman Türklerin adına ahkâm keserek satılmışlıklarını belgeleyen bu kabil kimselere çeşitli cemiyetlerde de rastlamak mümkündür.

Bütün bunlar, Moskova oyunlarından herhangi birisidir. 1917 Ekim hareketinde yeni kızıl çarlar, korkunç propaganda silahını Çarlık esiri milletlerin üzerine çevirmekten geri kalmadılar. Rus erisi milletlerin, kendi mukadderatını bizzat kendilerinin tayin edeceğini, bunu da yeni komünist idaresinin sağlayacağını ilân etmekten geri durmadılar. Bu suretle Rus esiri milletleri, özellikle Esir Türk illerini, iç savaşta kendilerine yardım etmeseler bile, pasif durmalarını sağladılar. Yeni kızıl çarlar, iç savaşı kazandıktan sonra, bu defa da ağız değiştirerek gerçek yüzlerini, istiklallerine kavuşmuş bulunan ülkeleri işgal etmek, talanlamak, her türlü zalimliği işlemek suretiyle gösterdiler.

Burada Kazanlı Türk Sultan Galiyev'den bahsetmeden geçemeyeceğim. Sultan Galiyev, komünist Rus Çarlarının maşa olarak kullandıkları Türklerden biridir. Galiyev, kızıl çarların muvaffak olmalarından sonra her nasılsa kendisinin maşa olarak kullanıldığı idrakine varanlardandır. O 'Kızıl Turan' fikrini ortaya atarak, Türk ve Müslümanların sosyalist bir çatı altında birleşmelerini, proletaryanın da emperyalist olabileceğini belirterek Kızıl Rus çarlarını ürkütmüştür Sultan Galiyev, insanlığın hiçbir zaman yaptığı zulümlerden ötürü utanmayacağı Kızıl Rus İmparatoru Stalin tarafından, 'Kızıl Turan' fikrini ortaya attığı için öldürülmüştür. Diğer komünist Türk liderler de Galiyev'in akibetini aynen yaşamışlar, başlarını kızıl cellâttan kurtaramamışlardır.

Kızıl çarlardan Kruşçef hatıralarında 'bir gün içki masasında geç vakte kadar süren toplantıdan sonra Stalin –Kruşçef bu sabah bütün Sovyet Türk Cumhuriyetleri

Liderlerinin kellelerini istiyorum- dedi. Sarhoşlukla söylenmiş olacağını düşünerek bu emri sabahleyin vermesini istedim. Bunun üzerine Stalin beni tersleyerek (Kuruşçef, Kuruşçef beni sarhoş mu zannediyorsun.) dedi.’ Bunu Stalin’in zalimliğine bir örnek olarak göstermiştir.

Gelmiş ve geçmiş bütün kızıl çarların müşterek zihniyeti, düşüncesi ve görüşleri şu noktada birleşmektedir: ‘Hiçbir zaman Türklere güvenilmez.’ Onlar da, Kremlin despotizmini yıkacak tek kuvvetin, tek kaynağın Rus esiri milletler, özellikle Türk Elleri olacağını iyi bilmektedirler Nitekim Kızıl imparatorlukta Türklerin meskûn bulunduğu bölgelerde sözde birer Sovyet Cumhuriyeti vardır. Bu Cumhuriyetlerin Komünist partilerinin genel sekreterleri yerli komünistlerden, ikinci sekreterler ise mutlaka Rus asıllıdır. Bu ikinci sekreterlerin bazı cumhuriyetlerde asıl hususiyeti de Rus gizli polisinin tanınmış bir elemanı olmasıdır. Bu tanınmış adamlar vasıtasıyla Rus olmayan bölgeler gözetim altında bulundurulmaktadır. Bu da Kızıl Rusların yerli komünistlere inanmadıklarının tipik bir misalini teşkil etmektedir.

Bugün Sovyet Rusya’da rejime tamamen KGB hâkim olmuştur. Y. Andropov KGB’nin başı olarak, Parti liderlerini bir tarafa iterek şahsında KGB’yi hâkim kılmıştır. Milletleri içerden çökertme doktrininin mucidi olan Andropov, komünizmin, Türk illerinde olduğu kadar, Müslüman ülkelerde de yıkılan prestijini yeniden canlandırmak maksadıyla Azerbaycan Komünist partisi Genel Sekreteri Haydar Ali Aliyev’i Polit büro üyeliğine, Sovyetler birliği Başbakan Yardımcılığına getirilmiştir. O, bu yutturmacılığı ile gözleri boyayabileceğini zannetmektedir. Fakat Rus esiri Türk illerininin, Haydar Ali Aliyev’in şahsında ikinci bir ‘Neriman Nerimanof’lara tahammülü yoktur.

Bütün sallantılar, kominizim istibdat idaresinin sonunun yaklaştığını, bunun kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Onun için tekrarlıyoruz ki ‘Zulüm ile abad olanın sonu berbad olur.’.

5. 27 NİSAN KARANLIĞINDA AZERBAJYCAN

(KARACA, Ahmet: 4-5-6-1983, 244. sayı, 13. sayfa)

27 Nisan 1920 tarihi, ilk Türkiye Cumhuriyeti Azerbaycan'ın komünist Rus ordusu tarafından işgal edildiği, yakılıp, yıkıldığı, talan edildiği meş'um ve karanlık bir gündür.

Azerbaycan Türkleri, 160 yıllık kanlı bir mücadeleden sonra 28 Mayıs 1918 tarihinde Çarlık Rus işgalcilerini yurtlarından kovarak Türklük ve İslam âleminin ilk cumhuriyetini kurdular.

Azerbaycan Milli Devleti, 2 yıla yakın bir süre içinde, yurttaşların da büyük fedakârlık ve yardımlarıyla ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda geniş reform hareketlerine girişti. Devletin temel yapısını Türk milliyetçiliği ideolojisi üzerine oturttu. İlk, orta ve yüksek dereceli çeşitli okullar açtırdı. Üniversite kurdurdu. Bu eğitim ve öğretim hareketlerini gerçekleştirmek için İstanbul'dan öğretmenler getirtti. Milli Ordu'nun çekirdeğini oluşturmak amacıyla Harp Okulu kurdu ve Azeri Türk gençlerinin, askeri bilgilerle donatılmaları için öğretimi Türk subayları yükledi. Kısacası memleketin kalkınması, imar ve imara kavuşması ve milletin refaha erişmesi yolunda gerekli tedbirleri aldı.

Böylece yeni Azerbaycan Devleti varlığının kaynağı olan öz halkına, Azeri Türkleri de uzun bir mücadele sonunda kurdukları milli devlete tam bir inanç ve güvenle bağlıydı. Memleket içinde herhangi bir tehlike bahis konusu değildi. Çok cüz'i bir sayıya sahip olan azınlıkların da herhangi bir gücü yoktu.

Azerbaycan Türk Cumhuriyeti'nin timsali olan şanlı bayrağı, büyük Türkçü Prof. Hüseyinzade Ali Beyin ortaya attığı, büyük mütefekkir Ziya Gökalp'ın sistemleştirdiği Türkleşmek – Muasırlaşmak-İslamlaşmak sentezinin renkleşmesinden doğdu. Mavi Türklüğün, al muasırlığın, yeşil de İslam sembolüğü olarak bu üç renk Azerbaycan Milli Bayrağında Ayıldız'la kucaklaştı.

Azerbaycan Türklerinin istiklal ve hürriyete kavuşmaları, bir bakıma talihsiz bir zamana rastladı. Onların uzun ve kanlı bir mücadeleden sonra bu mes'ut güne kavuşmalarından takriben 5 ay sonra, büyük yardım ve desteğini gördüğü Osmanlı İmparatorluğu, müttefikleriyle birlikte Birinci Cihan Harbinden yenik çıktı. Böylece, büyük ve kardeş bir devletin her türlü desteğinden yoksun kaldı.

Anadolu Türklüğünün en karanlık ve en buhranlı bir döneminde, bu ortamdan istifade eden komünist Rus orduları tarafından 27 Nisan 1920'de işgal, talan ve yağma

edilen Azerbaycan'ın yeniden bu defa Rus işgalcilerie karşı milli mücadeleyi başlattıklarına şahit oluruz. Azerbaycan Türkleri 83 yılından beri buldukları her yerde çeşitli toplantılar düzenleyerek işgalcileri lanetlemekte hürriyet istiklâl şehitlerini rahmet ve şükranla anmaktadırlar.

Kominizim, Azerbaycan Türklüğünün düşüncelerine, kanaatlerine, fikir ve ruh yapılarına milli ve dini an'ane ve akidelerine, tarihine yabancı bir ithal malı, Rus işgal silahıdır. Tarihi kayıtlara göre Azerbaycan'ın işgali sırasında komünist sayısı yok denecek kadar azdır. Yerli komünist sayısı 300 civarındadır bunların büyük bir kısmı halkın hışmından korkarak yurt dışına kaçıştı. Bu suretle Azerbaycan'da komünist idaresi bir ihtilal sonunda değil Rusların işgali sonucu kurulmuş oluyordu.

Bu kanlı komünist gömleğini silah gücüyle de olsa Azerbaycan Türklerine giydirmek kolay olmadı. Bu kızıl istila olayı, yüz binlerce insanın kurşuna dizilmesi, sürgüne gönderilmesi, iş kamplarında imha edilmesini doğurdu. Onbinlerce aile Türkiye ye, İran'a göçe zorlandı. Bütün bu öldürme, zulmetme, kurşunlama, kurşuna dizme hareketlerine rağmen Azerbaycan Türkleri mücadeleden yılmadı, korkmadı çekinmedi. Komünist kayıtlarına göre Müstevli Rusları yurtlarından kovmak maksadıyla Azeri Türkleri 2.Dünya Harbine kadar 200'den fazla silahlı harekete giriştiler.Bu hareketler her defasında ölümle, kanla, vahşetle bastırıldı bu da milletin ne büyük ve yılmaz direniş gücüne sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

Diğer bir husus da, Rus işgalcilerinin Azerbaycan'ı yağmalamasına sömürmesine ön ayak olan onlara yaranan hizmet eden Azerbaycan komünistlerden hiç birisi imha edilmekten kurtulamadılar, vatana ihanetin cezasını çekmekte gecikmediler.

Tarihi bir gerçektir ki Azerbaycan komünist Rus emperyalizmi tarafından işgal edilen ilk bağımsız bir devlettir. Bu üzerinde durulması gereken en mühim noktalardan biridir. Bugün dünyanın başına bela olan komünist Rus emperyalizmi bu ilk adımını atarken büyük devletlerin buna seyirci kalması felaket zincirinin ilk halkasını oluşturdu. Bir gün kendilerini de tehdit edecek bu engereğin başını bu kanlı harekete girişecek ilk adımı attığı zaman ezmeliydiler. Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın görüşüne saplanan hür dünya bugün bile aynı vurdumduymazlığın gafletine gömülüdür.

Azerbaycan Türkleri istiklâl ve hürriyet uğruna yıllardan beri srdregeldikleri mücadelelerden yılmayarak dvşlerine devam etmekte azimli ve kararlıdır. Onlar için hürriyet ve istiklal mutlak bir haktır. Bu uğurda yüz binlerce evladını kurban vermeğe değer bir haktır. Komünist Ruslar ne düşünürse düşünsünler, ne yaparlarsa yapsınlar, Azerbaycan Türkleri, yine bir gün hürriyet ve istiklale kavuşacakları inancı içindedirler. Bu değişmez milli ideallin ebedi bekçileri, bu sönmeyen hürriyet ve istiklâl meselesinin bayraktarları Azerbaycan milliyetçi Türk gençliğidir.

6. AZERBEYCAN BAŞKENTİ BAKÜ'NÜN ADI HAKKINDA TARİHİ KAYITLAR

(MIRZALİ, Dr. A. Mirza, 7-8-9-1983, 245. sayı, 10. sayfa)

Bu konuda değişik tarihi eserlerde birbirini tutmayan birtakım fikir ve kayıtlara rastlanmaktadır. Konu bugüne kadar sistemli bir şekilde araştırılmamıştır. Klasik Yunan tarihçileri bile Bakü şehri hakkında bize maalesef yetersiz de olsa bilgi vermemektedirler.

Büyük İskender'in İran seferi sırasında Hazar Denizi havzasına coğrafi yönden ve özellikle Albanya'yı büyük bir önemli inceleyen PTOLOMEUS Albanya'daki şehir ismini kaydederken İberyia ile Alazan nehri arasında BAKHIA (BAXYA) adında mahalli bir kasabadan söz etmektedir. İlk bakışta Bakü ismine uygun burası hatıra geliyor. Ama her nedense Hazar Denizi sahillerindeki memleketlerin tarihi coğrafyasına ait bilimsel incelemeleri ile çok ilgili olan EICHWALD, KIEPERT, BIEBERSTEIN, DANVILLE, FORBIEGER ve diğerleri bu şehre gereken önemi vermeden yine aynı Yunan muharririnin (Kurus) Kür nehri ve (Albanus) Bülbül çay'a dökülen nehirler yanında deniz sahilinde gösterdiği GONGORA, ya da GAYTARA şehrinin bugünkü Bakü şehri olduğunu iddia ederler.

Hâlbuki PTOLOMEUS'un göstermiş olduğu coğrafi yer titizlikle incelenirse anılan şehrin Apsaron yarımadası olmayıp ancak bugünkü Bakü - Gence demiryolunun Hazar Denizine en çok yaklaştığı noktada, yani Alyat istasyonu yöresinde var olduğunu kabul etmeliyiz. Özellikle bunu son zamanlara kadar tam su düzeyinde var olup deniz suları içerisinde gömülmemekte olan bir şehir kalıntısı belgelemektedir. Bu şehir kalıntısını EICHWALD gördüğü gibi Abbas Kuluhan'ın de çok ünlü (Gülistan'ı İrem) adlı Şirvan tarihinde kaydetmiştir. Kalıntıyı incelemek için 1840'ta Gürcistan - Rus Ordular başkumandanı, Abbas Kulu Han'ın ricasıyla askeri bir müfreze göndermiş olduğu Beresinin Patesestviye Po Vastoku'dan öğreniyoruz.

Bakü şehri hakkında maalesef ilmin bugünkü halinde bundan fazla bir fikir edinmek imkanı yoktur. Arap coğrafyacılar tarafından Bakü'nün adı anlaşılabilir bir derecede değişik şekilde kaydedilmiştir.

Miladi IX. asır öncelerinde Maveray-i Kafkas'ı gördüklerini büyük bir önemle maruf eserinde bize nakleden tarihçi Mesudi'nin Bakü'ye ait verdiği bilgiler birkaç satırla sınırlıdır. 'Gilan Seylem ve Amol arasında seyreden ticaret seferleri (BAKÜ) şehrine uğruyor. Orada ak ve kara petrol kuyuları vardır.' Mesudi'nin bu cümlesinde kaydedilen BAKE ismi diğer kaynaklarda rastlanmayan bir sekildedir ki konunun çözümüne çok

yardim eder. Elmukaddesi ve İstehri gibi Arap coğrafyacıların da şehrin ismi (BAKÜH) şeklinde kaydedilmektedir.

Azerbaycan tarihi ve bilhassa Hazar Denizi havzasına ait birçok incelemelerde bulunan maruf tarihçi Br. Dornıbnifalde'nin kaydetmiş olduğu şu sonuncu garip şekil hakkındaki fikri, dikkate değer olduğundan burada sözünü etmeyi yarar gördük. Bake, Arap müellifleri arasında (BABKA) şeklinde söylenmiş olsa idi, o zaman ismin Bab ve Gah hecelerinden oluştuğunu ve ateşperestlerin mabed mekanı anlamını belirttiğini kabul ederdik. Çünkü burada bab kelimesi kapı anlamında değil, ev anlamında kullanılmıştır.

Bu fikir anlam bakımından doğru olmakla birlikte şekil bakımından yanlıştır. Bir defa İbni Falden'in kaydettiği bu şekil gerek takdimcinin ve gerekse diğer Arap- Fars ve Ermeni kaynakların hiçbirinde rastlanmayıp garip bir istisna oluşturmaktadır ki, şüphesiz muharririn kendisi ya da müstehsirler tarafından yapılmış bir yazı yanlışlığından başka bir şey değildir. Buna canlı bir örnek olarak Kazan şehri Üniversitesi kütüphanesinde saklı bulunan Tarihçi Taberi'nin Çağatayca tercümesini gösterebiliriz.

Birçok yerlerde şehrin namı (BAKÜYE) şeklinde kaydedilmiştir. (BAKÜYE) de olduğu gibi İzafeti intinayesi çıkarılırsa birkaç eski ve tutulur edebi ve tarihi vesikalarla da kesinleşen ve bugün bile kullanılan BAKÛ adını elde etmiş olacağız.

Sâri Kasani ve diğer coğrafi isimlerin Arapça Kasaniyasarya olduğu gibi istifade ettiğimiz tarihi kaynaklar kadar ilmi değerden uzak olmayan ve özellikle konumuzun aydınlatılmasında oldukça önemli bir değeri olan VI. asrın sonlarında Bakû'ye yakın bir yerde yaşayan Azeri Hakani, Şirvani Divanında (Ebulmuzaffer Celalettin Şirvanşahinistan ünvanına) ithaf edilmiş bir kaside de şehrin ismini böyle kaydetmiştir.

Hakan Şirvani'nin zamanında bu durumu bize öğreten Eminahmed Urrazi'nin 'Haft İklimidir' eserinde şehrin ismi BAKÛ şeklinde kaydedilmiştir.

Ermeni Tarihçilerine gelince; bunlar genellikle Ermeni olmayan isimleri Ermeni kaidelerine bağlı tuttuklarından coğrafi isimleri teşhis edilemeyecek bir şekilde göstermektedirler. Moisey Cografiyasi adıyla maruf coğrafya kitabında Bakû ismi «BAGAVAN» şeklinde kaydedilmiştir. İsmi bu Ermenice şekli etnolojik olarak tahlil edilirse; iki sabit kelimedenden oluştuğu anlaşılır ki, bunlardan birisi Bağa, diğeri de Van'dır. Bağa burada isme özgü olup, Van ise yöre anlaşma gelir. Bunlar birçok Ermeni coğrafi isimlerinde rastlanılan kelimelerdir ki, birlikte Bağa yöresi anlamına gelir. İşte Bakû isminin, Kağızman şehri isminin Ermenice şekli Kagızvanda olduğu gibi, Ermeni Emir Vagrasun, imar ettiği şehrin ismi Vagrasvanda da (van) kelimesi vardır.

Tarihi kaynaklarda kaydedilmiş şeklini öğrendikten sonra ismen ne gibi bir anlam ifade ettiğini araştırmak gerekir. Fakat bu konudan söz etmeden önce şehrin ne zaman ve kimler tarafından bina ve tesis edildiği konusuna cevap vermek gerekir.

Zamanımıza kadar uzanan tarihi belgeler incelendiğinde Bakû'nün tesis tarihine ait hiçbir bilgi verilmemekte, aynı zamanda kalıntılar ve abide ve kitabeler de bu konuda bize bir şey söylememektedir. Ptolomeus'un kaydettiği (Bacchia) şehri Bakû olarak değerlendirilirse o zaman buranın milattan önce kurulduğunu iddia etmek doğru olurdu. Fakat bugün bu husus imkân dışındadır. Diğer taraftan İslam kaynaklarında, şehrin banisi Sasanilerden Hüsrev Enusi Revan (531–578) senesini göstermektedir. Fakat bunu da ispat edecek geçerli bir delilimiz yoktur.

Yerli nezdinde (Sabayil şehri) namı taşıyan ve Kız Kulesi'nin ortalama 90 metre güney doğusunda sular içerisinde kolaylıkla görülen enkaz hakkında bilgiye sahip olmuş olsaydık belki o zaman Bakû'nun tesisi tarihine ait bir fikir edinmek mümkün olurdu. Tarihi kaynaklarda bu enkaza ait bilgiye sahip olmadığımız gibi arkeolojik incelemesi de olmadığından şimdilik bu konuda bir şey söylemeye imkan yoktur. 1861 senesinde İniostransev isminde bir Rus memuru sular içerisinde bulunan kervansaraya ait taş kitabe parçasının fotoğrafını alarak Rusya Arkeoloji Cemiyeti mecmuasında yayımlanmıştır. İslami yazarların ilgisini çeken kitabe parçalarının Sabayil şehrine ait olup olmadığı şüphelidir. Yalnız kesin olan bu harabelerin 13. belki de 14. asırdan önce sular altında kalmasıdır. Çünkü 15. asrın öncesinde Bakû'de yaşamış Mevlâna Abdurreşit İbni Sathiyi, Bakû'de bu enkaz hakkında bize bilgi vermektedir.

Fakat bütün bu bilinmezlere karşı Bakû'nün hangi tarihi devirde ve kimler tarafından tesis edildiğini sezmemek o kadar da güç değildir. Bu konuda bize tarihi kaynaklardan daha çok da zamanımıza kadar asil şeklini korumuş olan Bakû ismi delil olmaktadır.

Farisi dilinin en önemli belgelerinden sayılan ve 'Ahameniler devresine ait Persapolis 'kitabelerinde Bakû ismine benzer bir (Boğa) ismine rastlanmaktadır. Bu Boğa kelimesi Sanskritce'de Bhagha, eski bakteriya kelimesinde Bagha, Pehlevicede Bagh, kadim Yunan lisanda bagaios, baygios, eski Ermenicede bagin, yeni avesta lisanında бага, Orta Farisicede bag, Slavyancada Bogu şekillerinde kullanılıp tanrı anlamına gelmektedir. Kelimenin tarihi oluşumunu inceleyen bilginler bunun Sasaniler devrinin başlangıcına kadar geçerli olduğunu daha sonra Avestadaki yezdan kelimesini kullanarak unutulduğunu iddia ediyorlar ki; bu suretle elimizde tarihi olmasa bile filolojik bir belgeye sahip bulunmaktayız. Bu nedenle Arap coğrafyacılarından Mesudi'nin kaydettiği

'Bako' ile Ermeni tarihçilerinin 'Bagavan'ındaki Baga' yukarıda sıraladığımız kelimelerin ve özellikle Orta Fariside yani Sasaniler zamanında kullanılan 'Bag' kelimesinin aynı olduğuna şüphe yoktur. Bu vesile ile şehir, isminin tanrı adını almasına mı sebep olmuştur? Bu soruya bizden daha çok Apşaron yarımadası arazisinin çok eski zamanlardan beri sahip bulunduğu sönmez ateşi cevap vermektedir. Ateş kullanan kadim İran içtimai hayatındaki yeri dikkate alınır; bu odlu yurdun neden böyle adlandırıldığını öğrenebilirsiniz. Son zamanlara kadar daimi surette yanmakta olan doğal ateş ocakları yerli halkın Bakü ve etrafının mukaddes ateşlerle kaplı mukaddes bir ülke olduğu düşüncesine sevkedeceği ve burada bir anıt yaparak ona Baga ismini vereceği pek tabii bir olay olsa gerektir.

Barthod, (Kamusi İslâm) da yazdığı makalede Surahane'deki ateş 1810 senesinde bina edildiğini yazıyorsa da, binanın kitabesine istinaden ateş gedenin buraya 19. asırda bina edildiği yani Parslar tarafından ithal edildiği fikri tarihi hakikatlere uyması gerekir ki, bu durumu bize şehrin taşıdığı ismi aydınlatmaktadır. Son asır mahalli tarihçilerinden Şeyh Ahmedi Salyani (Asaruun Nasfi Memleketi Kafkas) adlı kitabında burayı Hint Ateş perestleri (Bakü) yani (ada) olarak adlandırdıklarını iddia ettiği gibi A. G. Lopotinski Bakû isminin leh lisanında tepe anlamına geldiğini yazıyor. Fakat gerek Şeyh Ahmed Salyani'nin ve gerekse Lopotinski'nin rastlantı olarak kullandıkları bu kelimeler söz konusu ismin Bakû ismiyle hiçbir ilgisi yoktur.

Şehirdeki daimi rüzgârlar nedeniyle (Bâdikube) gibi uydurma şekiller ise esassız birer varsayımdır.

7. CUMHURİYETİMİZİN 60. KURULUŞ YIL DÖNÜMÜNÜ KUTLUYORUZ

(İmzasız: 10-11-12-1983, 246. sayı, 2. sayfa)

Cumhuriyetimizin 60. kuruluş yıl dönümünü büyük bir coşku ve sevinç içinde kutluyoruz. Cumhuriyetimizin banisi büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün, milletimizin sarsılmaz omuzları üstünde yükselttiği bu büyük eser, esir Türk illerini olduğu kadar diğer mazlum milletlerin de her zaman ilham ve ümit kaynağı olmuştur.

Türk Milletinin emperyalizme karşı şahlanışının bir büyük eseri olan cumhuriyetimizin temel harcında şehitlerimizin canı, gazilerimiz kanı saklıdır.

Büyük Atatürk, hâkimiyetin kayıtsız şartsız millette olduğu prensibini cumhuriyetimizin temel ilkelerinden en önemlisi olduğunu açık ve seçik ortaya koyarken, devletimizin temel yapısının Türk milliyetçiliğinden kaynaklandığını, ortaya koyduğu inkılâplarla da çağdaş medeniyet seviyesine erişileceğini çok iyi bilmekteydi. Onun için diyoruz ki, Türk milliyetçiliği milletimizin ruhu, kanı, onu yüceliğe eristirecek olan inkılâplar ise kanadadır.

Milletimiz, bu 60 yıllık dönem içinde, geri kalmışlık zincirini kırarak ileri milletler seviyesine hızlı bir tempo ile erişmek üzeredir. Milletimizin azmi, kararlılığı, çalışkanlığı ilme ve irfana susuzluğu, bizi arzu ettiğimiz hedefe kısa zamanda eristirecektir. Nitekim birçok geri kalmış ülkeler, bizi örnek olarak göstermektedirler. Maliye Bakanının at sırtında akşamları evine götürüp gündüzleri bakanlığa getirdiği bir avuç devlet hazinesinin bugün trilyonlara vardığı gerçeğinin idraki içindeyiz. Nereden nereye geldiğimizin, hangi yolda ilerlediğimizin bu tipik bir kriteridir. Bütün bunları Cumhuriyetimize borçluyuz

Dış Türkler de, Türkiye Cumhuriyetini her şeyden aziz bilmekte, en kıymetli bir varlık olarak sevmektedirler. Bizim her sevincimiz onları sevindirmekte, her kederli halimiz onları üzmektedir. Onlar, kurtuluş ümitlerini, istikalâl ve hürriyete kavuşma imkanını, ileri ve büyük Türkiye Cumhuriyetinde bulmaktadırlar.

Dış Türkler, özellikle Azerbaycan Türkleri, hürriyete, istiklale gidecek yolun, mücadelenin, taktiğini, metodunu, yöntemini, büyük Atatürk'ün çizdiğini, bu izlendiği takdirde hedefe erişileceğini bilmektedirler.

Onun için Atatürk yalnız Anadolu Türklüğünün değil, bütün dünya Türklüğünün önderi, yol göstericisidir, tarih yapanı, tarih yazanıdır Milletimizi karanlıklardan aydınlığa çıkarandır. Tek kelime ile milletimizin asrileşmiş bozkurtudur.

Nitekim bu büyük önder, milletimizin geriliklerden, karanlıklardan ancak inkılâplarla kurtulacağına inanarak diyordu ki:

‘Uçurumun kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren bitmez tükenmez savaşlar... Ondan sonra içeride ve dışarıda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için gerekli inkılâplar... İşte Türk umumi inkılâbının kısa bir ifadesi... Yaptığımız muazzam inkılâplarla madeni bir millet olduğumuzu cihana isnat ettik’.

Cumhuriyetimizin 60. yılında Atatürk’ün gösterdiği istikamette büyük mesafeler kat edildiğinin idraki içinde, dünya Türklüğünün de bizden bir şeyler beklediğini bilmemiz gerekmektedir. Doğudan, batıdan, kuzeyden, güneyden bize hasretle, gözleri yaşlı olarak bakan yüz milyonu aşkın kardaşlarımızı, bilmemezlikten, duymazlıktan görmemezlikten gelemeyiz. Bu büyük topluluk, her türlü hak hürriyetlerden yoksun, emperyalistlerin ikinci, üçüncü sınıf tebaaları gibi hayat sürmektedirler. Vatanları, servetleri talan edilen bu insanların tek kabahatleri Türk doğulmalarıdır. Fakat onlar, bütün baskı, terör ve talana rağmen tek övünme payları Türklükleridir, Türk Milletine mensup olmaktan duydukları kıvançtır.

Türkiyemizde bugün yapılan bütün eserler Cumhuriyet döneminin gücünden doğdu, onun dinamizminden yoğruldu. Bazı noksanlıklara rağmen, bu dönemde yapılan eserleri küçümseyemeyiz. Fakat her yönden daha da kalkınmış, daha da imar ve ümrana kavuşmuş halkı refaha erişmiş bir Türkiye özlemi içinde daha da çok çalışmalıyız, daha büyük hamlelere girişmeliyiz. Milli mücadele yıllarında olduğu gibi yine asrımızın en büyük ve keskin silâhı olan Milliyetçiliğimizden ilham almalıyız. Atatürk’ün bize hedef olarak gösterdiği çağdaş medeniyet seviyesine ancak bu kutsal silâhla, yani Türk milliyetçiliğinden kaynaklanan hamlelerle erişebiliriz.

60. yıldönümünü kutlayacağımız cumhuriyetimizle ve onun eserleriyle övünüyoruz.

Damarlarımızda taşıdığımız asil Türk kanıyla ‘Ne mutlu Türk’üm diyene’ diyor ve bu büyük yıldönümünün milletimize ve vatanımıza uğurlu olmasını, refah getirmesini diliyoruz.

8. BÜYÜK SİYASİ ORGANİZATÖR MEHMET EMİN RESULZADE

(ARAN, Dr. M. Azer : 1-2-3-1984, 247. sayı, 28. sayfa)

Azerbaycan Kültür Derneğinin, rahmetli Resulzade Mehmet Emin beyin 100. doğum gününü anlamlı törenlerle anmasını büyük bir kadirşinaslık örneği olarak şükranla karşıladığımı özellikle belirtmek isterim.

Milletlerin tarihinde büyük san'at, kültür ve bilim adamları olduğu gibi, milli hayata istikamet veren, bilhassa istila altındaki milletlerin istiklal ideolojisini milli şuurla yoğunlaştırarak değerlendiren ve yönlendiren büyük devlet adamları da vardır.

Bu gün doğumunun 100. yılı dolayısıyla andığımız Resulzade M. Emin Bey Azerbaycan Türklerinin büyük istiklal mücadelesini ve bu mücadeleyi devlet kurmakla neticelendiren büyük Azerbaycan Devlet adamı ve en büyük Azeridir.

Rus - Japon savaşı sonunda güvenlik ve siyasi itibarı sarsılan Çarlık Rusyası'nda istiklal hazırlıkları devam ederken, diğer taraftan 1. Dünya Savaşı'na takaddüm eden yıllarda dünyanın içinde bulunduğu sosyal ve iktisadi çalkantılar Rus istilasını altında bulunan Türklerin kurtuluş hareketlerini canlandırıyor.

Resulzade bu ortamda siyasi hayata atılır.

27 yaşında iken 1911'de Müsavat Partisi'ni kurdurarak Azerbaycan kurtuluş hareketine yön vermek ister. Kısa bir süre sonra 1. Dünya Savaşı başlar, Rusya Türkiye'nin içinde bulunduğu Müttefikler cephesinin karşısında İtilaf Devletleri arasında yer alır. Bu hareket Çarlık istilasını altındaki Türklerin Rusya'ya karşı mücadelesini şiddetlendirir.

Türkistan, İdil - Ural, Kuzey Kafkasya ve Kırım Türkleri örnek bir birlik ve uyum içinde Kurtuluş mücadelelerine devam ederler. Bu uyumda ve beraberlikte Resulzade'nin büyük payı ve yeri vardır. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Çarlık iyice sarsıldı evvela Kerenski hükümeti kovuldu, arkasından 1917'de ihtilal hareketi vuku buldu.

Bu olayın hemen arkasından Güney Kafkasya Milletleri Kafkasya Konfederasyonunu kurdular. Ömrü çok kısa süren ve seym adını alan bu konfederasyon dağılınca Resulzade Ademi Merkezîyet Partisi lideri Nasip beyle anlaşta bu parti kendini fes edince musavat partisi ile birleşti musavat halk partisi büyük çoğunluğa sahip oldu 28 Mayıs 1918' de lider Resulzade milli şura reisi olarak Azerbaycan'ın istiklalini ilan etti Fethali Han Hoylu başkanlığında Azerbaycan hükümeti kuruldu. İlk hükümet merkezi Gence bilahare

Türkiye'den askeri yardım sağlayan hükümet Bakü'yü şaumyan eşkiyasından temizledi, Bakü merkez olarak Azerbaycan'ın bütünlüğü temin edildi. İki yıl içinde Azerbaycan çok büyük işler başardı.

Ne yazık ki bu mutlu istiklâl kısa sürdü 27 Nisan 1920'de Rus orduları Azerbaycan ordusunun başında bulunan Osmanlı generallerini aldatarak Azerbaycan'ı istila ettiler. On binlerce Azerbaycan istiklalcisi şehit edildi. Resulzade yakalanarak Moskova'ya götürüldü. Çarlığa karşı mücadele Stalinle tanışıklığı olan Resulzade, Stalin tarafından Moskova Türkoloji enstitüsünde öğretim görevlisi olarak vazifelendirildi. Bu bir nevi Resulzade'ye siyasi rüşvet teklifi idi yani 'bizimle birlikte yine önemli görevler alabilirsin demekti'. Ancak Emin Bey fikir değiştirecek kişi değildi yeraltına çekilerek istilaya karşı mücadele eden Azerbaycanlı geç müsavatçılar da onun Rusya'dan çıkmasını ve mücadeleye devamını istiyorlardı.

Resulzade fırsat bulunca Rusya'dan kaçtı. Finlandiya üzerinden Türkiye'ye geldi. Müsavat Partisini bu defa parti değil Azerbaycan istiklâl davasının disiplinli bir çekirdeği olarak oluşturdu. Ve dünyanın her tarafındaki Azeri mücadelecilerini toplayarak Azerbaycan Milli merkezin kurduğu fikirlerini yaygınlaştırmaya başladı Odlu Yurt, Bildiriş, İstiklâl, Kurtuluş, Yurt Bilgisi bu yayın organlarının başlıcasıdır. Bu arada Türkistan, idil-Ural, Kuzey Kafkasya ve Kırım liderleri ile olumlu temaslar içinde oldu. Gürcistan, Ukrayna ve Belorusya gibi dava ortağı kuruluşlarla temas için Polonya'ya gitti. Beyaz Rusların engellemesine rağmen, gayri Rus milletler bir blok teşkil ettiler, yani Azerbaycan, Türkistan, İdil-Ural, Kuzey Kafkasya, Kırım, Gürcistan, Ukrayna ve Belorusya bu bloğun içinde birleştiler.

II. Dünya Savaşı Rus esiri milletler için(Alman-Rus) hareketli bir ümit ışığı gibi görüldü ancak ruhi dengesi bozuk bir kişiliğe sahip olan Hitler Alman hariciyesinin tavsiyelerinde kabul etmeyince, Azerbaycan'ında aralarında bulunduğu müstevli değiştirmek değil de istiklal isteyen bu milletlerin temsilcileri kurtuluş istekleri ile tarihin hükmünü beklemeyi tercih ettiler. İngiltere, Birleşik Amerika Devletlerinin aralarında bulunduğu Batı cephesi Rusları yenilgiden kurtardı. Malum olduğu üzere Rusya hem yenilgiden kurtuldu hem de, Doğu Almanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Rus nüfus bölgeleri yani demir perdenin gerisine terk edildi.

I. Dünya savaşında (insanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal) sloganı hareketli savunucusu olan Birleşik Amerika dâhil batı devletleri kısa zamanda yanlışlığı Ruslara karşı (NATO) savunma paktını kurmaya mecbur oldular.

Evet, "büyük" kişilerin dünyanın geleceği yönünden ellerinde kuvvet varken ne kadar tehlikeli işler yapabildiklerini gördük. Ve ümit ediyoruz ki bundan daha isabetli

kararlar verilerek Rusya hizaya getirilecek.

Resulzade, 1948'de Ankara'ya döndü, milli davanın çekirdeği, Müsavat partisini yeniden organize etti. 'Dünya çapında en büyük en güvenilir kaynak olan (Encyclopedia Britannica) 'Müsavat partisine' kuruluş tarihi ile birlikte müstakil Azerbaycan devletindeki yerinin başarısını yazar.' Bugün Müsavat bir parti değil Azerbaycan İstiklal davasının disiplinli bir çekirdeği olarak devam eder. Ruslar 64 yıl sonra bile çekindikleri Azerileri müsavatçı olarak suçlarlar. Azerbaycan İstiklal davası ile 'Müsavat' adı adeta bir birlerinin müteradifidir. «Müsavatın» Azerbaycan İstiklal davasının sembolü olduğunun yeni bir örneğini burada kaydetmek isterim: İran'da Şah rejiminin devrilmesini müteakip güneydeki Azeri aydınlar 'Müsavat' adında dergi çıkarmaya, yayın yapmaya, Müsavat'ın istikbaldeki ideolojisini yaymaya başladılar. Hatta Türk basınında Güney Azerbaycan'da «Müsavat» Partisi kurulduğu haberi büyük manşetlerde yer aldı. Resulzade 1948'de Ankara'ya döndükten ve partiyi organize ettikten sonra milli merkezi yeniledi ve pekiştirdi. Bu arada Azerbaycan Kültür Derneği'nin kuruluşunu teşvik etti ve bu gününün doğumunun 100. yılını anan bu derneğin fahri başkanlığını kabul etti. Bu dernek vasıtası ile Azerbaycan dergisinin yayın hayatına katılmasını sağladı.

Ruslar'ın, mazlum milletlere kurtuluş vadeden komünistlerin maskesi düşmüştür. Bu gün dünyada istiklaline kavuşmayan milletler yalnız Rus ve Rusya çemberi içindedir. Rusların Macaristan, Çekoslovakya ve son olarak Polonya'da insan haklarına aykırı tutumları ve Afganistan'ın işgali kendi tabirleri ile mazlum ve geri kalmış milletlere yardım konusunda tipik örnekler ve kanıtlardır.

Azerbaycan istiklal davasının dünyanın her tarafına yerleşmiş fakat teşkilatlanmış olan bugünkü takipçileri davanın uzamasının sebebiyle asla yılgınlık içinde değildirler. İnsan haklarına ve milli haklara olduğu gibi; uluslararası hak ve adaletin oluşacağına da inanarak ve davaya geride ve dışarıda genç nesillerin sahip çıkmasını görek istikbale güvenle bakmaktadırlar.

İnsanlar maddi varlıklar değildirler, insanlar akla dayanan milli ve şuurlu bir haysiyete sahiptirler. Bunlar kültür mirası olan milletin etnik bünyesine organize olmuş çözülmeyen değerlerdir.

Ruslar alfabelerini bile değiştirerek (Ruslaştırarak) 70 milyon Türk'ün asimile edilebileceğini ve kaba kuvvetin buna kâfi geleceğine inanıyorlar, onlar milletlerin milli şuur ve haysiyetine değer vermiyorlar.

Dünya, büyük sömürge imparatorluklarının çöküşüne yakından şahittir.

Biz Rus esaretindeki dava ortaklarımızla beraber istiklalimize kavuşacağımıza ve dünya milletleri arasında yerimizi alacağımıza inanıyoruz.

Mavi rengi Türklüğü, kırmızı rengi çağdaşlığı, yeşil rengi İslamлығы Sembolize eden üç renkli ay yıldızın Azerbaycan Bayrağı inanıyoruz ki bir gün Azerbaycan semalarını süsleyecek, bütün Azerilerle beraber Resulzade 'nin de ruhu şad olacaktır...

9. SAYIN DOST ve ÜYELERİMİZİN DİKKATİNE!

(İmzasız: 1-2-3-1984, 247. sayı, 50. sayfa)

Azerbaycan Kültür Derneğimiz, Azerbaycan'ın ölümsüz önderi, büyük siyaset ve devlet adamımız, Azerbaycan Milli Şura Başkanı rahmetli Mehmet Emin Resulzade'nin 100. doğum yıldönümünü, onun şerefli adına layık bir şekilde kutlamayı programlamış bulunmaktadır.

Büyük Önder'in adına izafetin 1984 yılını Mehmet Emin Resulzade yılı olarak ilan ediyoruz. Bu maksatla 1984 yılında, imkanlarımız nisbetinde, konferanslar, seminerler, geceler, folklor gösterileri, balolar, kır gezileri düzenlemek, Rahmetli Mehmet Emin Resulzade'nin 30'a yakın eserini yeniden neşretmek suretiyle bu büyük vatan evladına karşı tarihi ve milli görevimizi yerine getirmeye hazırlanıyoruz.

Azerbaycan Kültür Derneği, önder Mehmet Emin Resulzade'ye layık bir şekilde bu büyük görevi yerine getirmek maksadıyla, Ankara'da Şekerbank Kızılay Şubesinde 36 Hesap numarasıyla, Mehmet Emin Resulzade Fonu Kurmuştur. Azerbaycan Milli Davamıza gönül veren siz Vatansaver, hamiyetperver, Azerbaycan sevgisi ile dolu dostumuzdan Mehmet Emin Resulzade Fonuna değerli bağışlarda bulunacağı için de her türlü kıymetli yardımlarını bekler, şimdiden en kalbi teşekkürlerimizi hürmet ve saygılarımızla sunarız.

AZERBAYCAN KÜLTÜR DERNEĞİ MERKEZ YÖNETİM KURULU ADINA

Genel Sekreter
Ahmet KARACA

Genel Başkan
Feyzi AKÜZÜM

10. KIRIM TÜRKLERİ 40 YILDIR SÜRGÜNDE

(18 Mayıs 1944 — 18 Mayıs 1984)

(İmzasız: 4-5-6-1984, 248. sayı, 47. sayfa)

Bundan 1500 yıl öncesinden itibaren, Karadeniz'in kuzeyindeki Kırım yarımadasına yerleşen Türk boyların torunları olan Kırım Türkleri ya da onları Anadolu Türklerinden ayırt etmek amacıyla isimlendirildikleri şekilde Kırım Tatarları, Kırım'ın yerli halkıdır. İstisnasız tamamı Müslüman olup, hepsi de anadilleri olarak Türkiye Türkçesine çok yakın olan Kırım Türkçesini konuşurlar.

Kırım Türklerinin millî devleti olan «Kırım Hanlığı» bağımsız bir devlet olarak, 1783 yılına kadar yaklaşık 400 yıl boyunca varlığını sürdürmüştür. Bu süre içinde Kırım Hanlığı, kardeş Osmanlı Devletinin en sadık müttefiki sıfatıyla, Orta Avrupa'dan Kafkasya'ya, İran'dan Mısır'a kadar çok geniş bir sahada Osmanlı sınırlarını korumak ve genişletmek amacıyla kanını dökmüştür. En önemlisi, kuzeydeki Rus tehlikesine karşı Kırım Hanlığı, uzun süre gerçek bir set oluşturmuştur.

Kırım'ın 1783'te Rus İmparatorluğu tarafından işgali Kırım Türklerinin felâketinin başlangıcı oldu. Çarlığın 1917'de yıkılışına kadar geçen yaklaşık bir buçuk yüzyıllık süre içinde Kırım Türkleri, Rus emperyalizminin en ağır baskılarına, katliamlarına maruz bırakılıp, din ve milliyetlerinden vazgeçip, topraklarını Rus sömürgecilere terk etmeye zorlandılar. Bu çok ağır şartlar altında milyonlarca Kırım Türkü, vatanları Kırım'ı terk edip, soydaş ve dindaş Osmanlı devletinin Anadolu ve Rumeli vilâyetlerine göç etmek zorunda kaldı. En güç şartlar altında gerçekleşen bu göçler esnasında, yüz binlerce Kırımlı yollarda helak oldu. Bütün bunlara rağmen Kırım'da kalan Kırım Türkleri, millî benliklerine daha da sarılarak geçen yüzyılın sonlarında içlerinden Gaspıralı İsmail Bey gibi büyük bir önderi çıkararak, sadece Kırım Türklerini değil, başta Osmanlı Türkleri olmak üzere Türklük şuurunun, henüz gelişmediği Türk dünyasının bütün parçalarına, Türk milliyetçiliği fikrini yaydılar.

Rus Çarlığı 1917 ihtilaliyle yıkılınca, «milletler hapishanesi»ndeki diğer milletler gibi, Kırım Türkleri de millî istiklâllerini ilân ettiler, millî kurultaylarını açtılar. Kırım Türklerinin gök bayrağı tekrar Bahçesaray'da, Akmesicid'de, Kefe'de, Gözleve'de, Kerç'de, Yalta'da, Sudak'da dalgalanmaya başladı. Ne yar ki, 1917 ve 1918 yıllarındaki bu kısa istiklâl dönemi, tekrar toparlanan Rus emperyalizmi tarafından ortadan kaldırıldı. Sovyetleştirilen Kırım «Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti »ne dönüştürüldü. İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Alman işgaline kadar süren bu dönem, Kırım Türklerinin çarlık

döneminde çektiği bütün acılara rahmet okuttu. Kırım Türk kültürünün yok edilmesi amacıyla her türlü baskıya başvurulduğu, binlerce cami ambara çevrildiği gibi, onbinlerce Kırım Türkü Sibiryaya ve Urallara sürüldü, yüz binlere varan sayıda Kırım Türkü de ya kurşuna dizilerek ya da dünyanın en mümbit topraklarından biri olan Kırım'da yaratılan sun'î açlıklarla yok edildi. Şimdi olduğu gibi, o yıllarda da bu büyük mezalim dünya kamuoyunun haber ve ilgisinden uzakta gerçekleşti.

1941 yılında Alman orduları Sovyet Rusya üzerine hücumla geçince, aynı yılın sonlarında Kırım'ı ele geçirdiler. Kırım Türklerine yönelik görülmemiş baskı ve zulmün uygulayıcısı olan Sovyet rejiminin Alman işgaliyle geçici olarak Kırım'dan çekilmesi, acılı Kırım Türklerine önceleri bir ümit ışığı gibi göründüyse de, Nazi Almanyası'nın Kırım'ı kolonileştirme plânlarıyla bu ümitler kısa zamanda yok oldu. Bu sefer Kırım Türkleri iki ateş arasında kalarak, savaşı bütün felâketleriyle yaşadılar.

1944 yılı nisan ayında Kızıl Ordu'nun Kırım'ı tekrar geri alması ise Kırım Türklerine tarihlerinin en büyük felâketini getirdi. Öncelikle, gözleri dönmüş Kızıl Ordu askerleri Kırım Türklerinin yerleşim bölgelerine saldırdı, bu savunmasız insanların can, mal ve ırzlarına tecavüz etti. Bu esnada öldürülen Kırım Türklerinin sayısı bugün bile bilinmiyor. Bununla birlikte, asıl büyük facia 18 Mayıs 1944 gecesi sahneye konuldu.

18 Mayıs 1944 gecesi Kızıl Ordu askerleri Kırım Türklerinin evlerini terketmelerini emrettiler. Toplanan Kırım Türkleri hayvan vagonlarına bindirilerek Sibiryaya ve Kuzey Türkistan istikametinde yola çıkarıldı. Günlerce süren yolculuk boyunca vagonların mühürlü kapıları asla açılmadı, açlık ve havasızlıktan ölen binlerce insanın cesetleri dahi dışarı çıkartılmadı. Ana-babalar çocuklarının, çocuklar da ana-babalarının kokmaya başlayan cesetlerinin yanında günlerce aç-susuz yolculuk ettiler.

Bu feci sürgün istisnasız bütün Kırım Türk halkına yaş ve cinsiyet tefrik edilmeksizin uygulandı. Böylelikle, tek bir gecede bütün bir millet 1500 yıllık vatanından son ferdine kadar çıkarılmış olmaktadır. Bu korkunç yolculuk şartları altında sürgüne tâbi tutulan Kırım Türklerinin %46'sı yollarda hayatını kaybetti. Çıldıran, sakat kalan ve ağır hastalıklara yakalananlar bu sayının dışındadır. Bütün bu olup bitenlerden habersiz olarak Kızıl Ordu saflarında Almanlara karşı savaşmakta olan on binlerce Kırımlı asker de savaş biter bitmez, pekçoğu göğüslerinde Sovyet Kahramanlık madalyaları taşıdıkları halde, vatanları Kırım'a değil, Sibiryaya ve Türkistan'daki sürgün kamplarına yollandılar.

Bu durumda, Kırım'da tek bir Kırım Türkü dahi bırakılmamaktaydı. Bununla de yetinilmedi ve yarımada'daki Türk varlığının mührü olan bütün eserler, yapılar büyük bir

hızla yok edildi. Türkçe isim taşıyan yüzlerce köy, kasaba, şehir ismi değiştirildi. Bugün Kırım'da Türkçe isimli tek bir köy mevcut değildir. Tarihî Bahçesaray ve Can Köy şehirleri yarımada'daki Türkçe isimlerini halen de koruyan yegâne iki yerleşim merkezidir. Ayrıca tarihlerden de Kırım Türklerine ait bahisler çıkarıldı, zarurî olarak onlardan bahsetmek gerektiği zaman da «geçici olarak bir süre Kırım'ı işgal etmiş müstevliler» olarak gösterildiler. Dünya yüzünde henüz Rus halkı yok iken Türk olmuş olan Kırım'ın 1783'te Ruslar tarafından işgali ise Sovyet tarih kitaplarında «Kırım'ın Ruslarca geri alınması» veya «kurtarılması» olarak adlandırıldı. Kırım Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti de ilga edilerek, Kırım önce 1946 Rus Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti'ne sonra da (1954'de) Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlandı.

Kırım Türklerinin çilesi vatanlarından binlerce kilometre uzaklıktaki sürgün yerlerinde de devam etti. Bu sürgün bölgelerinin Kırım'dan tamamen farklı iklim şartlarına haiz oldukları bir yana Kırımlıların mecburî iskâna tâbi tutulduktan yerlerden 5 kilometreden fazla uzaklaşmaları (en yakın aile fertlerini görmek amacıyla da olsa) kesinlikle yasaktı. Kültür ve dinlerini koruyacak organizasyonların teşkili ise elbette ki söz konusu bile değildi 1956 yılında Kruşçevin Stalin dönemini karalama kampanyası ile birlikte Kırım Türkleri gibi haksız muameleye maruz kalan bazı Kafkas Türk ve Müslüman toplumlarına hakları iade edebilirken Kırım Türklerinin adı dahi zikredilmedi. Sadece 1957'de Taşkent'de 'Lenin bayrağı' adında halende yayınıını sürdürmekte olan Kırım Tatar Türkçesi ile bir Sovyet gazetesinin yayına izin verildi. Hiç şüphesiz, bu gazete Kırımlıların hür gazetesi olmayıp tek özelliği Kırım Tatar Türkçesinde yayınlanmakta olan bir Sovyet gazetesidir.

Bununla birlikte 1950'lerin sonlarından itibaren sürgündeki Kırım Türk toplumunun milli toparlanması da başladı.

Vatan Kırım'a geri dönmek ve milli haklarını geri almak amacıyla sürgündeki Kırımlılar arasında çok yaygın ve hızlı bir şekilde teşkilatlanma başladı bu teşkilatlanma öncelikle Kırım'a dönüş ve en tabii insani hakların idaresini talep eden on binlerce imzayı havi dilekçelerin Sovyet yönetimine sunulması ve Moskova'ya pek çok temsilcinin gönderilmesi ile kendini gösterdi. Bu faaliyetler zaman içinde imza sayıları yüz binleri ve temsilci sayılarında binleri bulacak şekilde arttı 1960'larda sürgündeki Kırım Türklerinin milli mücadelesi artık tamamıyla halka mal olmuş bir kitle hareketi manzarasını aldı ne vaki Sovyet rejiminin buna karşı tepkisi çok sert oldu ve yüzlerce kırımlı mesnetsiz suçlamalarla hapse atıldığı gibi bütün Kırım Türk toplumu üzerindeki baskı iyice

yoğunlaştırıldı bunlara rağmen Kırım Türklerin milli mücadelesini yine de güçlenmesi üzerine Sovyet yönetimi 5 Eylül 1967'de bir kararname yayınlayarak Kırım'da yaşamış Tatarları Kırım'a dönebileceklerini ilan etti. Şüphe yok ki Sovyet yönetimi o sıralarda zaten çok yıpranmış olan sürgündeki Kırım Türklerinin büyük çoğunluğunu tekrar kırıma dönmeyeceklerini hesaplamaktaydı ne var ki Kırımlılar Sovyet yöneticilerinin bütün bu hesaplarını boşa çıkartarak her şeyi göze alıp büyük kitleler halinde vatanları Kırım'a göç etmeye başladılar bunun üzerine söz konusu kararname kâğıt üzerinde bırakıldı ve uygulanamadı mesela bu kararname yayınlanır yayınlanmaz 3 ay içinde Kırım'a dönen 6 bin Kırım Türkünün sadece 3'üne izni verildi Kırım'a dönmeye çalışan Türkler en ağır ceza ve baskılara maruz bırakıldılar Kırım'a sokulmadılar bugün bile her şeye rağmen Kırım'a geri dönüp de halen orada yerleşmelerine izin verilen Kırım Türklerinin sayısı ancak 20 000 kadardır.

Fakat giderek artan baskı ve haksızlıklar Kırım Türklerinin milli karakterlerini daha da kamçılıdı. Bütün yıldırma çabalarına hapis, sürgün ve haksızlıklara rağmen Kırımlılar aralarından milli liderlerini çıkararak seslerini insanlığa duyurmaya başladılar böylece Abdul Cemil Kırımoglu (cemilev)Reşat Cemilev, Mamedî Çobanov, İsmail Yazıcıev İzzet Hayirov, Nurfet Murahas ve bunlar gibi yüzlercesi ön safhalara giderek milletlerinin haklı sesini yükselttiler ve halen bunu yükseltmekteeler bu arada Musa Mahmut ve İzzet Memedunayev gibileri de vatanlarında yaşamak gibi en tabi yaşama en tabi insani haklarından mahrum bırakılışlarını protesto etmek için hayatlarına son verdiler Kırım Türklerinin haklı mücadelesi Sovyet rejiminde bugün de sürmektedir ne var ki bu mücadele insanlığın en önemlisi Müslüman ve Türk aleminin çoğunlukla ilgisi ve bilgisi dışındadır. Dünya kamuoyunun bu meyanda Türkiye kamuoyunu vatanlarından sürülmüş bir diğer toplum olan Filistinlerinin haklı meselesi ile ilgilenmesi en başta dindaşları olan Kırım Türklerini destekleyeceği bir konudur lakin bu aynı felakete daha da geniş boyutlarda maruz kalmış olan Kırım Türklerini davasının unutulmasına yol açmamalıdır. Filistin Arapları filistinden 50 100 km daha doğuya sürülmüşlerken Kırım Türkleri vatanlarından en az 3 000 km daha doğuya sürülmüştür. Kaldı ki Kırım Türkleri Türkiye Türklerinin sadece dindaşı değil aynı dili konuşan aynı kültüre sahip soydaşlardır. Ayrıca Kırım Türkleri Filistin Araplarından daha az Müslüman olmadıkları gibi daha az da insan değildirlere.

18 Mayıs 1944'ten beri tam kırk yıldır insanlık dışı sürgün hayatına mahkûm edildiler. Kırım Türkleri her şeye rağmen yok edilmiş bir ülke değildirlere. Her vesileyle haykırmaktadırlar. Halen göstermekte oldukları çabaları da yok olmuş bir milletin

ardından yakılan bir ağıt değil amaca ulaşmak için asla durmayacak olan bir fiil, bir milli mücadeledir. Kırım Türkleri bu mücadelelerinde hiç değilse manevi destekleriyle insanlığı dünya Müslümanları ve en başta soydaşları Türkiye Türklerinin yanında görmek istemekle haklıdırlar.

11. BATAN GÜNEŞ!

(YAYCILI, Kerim: 7-8-9-1984, 249. sayı, 6. sayfa)

Ne heykel, ne de iş var; taşa, toprakta, kumda;
Bir güneşti, bir güneş; batıp giden ufkumda!...
Sarmışken ateşiyle imanlı kalbimizi,
Bir soğuk Mart akşamı, terk edip gitti bizi!...

Tesellisi güç olur, Ona vurulanların;
O, ümit güneşiydi geride kalanların,
Bir neslin varlığıydı, şahlanan imandı o;
Bir neslin varlığıydı, şahlanan imandı o;
Yaşatmazdı, kalplerde ümitsizlik ve melal;
Onun meffkûresiydi : Hak, Müsavat, İstiklâl!...

Devler gibi yürürken bu ülkünün peşinde,
Bir üzüntü sezmiştik, o yıl mart güneşinde;
Titretti kalbimizi soluk yüzündeki gam;
O, nurlu yüz sarardı, onun battığı akşam!...

Silemez artık kader gönlümüzden bu yası;
Nemlendi gözümüzde sönen güneşin aksi;
Düştü gözyaşlarımız öperken ellerine;
Ay-yıldız çelenk oldu muhayyel heykeline,

Sar, Ankara göksüne yurdumun zinetini,
Günü gelince ister kutsal emanetini,
Şükranını sunarken bir gün hürmetle sana;
O kemikler gidecek, elbet Azerbaycan'a,
Sakla koynunda onu, verme yabana, el'e,
Bir hediyen olacak yurdumdaki heykele!...

12.DOSTUM BAHRİ DAĞDAŞ

(ERDEM, Ali Naili: 7-8-9-1984, 249. sayı, 6. sayfa)

Merhum dostum Bahri Dağdaş, kalkınan Türkiye idealine gönül vermiş ve baş koymuş bir imân âbidesi idi. Bugün bozbulanık akan suyun önüne dikilen barajlarda, öpüp başımıza koyduğumuz ekmeğimizde, medeniyetçilik mücadelesinin ışıklı her noktasında, bu imanı bütün, Türklüğü yüce, Müslümanlığı katıksız insan vardır.

Dünyamıza yön verenler, insana hizmet edenlerdir. Akılla gönül beraberliğini iman hazinesinde eritip topluma faydalı çalışmalar içinde bulunanlar, unutulmayanlar listesine girebilen şanslı kimselerdir.

Bir eli toprakta bir eli Allah'ta olan köylüye medeniyetin imkânlarını vermek ve onu insanlık şerefine yakışır bir seviyeye çıkarmak, yürekli insanların işidir

Dostluğunu kazanma talihliliğine uğradığım Bahri Dağdaş, bu yüce ruhlardan biriydi.

Bozkırın çalı dibinde fukaralığı bir kader gibi sırtına geçiren Türk insanının bu haline tahammül edemeyen Bahri Baba refah kavgasından başarı ile çıkmış müstesna devlet adamlarımız arasındaydı.

Hizmeti Allah rızası için yapan ve vermeyi almaktan üstün tutan bir zihniyetin temsilcisi olan merhum dostum Bahri Dağdaş, kalkınan Türkiye idealine gönül vermiş ve baş koymuş bir iman âbidesi idi.

Karasabandan traktöre, odun ocağından elektriğe yönelişte, onun imanla mücehhez bilgisi vardır.

Konya'da suya hasret toprakta elleri böğründe insanları daha zengin, daha mutlu bir ortamda yaşama mücadelesine hazırlayan her hizmette Bahri Baba'yı görürüz.

İnsan ruhunun yüceliğini mânânın güzeliğinde bulan ve maddenin gösterişine iltifat etmeden fazilet makamında sabırla bir kuyumcu dikkati ile çorak arazilere suyun ve elektriğin gücünü vermede Bahri Dağdaş bir öncüdür.

Vefanın giderek kaybolduğu dünyamızda insanî duyguların ve davranışların örneklerini bir sebil gibi vermek büyük ve üstün meziyetlerin sahiplerine aittir.

Bire bir veren toprağı bire beş, bire on verir hale getirmek, tohumla, gübreyle, sulamayla, kısacası, teknolojinin bütün icatları ile Anadolu insanının hizmetinde olma Bahri Dağdaş'ın hayat felsefesidir.

'Dünyanın neresinde bir Türk varsa, benim yüreğim orada çarpar.' diyen bu büyük dost, on bir ayın sultanı mübarek Ramazan'ın son cuma günü Hacı Bayram Cami'nden ebedî istirahatgâhına yollandı.

Türk-İslâm sentezini hayatı haline getiren Bahri Baba, iyi bir Müslüman, katıksız bir Türk evlâdı idi. Millî hudutların dışında kalmış Türklerin bir gün bağımsızlıklarına kavuşacakları, onun eskimeyen rüyası idi.

«Kars'ta Urus'ta yol yapmış, ona da rey vererek mi?» cümlesini millet bütünlüğüne, devletin bölünmezliğine yönelmiş hareketleri gördüğü zaman heyecanla dile getirir ve devlete hizmet etmeyi Türk olmanın, demokrat olmanın, insan olmanın ve şerefli olmanın icabı sayardı.

Her şeyi red ve inkâr edenlerin varlığını gördüğü zaman 'Kefen bezi bulamazken, poplin satar haldeyiz görmüyor musunuz? Niye nankörlük yapıyorsunuz?' diyerek bir iman kalesi halinde karşılarına dikilirdi.

Bugün boz bulanık akan suyun önünde dikilen barajda, öpüp başımıza koyduğumuz ekmeğimizde, medeniyetçilik mücadelesinin ışıklı her noktasında, bu imanı bütün, Türklüğü yüce, Müslümanlığı katıksız insan vardır.

Ruhu şad olsun...

13. ŞEKİLCE DE, MUHTEVACA DA RUSLAŞTIRILMA

(**RESÜLZADE, M. Emin:** 10-11-12-1984, 250. sayı, 6. sayfa)

Kendilerine her iki yüzlü taktikle Rusya'da iktidara gelen Bolşevikler, en son da bütün dünyayı Ruslaőtırmađa müteveccih olan siyasetlerini, milliyet meselesinde ortaya attıkları meşhur formülle perdelemek istediler. Sovyetler Birliğinde, kültürün «Formca millî, mazmunca Sosyalist» olması üzerinde ısrar ettiler.

Sovyetler Birliğine dahil bulunup sayıları 40 milyonu haklayan Türk illerinde bu formülün tatbikatta ne gibi bir neticeye vardığını biliyoruz: Önce Şekil (forma) Ruslaőtırıldı. 1939'dan itibaren Rusya'daki bütün Türk Cumhuriyetinde, Lâtin harfleriyle yazılmağa başlanmış bulunan yazılar Rus harfleriyle yazdırılmaya icbar edildi. Bununla ilgili olarak Türkçelerde ki terim sistemi de islami ve Avrupai esaslardan uzaklaőtırılarak Rus sistemine tabi tutuldu.

Őeklin Ruslaőtırılmasından sonra muhtevaya (mezmuna) el atıldı. Bu muhteva sosyalist olacak, kozmopolit bir mahiyet taşıyacaktı. «Millet nev'i beşer, vatan da yeryüzü» tasavvur olunuyordu. Lenin, «Rusya'nın menfaatleri, cihan inkilâbının menfaatlerine feda olsun» diyordu. Bu suretle, Sovyet hâkimiyetine düşen milletler, Sosyalist kozmopolitizm ile kandırılıyordu. Milliyetçiliğin - Őovenizm, vatanseverliğin de kapitalistçe bir aldatma olduğu her tarafa ve herkese ısrarla telkin olunuyordu.

Fakat bütün bunlar Sovyet hükümetinin nispeten zayıf olduğu zamanlara mahsus bir hareket hattının ifadesi idi. Bolşevikler mevkilerinde yerleştikçe, bu ifade de yeni bir ruh beliriyor;«Sosyalistlik» ten maksadın «Rusçuluk» olduğu aşıkâre vuruluyordu.

İkinci Cihan harbi esnasında ve bilhassa bu harpten sonra, Velikorus gururu, Sovyet siyasetinin bütün aksiyonlarına sirayet etti. Bu gurur, kendisini bilhassa kültür ve eğitim sahasında gösterdi.

Şimdi Rusluk, «Cihan inkilâbına» feda edilecek «tali bir kıymet» değil, bütün dünyaya örnek olacak bir değerdir. Diğer adı «Sovyet Milleti » olan Rus milletini övmek Sovyet hâkimiyetini «kabul etmiş» bütün milletlere farzdır. Rus milletini, milletlerin en şerefliisidir(!). Çünkü : «O cihan inkilâbı fikrini kabul ve tatbik eden ilk millettir.

Dünyanın bütün ihtiralarını, en ileri fikirlerini o bulmuş, o vermiştir! Onun yolundan yürümek, onun tarihi ile övünmek, onun kafasıyla düşünmek milletlere zillet değil, ancak şeref getirir. Kozmopolitizm, şimdi bir irtica, bir kapitalist zihniyettir; asıl insanî ve inkilâbî fikir, Sovyet patriotizmi denilen Rus milliyetçiliğidir. Rus milleti tarihte, Rus mahkûmu milletlerin öğretmeni olmuş, onlara, medeniyet dersi veren bir ağabeyi mertebesine yükselmiştir!..»

Rusya mahkûmu milletlerin tarihleri, bilhassa edebiyat tarihleri şimdi bu yeni teorinin ışığı altında tahlil ve tenkid olunuyor. Rus ağabeysine bugün değil, tarihte dahi sadık kalmak Sovyetlerde tatbik olunan yeni «millî siyaset »in ana talebini teşkil etmektedir. «Sovyet hükümetine sadakati ispat için bugün komünist partisini ve baba Stalin'i methetmek kâfi değil» bir de ağabeyi Rus milletine arz-i hulûs etmek zaruridir! »

Son zamanlarda siyasî Sovyet makamları, Sovyetler birliğindeki milletlerin vücuda getirdikleri tarih ve kültür müesseselerini sıkı bir kontrole tabi tutuyorlar. Şimdi, sade yaşanan devir değil, yaşanmış devirler de teftişe tabidir. Çarlık istilâsına karşı gösterilen mücadele ve mukavemet hadiseleri ile şahsiyetlerini idealize eden muharirler şiddetle tenkit ve tezyiflere uğruyorlar. Çünkü, onların eserlerinde büyük Rus milletinin bu yerlere getirdiği *ileri* müesseselere karşı gelen «mürteciler» idealize olunuyormuş!. Bu «mürteciler» arasında, meselâ, Kafkasya istiklâl kahramanı büyük Şamil'in adı başta geliyor. Vaktiyle bizzat Bolşevik yazarları tarafından millî istiklâl ve inkilâp kahramanı diye takdir olunan bu tarihi sima, şimdi «İngiliz kapitalinin ajanı» ve «Osmanlı Sultanının uşağı » diye teşhir olunuyor. Bunun gibî Başkırt kahramanı «Knaseri» de eskiden oturtulduğu millî kahraman tahtından indiriliyor. Azerbaycan'ın, onunla beraber diğer Türk illerinin de kahramanı olan «Dede - Korkut» hikâyeleri vatanperverliğin, halk yiğitliğinin, vefa ve fedakârlığın bir şaheseri değil de, «Ortaçağ derebeyi çapulculuğu» ile İslami geri fikirleri yayan bir irtica eseri imiş!...

Milliyet, vatan, hürriyet ve istiklâl fikirlerini terviç eden dünkü bütün şöhretler şimdi yeni miyar ile ölçülüyor : Hürriyet ve istiklâl fikrinin kahramanları, şan ve şöret tahtlarından indiriliyorlar. Şöhretli şairlerimizden Hüseyin Cavid'ler ile Ahmed Cevad'ların uğradıkları feci akibet malumunuzdur. Bunların hürmetle andıkâyeleri vatanperverliğin, halk yiğitliğinin, vefa ve fedakârlığın bir şaheseri değil zat «hürriyet ve inkilâp şairi» diye övdükleri «Firdevs-i ilhamat» şairi Mehmed Hadi'ye gelmiş: Meğerse «Onun da eserlerinde irtica ve millî unsurlar âz değilmiş! »

Öyle ya: Azerbaycanı dünyaya Rus damgası ile takdim eden bir zihniyet için
«imzasını koymuş milel evrak-i heyate,

Yok milletimin hetti, bu imzalar içinde...»

Diye hasret çeken ve kendisini bu hasret ateşine yakan zalime, yani o günkü Çarlık istibdadına karşı :

«İç, iç ne kadar ister isen kaanımı zalim!

Bir gün göremem kaanımı sehbalar içinde... »

diye tehditler savuran Mehmed Hadi de bir «mürtecidir... »

Şekilce Ruslaştırılan millî kültürün muhtevaca da Ruslaştırılması görülüyor ki, Sovyetler Birliğinde, tatbik olunan sosyalist siyasetinin vardığı en tabii bir sonuçtur. Bu, Rus olmayan mahkûm milletlerin hakiki millî menfaat ve varlıklarına karşı tevcih edilmiş Sovyet Patriotizmi namı altında yürütülen ve muraî surette Kosmopolizm'e karşı mücadele adı verilen, tecrübeden geçirilmiş eski Rus siyasetinden başka bir şey değildir.

Dindeki şer kuvveti Ehrimen'i temsil ediyorduydu da, fertlere milletlere hak ve hürriyet tebşir eden demokratik inkilâp cereyanı da hayır kuvveti Hürmüz'ü temsil etmekte idi. Zerdüş'te dininin esas felsefesi, insanların iyilik kuvvetini bütün imkânları ile desteklemeleri ve kötülük kuvvetine karşı mücadele etmeleri lüzumudur. Zerdüş'te göre, en sonunda Hürmüz Ehrimen'i yenecek ve dünyada hak ve adalet, refah ve saadet ebedî surette hüküm sürecektir.

Emin Bey, inkilâbın çarlık istibdadı üzerinde kazandığı kat'î zaferi Hürmüz'ün Ehrimen'i yenmesine benzetiyor ve bu galibiyetin esir insanlara ve mahkûm milletlere hak ve adalet devresi getireceğini müjdeliyordu.

Her toplantıda olduğu gibi, Emin Bey o gün de hararetle ve candan alkışlanmıştı.

Emin Bey'in «Açık Söz»ü Azerbaycan'da çıkan diğer gazetelerden çok farklı idi. Diğer gazetelerimiz umumiyetle dinî ve bazan da millî vahdet fikri üzerine mahallî bir intibah hareketi vücuda getirmeye çalışırken «Açık Söz» ilmî bir tarzda işlenmiş modem bir Türkçülük cereyanını tescil ediyor ve gerek siyasî, gerekse içtimaî sahalarda açık ve muşahhas bir mücadele programını ileri sürüyordu.

Sırf genç kalemleri yetiştirmek üzere, Emin Bey «Açık Söz»de «Açık sütun» ihdas etmiş bulunuyordu. Bu «Açık sütun» halihazırda memleket dahilinde ve haricinde

Azerbaycan dâvasını sadakatle müdafaa eden birçok muharrirlere mektep vazifesini görmüştür. Bunların başında, tabiatıyla, arkadaşımız Mirza Bala gelmektedir. Ben de kalem tecrübeler tamamıyla bu «Açık sütun»a medyunum.

1917 Şubat ihtilâlini müteakip, birkaç genç öğrenci arkadaşlar birlikte millî fikirleri terviç eden bir kültür dergisi neşrine teşebbüs etmiştik. Derginin Emin Bey'e ait bulunan «Açık Söz» matbaasında tab'ını temin etmek üzere, üç kişilik bir heyet halinde kendisiyle görüşmeğe gitmiş. Bizi gayet sevimli ve müşfik bir eda ile karşılayarak kıymetli nasihatlerde bulunmuş ve hiç beklemediğimiz elverişli şartlarla derginin tab'ını taahhüt etmişti.

İhtilâl devrinde yapılan umumî içtimalarda Emin Bey, daima yerli ve yabancı muarızlarına keskin zekâsı, sağlam mantığı, talakat ve belâgatı, kuvvetli fikirleri, realist görüşleri ve üstün iman ve kudreti ile faik geliyordu. Emin Bey'in bulunduğu her içtimanın neticesi önceden malûmdur. Azerbaycan'ın işçi, köylü ve münevver kütleleri, onu her hafta heyecan ve hararetle karşılar, söylediklerini can kulağı ile dinler ve tekliflerini ittifakla kabul ederlerdi. O, muarızlarının şahsına dokunmazdı, hususî hallerini dile almağa tenezzül etmezdi, fikre fikirle, delile delille karşı koyardı. Onun içindir ki, en azgın fikir düşmanları bile Emin Bey'in şahsına hürmet eder, vakar ve sebatına hayran kalırlardı.

Emin Bey, muntazam tahsil görmediği halde, tanrı vergisi fitrî bir istidatla kendisini yetiştirerek, siyasî, içtimaî, ilmî ve edebî hayatın her sahasında çok geniş bilgiler edinmişti. Emin Bey yalnız bilmekle kalmıyor, bildiklerini işlemesini, derinleştirmesini, geliştirmesini, kullanmasını, günlük siyasî ve içtimaî hayata tatbik etmesini de biliyordu. O, hem derin bir nazariyeci, hem de mükemmel bir aksiyon adamıydı. İşçi ile işçi, köylü ile köylü münevverle münevver, hoca ile hoca, gençle genç, ihtiyarla ihtiyar lisam ile konuşur ve herkesin ruhunu sezmesini ve kavramasını biliyordu.

Emin Bey Azerbaycan Parlâmentosunun ve müstakil siyasî hayatının nâzım, mümtaz ve yüksek otorite sahibi bir şahsiyeti idi. Onun önderlik evsafı her hal ve tavrından aşikârdı.

Hükümetin ve Parlâmentonun karşılaştıkları en güç ve en çetin meselelerde onun tavsiye ve müdahaleleri birçok müşküllerin hallini sağlamıştı.

Emin Bey'in umumî siyasî vaziyet ve memleketin karşılaştığı mühim meseleler hakkında nutuk söylediği tarihî celselerde, Parlâmento binasına içi, dış kalabalık halk kütleleri ile hınçahınç doluyordu. Halk bu gibi celselere umumiyetle Emin Bey'i, Başvekil Nesib Bey'i ve Hariciye vekili Fethali Hanı omuzları üzerinde getiriyordu. Azerbaycan istiklâlinin Büyük Batılı Devletlerce tanınmasına tahsis edilen meşhur tarihî celse bu otumlardan biri idi. Azerbaycan siyasî hayatının iç ve dış cephesini ilgilendiren bütün esaslı meselelerde memleketimizin şu üç büyük siması (Emin Bey, Nesib Bey ve Fethali Han) arasında bir birlik ve ahenk hüküm sürüyordu.

«Müsavat» partisinin ruhu ve dimağı Emin Beydi. O hem partinin lideri, ideoloğu, hem de daimi organizatörü idi. Bütün ileri parti kadrosunu ya doğrudan doğruya veya dolayısıyla Emin Bey yetiştirmiştir. Parti kurultaylarında, Merkez ve Bakü komite çalışmalarında o daima önder ve nâzım bir rol oynamıştır. Devlet ve parti hayatına dair onun sahhar kaleminden çıkmış mesaj, beyanname, vesika ve programların sayısı büyük bir yekûn ve zengin tarihî bir arşiv teşkil etmektedir. Emin Bey'in her yazısında, her nutkunda yepyeni, orijinal ve sırf kendisine hâs fikir ve vecizelere rastlanmaktadır.

1920 senesi Bolşevik istilâsından sonra sığınmış olduğu Lahiç dağlarında tevkif edilmesi ve bir müddet Bakü Çekasıda tutulmasını müteakip Moskova'ya götürülerek nezaret altına alınması muvacehesinde «Musavat» partisi gizli Merkez Komitesinin giriştiği en mühim teşebbüslerden birisi Emin Bey'i Moskova'dan kaçırmak olmuştur. İlk önce genç bir arkadaş vasıtasıyla, sonra da sabık Parlâmento âzası merhum Rahim Vekilli'yi ve Bakü askerî teşkilâtımızın reisi şehit arkadaşımız Dr. Dadaş Hasanzade'yi bir miktar altın para ile Moskova'ya götürmek suretiyle kendisiyle temasa geçilerek, Emin Bey'in ilmî tedkik vesilesiyle Leningrad'a gitmesi ve oradan da rahmetli Musa Carullah (Bikiyef) in müessir yardımı ile Finlandiya'ya kayıkla kaçırılması temin edilmişti.

Emin Bey'in muhacerete çıkması ve İstanbul'a gelerek neşriyata başlaması ile hariçteki Azerbaycan millî dâvası büyük bir hızla gelişmiş ve bütün cepheleri ile müsbet ve yapıcı bir tarzda dünya umumî efkârına tanıtılmıştır.

Emin Bey'in şahsında, yerli ve yabancı temas ettiği her muhit, sözüne, fikirlerine, karakterine, ahlâkına, dirayet ve basiretine güvenilir Azerbaycan Türklüğünün canlı bir timsâlini ve hürmete şayan yüksek bir mümessilini görmüş ve halkımıza karşı saygı ve itibar duymuşlardır.

İdealistliği, tertemiz hayatı, derin tevazuu, dâvasına bağlılığı, geniş ve hassas kalbi, ateşin iman ve heyecanı, sade ve âlâyişsiz yaşama tarzı ile Emin Bey; vücudu ender ve zaman geçtikçe değeri ve hizmetleri daha fazla anlaşılacak en yüksek tarihî Türk simaları arasında yer alacaktır.

Onun ulu ve içimizde daima yaşayacak ölmez ruhu karşısında fertçe ve milletçe tazimle eğilir ve kendisine Cenabı Haktan rahmetler dileriz.

14. MİLİ KADER BİRLİĞİNE DAİR

(SEFEROĞLU, Ş.Kaya: 1-2-3-1985, 251. sayı, 21. sayfa)

**“Eğer içimizden biri yorulursa,
Diğerleri onun için de nöbet tutar,
Eğer içimizden biri şüpheye düşerse,
Diğerleri onun için de iman eder.
Eğer içimizden biri bir gün ölürse,
Kalanlar onun için de ayaktadır...”**

Herbert Menzel

Kader birliği kişiler arasında olunca en evvel akla gelen evli insanların kader birliğidir. Eşlerden birisinin ölmesi dahi zannedildiği gibi ortak kaderi genellikle ve tamamen bağımsız kılmaz. Çok milliyetli şirketlerde de kader birliği vardır. Bu yatırımların bitmesi ile sona eren menfaat zeminine oturmuş bir kader birliğidir. Milletlerin ortak savaşa girmek için ittifak yapmaları da bir kader birliğidir. Siyasi çıkara dayalı bu türden birliklerin ömrü çok kere ikinci bir savaşı bekleyemeden bitiverir. Milletlerin kaderindeki birlik ise hiç de öyle değildir.

Bir toplumun eğitim görebilen evladının bu imkandan yoksun bulunan emsali ferdine borcu vardır. Bu borç okula giden ile gitmeyen, ihtisas yapan ile yapmayan, yurtdışı imkanlar elde eden ile edemeyen fertleri arasında daima vardır. Bu borcun temelinde klasik anlamda kendi imkanları ile okumuş olmak veya mecburi hizmet yapmış olmak yetmez. Bu borcun asıl maddesinde çağdaş zihniyet, insani duygular daha da önemlisi milli duygular vardır. Ailemizde akrabamızda yurdumuzdaki ünlülerden iftiharla bahsedişimiz bu duygunun çoğunluğa yansıyış şeklidir. O güzide insanların varabildikleri mertebeden gurur duyarak onlardan “bizim” diye bahsederiz.

Türkiye Türkleri olarak aramızda paylaştığımız bu duygular bütün Türklük alemi için de geçerlidir, veya öyle olmalıdır. His hayatımız böylesine zengin ve engin olunca bir başka kutsilik kazanır. Belki İsmail Gaspıralı'yı yakalamak ve Genceli Nizami'ye ulaşabilmek budur. Bu duygu bütün insanlara yetecek kadar sıcak olan yürek ısımızdan ilkin ocağa yakın olanlara pay verme olayıdır. hem tabiidir ve hem de zaruridir.

Beynelmilel alana girmeye namzet bir kültürün milli kültür dönemi yaşamış ömrünün milli kültür yaşlarını bitmeyecek şekilde tamamlamış olması gerekir. Milli

olma karakterini kazanmamış bir kültür milletler arası kültüre gümrük kapılarını açar ise olsa olsa kopyacı bir kültür meydana gelir. Kendine has milli tavrı olmadığı için yabancı tavırlar arasında bunalıma girer. Bunu bilen ve milli kültürü meydana getirirken yabancı elemanlardan da yararlanmak isteyen kültür girişimcileri sürekli ve şuurlu yeni sentezler ararlar. Türk milli kültürünün asrın kültür savaşında yenilmemesi için girişeceği kültür sentezlerine geçmiş Türk kültür elemanları ile Türkiye dışı Türk kültür elemanlarını almak mecburiyeti vardır. Türk milli kültürünün kaderi ve özellikle Anadolu Türk kültürünün selameti açısından kültürümüz genel Türk kültürünün sentezlerine muhtaçtır.

Uygur otonom bölgesine yerleştirilen Çin, nüfus konumuz itibariyle de öneme haizdir. 1975 yılında nüfusun % 75'ini Uygur Türkleri, % 8'ini Çin menşeyli Hanlar % 17'sini ise Kazak ve diğer Türk menşeyli Asyalılar teşkil ediyordu. 1978'de Uygur Türklerinin özerk bölge içindeki oranları % 49'a düşerken Hanlarınki % 40'a yükseldi. Bugün ise Uygur Türkleri % 44,5, Hanlar % 41, Asyalı diğer Sünni Müslüman Toplulukları ise % 6,5 oranındadırlar. Uygur otonom bölgesinde bu demografinin bu tarzda bir seyir izlediğini biliyoruz. Çin Halk Cumhuriyetinin ezici insan nüfus farklılığını, kültür meselelerini halletmiş oluşu, kültür kurumlarını elinde tutan “yönetime” de hakim oluşu bilinirken Türkistan Uygur Türkü'nün kültür geleceğini tahmin etmek zor değildir. Yaşanan, yaşanmakta olan ve beklenen kültür gerçeği sadece Uygur Türkü'nü mü ilgilendirmeli. Çin-Japon ortak yapımı ipek Yolu ve İtalyan yapımı Marko Polo ile Uygur Türklerinin varlığını öğrenmek Türk dünyası kültürü ile ilgilenmiş olmak anlamına gelmez. İki binli yıllarda Uygur Türk kültürünü “bir varmış bir yokmuş” diyerek hatırlamaya çalışmak zorunda kalacağımızı bilmeliyiz. Çocuklarımız veya onların çocukları yaşayan Uygur Türkü'nün kültürünü göremeyebilecekler. Bu gerçeğe parmak basmak ve kültür adına güzel temennilerde bulunmak neden yanlış anlaşılın. Türkistan Türk kültürü üzerindeki sis perdesini kaldırmak öncelikle Türklere düşmez mi? Yutulmak istenen kültürlere hayat vermek de çirkin olan ne vardır.

Okuma, ihtisas görme, yurt dışı imkanlardan yararlanma imkanı bulan Türk çocuğu, senin kültür kader birliği yaptıklarından borçlu oldukların sadece Türkiye'deki soydaşların değil.

15. BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN DRAMI

(**KARACA, Ahmet:** 1-2-3-1985, 251. sayı, 25. sayfa)

Dünya milletlerinin büyük tepkilerine rağmen, Bulgar kızıl faşizmi, Bulgaristan Türklerine karşı insanlık dışı sindirme ve yok etme zalimliğini sürdürmektedir. Bulgarlar, milletlerin gözlerinin içine baka baka meclis başkanlarının ağzından “Bulgaristan’da Türk azınlığının bulunmadığını” iddia ettikten sonra “Müslümanların kendi arzularıyla isimlerini değiştirerek slav - bulgar adını aldıklarını” öne sürdüler.

Bulgaristan Türklerinin facialarla dolu bugünkü durumlarının, Bazı kişilerin “öne sürdüğü gibi basın tarafından abartılmadığı, hatta daha kötüsü, insanlık dışı tutumlarının devam ettiği, bütün dünyanın gözleri önüne serildi. Çeşitli Avrupa ülkeleri ve şehirlerinde yapılan mitingler, gösteri yürüyüşleri, düzenlenen konferanslar basın toplantıları, seminerler, soydaşlarımıza karşı duyulan sevginin, komünizmin nazizme taş çıkartacak mertebeye eriştiği açıklığa kavuştu.

Şurasını da memnuniyetle belirtmemiz gerekir ki, kardeş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin, soydaşlarımızı hedef seçen Bulgar mezalimine karşı gösterdiği haklı tepkiler, bütün takdirlerin üzerindedir.

Bizim üzerinde hassasiyetle durmak istediğimiz bir hususu bu yazımızda açıklamak istiyoruz. Konu ile ilgili olarak Bulgar resmi makamlarının yaptıkları açıklamalarda, Bulgaristan’da Türk değil, Müslüman Bulgarların bulunduğu hususu üzerinde ısrarala durulmaktadır. Bu makamlar, haydi diyelim, Bulgaristan Türklerinin ülkemize göçleri ile ilgili çeşitli anlamları, hafızaları dumura uğradığı için unutmuş bulunuyorlar, fakat yayınladıkları kitaplara, kendi yayınlarına ne demeli?

Elimizde Sofya’da, Bulgar makamlarınca neşredilen “Bulgaristan’a Bir Bakış” adlı bir kitap var. Bu kitap, İvan Ganev tarafından kaleme alınarak 1984 yılında yayınlandı. Bulgar makamları da, bu eseri benimsemiş, ciddiye almış olacaklar ki, Türkiye’den bundan takriben 45 yıl önce kaçarak komünizmi seçen Ziya Yamaç’ın kalemiyle Türkçeye tercüme ettirdiler.

Şimdi bu kitabın sahifelerini çevirelim: 5. sayfada ‘Demogafi Açısından’ ara başlıklı bölümün ilk satırında “Ülkenin esas nüfusunu Bulgarlar oluşturmaktadır. Bulgaristan’da ayrıca TÜRKLER, Yahudiler vb. yaşamakta ise de, ikinci derecede dilsel ve etnografik ayrılıklar yüzünden Bulgar yurtdaşlarının birliği bozulmuyor. Dine bağlı Bulgarların çoğu Hıristiyan-Ortodoks’tur. Sonra sayıları bakımından ikinci sırada Müslümanlar gelir...” dedikten sonra birkaç satır aşağıda “Bulgaristan 1300 yıllık bir

tarihe sahiptir. Bulgar devleti eski Türk boyundan gelen Protobulgar kabilelerinden biri tarafından 681 yılında kurulmuştur.” kaydedilmektedir.

Hafızayı beşer nisanla meluldur derler amma, yazıya dökülmüş, kaleme alınmış, arşivlere geçmiş gerçekleri görmezlikten, bilmemezlikten gelmek, bütün komünistlere, özellikle Bulgar komünist yöneticilerine has bir meziyet olsa gerek.

Şimdi Bulgar Komünist partisi yöneticilerinin kaleme aldıkları Türkçeye ve çeşitli dillere tercüme ettirdikleri İvan Ganev'in bu eserindeki cümlelere ne demeli? Haydi diyelim ki, kendileri Türklüklerini unuttular, dinlerini değiştirdiler, hristiyan dinini kabul ederek dün kara Çarların, bugün de kızıl Çarların kölesi oldular. Zaten kendileri de köleliği itiraf ederek aynı kitapta “Osmanlı köleliği altında tam 500 yıl yasayan Bulgar halkı...” demektedirler. Fakat dilini, dinini unutmayan, bu milli değerleriyle iftihar eden 2 milyonluk Türk azınlığını, köle ruhlarını tatmin için mi, en gaddar metot ve usullerle sindirmek ve sürgüne göndermek istiyorlar. Herhalde bu sürgün yeri buzlu cehennem Sibiryaya olsa gerek.

Daha önceki bir yazımızda belirttiğimiz gibi Rusların her zamanki gönüllü köleleri Bulgarların ve Ermenilerin dizginleri dün Çarlık Rusya'sının bugün de komünist Çarların elindedir. Nitekim İvan Ganev'in adı geçen kitabının 74. sahifesinde yer alan şu ifadeler, Bulgarların kimlerin kölesi olduğunu, nereden ve kimlerden direktif aldıklarını açık ve seçik bir delil olarak bize göstermektedir :

“Bulgaristan'ın en sadık dostunun Sovyetler Birliği olduğuna hiç kimse şaşmamalıdır. Sovyetlerle dostluk rasgele bir slogan olmadığı gibi bir araç da değildir... Bulgaristan için hayati bir önem taşımaktadır.

Şimdi bazılarının ileri sürdükleri gibi, Rusların bin bir dereden su getirerek Bulgarlara, Bulgaristan Türklerine karşı yürüttükleri bu çirkin ve korkunç insanlık dışı hareketlerden vazgeçmelerini öğütlemesini istemek biraz safdillilik değil midir? Halbuki Rusların Bulgarlar üzerinde geniş çapta baskı yapacak en güçlü kuvvetin ve aracın elimizde olduğunu bilmeyenler var. Yeter ki bu güçlü kuvvetten, araçtan istifade etmesini bilelim Yeter ki bu büyük gücü ve aracı iyreti değil, bir plan ve program çerçevesinde ele almasını bilelim, yeri ve zamanı gelince, dostu-düşmana boyun eğmeden kullanalım. Ama bunlar yıllardır düğümü çözülmeyen milli meselelerimizdir.

Türkiye'nin elinde bulunan büyük Türklük potansiyeli, Milli misak hudutları dışında olmasına rağmen, atom, hidrojen, kobalt bombalarından daha güçlü, daha kuvvetli ve daha etkilidir. Bu büyük kuvveti dostlar, düşmanlar biliyorlar ama, ne yazık ki biz henüz farkında değiliz

16. HOŞ GELİŞLER OLA

(ALKAN, Mehmet: 4-5-6-1985, 252. sayı, 16. sayfa)

Atatürk 6 Ekim 1924'te Gazi Şehir'i şereflendiriyor. Cumhuriyet yönetimi ise, henüz bir yaşını doldurmamıştır.

Latife Hanım, Ali Sait Paşa ve diğer devlet erkani Gazi Serdar'ın maiyetini oluşturuyorlar.

Sınır boyunca çilesi, yalnızca yarım asrı dolduran esaret döneminden ibaret değildir.

İmparatorluğun önceki çalkantılarında ve çatışmalarında çok ıstırap çekilmiş; Kars'ın gönlü, özlemleri, ümitleri Misak-ı Milli Müncisi'nin varlığıyla dolmuştur. 4 Ekim'i sadece bir geliş ve ziyaret olarak değerlendirmek mümkün değildir. Aynı zamanda, Doğu tarihinde de istikbali güvenle perçinleyen önemli bir olaydır.

Onun için, mutlu görünüş, onu görmek isteyenlerin; öpülecek elinin serinliğinde dinlenmek ve yücelmek isteyen ıstıraplı insanların coşkulu dalgalanışıdır.

Yediden yetmişe halk köyden, kentten, ilçeden, yolsuz izsiz yerleşim bölgelerinden şehre gür bir nehir gibi akıyor. Akan kitlenin yoğunluğu ile şehrin ufukları kuşatılmıştır.

Tren gelmek üzere. Beklenti heyecanın doruğunda taht kurmuştur.

Genç kızlarımız, "Ya İstiklal, Ya Ölüm," parolası duyulduğundan beri, ülke mimarının madalyonunu boyunlarında kutsal bir vedia olarak taşıyorlar.

Madalyon, ilahlarla azizlerin bir simgesidir.İçini süsleyen resim, öpülüp başa konan ekme gibidir.

Fırtına Kuşu trenden iniyor. «Yaşa Gazi Paşa, adın yazılacak mücevher taş...» mısraları gönüllerden sökülerek ufuklarda salvo yapıyor.

Zulmün pekiştirdiği bahadırlar, istasyon'dan vilayete kadar nöbete girmiştir. İğne atılsa yere düşmeyecektir. Herkes, özellikle genç kızlar ona ulaşabilmenin, elini yüzlerine sürmenin özlemiyle tutuşuyorlar.

Gar platformunda, "Hoş Gelişler ola, Mustafa Kemal Paşa" destan-marşını Türk Ocağı temsil heyeti icra ediyor, Halk da, temsil heyetinin terennümüne tüm varlığıyla katılıyor.

Eserin güfte ve bestesi, Azerbaycan Türklerinden Tiflisli Mehmet Bey tarafından hazırlanmıştır. Mehmet Bey, Azerbaycan, Kafkasya ve Kars'ın hissiyatına dirayetle tercüman olan bir şair ve musikişinastır.

**‘Yaşa bin yaşa Mustafa Kemal Paşa
Kahrolsun düşmanın hepsi baştan başa.**

**Arş, arş, arş
İleri, İleri!
Arş ileri, marş ileri!
Dönmez geri Türk’ün askeri.
Sağdan sola, soldan sağa
Elde bayrağın düşman üstüne
Hey düşman üstüne.**

**Cephede mitralyöz ayna gibi parlıyor
Azeri Türkleri bayrak açmış bekliyor.**

NAKARAT

**Hoş gelişler ola Mustafa Kemal Paşa
Askerin, milletin, bayrağıyla çok yaşa!..**

Eser hazırlandıktan sonra, Tağı Bey paha biçilmez vediayı Kars’a getirmiştir.Bu eşsiz ve güçlü inanç tablosu Azerbaycan’ın Gazi’ye hediyesidir.Ümitleri ve dileklerinin bir bileşkesidir.

Beste kitleyi coşturuyor,dalgalandırıyor.

Abbas Bey tar, Seyyid Bey garmon çalıyor.Tağı Bey defle hanendelik görevi ifa ediyor.

Mehmet Hüseyin, Settar Güldür, Murtaza İbrahim, İsmail Başaran, Süleyman Gödekli, Hüseyin Bala, Nadir ve Mehmet Baki Beyler koro kadrosunu teşkil ediyorlar.

Azamet ve Rüçhan Hanımlar da koronun bayanlarıdır.

Esaret zincirleriyle prangalanmış Azerbaycan yiğitlerinin gürleyiş ve kükreyişleri, ümitlerin sütunlaştırıyor.

Vicdan ve iman tablosu, maneviyat abidesi Zafer Kartalı’nı duyulanıyor.Gazi’nin sıcak bakışları ve tebessümü, gözlere-gönüllere dalga dalga akıyor.

Tarihten gelen Mareşal Münci'nin ayağı tozlanmasın diye istasyona halılar döşenmiştir. Aynı özen, eski halkevinden itibaren Vilayet binasına kadar sürdürülmüştür.

Her yer Atatürk'ün büyük boy portleriyle süslenmiştir. Taklar onun altın sarısı saçları ve mavi gözleriyle ışıltıyor.

Hızır, küçük çocukları seviyor, onların yanaklarını okşuyor.

Cumhuriyet Caddesinden sonra, otomobilden iniyor. Eline yüz sürme yarışı başlıyor.

Zulüm kasırgasından gelenler Gazi'ye dilekçe sunuyorlar. Müracaatların tümü alınıyor ve yerinde yahut Ankara direktifleriyle dilekler yerine getiriliyor.

Özellikle muhacirler, yersiz-yurtsuzluktan şikayetçiler. Bunların hepsine ev ve tarla tahsis ediliyor.

Yol boyunca Mustafa Kemal Paşa'nın kalem parmakları sık sık kalpağına gidiyor. Tebessüm ve selam sıcak bir hale oluşturuyor.

Genç kızlar, madalyonla Gazi'yi karşılaştırıyor, sevinç gözyaşları döküyorlar.

Vilayette halka hitap ediliyor. Tiz ve kısık ses, gönüllere damla damla iniyor.

Milli Eğitim çalışmalarına ağırlık kazandırılması, yatırım ve etkinliklere büyük önem verilmesi emrediliyor.

Mahşeri kalabalık hangi kitleyi temsil ediyor? Bunlar, ak sakalı eteğini döven ve elde yalın kılıçla tabyalardan düşmana saldıran Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın askerleri, onların çocukları ve torunları.

Bunlar, Kafkasya'da büyük düşman ordularını hezimete uğratan Şeyh Şamil ve Hacı Murat'ın gözü yaşlı muhacirleri, kardeşleri, bacıları...

Bunlar, vicdanları ve irfanları Ankara'ya dönük, oraya bir Kabe ümidi ile bakan Azerbaycan'ın civanmert insanları...

Kars gibi, Azerbaycanlılar da, En Büyük Türk'ü musikisi, şiiri, beklentisi, ümitleri ve hayalleriyle selamlıyor, kucaklıyor.

Gazi'nin dinç yüzü, eski ilahların mermere oyulmuş çehre pembeliğiyle dolu.

Heyecan doruk noktasında. Kolektif bir ruhun, susamışlığın bir göstergesidir bu hareket ve kaynaşma...

Dünyaya birkaç yüzyılda bir görünen Kuyruklu Yıldız, Vilayetteki öğle yemeğinden sonra Türk Ocağı'na geliyor.

Türk Ocağı'nda da ikinci bir eser Gazi Mareşal'e ithaf edilecektir.

Tarihin ve herkesin bildiği üzere, Birinci Dünya Savaşı'nda, Amiral Rauf Orbay kumandasındaki Hamidiye Kruvazörü üç bacasından birini kamufle etmiş ve Odesa

limanına girmişti. Osmanlı donanmasını imha etmek için, Rusların Kazbek ve Kagül adlı kruvazörleri hazırlık içindedeydiler. Bunlar inlerinde sıkıştırıldı. Saldırıyla birlikte Kazbek kruvazörü batırılıyor. Odesa baştanbaşa bombardıman ediliyor, Kagül de, bir daha savaşamayacak biçimde ve ağır şekilde yaralanıyor.

Zafer tüm ülkede ve Osmanlı imparatorluğu'nun her yerinde büyük bir sevinç yaratıyor. Günlerce toplantılar düzenlemek suretiyle deniz zaferi kutlanıyor.

İşte, o zaman Genceli Muallim ve Büyük Şair Ahmet Cevad Bey, zaferi ölümsüz bir eser meydana getirmek suretiyle anıtlştırıyor.

**“Çırpınaydın Karadeniz bakıp Türk'ün bayrağına,
Ah ederim, hiç ölmezdim, düşebilsem ayağına.
Sırmalar saçsam yoluna; inciler döksem yoluna.
Vefalı Türk geldi diye yol ver Türk'ün bayrağına.
Hamidiye ol Türk kanı, hiç vakit bilmez onun şanı.
Kazbek oldu ilk kurbanı eğil Türk'ün bayrağına.
Türk elinden esen yeller, sana şirin selam söyler
Olsun bütün kaskaf eller, kurbanTürk'ün bayrağına.
Tufan gibi coşacağız, Kafkasları aşacağız.
Şanlı Türk'ün bayrağını yükseklere asacağız.”**

Şarkı – marşın bestesi ünlü kompozitör Üzeyir Hacı Beyli'nindir.

Yine koronun okuduğu eseri, Gazi sandalyesinde dinliyor.

Gazi, her iki eserden çok mütehassıs olduğunu vurguluyor ve “Kafkasya'yı yakında Türkiye'ye ilhak edeceğim.” diyor.

Kanaatimizce, Gazi'nin vecizesi, uzak bir mefkureyi, böyle bir hedefi gösteriyor.

Türkiye güçlenecek, çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne layık olduğu yeri alacak ve bu ülkü de er geç gerçekleştirilmiş olacaktır.

Gazi'nin sözleri herkesi duygulandırıyor. Türk Ocağı Reisi Hamdi Ersöz ve diğerleri göz yaşlarını tutamıyorlar.

Akşam yemeğinden sonra, Türk Ocağı mensupları vilayet konağına çağrılıyor.

Onlara hitap eden Atatürk, Şeyh Şamil'in aslını istiyor. Cambazlığa kaçılmamasını emrediyor.

Bunun üzerine Dağıstanlı Mirza ve Adil Beyler çağrılıyor. Her ikisi de ordudan ayrılmış subaylardır.

Şeyh Şamil sülalesinden olan zatlar Gazi'ye takdim ediliyor ve otantik oynadıklarına işaret ediliyor.

İlk olarak Mirza Bey Şeyh Şamil'i oynuyor. Oyun bitince Gazi,"dur " işareti yapıyor.

"Ben daha bu oyuna doymadım." şeklinde beğeni ve iltifatta bulunuyor. Tekrarını istiyor. Mirza Bey birkaç kere daha coşarak oyun ziyafetini renklendiriyor.

Sonra, Gazi Serdar, Kars Türk Ocağı gençlerinden oluşan Azerbaycan ve Kafkas ekiplerini Ankara'ya davet ediyor. O zamanki Şehir Bahçesinin karpiç Gazinosunda, oyunu yeniden seyrediyor.

Ayrıca "Arşın Mal Alan" operetinden bir kuble sunan gençleri de ilgiyle izlemiş ve onlara yine iltifatta bulunmuştur.

Ekip elemanlarından Rüçhan Hanım'la tango yapmak yapmak büyüklüğünü de göstermişlerdir

Bu arada, dışarıdaki kalabalığın niçin toplandığını soruyorlar.

Halkın Gazi'yi görebilme arzu ve iştihakı dile getiriyor.

Herkesin hemen salona alınması emrediliyor.

Bir gençle Rüçhan hanım dans ettiriliyor; tango zevkle seyrediliyor.

Onu Gazi Şehir'de doyasıya görenler şimdi (70- 100) yaş arasındalar. Taban yaştakiler, töreni öğrenci çağında izlediler.Yaşlıların büyük çoğunluğu Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Mutlu olayı yaşayanlar fırsatı imkansızlıklar nedeniyle değerlendiremeyenler heyecan ve sevinci birlikte paylaştılar. Söylenenler duyulanlar geniş bir efsane boyutuna ulaşmıştır. Torunlar, çocuklar dinlediklerinin ayrıntılarını hafızasına nakşetmişlerdir.

Zaman zaman da genç ve körpe kuşaklar o günkü görüntüyü, En Büyük Türk'ün silüetini zihinlerinde çizmeye çalışıyorlar.

Devlet ve Cumhuriyet'in mimarı, Kars ufkundan bir kuyruklu yıldız heybetiyle geçti. Fakat, izleri yüzyıllar boyunca silinmeyecek bir Pir geçiş.

1960 sonrasında da, Sınır Kalesi'ne teşrifin yıldönümleri temsili ve coşkun törenlerle kutlanmaktadır.

Gazi Şehir 6 Ekim'de Gazi Serdar'la kenetleşti, bütünleşti.

Düzenlenen törenlerin çoğunda ise, Sınır Kalesi bahadırlarına hitap etme bahtiyarlığına erenlerdenim. Hitapların gurur ve huzurunu taşıyorum.

Kafkasya'nın Azerbaycan'ın o gnle birlikte yeniden Şahlanan ruhu, imanı, inancı, zlemleri Gazi Serdar'ın huzurunda yeniden eęilmiŐ; dilinin, maneviyatının sarsılmaz abidesini dikmiŐti.

Onların Kars'ta ve anayurdun dört köŐesindeki çocukları - ahfadı da, ezeli hasretin sıcaklığıyla tutuşuyorlar.

Nazlı Azerbaycan ise, Zafer Kartalı'nın kkreyeceği, ülkelerini anavatan ve hürriyet bayrağına kavuŐturacaęı anı dört gözle ve sabırsızlıkla bekliyorlar...

17. ERUH OLAYLARI — EVNER ERGUN VE YUNUS EMRE

(SEFEROĞLU, Ş. Kaya: 7-8-9-1985, 253. sayı, 17. sayfa)

İslam Konferansı'nın 35 ülkenin katılması ile İstanbul'da kasım ayında toplanması Şemdinli - Eruh olayları şeklinde tezahür eden bölücülük ve Evner Ergun isimli Viyana'da görevli diplomatımızın öldürülmesi ile sahnelenen kalkınmayı engelleyici, önleyici terörün yakın ilişkisi vardır. Bu ilişkiyi görebilmek için yakın geçmişe ciddi bir şekilde bakabilmek ve ünlü “Şark meselesi”ni iyi bilmek yeterlidir.

100 yıl evvel cereyan eden olaylara bakıldığı zaman başta Türk - İslam alemi olmak üzere İslâm aleminin, birkaç yüzyıldan beri süre gelen sistemli bir saldırının muhatabı olduğu görülecektir. Batı için mesele İslamiyet’le bütünleşen Türklüğün, özellikle doğuda olmak üzere dünyada oluşturduğu amansız gücü yenmekti. Buna, o bir noktada mecburdu. Ayrıntıları bir tarafa, konumuzla ilgili yönü, İslâmiyet’in Şark milliyetlerinde meydana getirdiği sağlam harç özelliğinin kaldırılması gerekiyordu. Bu engeli başta Fransa ve İngiltere olmak üzere Batı aşınca mesele kolaylaşacaktı. İslam bayrağı altında o dev güç İslamiyeti din olarak seçmiş ayrı ayrı Batının devlerine lokma olmaya uygun hale geleceklerdi. Batının mayaladığı bu yoğurt Arap ülkelerinde tuttu. Bize açılan çeşitli cephelerden sonra milli devletin zaruretine inanan Atatürk bağımsızlık hareketlerinin öncülüğünü yaptı.

1980'li yıllara gelinceye kadar bir İngiltere veya Fransa'nın bir Irak'tan, Mısır'dan, Türkiye'den, Tunus'tan kuvvetli olduğu, gerektiğinde Fransa, İngiltere, Almanya vb. güçlerin birleşebildiği bu gücün önünde birleşmeden durulamayacağı anlaşılmıştı. Veya bu önemli teşhis “İttihad-i İslam” ithamı ile engelleniyordu. Belki de İslam ülkeleri arasındaki dayanışmaya Kemalist Türkiye'nin katılabilmesi için İslam ülkelerinde 60 - 70 yıllık bir olgunlaşma devresinin geçmesi gerekiyordu. Eruh ve Şemdinli'de sahnelenen eşkıyalığın temelinde yatan tahrikçi ülkelerin “Şark meselesi” zihniyetidir ve panzehiri de Müslüman toplumdan “yapma milliyetler” çıkarmanın şuuruna ve sakıncasına varabilmektir.

Bu açıklama ışığında denebilir ki bir kısmı doğu illerimizden yetişmiş çok ünlü! teorisyenlerimiz bugün hala kucağında faaliyet gösterdikleri Avrupa'yı tanımadan vatanlarını arkadan vurmaktadırlar.

Milliyet hareketlerini kaba kavmiyet anlamında İslâm Ülkelerine Batı alemini sokarken Rusya ne yapmıştır. 1917'den evvel ve sonra birçok ırkî unsuru bünyesinde

taşıyan dünkü Rusya ve bugünkü Sovyetler Birliği batıdan gelen bu rüzgarı milli menfaatleri doğrultusunda nasıl formüle etmiştir; Sovyetler Birliğinin “halkların Emperyalizme karşı dayanışması veya dünya işçilerinin milliyet ve din gözetmeksizin birleşmesi” sloganı belki de sadece bu maksatlardır. Sovyetler bu sloganla Sovyet bünyesindeki Slav unsurun azınlığına rağmen hegemonyasını sağlamıştır. Ustaca kullanılan bu politika Sovyetlerdeki Slav olmayan aynı milli kökten gelen unsurların özel dayanışmasını önlemiştir. Özellikle bu politika Türk boylarına yöneltilmiştir. Bu uygulama giderek; “Türk milletinin Urukları” gerçeğinin yerine “Türkçe konuşan Sovyet halkı” esprisini getirmiştir. Bu iki görüşten birincisinde, “Türk milletinin farklı isimlerle tanınan parçaları”, ikinci yaklaşım tarzında ise “ayrı milliyetlerden iken Türkçe'yi dil olarak seçmiş toplumlar”, esprisi vardır.

Aynı milliyete mensup toplumların farklı milli sınırlar içerisinde yer almaları ve bu unsurların milli politika kapsamında yorum ve değerlendirilmelerinin yapılması Türk dünyasında da zaman zaman yapılmıştır. Bu arada Büyük Atatürk'ün gündemine de konu gelmiştir. O, meseleyi daha çağdaş ve günün şartlarına uygun biçimi ile kültürel alanda ele alıyordu. İbni Sina'nın yetiştiği coğrafyanın Türkiye Türklüğünün dışındaki Türk ellerinde olmasına bakmadan Türk gençliğine öğretilmesini öneriyordu. Türk dilini de sadece Anadolu Türkçesi olarak kabul etmemek suretiyle Türklük anlayışını açıklamış oluyordu. Zemin ve zaman kavramı yeterince gelişmemiş olanların tutumu, onu; fanatizmi kesin engelleme tedbirini almaya sevk etmiştir. Günümüzdeki Ermeni diasporası olarak karşımıza çıkıp dünya çapında dayanışma ağı görünümü arz eden Ermeni terörü düşünülür ise, Dünya Türklüğünün Evner Ergun'a yöneltilmiş cinayetdeki önemi ortaya çıkar. Biz Türklerin “en az azınlığımızın bulunduğu ülke, tüm dünya Ermenilerinden fazladır.” denilse yeri vardır.

Hatıra şöyle bir düşünce gelmektedir. Cumhuriyet arifesinde Kurtuluş Savaşı yıllarında düşmanın aldığı politik ve ideolojik tavırlar vardı. Atatürk ve arkadaşları hasmın tutumunu bir seri tahlile tabi tuttuktan sonra kendi tutumlarını tayin ettiler. Bugün aynı tahliller tekrar yapıлып ve 60-70 yıl aradan sonra aynı teşhisler konulurken geçen zaman zarfında Türk düşünürü olup bitene ilgisiz mi kalmıştır. Hasım, anarşi, bölücülük ve terörü Türk milli bünyesine musallat ederken Türk aydını neler yapmıştır, yapmak istemiştir? Onun karşılaştığı engeller ve pasifize ediliş biçiminin bilinmesi gerekir.

Türk aydınına ilk yapılan operasyon onun “birbirine düşman kamplara bölünmesini sağlamak olmuştur. Türk düşünürü fevkalade mahirane bölünmeye”

uğratılmış ve bu bölünmüş parçalara tek bir hedef gösterilmiştir. “Birbirleri ile amansız bir mücadele” öyle ki Türk aydını başka bir hasım aramamış itildiği bu iç husumetin belirli bir plan sonucu geliştirildiğini de düşünmemiş veya planı gerektiği gibi bozamamıştır. Taraflar birbirlerine en ağır ithamları lâıyk görürlerken her kesim muarızının arkasında yabancı bir güç aramıştır. İthamlar yeni ithamlara davetiye almıştır. Türk fikir adamının iç mücadelesi onların dışa karşı verecekleri fikri mücadeleyi adetâ unutturmuştur. Bu dönem; “Türk”üm diyenin Şöven, “İslamım” diyenin Mürteci, “halktan yana tavır” diyenin Komünist olarak damgalandığı milli fikir hayatımız itibariyle israf olmuş yılların dönemidir. Bu dönemi “iktidar olmayan fikirlerin bir işe yaramayacağı” zihniyetinin hakim olduğu dönem izlemiştir. Giderek Türküm, İslamım, halktan yanayım diyenler siyasi partiler kurmuşlardır. Bu arada kadrolara şövenistler, irtica yanlıları ve gerçek komünistler de sızmışlar. Amansız mücadele bu yeni dönemde siyasi .partiler mihferi altında yürütülmüştür. Bu dönemde “tek doğru benim doğrudur” zihniyeti iyice belirgin duruma geçmiştir. Bütün Türklerin ortak duygularından birisi olan maşeri vicdan, sosyal adalet duygusunu, bir siyasi parti grubu, bütün Türklerin ortak saygı kaynağı olan Türk tarihi onun amblemleri, sloganları bir diğer siyasi parti ve Türklerin ortak dini olan İslamiyet’in şiar ve vecibelerini de bir diğer siyasi parti kendisine mal edince; siyasi tercih, maşeri milli ve dini duyguların sahasına haksız olarak girmiş oldu.

Günümüzde ise bu çok yakın geçmişin faturasını yüksek vergi yüküyle öduyoruz. 60 - 70 yılda meydana getirebildiğimiz fikir adamı, aydın kişi kadromuzu geçmişimizin ithamlarından kurtarıp kucaklayamıyoruz. Milli menfaatler etrafında kenetlenmenin zarureti anlaşılammış olamaz, bu halimizin dış husumet çevrelerinin bir operasyonu sonucu olabileceği hatıra gelmelidir. Geçmişin farklı fikri kesimlerinde yer almış fikir adamları dış husumete karşı devletin yanında yer almalıdır. Devlet; devamlılığı ve siyasi tercihler üstündeki konumu ile aydınını farklılık gözetmeden dışardan yöneltilen husumete karşı birleştirip kullanmanın yollarını bulmalıdır. “Seyranı Baba'nın deyişiyile:

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedenin
Münkir ile Cenk edenin
Silah olsam bellerine’

Ermeni diasporasının tavrı aldığı nesne Türklüktür. Evner Ergun Türk olduğu için öldürülmüştür. Hedef olan kesim Ermeni geneli etrafında güç oluşturmuş Ermenilikten kaynaklanmaktadır. Türk olmanın getirdiği güç oluşturucu motiflerin harekete geçirilmesini anlamamak mümkün değildir. Ermeni cinayetleri sonucu hayatını kayıp eden toplumcu zihniyetli diplomatımız yok mu idi? Ermeni eylemlerinin engellenmesine bu fikri tercih yetmemiştir. Eruh olaylarında şehit olan güvenlik kuvvetlerine mensup görevlilerin arasında memleketi olay belgesi olanlar da vardı. Eylemi veren eşkıyanın hepsi bu bölgeden de değildi. Ermeni katillerin harekete geçirilmesinde din motifini kullanan dışarıdaki husumet Eruh'da bölgecilik zihniyetini istismar etmeyi denemiştir.

Milli menfaatlerimizin savunulması, milli becamızın sağlanması, milli yapımızın yani milli karakterliğimizin bilinmesi ile mümkündür. Maruz kaldığımız musibeti milli yapımızı meydana getiren unsurlardan çekmekteyiz. Türk olmak, İslam olmak, ekonomik sömürüden kurtulma kararında olmak gibi. Hal bu olunca Türklüğünün, İslâmlığın verdiği ekonomik savaşın hayatîyetinin şuurunda olmadan, yani kişi kendin bilmeden bu mücadelede başarıya ulaşamaz.

Büyük Halk aşığı Yunus Emre'nin ifadesiyle;

İlim ilim bilmekdür ilim kendin bilmekdür

Sen kendüni bilmezsın bu nice okumaktır.

18. -15 EYLÜL -

(LENGERANLI, Betül: 7-8-9-1985, 253. sayı, 23. sayfa)

Bundan 67 yıl önce 15 Eylül 1918 tarihinde, Azerbaycan'ın Rus - Bolşevik istilâsında bulunan Başkenti Bakü, Anadolu Mehmetçiklerinin yardımıyla, kurtarılmış ve böylelikle 28 Mayıs'ta istiklâli ilan edilen cumhuriyet asıl bu tarihten sonra fiilen kurulmuştur. İşte bu nedenle 15 Eylül 1918 yalnız Azerbaycan tarihinin değil, tüm Türk tarihinin en önemli günlerinden biridir. Çünkü Azerbaycan Cumhuriyeti tarihin ilk Türk Cumhuriyetidir. Azerbaycan'da her 15 Eylül bir bayram olarak kutlanır. Kalbinde en küçük bir millî his taşıyan her Türk, bugün “Çenbere Kendi”nde yatan, kendi canıyla, kanıyla kardeş topraklarını hürriyete kavuşturan Mehmetçiği saygıyla anmakta ve unutmamaktadır.

Bir Türk olarak 15 Eylül'ü anmanın hazzını duyarken, bu tarihin benim ve ailem için ayrı bir değeri vardır. Çünkü 15 Eylül 1918'de Anadolu'dan Bakü'nün kurtuluşuna koşan Mehmetçiklerden biri de benim dedemdi. .

28 Mayıs 1918'de Millî Şûra tarafından Millî Azerbaycan istiklâli ilân edilmiş ve Fethali Han Hoylu'nun başkanlığında birinci kabine Gence'de kurulmuştu. Fakat Rus - Bolşeviklerin, Ermeni - Taşnakların yıkıcı faaliyetleri de artmış, diğer yanda ise Almanya Rusya ile anlaşarak Bakü'nün Ruslara terk edilmesine rıza göstermiştir. Bu arada İngilizlerin de küçümsenemeyecek etkinlikleri vardı.

O zamanki şartlarda yeni kurulmuş olan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bütün bu zorlukları yenmesi mümkün değildi. Elbette elini uzatması gereken Osmanlı Devleti idi. Azerbaycan Cumhuriyeti adına Millî Şûra Reisi Mehmet Emin Resulzâde ile Hariciye Vekili Hasan Hacinski Osmanlı Devleti'nden de Şûra'yı Devlet Reisi ve Adliye Nazırı Halil Bey ile 3. Ordu Komutanı Vehip Paşa yetkili kılınarak, görüşmelere başladılar. 4 Haziran 1918'de iki devlet arasında bir yardım antlaşması imza edildi. Bu antlaşmanın 4. maddesi ile Azerbaycan Cumhuriyeti'nin güvenliğinin yeniden sağlanması için istenilen askerî yardım kabul edildi. 3. Ordu tarafından Gence'de bulunan Nuri Paşa'ya 2 Haziran 1918'de bir mektup gönderilerek kuvvetli bir askerî birliğin Kazak şehri üzerinden Gence'ye gönderileceği müjdelenyordu. 7 Haziran 1918'de 5. Kafkasya Fırkası'nın Gence'ye hareketi için Vehip Paşa tarafından emir verildi.

Fakat Gence'ye gönderilen bu Kafkasya İslâm Ordusu'nun Azerbaycan'ın kurtuluşu için yeterli olmayacağı görüldü. Durum acilen Osmanlı Devletine bildirilerek yeni yardım talebinde bulunuldu. Bu kez de 9. Osmanlı Ordusundan 2475 er, 65 subay 2092 tüfek, 16 makineli tüfek, 4 kudretli dağ topu ve 701 hayvandan ibaret 38. Alay bir de dağ bataryası Gümrü'den yardıma gönderildi. Gönderilen bu kuvvetlere takviye gayesi ile 56. ve 106. piyade alayları da karargahları ile Bakû'ye yolandı.

İşte dedem, gönderilen bu 4 kuvvetli dağ topundan birinin topçusu imiş.

15 Eylül 1918'de Mürsel Paşa komutasında Bakû'ye girerek Azerbaycan kuvvetleri ile birlikte kahramanlık ve cesaret örneği verip Bakû'yü kurtarmışlar. Dedem topunun başında yara alırken, bu uğurda pek çok da şehit verilmiştir. Gence'ye giderek aylarca yatan dedem, Azerbaycanlıların büyük yakınlık ve bakımı ile iyileşmiş ama bu sıcak ilgiyi senelerce unutamamıştı, her fırsatta anlatır dururdu.

Onun bu anıları içinde bir asker arkadaşıyla yaptıkları görev gezisinde Ermenilerin eline düşmeleri ve öldürülmek üzere iken Azerbaycanlılar tarafından kurtarılışları da hayli ilginç anılardandı.

Dedem, 93 Harbi ile doğma vatanı Türkistan'ı bebekliğinde ailesiyle terke zorlanmıştı. Türkistan'ın bu çileli çocuğu, Anadolu'da da daha yıllar yılı savaşmış. Bakû'nün kurtuluşunda olduğu gibi, Mustafa Kemal'in ordularında da yurt savunması için canını ortaya koymuştur.

O günden bu güne tam 67 yıl geçti. Dedemi 110 yaşında 1983 Eylül'ünde kaybettik. Anadolu'da yükselmesine yardım ettiği bayrak asla inmeyecek; dileğimiz Resulzâdelerin, mücahitlerin, tüm cefakâr Azerilerin ve Anadolu Mehmetçiklerinin yükselttiği bayrağı Azerbaycan'da da lâayık olduğu yerde yeniden görmek.

Tarih çok uzun devirlerden oluşur. 27 Nisanları unutup, yeniden 28 Mayıslar, 15 Eylüller yaşayacağımıza inanıyorum. Ahmed Cevad diyor ki : "Soranlara ben bu yurdun anlatayım nesiyim. Ben çiğnenen bir ülkenin Hak bağırın sesiyim..."

İşte bu Hak bağırın ses susmadıkça, bir gün üç renkli bayrağa duyulan özlemin biteceğine yürekten inançlıyım.

15 Eylül 1918'de ilk Türk Cumhuriyeti'nin fiilen hayat bulmasında rol oynayan Azerbaycanlılar ile Azerilerin lalelere benzettiği kırmızı fesli Anadolu Mehmetçiklerinin ve dedem Şevket Çavuş'un anısı önünde saygıyla eğilirken, Mehmet Emin Bey'in "Gençliğe Hitabe"si ile yazımı bitirmek istiyorum :

EY GENÇLİK!

SENİN UHDENDE BÜYÜK BİR VAZİFE VAR: SENDEN EVVELKİ NESİL YOKTAN BİR BAYRAK, MUKADDES BİR İDEAL REMZİ YARATTI. ONU BİN MÜŞKÜLÂTLA YÜCELTEREK DEDİ Kİ :

— BİR KERE YÜKSELEN BAYRAK BİR DAHA İNMEZ!

ELBETTE Kİ SEN ONUN ÜMİDİNİ KIRMAYACAK, BUGÜN PARLEMENTO BİNASI ÜZERİNDEN AZERİLERİN YANIK YÜREKLERİNE İNMIŞ BU BAYRAĞI TEKRAR O BİNA ÜZERİNE DİKECEK VE BU YOLDA YA GAZİ VEYA ŞEHİT OLACAKSIN!

19. İLİM ÇERÇEVESİNDE MİLLİ EĞİTİM

(AKÇA, Prof. Dr. Şakir: 10-11-12-1985, 254. sayı, 44. sayfa)

“Böyle bir toplantıda, bana da söz verildiği için hepinize minnettarım. Bilgi dağarcığımda olan Romanya’ya ait bir hatıramı anlatacağım.

Sene 1972. Balkan tıp kongresine gitmiştim. Köstence’de bir toplantıya iştirak etmiştim. Orada bir medrese külliyesi ziyaret edilirken, müze haline getirilen bir camii de gezdim. İçerdeki mihmandar gayet güzel bir Türkçeyle orayı bize nefis bir şekilde anlatmıştı. Oradan ayrılırken kendisine şöyle bir soru yönelttim: Bizden bir isteğiniz var mı? Gözleri yaşlı bir halde, bizi unutmayın yeter” demişti. Buradan hareketle biz, Misak-ı Milli hudutları içinde kendi vatandaşlarımıza, hele son nüfus sayımında 51 milyona ulaşan vatandaşlarımıza, ne gibi milli kültür ve milli şuur verebiliyoruz. Misak-ı Milli hudutları dışındakileri unutmamak için veya onların bizi unutmaması hususunda birkaç söz söylemek istiyorum. Milli kültür nedir? Milli şuur nedir? Biraz önce sayın başkan gayet güzel ifade buyurdular.

Dil birliği, din birliği, örf ve adetlerin birliği, tarih birliği, milli tarih şuur. Milli tarih, sanat birliği, görüş açısı birliği, bütün bunların birleşimi işte bizi buraya toplamış bulunuyor. Milliyetçilik şuur, milli görüş şuur, bunların bütünü. Bütün bunları, biz tek tek bu unsurları, ilim-felsefe içinde ve iyi bir eğitimle yerine getirebildiğimiz takdirde, işte hem kendi vatandaşımızı, hem de Misak-ı Milli hudutları dışında olan, bizimle kültür bağını koparma durumunda olmayan soydaşlarımıza elimizi uzatmış olacağız. Nedir bunun esası: Talim ve terbiye, yani ilimle eğitim. Biz ne yapmışız. İlmi bir yana bırakarak, din birliğini nerdeyse yok etmeğe çalışmışız. 43 yıllarında, zamanın dahiliye vekili, peygamberin hayatını kaleme alan kitabı toplatıyor. Nerede bu eğitim; işte 82 anayasası ile din kültürü getiriliyor. En mühim unsur, her zaman söylediğim gibi, ilim, ilmi görüş açısında eğitim, hiçbir kimsenin inkar edemeyeceği ve üzerinde hassasiyetle durulması, konuya vukufu bakılarak üzerine cesaretle gidilmesi gereken husustur. Bundan öteye yer etmek kimin görevi? Herhalde hükümetlerin görevi. Bu milletin seçimle işbaşına getirmiş olduğu hükümetlerin görevi. Nedir bizlere saldıranlar sesi bir azınlık. Sessiz çoğunluk ne yapıyor. Hükümetini teşekkül ettiriyor ama ve işte bizleri buraya toplayıp, toplanmaya sevkedip, yürekli insanları buraya toplayıp kendilerine yol gösterme ihtiyacını duyuyor.

Talim terbiyeye gidiyoruz ki, ilim çerçevesinde milli eğitimi veriniz. Milli Kütür ve milli şuur içinde, ilk önce Misak-ı Milli sınırları içindeki toplumumuzu eğitelim. Bu eğitim neticesindedir ki Türk Milleti bekasını bulacaktır. O köklü çınar hiçbir zaman kurumayacaktır. O köklü çınar ezelden ebede mutlaka payidar olacaktır.”

20. BURUK BİR YILDÖNÜMÜ (27 Nisan 1920 Azerbaycan'ın İşgali)
(ÖNAL, Selçuk: 4-5-6-1986, 256. sayı, 20. sayfa)

28 Mayıs 1918'de Azerbaycan Türkleri çarlık esaret zincirini kırarak, milli hakimiyetlerini kurarken sömürge hayatı yaşayan esir milletlerin kalbinde de, bir ümit ışığı olan hürriyet ateşini yakmışlardı, ne yazık ki Azerbaycan'da bu hürriyet sevinci uzun sürmedi ve 11. Kızıl Rus Ordusu 27 Nisan 1920 tarihinde milletlerarası bütün hukuk kurallarını çiğneyerek, Azerbaycan'ın istiklâline son vermiştir.

27 Nisan 1920 tarihinde, hür ve bağımsız Milli Azerbaycan Devletinin emperyalist Kızıl Rusya tarafından istilâsının 66. yıldönümünü nefretle anarken, milletlerin hayatında pek uzun sayılmayacak bu süre içerisinde, Azerbaycan'da dahil olmak üzere, Rus boyunduruğu altında ezilen esir milletlerin ekonomik, politik ve kültürel sahalarda yılmadan ve usanmadan verdikleri şanlı mücadele içte ve dışta bütün şiddetiyle devam etmektedir.

Türk milleti tarih sahnesine çıktığından beri, bazı milletler tarafından düşman ilân edilmiş ve düşmanca muamelelere tabi tutulmuştur. Bunda, Türklüğün istiklâl ve bağımsızlığına olan düşkünlüğü ve baş eğmeme duygusu hakimdir. En önemlisi, Türk milletinin daima mazlumdan taraf olup, zalime karşı çıkması ve bu suretle emperyalist devletlerin zalimane eylemlerine muhatap olmasıdır.

Azerbaycan Türklüğü esir Türk illeri içinde kendine mühim bir konum yaratmıştır. Azerbaycan Türklüğü birleştirici özelliği sebebiyle bütün emperyalist milletlerin dikkatini en önce çekmiştir.

İngilizler 1918 yılında Bakü semalarına bildiriler bırakmışlardı. Bu bildirilerde aynen şunlar söyleniyordu : “Azerbaycan anavatan Rusya'dan zorla koparılmış bir toprak parçasıdır”. Aynı İngiliz milletinin tarih içinde neler yaptığı hepimizin malûmlarıdır. Şimdi ise insanlık havarisi kesilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı zamanında Ruslarla Almanlar Brestlitovsk'ta anlaşmaya varmışlardı. Buna göre Almanlar, Türkiye'nin Kafkasya'da ilerlemesine mani olacak, buna mukabil Rusya Bakü petrolünün dörtte birini Almanya'ya verecekti.

Aynı Rusya'nın komünist lideri Lenin, 7 Aralık 1917 yılında yayınladığı bildiriye ise, Azerbaycan dahil bütün Kafkasya'ya şöyle hitap ediyordu :

“Camileri Çar hükümeti tarafından tahrip edilmiş olan ey maverayı Kafkas Türk Tatarları. Bundan sonra milli ve medeni müesseseleriniz serbest ve masum ilân olunuyor. Milli hayatınızı istediğiniz gibi kurunuz. Hatta isterseniz Rusya'dan ayrılınız”.

Ne var ki aynı zihniyet 27 Nisan 1920'de Azerbaycan istiklâlinin semalarını karartmıştır.

Stalin anayasasının 17. maddesinde deniliyor ki; Her Cumhuriyet SSCB'den özgürce çıkma hakkına sahiptir”.

İnsan zihnine şöyle bir soru takılıyor. Acaba özgürce SSCB'den ayrılabilen cumhuriyetlerde idari sistemde ikinci adam niçin Rus'tur? Madem ki özgürce çıkma hakkına sahiptir, neden milyonlarca insan katledilerek bağımsızlıklarına son verilmiştir?

Halbuki insan hakları evrensel beyannamesinin ilgili maddesince milletlerin self determinasyon hakkı mahfuzdur, demektir. Lakin bu kurala Sovyet Rusya dahil demokrasi havarisi kesilen batılı ülkeler (Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya v.s.) dahi uymamaktadır.

Bugün Sovyet Rusya'nın, Azerbaycan Cumhuriyeti üzerinde kurduğu baskı ve tahakkümün yanı sıra, Azerbaycan Cumhuriyetinin göstermelik anayasası ile Azerbaycan'da hukuk ve siyasi hakların ; koyu bir merkezîyetçi olan Rusya'da, iç siyasi sistem ve ayarlama, Azerbaycan dahil olmak üzere, bütün Sovyet Şûrasına katılan cumhuriyetler ile muhtar eyaletler tarafından aynen kabul edilmiştir. Bu konuda herhangi bir itiraz asla kabul edilmez. Rus olmayan milletler için anayasaya göz boyama kabilinden sokulmuş olan ufak tefek hukuki imtiyazlar, aslında Sovyet idaresinin aldatmacasından başka bir şey değildir. Nitekim, Sovyet Azerbaycan'ı anayasasının 13. maddesinde; “Kendisini müstakil olarak idare edebileceği” yani istediği zaman “Umumi Sovyet Şûrası'ndan ayrılabilen” açıkça belirtilmiş ise de, Sovyetler Birliği anayasasının 14. maddesinde aynı hususiyet kesin olarak sınırlandırılmış ve ayrılma meselesi kamilen ortadan kaldırılmıştır. İşin daha gülünç ve karışık cephesi, bu ayrılmayı ve sınırlandırılmayı, bizzat Azerbaycan Cumhuriyeti'nin istediği yolundaki düşüncesidir.

Sınırlandırmayı ve hukuken kendisine tanınan en ufak hakları bile bilmemezi getiren Moskof İdaresi, Azerbaycan Türklüğüne hürriyeti çok görmeye yetinmemiş, aynı zamanda yabancı devletlerle siyasi ilişkiler kurmasını, anlaşmalar yapmasını, diplomatik temsilciler göndermesini tamamen men etmiş, askeri teşekküller kurulmasını yasaklamış, ulaştırma ve posta dahil, iktisadi ve idari işlerde Azerbaycan'ı bütünü ile merkeze bağlamıştır. Böylece Azerbaycan adı Moskof için yalnızca bir etiketten ibaret

kalmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti ile Sovyetler arasında yapılan antlaşmalar, Azerbaycan'ın aleyhine işlemiştir. Azerbaycan'da Sovyet Şûraları Birliğinden çıkma teşebbüslerine karşı şiddetli bir tedhiş hüküm sürmüş, birçok Azeri yazar ve aydınlar Sibiryaya sürülmüş ve sapık burjuva milliyetçileri olarak damgalanmışlardır. Azerbaycan Cumhuriyeti teşrii haklar meselesinde de söz sahibi değildir. Şöyle ki, kabul edilen her kanun, Moskova Merkez Şûrası'nın tasdikini icap ettirir. Bu durumun aksi, bir hareket hiyanet telâkki edilir. Rusya'da Azerbaycan dahil bütün cumhuriyetler teb'a durumunda bir hukuka sahiptirler.

Nazari olarak Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kendine mahsus bir vatandaşı vardır. Fakat o, aynı zamanda, müsavi haklarla diğer Sovyet Cumhuriyetleri tebasından da sayılmaktadır. Yani, diğer Cumhuriyetlerin vatandaşı da, Azerbaycan'ın vatandaşından sayılır duruma gelmiştir. Tabii iş burada tamamen çatallaşır. Zira müşterek vatandaş vasfına haiz her Rus, durmadan Rus olmayan Cumhuriyetler içerisine sızarak, başkent ve büyük şehirlerde nüfus oranım kendi lehlerine çevirmekle, bir nevi imtiyazlaşmaktadır. Merkezce olağanüstü gizli plânlarla idare edilen bu Rus sızması, çarlık zamanından bu yana, Türk çoğunluğu parçalamakta idi. Azerbaycan demir yolu boyunca vücuda getirilen adacıklar halindeki Rus kolonileri ve Kuzey-Kafkasya'daki Rus-Kazak “Yorta”ları, hep bu sızmanın Türk çoğunluğu aleyhine işlediğine esas teşkil etmektedir.

Vatandaşlık hakkını asıl engelleyen en mühim mesele, Türk'ün seçim hakkına tecavüzdür. Şöyle ki, Azerbaycan Yüksek Şûrası'nca, yapılmakta olan mebus seçimine 18 yaşını dolduran her vatandaş katılmak hakkına sahiptir. Tabii ki bu kanun, tamamıyla nazarı olup, tatbikatı çeşitli hile ve tedbirlere baş vurularak Rus sızması ön plâna alınmıştır.

Seçim yönetimi tarzı da Azerbaycan'da hususi bir uygulamaya tabi tutulmaktadır. Bu hususiyet, hiç şüphe yoktur ki, yerli Türk kavminin milli hakkının gaspından başka bir şeye yaramamıştır. Şöyle ki, seçime katılan seçmenlerin kişiliğini belirten kartlarda, doğum, yaşama durumu, meslek ve hatta ikamet yeri hakkında sarih bilgi verilmesi gerekirken, kanundan bu hususlar olduğu gibi kaldırılmıştır. Tabii bu durum Moskof idaresinin istediği en elverişli bir tedbirdir. Bu kanuna dayanan merkez komünist idaresi, istediği anda, Azerbaycan seçimlerine merkezden gönderilen emin oldukları particileri aday gösterir ve bunların seçilmesini sağlarlar. İşin en önemlisi, bu Moskof namzetlerinin, hiçbir mania ve engele rastlamadan Azerbaycan Yüksek Şûrası mebusluğuna da seçilebilmeleridir. Bu seçime katılmanın yegane şartı 21 yaşını doldurmaktır. İş kolaylaştıran diğer bir husus da namzederin Komünist partisi tarafından

tespit edilmesidir. Buna göre de Moskova'nın gösterdiği her Rus-mebus namzedi, Azerbaycan Komünist partisi'nin de tabii namzedi sayılmaktadır. Tabii ki parti disiplini de bunu emretmektedir. Bu arada Rus merkeziyetçiliği hakimiyetini geliştiren ve gerektiren diğer tedbirler de yok değildir. Nitekim Azerbaycan tebaasını dolayısıyla Türk halkının sosyal ve hukuki varlığını temelinden tehdit eden engellemeler arasında en kötüsü, yerli halkın çok az sayıda komünist partisine allatmasını teşkil etmesidir. Bu yüzden Azeri Türkü seçilme şansından tamamıyla mahrum bırakılmıştır. Bununla da yetinilmeyerek seçimin kesif ve kalabalık olması, Rus'ların sıkı kontrolü altına alınmıştır. Zira oy çokluğu, merkezin düşüncesine göre, işlenen seçim haksızlığını gidermeye yarayan en emin çarelerden biri olmuştur.

Komünist partisi programının ana meselesini, sosyalistleştirmenin teşkil etmesi, Sovyet merkez idaresine, Türk illerinde emsaline nadir rastlanan gaspa ve yağmacılığa hak kazandırmıştır. Sovyet ihtilâlinin, daha ilk günlerinde, neyin nesi olduğuna bakılmadan, sosyalistleştirme uğruna, “burjuvaya ait her şeyi yık, yerine proleter damgasını yerleştir” sloganı, bütün Rusya'yı alt üst etmişti. Tahribat ve gaspa hedef olanlar ise, ihtilâlden istifade ederek Rusya'dan ayrılıp, hürriyetlerini ilân etmiş Türk illeri idi. Bunların içinde en büyük gaspa ve yağmaya hedef olan ise Azerbaycan olmuştur. Azerbaycan, muazzam petrol kaynakları stoku, çeşitli servet değerleri, halkın yüksek refahı gibi sebeplerle yeni komünist ideolojisi adına yağmaya elverişli en büyük ganimet kaynağı olmaktadır. 1920 yılı komünist istilâsı üzerine, yağmaya uğrayan Azerbaycan kısa zaman içerisinde tamtakır hale getirilmiştir. “Yorgan Haftası”, Çizme Haftası”, “Giyim Haftası” adları altında zoraki para ve teberru toplama yolları ile, Azerbaycan'ın milli servetini yok etmeye çalışmışlardır.

Çeşitli siyasi ve askeri etkenler sebebiyle, zaman zaman merkezi idarenin tazyik havasına ve gazabına çarptırılan cumhuriyetlerin iktisadi ve sosyal durumları, umumiyetle merkezi Sovyet rejimine ve ihtiyacına göre ayarlanmıştır. İşgalden sonra Rus sömürgecilerinin Azerbaycan da uygulayageldikleri politika şu şekilde gelişmektedir:

— Başlangıçtan beri Azerbaycan Türklerinin Türk olmadıkları, Azeri oldukları empoze edilerek, diğer Türk illerinden bağlantısı koparılmaya çalışılmaktadır.

— Azerbaycan'da önce Arap Alfabeti bırakılıp Latin Alfabetine geçilmiş, Türkiye'nin Latin Alfabetini kabulü üzerine, Alfabe birliğini önlemek için Rus kiril harflerinin uygulanması mecburi kılınarak, Türkiye ile alfabe birliği önlenmiştir.

— Proleter kültür adı altında Rus kültürü Azerbaycan Türk'üne benimsetilmeye çalışılmaktadır.

— İslamiyet’i kafa ve gönüllerden silmek için din aleyhine büyük çalışmalar yapılmaktadır.

— Rusça mecburi dil olarak okutulmaktadır.

— Siyasi Kadroda Rusya'dan ayrılmayı amaçlayacak hareketleri önlemek için gizli polis, ulaşım gibi konular Rusların kontrolüne verilmiştir.

— Dede Korkut Destanı (Oğuzname) gibi Türk Birliği fikrini sağlayıcı mahiyetteki yayınlar yasaklanmıştır.

— Ekonomik alanda Azerbaycan'da elde edilen zenginliklerin yüzde biri dahi Azerbaycan için kullanılmamaktadır.

Her türlü zenginlik komünist parti aristokratlarının lüksü, Rus sanayiinin gelişmesi ve Rusya'nın dünya hakimiyetinin sağlanması yönünde kullanılmıştır.

Bu ekonomik sömürüyü meşhur komünist Nazım Hikmet şöyle dile getiriyor :
“Azeri halkı en kötü sömürge halklarından daha çok eziliyor. Hatta bu durumun insan kasabı Stalin'in ölümünden sonra da değişmediğini belirtiyor”.

—Çarlık zamanından başlayan Rus ve diğer Slav soylu kişilerin Azerbaycan'a göçlerine komünist idare de devam ediyor.

Rusya bütün bunları en azından bin yıllık Azerbaycan'ı Ruslaştırmak için yapıyor. Fakat bunu bütün çabası ile saklamaya çalışıyor. Ne vakte kadar Azerbaycan'da istibdat ve müstemleke baskısı hüküm sürecek, Azerbaycan Türkülüğüne dün Çarlıkta, ne de bugün komünizmde Rusya'yı ve onun aşağılık rejimini kabullenmemiştir. Onların yalanlarına kanıp komünist parti kademelerinden görev yapan Azerbaycanlı aydınların çeşitli dönemlerde yok edilmeleri bunu göstermiyor mu?

Azerbaycan'ın istiklâli için çalışan ve işgalden sonra Ruslar tarafından şehit edilen Azerbaycan'ın ünlü Şairi Ahmed Cevat ;

Soranlara ben bu yurdun

Anlatayım nesiyim,

Ben çığnenen bir ülkenin

Hak bağıran sesiyim.

Derken bütün Azerbaycan Türklüğünün hissiyatına tercüman olmuyor muydu?

Sovyetlerin 21 Nisan 1920'de Azerbaycan'ı işgali ne ilk ne de son olmuştur. İşgal sırasında binlerce Türk münevverini, köylüsünü ve kendisini kurşuna dizen, Sibirya'nın buzlu cehenneminde ölüme mahkûm eden komünist idare, Sovyet sisteminin kuruluşundan hemen hemen 69 senelik bir müddet geçmesine rağmen Kremlin idarecileri müttefik diye saydıkları Ukrayna, Belorusya, Estonya, Letonya, Litvanya, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan ve Moldovya gibi Sovyet Cumhuriyetlerinde uyguladığı baskı ve zulüm devam ederken, Sovyetlerin Varşova paktı üyesi ve yandaşı ülkelerde meydana gelen liberalleşme hareketlerine de şiddete karşı çıkarak, ve kendisi doğrudan bu ülkelere müdahalede bulunmuş, ya da müttefikleri ile liberalleşme hareketlerini kanlı bir şekilde bastırmışlar.

Sovyetlerin 24 Ekim 1956'da Macaristan'da başlayan hareketlerini batırarak, 1968 yılında Çekoslovakya'da başlatılan yenilikçi hareketleri bastırmak için, müttefikleri ile birlikte saldırmış ve hürriyet için çırpınan binlerce genci ve aydını katletmişlerdir. 1979 yılında Afganistan'da kurdurduğu kukla hükümet aracılığı ile bu ülkeyi işgal ederek binlerce masum insanı öldürmüş, yüz binlerce Afganlıyı yurdundan yuvasından ederek, hunharca katliamlarına çoluk çocuk demeden hala devam etmektedir. 1981 yılında Polonya'da başlatılan yenilikçi hareketleri emrindeki kukllarına ezdirerek, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza yapılan baskı ve zulme seyirci kalmaktan öteye geçmemiştir.

100 senelik uzun istilâ devrinden sonra 1918 senesi mayısında istiklâlini kazanmış bulunan Azerbaycan, tekrar bayrağım vatan semalarında şanla, şerefle yükseltmeye ve dalgalandırmaya elbet bir gün muvaffak olacaktır. İstiklâl ve hürriyeti zorla gasp edilmiş Azerbaycan Türklüğünün mücadelesi içte ve dışta bütün hızı ile devam ediyor. Komünist Rusya yıkılıncaya, Azerbaycan ve diğer esir Türk İlleri İstiklâl ve Bağımsızlıklarına kavuşuncaya, hür ve medeni dünyada lâyük oldukları yeri alıncaya kadar sürecektir.

Bu inanç ve ümitle dolu olarak, Sibirya'da istiklâl uğruna ölüme mahkûm edilen Milli Azerbaycan Şairi Gültekin'in ' Bayrağım ve İstiklalim ' şiirinin son kıtası ile istiklâl'e sesleniyoruz:

**Kurtuluş ey nazlı sevimli peri,
Vurgundur gönülden sana Azeri,
Dişimle kırarım bir gün gelir de,
Bağrına saplanan kanlı hançeri.
Yaşa ey hasretle doğan istiklâl.
Yaşa ey Türk, Yaşa ey güzel hilâl.**

21 .FEYZİ AKÜZÜM' ÜN KONUŞMASI :

(AKÜZÜM, Feyzi: 4-5-6-1986, 256. sayı, 52. sayfa)

Sayın Başkan

Pek muhterem Misafirler

Değerli TRT ve Basın Mensupları,

Aziz arkadaşlar;

Azerbaycan Kültür Derneği olarak düzenlediğimiz “Anadolu'da ve Azerbaycan'da Ermenilerin yaptıkları katliam ve terör” konulu seminerde siz değerli misafirlerimizi selamlamaktan derin bir haz duymaktayım.

Aziz ve mübarek ramazan ayının bu ilk gününde, işinizin, gücünüzün ve istirahatinizin arasında büyük zahmetlere katlanarak bu toplantımıza katılan siz aziz misafirlerimize, değerli konuşmacılarımıza, görev alan arkadaşlarımıza, Azerbaycan Kültür Derneği adına sonsuz teşekkürlerimizi sunuyorum.

Muhterem misafirlerimiz;

Anadolu'da Türk hakimiyetinin teessüs ettiği 1071 yılından bu yana, gerek Selçuklular, gerek Osmanlılar ve gerekse Türkiye Cumhuriyet devirlerinde, dünyanın en güvenilir, en adil, en mert devleti kurulmuş, bünyesinde barındırdığı azınlıklara görülmemiş suhulet ve ilgi göstererek onların insanca yaşamaları için ne gerekiyese yerine getirmekten çekinilmemiştir.

Dillerine karışılmamış, dinlerini ve ibadetlerini serbest bırakmışlardır.

Bu azınlıklar içinde en mühim yeri, hiç şüphesiz Ermeniler alıyordu.

Ermeniler Türk alemi içinde hür ve serbest yaşamış ve hatta devlet adamı olarak en yüksek makamları işgal etmiş, paşalığa, mareşallığe, bakanlığa, müsteşarlığa, sefirliğe, genel müdürlüğe kadar yükselmiş, zengin, varlıklı ve sözü geçen bir azınlık olarak uzun yıllar huzur içinde yaşamışlardır. Devlet kademelerinde yüksek mevki işgal edenlerden Ohannes Kuyumcuyan Paşa Ayan azası, Gabriel Noradunyan Dışişleri Bakanı, Artin Dadyan Paşa Dışişleri Bakanlığı müsteşarı, Ohannez Sakız Paşa Hazineyi Hassa Bakanı, Andan Tıngır Yaver Paşa P.T.T. Bakanı, Danıştay üyesi, Mareşal Garabet Artin Davut Paşa P.T.T. ve bayındırlık bakanı, Agop Kazazyan Paşa maliye ve hazineyi hassa bakanı olmuşlardır.

Ermeniler, devletin ekonomik ve politik işlerine karıştıkları, posta-telgraf, orman ve madencilik gibi önemli işleri yönettikleri gibi, bugün de kuyumculuk, gazetecilik matbaacılık, sarraflık ve mimarlık yapmak suretiyle hayatlarını idame ettirmektedirler.

İstanbul'da ve Anadolu'da en güzel yerlerde ve evlerde oturmakta, memleketin belediye ve il meclisine, hatta parlâmentosuna dahi seçilebilmektedirler.

800 yıldan beri Türk aleminde yaşayan, Türk'ün sahip olduğu bütün hak ve imtiyazlara sahip olan, Türk âleminde Türk'ten daha iyi şartlar içinde yaşayan Ermeniler, Türkün gerileme dönemlerinde maalesef Rusların, İngilizlerin, Amerika ve Fransızların devamlı tahrik ve teşvikiyle kiliseler ve manastırlarda Osmanlı Devletinin yıkılması için her türlü zararlı faaliyetlere girişmekten çekinmemişlerdir.

1918 yılı başlarında ve Mondros Mütarekesinin (30 Ekim 1918) kabulünden sonra itilâf devletleri, özellikle İngiliz, Amerika ve Ruslara dayanan Ermeniler, en büyük terörlerini Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da yapmışlardır. Ben bu bölgelerde yapılan zulüm ve işkencelerin teferruatına girmeyeceğim. Sadece Doğu Anadolu'da yapılan Ermeni mezalimi ile ilgili olarak zamanın üçüncü ordu kumandanı Vehip Mehmet Paşa ile Doğu Grup Kumandanı Yakup Şevki Paşaların Osmanlı Devleti Başkumandanlığına gönderdiği raporlara kısaca değinmekle yetineceğim. Vehip Mehmet Paşa Başkumandanlığa gönderdiği raporunda şöyle diyordu :

Ermenilerin Türkleri tamamen imha etmeğe karar vermiş oldukları, Müslüman kadınlarının başlarının kesildiği, erkek ve kadınların parçalanmış cesetlerinin pek kötü şekilde teşhir edildiği, silahsız ve savunmasız Türk halkım toplu bir şekilde yaktıkları, Sarıkamış'ta yüzlerce Türk askerinin, Ahılkelek'te binlerce Müslüman'ın öldürüldüğü, Erivan'da 50 Türk köyünün yakıldığı, Azerbaycan Müslümanlarından bir çoğunun öldürüldüğü, Kars köylerinin birer harabe haline getirilmiş olduğu, mezarlık ve camilerin tahrip edildiği, yol boylarının başları kesik cesetlerle dolu olduğu, halkın meydanlara toplatılarak kafalarının balta ile kesildiği, cenazelerin defnedilmediği, bu sebeple bölgeyi bulaşıcı hastalıkların sardığı, kadın ve kızların ırzına geçildikten sonra karınlarından süngülendiği, evlere yüzlerce insanın doldurularak yakıldığı, bu şekilde öldürülenlerin on binlerin üstünde olduğu, bütün bu olayların yabancı gazete muhabirleri tarafından da aynen görüldüğü...

Doğu Grup Kumandanı Yakup Şevki Paşa'nın 29 Mayıs 1918'de, Ermeni mezalimi hakkında Başkumandanlığa verdiği raporda ise :

Erivan, Gümri, Kars, Kağızman, Sarıkamış, Ardahan bölgelerindeki köylerin, Müslüman Türk halkının çoğunun katledildiği, köylerin yakılıp yıkıldığı, Gümri’de yüzlerce araba ile başka yere göçmekte olan 3000 kadar Türkün yolda öldürüldüğü, Kağızman, Kulp (Tuzluca) ve Erivan bölgesi halkının tamamıyla yok edildiği, Arpaçay’ı ve Şöregel nahiyesinde 67 köyün yakıldığı halkının tamamıyla öldürüldüğü, Kars’ın Subatan köyünde 570 Türkün, Fagesto ve Al köylerinde yüzden fazla kadın ve erkeğin katledildiği, Tekneli, Hacı Halil, Kalo köyü, Harebe, Mağcık ve Zılanlı gibi köyler tamamen yakılıp yıkıldığı gibi Arpaçay ırmağı boyunda bulunan köyler halkının da vahşiyane bir şekilde katledildiği bildirilmiştir.

Bu şekilde yok edilen Türk halkının sayısı yüz binlerin üstünde idi. Ayrıca ordumuz tarafından tedavi altına alınan sakatların sayısı ise 300.000’i buluyordu.

Muhterem Dinleyenlerim,

Doğu Anadolu’da bütün şiddet ve ağırlığı ile süren bu Ermeni terörünün bir benzeri de aynı zamanlarda Azerbaycan’ın Başkenti Bakü ve diğer şehirleri Şemahı, Kuba, Lengeran, Salyan, Kürdemir ve Karabağ’da da aynen yaşandı.

7 Kasım 1917’de yapılan Rus Bolşevik ihtilalinden bir hafta sonra 15 Kasım 1917 tarihinde Halk Komiserleri Heyeti Başkanı Ulyanov Lenin ile Milletler Komiseri Cukaşvili Stalin tarafından yayınlanan “Rusya Milletlerinin Hakları Beyannamesine ve bu beyannamenin ikinci maddesinde yer alan “Rusya milletleri kendi mukadderatlarına bizzat kendileri hakim olacak, isterlerse Rusya’dan tamamıyla ayrı müstakil devlet kurabileceklerdir” hükmüne rağmen Kafkasya’nın Rusya’dan ayrılmasına karşı çıkan Bolşevikler, yine Lenin ve Stalin’in emriyle bir Ermeni Haydudu olan Stepan Şaumyan’ı Bolşevik Rus ve Ermeni Taşmak çetelerinin başına geçirip Onu “Kafkasya fevkalâde komiseri” olarak görevlendirerek Bakü üzerine yürüttüler. 31 Mart 1918’de Bakü kana boyandı, şehrin savunmasız kalan Türk ve Müslüman halkı kılıçtan geçirildi. Üç gün, üç gece devam eden bu katliam esnasında Bakü, havadan, karadan ve denizden bombardıman edildi, okular, matbaalar, tiyatro binaları, hastaneler, mescitler, camiler, kütüphaneler ateşe verildi. Evler talan edildi. Sokak sokak, ev ev aranan öğretmen, yazar, edip, şair, doktor, avukat, hâkim, mühendis, subay gibi münevverler yakalanarak kurşuna dizildi. Hamile kadınların karınları yarılarak çıkarılan yavrular süngülerin ucuna takıldı. Genç kızlar, gelinler saç saça bağlanarak yerlerde süründürüldü. Erkek-kadın, çocuk-ihiyar, fakir-zengin, işçi-memur, okumuş.-cahil, parti ve sınıf farkı aranmadan süngü ve mermilerle caddelerin ortasında öldürüldü. Bir gecede 17000 vatan evlâdı şehit edildi. 3

gün içinde ölü sayısı 28000'i buldu. Bakü caddeleri ve sokakları kan selinden geçilmez oldu. Annelerin, yavruların, genç ve ihtiyarların çığlıkları günlerce Bakü semalarını çınlattı. Bolşevik-Taşnak çeteleri, bununla da yetinmeyip Azerbaycan'ın Şemahı, Küba, Lengeran, Salyan, Karabağ ve Kürdemir'i de kılıçtan geçirerek Gence ve Tiflis üzerine yürümeye başladılar.

Hemen hemen Azerbaycan'ın her bölgesinde meydana gelen Ermeni katliam ve terörü, kardeş yardımına koşan Türk ordusunun Azerbaycan'a varışıyla son buldu. Fakat Ermeniler uslanmadılar, her fırsatta yeni yeni cinayetler işlemeğe devam ettiler.

Dünyanın çeşitli yerlerinde kurdukları cinayet çeteleri vasıtasıyla diplomatlarımıza, devlet adamlarımıza, müessese ve teşekküllerimize saldırdıkları, insanlık dışı cinayetlerini çekinmeden işlediler ve hala işlemeğe devam etmektedirler.

Ne acıdır iki, 19. asrın sonlarından günümüze kadar kendileri tarafından işlenen katliam ve cinayetleri bir kenara iterek, Türk topraklarında hür, mes'ut ve insanca yaşadıklarını bir anda unutarak, yaptıkları bütün kötülükleri Türklere mal etmek isteyen Ermeniler, dünya kamuoyunda Türkiye aleyhinde bir cereyan yaratmağa çalıştılar ve bunda az da olsa başarılı oldular.

Amerikalılar ve Avrupalılar da bunlara kandılar.

Bu arada, Newyork Herald Gazetesi tarafından Ermeni hadiselerini yakından incelemek üzere 1897 yılında Türkiye'ye özel muhabir sıfatıyla gönderilen Dr. George H. Hep Worth'un uzun incelemelerden sonra hazırladığı 40 sayfalık rapor, cidden üzerinde durmağa değer bir öneme haizdir. Dr. Hepwort, bu raporunda Ermenilerin haksız olduklarını belirterek sözlerini kısaca şöyle bağlıyor:

“Amerika kamuoyunun genel kanaati ki daha evvel bu kanaati ben de paylaşıyordum, Türklerin sebepsiz ve tahrik söz konusu değilken, hareket ettikleri şeklindedir.

Şimdi inanıyorum ki, şayet Türkler bu şekilde davransalardı yeryüzünde bir tek Ermeni bırakmazlardı.”

Sayın Prof. Dr. Bayram Kodaman'ın dediği gibi ;

Gerçekten de olayların sebebi, Avrupalıların zannettikleri gibi, Türklerin dini taassubu, barbarlığı, ırk düşmanlığı olsaydı, 1071 den 1900 lere kadar Anadolu'da bir tek Ermeni kalmazdı, muhtemelen Ermeni adı bile unutulur giderdi.

Muhterem Dinleyenlerim ;

Ermeni vahşeti ile ilgili geniş açıklamalar, çok değerli konuşmacı arkadaşlarımız tarafından sizlere sunulacaktır. Ben sözü kendilerine bırakır, teşekkürlerimi tekrarlar, hepinize saygılar sunarım.

22. SEN DE ONLARDANSAN

(TÜRKOĞLU, A.: 7-8-9-1986, 257. sayı, 48. sayfa)

Güney Azerbaycan'ın başkenti olan Tebriz'de on bir sınıflı Perveriş adlı bir okul var idi. Bu okula Tebriz'in her yerinden talebeler gelir. Ahmed adlı bir oğlan her gün kitapları koltuğunda bu okula gelirdi. Ahmed çok sakit bir deyip danışmaz oğlan idi. O bu okulun dördüncü sınıfında okuyordu. Ahmed okulda bir kimse ile konuşmadan kendi dersleriyle uğraşır. Dördüncü sınıf öğretmeni Mirza Hesen Ağa ise uca boylu çatma kaşlı bir öğretmen idi. Mirza Hesen Ağa her zaman sınıfa geldikde elinde bir ince ağaç da getirir, o bu ağaçla yaramaz ve derslerini iyi okumayan çocukları korkutup bazen vurardı. Gündeki gibi bugün de okulun zili vuruldu, bütün öğrenciler sıra ile sınıflarına gidip her kimse kenet yerinde oturdu. Küçük Ahmed de adeti üzerine kendi yerinde oturup yerini rahatladı. Ahmed küçük olduğundan onun yeri ön sırada idi. Kapı açıldı. Mirza Hesen Ağa her günkü gibi elinde ince bir ağaç sınıfa girdi. Öğrenciler birlikte ehtiram olarak ayağa kalktılar, öğretmen oturun deyip, öğrenciler oturdular.

Hami Fars dili olan kitaplarını açıp danışmadan bakıyorlardı. Bu saatin dersi Fars dilinde olan şer idi. Öğrenciler şerleri ezberden okumalı idiler. Bugün bütün öğrenciler bu dersten çok korkardılar. Çünkü bu şerler Fars dilinde çok çetin olduğundan hazırlamak mümkün değildi. Mirza Hesen Ağa öğrencilerin birine müracaat ederek söyledi. Alî ezberden oku bakalım. Ali birkaç satır ezberden okudu amma sözün daha ardi gelmedi. Mirza Hesen Ağanın kaşları çatıldı. Tembel yeter deyip bir an sustu. Sonra Ahmed'e müracaat edib söyledi. Sen oku bakalım. Ahmed bir satır okudu sonra yavaştan yanında oturanın açık kitabına bakarak satırın ardını okudu. Mirza Hesen Ağa kitabın açık olduğunu gördükde, bük o kitabı söyledi. Oku Ahmed. Amma Ahmed daha okuyabilmedi durdu. Mirza Hesen Ağa kızarak söyledi : A tembel ne için kaldın söylesene. Amma Ahmed'den bir ses çıkmadı. Mirze Hesen ağa gelip eliyle Ahmed'in kolundan tutarak, söyledi. Aç elini Ahmed elin aç. Mirza Hesen ağa elinde olan ağaçla var gücü ile bir ağaç Ahmed'in elinin içine vurdu. Sonra o biri elini açtırdı yine. Bir ağaç vurdu. Ahmed iki ağaç çarpmasından gözlerinden yaş akmağa başladı. Onun

küçük kalbinde bu çetin Farsi dersin ve zamanın böyle bir haksız olduğuna nifret oyandı. Kalbi acıdı ve göz yaşları içinde. Diline böyle bir söz geldi. Yavaştan söyledi. Efendim, bu çetin Farsça olan seri ezberlemek olar mı? Ben bunun üzünü okuya bilmirem. Nasıl olsun ki ezberden okuyabilim. Ahmed göz yaşları aka aka böyle söyledi bu dersler, bu kitaplar, kendi dilimde Türkçe olsaydı ben onu hamıdan iyi okuyabilirdim. Ahmed bu sözü söyleyip susdu. Mirza Hasan ağa bu sözü dinleyip kaşları çatıldı. Gözleri büyüdü, bir son dereceye kadar kızdı. Mirza Heslen Ağa böyle zen etmirdi ki bu küçük çocuktan böyle manalı söz işitsin. Mirza Heslen ağa bir adım geri çekilerek söyledi. Evet gözümüz aydın, bak neler eşidirik kendi dilinde. Türkçe olsaydı iyi okuyabilirdin mi? Söyle bakalım sende onlardanmısan? Bu sözü kimden, öğrendin? Babandan mı? Efendim, babam yoktur dedemin yanında olurum söyledi. Yakın ki deden de onlardandı. Amma Ahmed artık susmuş, Mirza Heslen ağa ileri gelip kalın barmakları ile Ahmedin kulağını burup otur tembel. Söyledi. O günkü Farsi dersi (kendi dilimde Türkçe olsaydı) sözü ile sona yetdi. Küçük Ahmed kalbinde (sende onlardansan) sözünü araştırdı. Ve bütün dostlarından sordu. Amma kimse onların kim olduğun bilmedi. Ahmed çok bilmek isteyirdi anlasın. Onlar kimdiler. Ahmed okuldan eve gelip ellerinin ve kulağının ağrısını annesine, dedesine ve bu gün okulda onun başına ne geldiğini söyledi. Dede seksen yaşlı ve çok dünya görmüş bir insan idi. Dede dikkatle torununun sözlerini dinledikçe elinde olan çubuğunu içe içe kendi kalbinde onlar sözünü duydukda iyi bilirdi ki bugün torunu için en büyük mutlu bir gün olmuş. Çünkü o bu sözde kendi varlığını, kendi dilini, kendi ulusunu arayıp bulacaktı. Dede torununa, oğlum gel bakalım ne olmuş. Ahmed dedesinin yanına gelip bağdaş kurup oturdu. Söyledi dede, bak ellerime, kulağıma gör neler olmuş. Bugün öğretmen elime ağaç vurup kulağımı burub söyledi. Bizim öğretmen çok zalimdir baba gülerek Ahmed'e söyledi. Oğlum büyük oğlan oldukda bütün bu acıları unudursan. Ama bilmelisen ki öğretmen senin kulağın burmakla sene büyük hizmet gösterib ve onların kim olduğunu sene anlatıb sen büyüdükce onların kim olduğunu bilib anlayacaksan. Ahmed. Dede söyleyip sordu. Dede sen onları tanıyorsan mı? bilirsen mi? Tanıyorum oğlum. Sen küçük oğlansan şimdi söylesem unudursan, amma büyüdükçe zaman sene öğretir. O zaman iyi anlıyorsın ki öğretmen söyleyen (onlar kimlerdir) Bununla Ahmed bu söz kalbinde büyüdü, ayları-yılları arkada koyarak. Kendi ulusunu, kendi varlığını, kendi Türklüğünü tanıyarak (onların kim olduğunu anlayıp duydu) Ahmedin Dünyadan koçmuş dedesinin derin sözleri onun hayat yollarına ışıklı nur saçdı. Ahmed bir gün giderken gözü, karşıdan gelen eli bastonlu çok yaşlı bir kocaya düşdü. Bu kocanın gözünde gözlük elinde baston beli bükülmüş idi. Ahmed zannetti ki neredeyse

bunu görübdür. Çok dikkatle baktıkda onun çatma kaşlarından tanıdı. Bu koca onun öğretmeni Mirze Hesên Ağa idi. Bu anda Ahmedin ellerinde ağacın acısı, kulağının ağrısı yadına düştü. Mirze Hesên Ağanın (sende onlardansan) sözü sanki şimdi kulağında seslendi. İleri gelip söyledi, gün aydın. Mirze Hesên Ağa. Koca gözlüyün üstü ile ona bakıp, günaydın oğlum söyleyip durdu. Mirza Hesên Ağa iki elini bastonun üstüne koyarak belini koğzadı. Oğlum, sen kimsen tanıyabilmedim. Ahmed, ben okulda sizin talebiniz olmuşum. Mirze Hesên Ağa sordu: Adın ne? Ahmed yadıma gelmir oğlum artık ihtiyarlaşmışım söyedi. Evet, söyle bakalım ne iş ile uğraşırın, Ahmed. Öğretmenem sizin gibi. küçük çocuklara öğretirim. Çok iyi. Öğretmen olmak şereflü iştir. Ne kadar ulusumuzda okuyup yazan çok olarsa ulusumuz o kadar ileri geder daha yükseler. Ahmed sözünü devam ederek söyedi. Mirza Hesên Ağa, bundan başka bir iş ile de uğraşırım. Mirza Hesên Ağa göylüyünü yukarı kaldırıp şaşkınlıkla sordu. Ne iş ile oğlum. Ahmed söyedi. Çok yıllardır ki Türk dilimizde olan Forkulardan toplamışım ve küçük hikâyeler yazıp ulusumuza yetirmekdeyim. Bununla kendi dilimizi, ulusumuzu yaşatıp ve yaşatmakdayam. Mirza Hesên Ağa büyük bir şaşkınlıkla bakıyor, arada bir ah çekip ağır ağır nefes alırdı. Sonra, Ahmed sözüne devam edip söyedi, Mirza Hesên Ağa, bu işi siz bana öğrettiniz. Bunu siz benim ruhuma aşıladınız. Dördüncü sınıfta Fars dersinin nasıl olup geçtiyini ve (sende onlardansan) sözünü tekrar söyedi anıma. Mirze Hesên Ağa bir heykel gibi yerinde donup kalmışdı. Yalnız onun gözlüyü altından ince bir göz yaşları damla damla akıp gediordu. Ahmed onu böyle gördükde zennedi ki şimdi o koca öğretmenin kalbinden neler geçiyor Mendili çıkarıp onun beyaz sakalının üzerine tükölmüş göz yaşların silib elinden öperek yoluna devam etti. Amma arkadan şu sözleri dinledi. Koca öğretmen söyleyirdi zamanın tekerin geri kaytarmak olmaz.

23. ATATÜRK'ÜN MİLLÎ HAKİMİYET VE MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI

(HAZER, Mehmet: 10-11-12-1986, 258. sayı, 6. sayfa)

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk'ün, doğumundan bir asırdan fazla, ölümünden yarım asra yakın bir zaman geçmiştir.

Adı tarihe geçmiş, eserleri dünyaya mal olmuştur. Ona yapılan saygıyı, adına dikilen anıtları çok görenler, onun ilahlaştırıldığını geveleyenler de olmuştur. Halbuki Türle Milleti ne onu ilah görmüş, ne de evliya, ya da enbiya görmüştür. Onu büyük kurtarıcı eşsiz bir devlet adamı olarak sevmiştir. Türk'e yabancı ideolojilerde onu unutturmak istemiştir. Fakat kadir bilir Türk milleti doğru yoldan ayrılmamıştır. Ona Burjuva paşası, son Osmanlı paşası diyenler de olmuştur. Halbuki o, paşalığı kendi isteğiyle Osmanlı idaresine iade etmiş “bir ferdi millet” olarak milletin arasına karışmış ve mücadelesine rütbesiz olarak başlamıştır.

— Milliyetçiliğin Canlanması —

Atatürk 'ün subay olarak işe başladığı dönem çalkantılı, bunalımlı bir dönemdir.

Dış müdahaleler artmış, azınlıklar birer birer bağımsızlık hazırlığına başlamış, “Muazenei düveliye” Devletler arası denge Osmanlı İmparatorluğu aleyhine bozulmuştur. Büyük devletler Türkiye'yi bölüşmeye başlamışlardı. Artık ne hilafetin manevi otoritesinde, ne de Arap dünyasının Müslümanlık anlayışında unut kalmamıştı. Bir yandan da particilik ülkeyi yıpratıp duruyordu. İttihat ve Terakki, Hürriyet - İtilaf kavgası hem Balkan yenilgisine mal olmuş, hem de particilik orduyu zayıflatmıştı.

Bu sıralarda Fransız ihtilalinin esintisi ile Türkiye'de Milliyetçilik yeniden canlanmıştı. Osmanlılık formülünün yetersizliği anlaşılmış, Türkler uyanmıştı. Geç de olsa Türk ocakları kurulmuş milliyetçilik tek selamet yolu olarak belirmişti. Milliyetçiliğin canlanması dış Türklerden gelen Yusuf Akçora, Hüseyin Zade, Dr. Alibey, Ahmet Ağaoğlu, İsmail Gaspıralı gibi milliyetçilerin de büyük rolü olmuştur. Daha önceleri Mirza Fethâli Ahuntzade gibi fikir adamları da Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünü önlemek için telkinlerde bulunmuşlardı, fakat yeterli olmamıştı. Osmanlılar ilk zamanlarda batıya, Avrupa içlerine doğru yayılmışlar, sonra duraklama ve gerileme devri başlamış. Kaynakla, yani Asya ile adeta ilgilerini

kesmişlerdi, kaynaktan zaman zaman gelen erenler iltifat görmüştü ama köklü ilgi duyulmamıştı. Mevlana, Şemsi Tebrizi, Ahmet Yesevi Horasan illerinden gelen erenlerdi.

— Türk Dünyası Yerine —

Osmanlı yönetimi Türk dünyası yerine Arap dünyasına, yönelmişti. “Kutsal topraklar” yanında Yemen’e, Necef çöllerine, Tih sahrasına kadar Osmanlı kanı yayılmıştı. Bu ilgisizlik millet anlayışı yerine ümmet anlayışından doğmuştu. İran - Osmanlı savaşı Şii - Sünni savaşına dönüşmüş aralıklı da olsa uzun süre devam etmişti. Nihayet İran’da Türk soyundan olan Nadirşah, Türkiye’de de Sokullu gibi büyük devlet adamları bu savaşı sona erdirmiştir. Osmanlı ile Asya arasına giren bir engel bu idi. Bundan da Ruslar yararlanmış, prenslikler birleşmiş çarlık kurulmuştu. Bu da hem İran’ın, hemde Türkiye’nin başına bir belâ olmuştu. Timurlenk yani Aksak Timur hareketini de Anadolu ile Orta Asya arasında bir soğukluk nedeni olmuştu.

Arapların İngiliz altını karşısında hilafet makamına gösterdikleri ihanet Osmanlı’nın Arabistan sevdasını boşa çıkarmıştı. Türk’ün, Türk’ten başka yardımcısı kalmamıştı.

İmparatorluk işgal ediliyordu. Bu sırada o günlerde moda olan yabancı himaye ve mandası teklifleri yapılıyordu. Bu çare değildi.

-Samsuna Çıkış-

Atatürk, milleti ancak milletin azmi kurtaracağına inanıyordu. Bu inançla Samsun’a çıkmıştı. Silah yoktu, ordu yoktu, para yoktu, emrine organize bir güç yani bir parti yoktu. Bir hanedana da mensup değildi, üstelik hakkında Şeyhül İslam Dürrizadenin idam fermanı vardı. Güçlükler Türk’e karşı idi, içte eşkıya dışta bütün dünya.

-Milli hakimiyet –

Tek kurtuluş milli hakimiyetti. Milli kültüre, milli tarihe dayalı bir hareket olacaktı. Atatürk engin bir Türk kültürü, sağlam bir Türk tarihi bilincine varmış, horlanan, küçümsenen Türk’ü öz gücüne kavuşturmak için her milletin tarihinde olduğu gibi Türk tarihinde de bir mitoloji olduğunu Ergenekondan kaynaklanan bu

efsanenin gerçekte eşdeğerde görüldüğü bir dönem de olmuştur. Orhan abidesinden Dumlupınar abidesine uzanan bir tarih anlayışı idi bu.

- Atatürk'ün Milliyetçiliği —

Atatürk bütün kurum ve kuruluşları değiştirmişti. Milliyetçiliği saklı tutmuş, bayrağı değiştirmemişti. Böylece emsallerinden ve benzerlerinden farklı makul bir inkılap anlayışı idi bu.

Atatürk dini de korumuştur, yalnız tekkelerin, zaviyelerin, şeyhlerin o günkü yozlaşmış kadrosu ile eğitimi devam ettirmenin din için zararlı olacağına inanmıştı. Din öğrenimine kısa süre ara verilmesi yanlış yorumlara sebep olmuştu, oysa Atatürk diyanet işlerini devlet kadrosunda teminat altına almıştı. Laiklik ilkesi de dine, dini inançlara bir ferahlık getirmiş, taassup önlenmek istenmiş. Din işleri ile dünya işleri ayrılmıştı.

Atatürk Milliyetçiliği 1937'de anayasa olarak millete maletmiş onu halkçılıkla uzlaştırmış, bir potada eritmişti. İçte ve dışta zaman zaman halkçılığın milliyetçiliğe karşı bir silâh gibi kullanıldığı görülmüştür.

Yeniden bir devlet kadrosu ve esası kurulurken Atatürk'e dine dayalı bir devlet, büyük devletle bağlantılı bir idare telkinleri de yapılmış, fakat Atatürk millî hakimiyet esasından ayrılmamıştı. O sıralarda batılılarla aramız açıldı. Sovyetlerle iyi ilişkiler içinde idik. Bolşevikliğin de en parlak dönemi idi. Rejimleri de birleştirelim telkinleri de yapılmıştı. Atatürk bunu da millî hakimiyete aykırı görmüş kabul etmemişti. Ayrı rejimlerde de iyi komşuluk yapılabileceğini anlatmak istemiş, eninde sonunda belli bir merkezin emrine girecek bir formüle iltifat etmemiştir.

— Kapılarımızın Soydaşlarımıza Açılması —

Yeni hükümet kurulduktan sonrada Türk milliyetçiliği uygulamaları devam ettirilmiştir. Türkiye kapısını sadece Türk soyundan olanlara açmış, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu gibi müesseseler de bu maksatla görevlendirilmiştir.

Milliyetçilik anlayışı medeni, insancıl bir gelişme göstermişti. Ne faşist, ne de şoven bir milliyetçiliğe yer verilmemişti.

Milliyetçilik gerçekçi, tutarlı bir görüştür. Bugün de bütün dünyada etkisini göstermektedir. Fransızlar Kanada'daki soydaşları ile, İsraililer dünyadaki Yahudilerle, Ermeniler Ermenilerle açıktan açığa ilgilenmektedirler.

— Mazlum Milletlere Işık —

Sovyet Rusya bile İslâv ırkına ayrı bir yakınlık gösteriyor. Onun kültürünü, onun dilini ülkesinde hakim kılmaya çalışıyor. Türkiye'deki malakanlara bile sahip çıkmış, onları himayesi altına almıştır. Kıbrıs'taki, Batı Trakya'daki, Bulgaristan'daki Türklerle ilgilenmemizi dünya biliyor. Milliyetçiliğin realist bir görüş olduğu da ispatlanmıştır. Atatürk 2. Dünya Savaşından çok evvel şöyle demişti: “Hakimiyeti milliye öyle bir nurdur ki onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar mahvolur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmaya mahkûmdur.

Doğudan şimdi doğacak güneşe bakınız: Günün ağardığını nasıl görüyorsanız, uzaktan bütün doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve hürriyetine kavuşacak daha çok kardeş millet var.”

O sıralarda dünyada tek müstakil ve müslüman devlet de Türkiye idi.

Atatürk'ün bu öncülüğü mazlum milletlere de ışık tutmuştu.

24. Fotoğraf

(10-11-12-1984, 250.sayı, 6. sayfa)

M. Emin Resûlzade'yi Eşi Leylâ Hanımla beraber gösteren fotoğraf

C. BİYOGRAFİLER

ABDÜLVAHAP YURTSEVER (1898-1976)¹

Ailesi Bakü'nün köklü ve varlıklı ailelerinden birisi olduğundan Abdülvahap, küçük yaşlardan itibaren özel hocalardan ders almıştır. Küçük yaşta Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Dönemin cedit okullarında başlayan öğrencilik hayatı, 1911 yılında girdiği Rus Lisesi ile devam etmiştir.

1916 yılında Muhammediye adlı öğrenci derneği ile başlayan siyasî hayatı, 1976 tarihine kadar devam etmiştir. Muhammediye derneği, Millî Müsavat Halk Partisi'nin gençlik kolu gibi faaliyet gösterdiğinden, burada görev alanların bir müddet sonra partiye geçtikleri görülmektedir.

27 Nisan 1920 tarihinde Yurtsever, Azerbaycan'ın Ruslar tarafından işgali üzerine arkadaşları ile birlikte, Millî Müsavat Partisi'nin yeraltı İstiklâl Komitesi adlı teşkilatını kurmuşlar ve başkan yardımcılığı görevini üstlenmiştir. 1923 yılında ilk defa tutuklanan Yurtsever, üç yıl sürgün cezasına çarptırılmıştır. Sürgün cezası sonunda 1926 yılında döndüğü Bakü'de, kısa bir süre sonra tekrar tutuklanarak 12 yıla mahkûm edilmiş, Rusya'nın kuzeyindeki Yağroslav şehrine sürgüne gönderilmiştir. Ancak o, zor şartlar altında bile, içinde bulunduğu durumdan en iyi şekilde faydalanmanın yollarını bulmuş ve burada sürgünde bulunan kimselerden İngiliz, Alman, Polonya, Fransız, Latin, İtalyan ve İspanyol dillerini öğrenmiştir.

Bir müddet sonra Sağratov şehrine nakledilen Abdülvahap Yurtsever, okul ve sürgün arkadaşı Veli Mikayızade ile birlikte Türkmenistan'a gizlice geçmeyi başarmışlardır. Daha sonra Türkiye'ye gelerek 1935 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiştir.

1936 yılında Mehmet Emin Resulzade'nin çağrısı üzerine Varşova'ya gitmiştir. Burada, Millî Müsavat Halk Partisi'nin yurt dışında yaptığı ilk kongreye katılarak partinin divan üyeleri arasında yer almıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'da başlaması üzerine Türkiye'ye gelerek Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nde göreve başladığı gibi Hukuk Fakültesi'ni derece ile bitirmiştir.

Yurtsever, Müsavat Partisi Ankara Komitesi Başkanlığı, Millî Merkez İcra Heyeti Üyeliği ve Başkanlığı'nı yapmış olup Mehmet Emin Resulzade'nin Türkiye'ye 1947 yılında gelmesi sonucu, 1949 tarihinde kurulan Azerbaycan Kültür Derneği

¹ Dr. Sebahattin Şimşir, Azerbaycanlıların Türkiye'de Siyasi ve Kültürel Faliyetleri, 2000 s. 167-168

İdare Heyeti'nin üyesi olarak görev almış olup derneğin kültürel faaliyetlerini de yönlendirmiştir. Ayrıca derneğin yayın organı olarak 1952 yılında yayın hayatına giren Azerbaycan dergisinin başredaktör ve başyazarlığı görevini de üstlenen Yurtsever, 7 Ekim 1976 tarihinde ölümüne kadar yazdığı makalelerle, Azerbaycan İstiklâli davasına ışık tutmaya çalışmış ve Azerbaycan Edebiyat ve sanat adamları ile ilgili makaleler yazdığı gibi, hatıralarını da, Azerbaycan dergisinde "Azerbaycan İstiklâl Davasından Hatıralar" adı altında tefrika etmiştir.

Yurtsever'in basılmış kitapları ise şunlardır:

1. Mirza Fethali Ahundzade'nin Hayatı ve Eserleri, Ankara 1950.
2. Sabir'in Azerbaycan Edebiyatındaki Yeri, Ankara.
3. Azerbaycan Dram Edebiyatı, Ankara.
4. Vakıf ve Vidâdî'nin Yaratıcılığı, Ankara 1952.

AHMET KARACA (1929-)²

Ahmet KARACA,22 Eylül 1929 tarihinde, Azerbaycan'dan göç eden bir ailenin çocuğu olarak Iğdır'da doğmuştur. İlk okul ve ortaokul tahsilini Iğdır'da yapmıştır. Ortaokulu bitirdikten sonra Ankara'ya ağabeyimin yanına gelerek Ankara Atatürk lisesine kayıt olmuş,bu okuluda1947 yılında bitirmiştir. 1948 yılında Ankara Üniversitesi tıp fakültesine başlamış ancak yarıda bırakarak Latince hocası Prof. Rode'nin teşviki ile Filolojiye kaydolmuş ve bitirmiştir.

Okulu bitirdikten sonra AKD kurulmasından sonra ilk üyelere gelmiştir. 1953 yılında M. E. Resulzade'nin talebi üzerine Azerbaycan Milli Merkezi ve Musavat partisi üyesi olmuştur. 1955 yılında AKD genel sekreterliğine getirilmiştir.1970'li yıllarda da Musavat partisi yönetim kurulu üyesi genel sekreteri olmuştur.

Azerbaycan dergisi yayınlanmaya başladığından itibaren çeşitli yazılarını gördüğümüz Karaca, 1970 yılından itibaren dergi yayın müdürlüğüne 1976 dan itibaren de baş yazarlığa getirilmiştir. Yazılarında Ahmet Muhtar KARACA,

2 a. g. e. , s. 179

Azerbaycan ve Kamoğlu imzalarını kullanmaktadır. Töre, Orkun, Yeni düşünce Türkeli gibi milliyetçi dergi ve gazetelerde çeşitli makaleleri yayınlanmıştır. Ayrıca töre dergisinin Türk Dünyası Ansiklopedisinde Azerbaycan bölümünü ele almıştır.

1978 yılında Anadolu Ajansı İç Haberler müdürlüğü'nden emekli olup MHP basın müşavirliğine getirilmiştir. 12 Eylül 1980 harekatı sonrası 4,5 ay tutuklu kalmıştır.

Ayrıca Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.

AHMET URAL (1903-1977)³

İlk tahsilini Kubatlı'da yaptıktan sonra, çıkan Birinci Dünya Savaşı nedeni ile öğrenimine ara vermek zorunda kalmıştır. 28 Mayıs 1918 tarihinden sonra Şuşa'da pedagoji kurslarına devamla tahsilini tamamlayarak köylerde öğretmenlik yapmıştır. 1928-1930 yıllarında Ruslara karşı çete harbi ile karşı çıkanlardandır. Ancak, bu mücadelede Ruslara karşı daha fazla karşı koyamayarak önce İran'a oradan da Türkiye'ye gelmiştir. Zabıt kâtipliği ve Erkek Sanat Enstitüsü'nde muhasebeci olarak çalışmıştır. Millî Müsavat Partisi üyesi olarak mücadelesini ömrü boyunca sürdürmüştür.

ALİ AZERTEKİN (1905-1967)⁴

Azertekin'in babası maruf takizadelerden İskender Bey'dir. Komünist Rusların Bakü'yü işgaline ve yaptıkları zalimliklere şahit oldu. Ailece Müsavatçı oldukları için, bu parti mensuplarının kurşuna dizilmeleri, Sibiryaya sürgüne gönderilmeleri, Ruslara ve komünizme duyduğu kını kamçılıdı. İlk ve ortaokulu Bakü'de bitirdikten sonra Pedagoji Enstitüsü'ne girdi ve başarı ile tamamladı. Pedagoji öğrencisi iken gizli Müsavat teşkilatının üyesi oldu. 1928 yılında teşkilat mensuplarının tutuklanması, kurşuna dizilmesi üzerine bazı arkadaşları ile birlikte İran'a iltica etti. Mehmet Emin Resulzade ve Mirza Bala beylerin daveti üzerine Polonya'ya gitti ve

3 Şimşir, a. g. e. , s. 103

4 Şimşir a. g. e. , s. 181

burada Mehmet Emin Resulzade'nin Özel Kalem Müdürlüğü görevini İkinci Dünya Harbi başlayıncaya kadar devam ettirdi. Polonya'nın Almanya ve Rusya tarafından işgali üzerine tekrar Tahran'a döndü. Azertekin ve bazı arkadaşları İran hükümeti tarafından tutuklandılar. Diğer tutuklularla birlikte Enzeli liman şehrine gönderildiler. Buradan Ruslara teslim edilecekleri sırada İran'da hükümet değişikliği yapıldı. Teslim edileceklerin listesini tetkik eden İran'ın yeni başbakanı, Ali Azertekin, Ejder Kurtulan gibi Müsavatçıların serbest bırakılmalarını sağladı. Azertekin harbin sona ermesi üzerine Türkiye'ye gelerek İstanbul'a yerleşti. Rusça, Farsça, Lehçe ve Almanca bilen Ali Azertekin, "Azerbaycan Türk Kültür Dergisi"nde, Münih'te çıkan "Dergi" mecmuasının Türkçe, Rusça sayılarında yazılar yazdı. Hayatını kalemiyle kazandı. O, Müsavat ülküsüne sadık büyük bir idealistti.

BAHTİYAR VAHAPZADE (1925-)⁵

Mahmudoğlu Bahtiyar Vahabzade, 16 Ağustos 1925 tarihinde Şeki'de doğdu. 9 yaşında ailesiyle beraber Bakü'ye taşındı. İlk ve orta öğrenimini bu şehirde tamamladı. 1942 yılında girdiği Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Bölümü'nden 1947 yılında mezun oldu ve aynı bölümde öğretim üyesi olarak ders vermeye başladı. 1964 yılında tamamladığı S.Vurgun'un hayat ve yaratıcılığı isimli monografisi ile filoloji doktoru oldu

1980 yılında Azerbaycan İlimler Akademisi üyeliğine seçilen Vahabzade, 1990 yılında emekli olana kadar üniversitede ders vermiştir.

Vahabzade, 1960'larda başlayan özgürlük hareketlerinin öncülerindedir. Bu konuda kaleme aldığı 1959 tarihli Gülistan isimli şiirinde, ikiye bölünen (İran ve Rusya) Azeri halkının yaşadığı felaketleri anlatmıştır. Adı geçen eserinden dolayı 1962 yılında milliyetçi damgası vurulan şair 2 yıllığına üniversitedeki görevinden de uzaklaştırılmıştır. Bu olumsuzluklara ve Sovyet rejiminin baskılarına rağmen

5 MAKAS, Zeynelabidin 'Çağdaş Azerbaycan Şiiri Antolojisi' Kültür Bakanlığı 5 MAKAS, Zeynelabidin 'Çağdaş Azerbaycan Şiiri Antolojisi' Kültür Bakanlığı Yayınları , 1992 Ankara, s. 176

özgürlük mücadelesinden hiç yılmamıştır. Azeri halkının sıkıntılarını konu ettiği pek çok eserini yurt dışına kaçıarak yayınlanmasını sağlamıştır.

Eserlerinde Azeri Türkçesini en temiz şekilde kullanmaya özen gösteren ve halkının duygularına tercüman olan Vahabzade, Azerbaycan'da Halk Şairi adıyla anılır. 1995 yılında Azeri özgürlük mücadelesindeki hizmetlerinden dolayı İstiklal Nişanı ile ödüllendirilmiştir. Ülkesinin özgürlük simgelerinden biridir. Vahabzade 1980-2000 yılları arasında 5 defa milletvekili seçilmiştir ve hâlâ da görevine devam etmektedir.

Eserleri

Bahtiyar Vahabzade, 40'ı aşkın şiir kitabı, 11 ilmi eser, 2 monografi, çeşitli piyesler ve yüzlerce makale yayınlamıştır. Eserlerinde genellikle özgürlük, yurt sevgisi, din gibi temaları işlemiştir Başlıca eserleri:

- Yücelikte Tenhalık (1978)
- Menim Dostlarım (1949)
- Bahar (1950)
- Dostlug Nağmesi (1952)
- Çınar (1956)
- Ceyran (1957)
- İnsan ve Zaman (1964)
- Tan Yeri (1973)
- Şehitler (1990)
- Sandıktan Sesler (2002)

Türkiye'de Basılan Eserleri

- Ömürden Sayfalar (Ötügen, 2000)
- Vatan, Millet, Ana Dili (Atatürk Kültür Başkanlığı Yayınları, 2000)
- Soru İşareti (Kaynak yayınları, 2002)

BAYMİRZA HAYİT (1917- 2006)⁶

İlim adamı, büyük Türkistan Tarihçisi ve sovyetolog Baymirza Hayit, bugünkü Özbekistan'ın Fergana vadisi, Namangan vilayetinin, Yargorgan köyünde 17 Aralık 1917'de doğmuştur. Annesinin adı Rabiya, babasının adı Hayit Mirza Mahmutmirzaoğlu'dur. Dokuz çocuklu çiftçi bir ailenin çocuğu olan Baymirza Hayit Özbek Türkleri'nden olup, çocukluk yılları hayatında derin akisler bırakacak olan Sovyet kızılordu milislerinin kanlı eylemleriyle doludur.

Sovyet hakimiyetinin tam olarak sağlanamadığı 1923'lü yıllarda Baymirza'nın ilk eğitim hayatı mahalle mektebinde din eğitimiyle başlar. Bir yıl sonra Cedit Mektebine yazılan Hayit, okulun dördüncü sınıfından Namangan Vilayeti Talim Terbiye Teknikleri Okuluna geçer. Yazmaya ve okumaya son derece meraklı olan Hayit, ilk yazılarını okulun duvar gazetesi olan "Bizim Fikir"de neşreder. Okuldaki müsamere ve şiir günlerinde dikkatleri üzerine çeken Hayit, kısa bir süre sonra Türkistan yeraltı milliyetçi aydınlarından olan Süleyman Çolpan, Gafur Gulam, Safizade ve Refik Mümin'lerle tanışıp, Çolpan'ın özel alakasına mazhar olur. Ceditçi ve Türkbirlikçi aydınların, toplandığı Çınaraltı kahve muhitinde usta-çırak usulüne göre Hayit edebiyat ve musiki sohbetlerine katılır. Çınaraltı muhiti, Hayit'in daha sonraki yıllarını manalandırarak olan tarih ve millet şuuru almasının yanında yol yordam, usûl, erkân öğreten ikinci bir okul vazifesini görmüştür.

1933 yılı genç Hayit'in hayatında bir dönüm noktasıdır. Çünkü bu yıllar Stalin'in harekete geçip geride son kalan Türkbirlikçi kişi ve odakları temizleme hareketinin olduğu yıllardır. Halk düşmanı suçlamasıyla, gerçekten geride kalmış bütün aydınlar temizlenmiştir.

1943'te yüksek okul imtihanını kazanan Hayit önce Andican vilayeti Sulama (Ziraat) Okuluna, ardından Hokand vilâyetinde tıp fakültesine girerse de, ruhunun bir türlü ısınmadığı bu okulu da bırakıp, Türkistan Sovyet Muhtar Cumhuriyeti'nin 1920-1921 yılları arasında Savunma Bakanlığı yapmış olan Ustubayev vasıtasıyla

6 www.biyografi.net/kisiyrinti

"Taşkent Üniversitesi'nin Tarih Fakültesi'ne kaydolur. Fakülte sekreterliğinden Baymirza Hayitoviç Mahmudov olarak düzenlenmiş ilk talebelik kimlik kartını alır. Hayit bu Rus mantıklı ismin yarısından, önce 1939'da girmiş olduğu Kızılordu'daki askerlik hizmetinde (Baymirza Hayitov), geri kalanından da 1942'de Türkistan lejyonuna katıldığında kurtulacaktır.

Hayit Taşkent Üniversitesi, tarih bölümünden 1937'de mezun olur. Okul yılları boyunca, yaz tatillerinde kolхозlarda çalışırken, Stalin diktasının en acı örnekleriyle karşılaşarak hayata hazırlanmaktadır. Hayit'in yetişmesinde önemli rolleri olan Özbekistan Milli İttihat Partisi Başkanı Feyzullah Hocayev, Özbekistan Komünist Partisi Sekreteri Ekmel İkram, büyük şairlerden Abdülraif Fıtrat ve Süleyman Çolpan gibi tanınmış simalar ve öğretmenler tamamen temizlenmiş ,fakat bu defa da okullarda eğitim verecek öğretmen kalmamıştır. Sovyet hükümeti yüksek okullarda okuyan öğrencileri hızlandırılmış eğitime tabi tutup Nizami Eğitim Enstitüsü'nde üç aylık kurs sonunda öğretmen olarak görevlendirmektedir. Bu yoldan enstitüyü başarıyla bitiren Hayit, önce Turokargan rayonunda, ardından Sir-Derya boyunda Camacoy ve Sayram köy okullarında öğretmenlik yapıp ardından Rayun (Kaza) maarif müdürlüğüne tayin edilir. Bu arada Taşkent'e gidip üniversitedeki imtihanlarına girmektedir. 30 Ekim 1939'da yüksek dereceyle Taşkent Üniversitesini bitirdiğinde, Hayit'i 2. Dünya Harbi cephesine çağırarak celp kağıdının gelmesine çok fazla bir zaman kalmamıştır. NKVD'nin gözdağı vermek için tutuklamalara başlaması üzerine, Lenin'in karısı Nadya Krupskaya'ya mektup yazması bir şeyi değiştirmeyecek ve hemen ardından askere çağrılacaktır.

Cepheye gitmeden on beş gün önce annesinin ısrarıyla Tohtahan adında bir kızla evlenen Hayit , bir daha eşini göremediği gibi,ondan olan çocuğunu da tam elli iki yıl sonra görebileceği uzun bir maceralı yola çıkacaktır. 1939'un 23 Aralık'ında Namangan'dan yola çıkan Hayit, okul tatillerinde Sovyet sistemine göre askerlik eğitimi almış olduğundan Kızılordu'ya teğmen rütbesiyle katılarak, Polonya cephesinde Çijov şehrine gelir. Savaş içinde tankçı sınıfı kursuna tabi tutularak, Polonya cephesinde savaşa katılır. Almanlarla yapılan savaş esnasında Beyaz Rusya'nın Slutsk şehri yakınlarında (1941'de) Almanlara esir düşer. Alman esir kamplarında uzun ve son derece ağır şartlar altında ölümü beklediği günlerde,

Türkistan'ın büyük Türkbirlikçilerinden olup 1920'lerde Rusya'dan kaçıp, Paris'e yerleşen Mustafa Çokay'ın yardımıyla kamplardan kurtulur.

Almanların, Ruslara karşı kurduğu Türkistan lejyonunda görev alan Hayit, Almanların teslim olmasıyla, müttefik kuvvetlerin Stalin'le anlaşmaları gereği birkaç kere daha ölümden kıl payı kurtularak, savaş sonrası Almanya'ya yerleşir.

1947'de Münster/ Westfalen Üniversitesinin Felsefe Fakültesine yazılan Hayit, bundan böyle hayatını vakfedeceği Sovyet araştırmalarıyla, Sovyetler Birliği içindeki Türk halklarının siyasi, tarihi ve dini meseleleri üzerine çalışmaya başlayacaktır. 1950'de parlak bir dereceyle, hazırlanmış olduğu Türkistan(Hokand ve Alaş urdu) Milli hükümetleri" adlı teziyle felsefe doktoru ünvanını kazanır.

Hayatını, Türklüğe ve Türkistan Tarihine adayan Dr. Baymirza Hayit, artık evinden çıkamayacak kadar rahatsız olduğu yakın zamana kadar, dünyanın değişik yerlerinde konferanslara , milletlerarası toplantılara katılıp ,üniversitelerde ders vererek, makaleler ve kitaplar yazarak, sürekli çalışarak geçirir.

1950'de Alman Ruth Hanımla evlenen Hayit'in bu evlilikten Ertay ve Mirza adında iki oğlu, Dilber adında bir kızı ayrıca Özbekistan 'da evlendiği ilk eşinden olma Bekmirza adında bir oğlu vardır. (Bekmirza, 1991'de İstanbul'da babası Baymirza ile görüşüp, Özbekistan'a döndüğünde ölmüştür.)

Hakkında, Sovyetler Birliğinde binlerce sayfa tutan (aleyhinde olmak üzere) yazılar, lehine yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapılan Dr. Baymirza Hayit, yüzlerce makale, bir o kadar broşür ve risale, pek çok ilmi kitabın müellifi olmasının yanında milletlerarası ilmi ve siyasi pek çok kurum ve kuruluşunda üyesi bulunmaktadır.

ESERLERİ

Ülkemizde pek çoğu Türkçeye tercüme edilen (Almanca'dan) eserlerinden bazıları şunlardır.Türk dünyasında Rus emperyalizminin Ayak izleri Sovyetler Birliğinde Türklüğün ve İslâmın Bazı Meseleleri Basmacılar (1917-1934 yıllarında Türkistan

Milli Mücadelesi), Rus yönetimi altındaki Türkistan ve İslam Rusya ile Çin Arasında Türkistan.

ELMAS YILDIRIM (1907-1952)⁷

Azerbaycan'da Elmaszade Yıldırım olarak tanınan şair, 1907 yılında Bakü'de doğmuştur. Babası Abdülmuhammed ve annesi Nisa Hanım, Bakü'nün Kala köyündendir.

Yıldırım, ilk tahsil hayatını Bakü'de İranlıların açmış oldukları İttihat Mektebi'ne kaydolarak Farsça eğitimle başlamıştır. İlk ve orta tahsilini Birinci Dünya Savaşı ve Rus İhtilâli keşmekeşleri içinde ihmal eden Yıldırım, 1925 yılında Bakü Lisesi'ni bitirerek Bakü'de açılan Şark Edebiyat Fakültesi'ne 1927 yılında kaydolmuştur. Birkaç ay derslere devam ettikten sonra fakülteye vermiş olduğu beyannamenin incelenmesi neticesinde ailesinin tüccar sınıfına mensup bulunduğu ileri sürülerek fakülteye devamı tehlikeli görülerek uzaklaştırılmıştır.

Bakü'de Çığırdaş Yazarlar ekolüne katılan şair, İstanbul'da yayımlanan Hayat dergisinde çıkan "A Dağlar" adlı şiir yüzünden, millî Edebiyat yaratmak amacı ile gamlı şiirler yazmak suçundan Dağıstan'a sürülmüştür. Bir müddet sonra bu kez bir başka şiiri yüzünden Aşkabat'a sürülmüştür. Burada evlenen Yıldırım, Sibiryaya sürüleceğine dair bazı emareler belirince önce İran'a sonra da Türkiye'ye kaçmıştır.

14 Ocak 1952 tarihinde böbrek hastalığından kurtulamayarak hayata gözlerini yummuştur.

Eserleri:

1. Boğulmayan Bir Ses, İstanbul 1936.
2. Elmas Yıldırım'ın Seçilmiş Şiirleri, Ankara 1953.
3. Yiğitlere Sesleniş, Ankara 1990.

⁷ Şimşir a. g.e. s. 177

FEYZİ AKÜZÜM (1922-1991)⁸

1922 yılında Kars'ta doğmuştur. İlk, orta lise tahsilini Kars'ta tamamladıktan sonra 1942 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine kaydını yaptırmış ve 1945- 1946 öğretim yılında mezun olmuştur. Vatani görevini tamamladıktan sonra Ankara Tohum Islah ve Deneme istasyonunda göreve başlamıştır.

1949 yılında kurulan AKD'nin kuruluş hazırlığında görev almış, bu çalışmasının bir neticesi olarak derneğin ilk genel kurul toplantısında yönetim kuruluna seçilmiştir. Bu göreve Ankara'dan ayrıldığı 1953 yılına kadar devam etmiştir.

1971 yılına kadar çeşitli şeker fabrikalarında ziraat mühendisi olarak çalışmıştır. Ankara'da mesleki çalışmaları dışında kalan zamanın büyük bir bölümünü Azerbaycan davası için ayırmıştır.

AKD genel başkanı olarak hizmet etmiş olan Aküzüm Azerbaycan milli merkez üyeliği ve Musavat Partisi Ankara Komitesi üyeliğinde de bulunmuştur. Aküzüm 26 Aralık 1991 tarihinde vefat etmiştir.

HAMİT DÖNMEZ (1900-1996)⁹

Azerbaycan'ın muhacerette yetiştirdiği önemli şairlerdendir. Tahsilini Gence'de tamamlayarak öğretmen olmuştur. 27 Nisan 1920 Rus işgaline karşı mücadele etmiştir. Bu dönemde bir müddet tutuklanmıştır. Daha sonra İran üzerinden Türkiye'ye gelerek, Resulzade'nin yanında yer almıştır. Türkiye'ye gelince İğdır'a yerleşen Dönmez, maliyede çalışmış ve oradan emekli olmuştur. Dönmez, Azerbaycan Kültür Derneği Danışma Meclisi şeref üyesi ve Bakü'deki Azerbaycan Yazarlar Cemiyeti'nin fahri üyesidir

8 Şimşir a.g.e. s. 108

9 Şimşir a. g. e. s. 103

KERİM ODER (1899-1981)¹⁰

Zeyneloğulları olarak tanınan tacir bir aileye mensuptur. İlk ve orta tahsilini Bakü'de tamamladı. Daha sonra Millî Müsavat Partisi'nin gençlik kollarına dönüşecek olan Azerbaycan Gençlik Hareketi'nin içinde yer aldı.

Azerbaycan Millî Hareket içinde yer alan gençlerin bir kısmı hükümet tarafından Avrupa ülkelerine, Türkiye'ye tahsile gönderildiler. Kerim Oder, Abdülvahap Yurtsever, Mirza Bala gibi gençler de vatanda kalarak yönetim ve Müsavat Partisi saflarında çalışmayı tercih ettiler.

Millî ve Demokratik Azerbaycan Cumhuriyeti döneminde Başbakanlık Özel Müdürlüğü görevinde bulunan Kerim Oder, bürokraside, politik hayatta böylece tecrübe sahibi oldu. 27 Nisan 1920'de komünist Rus ordusunun hududu geçerek Azerbaycan'ı işgale başladığı haberini Başbakan Nesip Bey Yusufbeyli'ye o ulaştırdı.

KERİM YAYCILI (1913-1979)¹¹

Alhanoğullarından Hacı Abdullah Efendi'nin oğludur. 1913 yılında Iğdır'ın Yayı köyünde doğdu. Çocukluğu Birinci Dünya Harbi'nin ıstırap ve faciası içinde geçti, 4-5 yaşlarında iken ailesi ile birlikte Rus-Ermeni saldırılarının en vahşi ve canavarca sahnelerine şahit oldu.

Mazinin bu acı sahneleri onu subay olarak vatana hizmet aşkını körükledi. Kâzım Karabekir Paşa'nın doğuda açmış olduğu askerî ortaokula kaydoldu. Subay olmayı çok arzu etmesine rağmen 1931 yılında ciğerlerinden rahatsızlanarak çürüğe çıkarıldı. 1934 yılına kadar süren hava tebdili sırasında Karaköse ve Karakoyunlu İlkokullarında öğretmen olarak çalıştı.

Kerim Yayı, 1934 yılında başladığı yedek subaylığını 1937 yılında tamamlamasını müteakip Ankara'da Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kaydını yaptırdı. İkinci Dünya Harbi'nin başlaması üzerine tekrar silah altına alındı. İki yıl süren bu ağır hizmet dolayısı ile hastalığı nüksetti, fakülteyi terk etmek zorunda kaldı ve memuriyete başladı

10 Şimşir, a. g. e. , s. 180- 181

11 Şimşir a. g. e. , s. 182- 183

Kerim Yayıcı çocukluğunda yaşadıklarını gördüklerini millî bir ruhla içli bir şekilde şiir kalıbı içinde yoğurdu. Millî ruhla yazdığı şiirlerini Berlin'de yayınlanan "Kurtuluş" dergisinde yayımlamaya başladı. Bundan itibaren Azerbaycan Millî neşriyatının hemen hepsinde Kerim Yayıcı'nın şiir ve yazıları yer aldı.

Kerim Yayıcı, Millî Müsavat Partisi ve Azerbaycan Millî Merkezi saflarında yer alarak bu kuruluşların çeşitli kademelerinde hizmet verdi. Azerbaycan Kültür Derneği'nin kurulması çalışmalarına katılan Kerim Yayıcı, dernek yönetiminde de yer aldı. Azerbaycan Dergisinin Genel Yayın Müdürlüğü görevini sürdürdü, şiir ve yazılarını yayınladı. 13 Temmuz 1939 tarihinde Ankara'da vefat etti. Doğduğu köyde toprağa verildi.

Kerim Yayıcı, şiirlerini "Anadolu-Kafkas-Azerbaycan" adlı bir eserde topladı.

MEHMET EMİN RESULZADE (1884-1955) ¹²

AZERBAYCAN Cumhuriyeti (1918-1920) Devlet Başkanı olarak tanıdığımız Mehmet Emin Resulzâde, 31 Ocak 1884 tarihinde Bakû'nun Novhanı kentinde doğmuştur. Aileden aldığı millî terbiye ve ilk eğitimden sonra kaydolduğu Bakû Teknik okulunu, gençliğin, millî ve mânevî meselelere olan yatkınlığı ve Rus esaretine karşı kafasında şekillenen düşüncelerden dolayı yarım bırakmak zorunda kalmıştır. Kendisini bu yaşlardan itibaren basın-yayın faaliyetlerinin içinde bulmuştur.

Resulzâde'nin bilinen ilk yazısı, Tiflis'te Şahtahtalı Mehmet Ağa'nın neşrettiği Şark-ı Rus gazetesinde yayınlanmıştır. Bakû'dan mektup başlığı ile kaleme alınan bu ilk yazısında, Rusçuluğa karşı Türkçü bir başkaldırının ilk izleri görülmektedir.

Resulzâde'nin faaliyetleri 1904-1905 Rus-Japon savaşından sonra daha da artmıştır. Çünkü, Japonların Avrupalı bir devlet olarak görülen Ruslara karşı galip gelmesi, Rusya mahkûmu başta Türkler olmak üzere bütün toplulukların, kendi millî kimlik ve kültürlerini ayağa kaldırmak için uygun bir zemin bulmalarını sağlamıştır.

12 www.resulzade.org

Bu uygun zeminde Türkler de kongreler tertipleedikleri gibi, hemen hemen bütün Türk toplulukları kendi gazetelerini neşretmeyi, hattâ ceditçilik ve kadimcilik gibi tartışmaların arasında ceditçilikçilerin zaferi sonucu Avrupaî tarzda okullar açmayı bile başarmışlardır

Yalnız Rusya'daki bu hürriyet havası Ruslar tarafından kısa süre sonra bastırılmıştır. Bu baskılar sonucu birçok Türk aydını ya hapse atılmış yada Rusya işgali altındaki vatanlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Resulzâde de bu dönemde, 1908-1910 yıllarını İran'da, 1911-1913 yıllarını ise İstanbul'da geçirmek zorunda kalmıştır.

Resulzâde, İran'da hürriyet ordusunun zaferi ve İran meşrutiyetini ilân etmesi üzerine, yazı işleri müdürlüğünü üzerine aldığı İran-ı Nev gazetesini bir yandan modern bir gazete hâline getirmeye çalışırken, diğer yandan da, Azerbaycan'ın Rus işgalinden kurtulması için verdiği mücadelenin bir diğer cephesi olarak, İran'ın Rus nüfuzundan kurtulması için sert yazılar yazmaya başlamıştır. Gazete bir müddet sonra İran Demokrat Partisi'nin yayın organı olarak da faaliyete geçince, İran hükûmetinin koruyamadığı Resulzâde İran'daki Rus elçiliğinin talebi üzerine Türkiye'ye gelmek zorunda kalmıştır.

1911 yılında İstanbul'a gelen Resulzâde, kendisini burada, Trablusgarp savaşının olumsuz havası ve Osmanlı Devleti'nin son döneminde canlanan Türkçülük hareketinin en önemli merkezi olan Türk Ocağı çevresinde bulmuştur. Türk Yurdu dergisinde yayınlanan İran Türkleri adlı seri makaleleri, Türk kamuoyunda büyük yankı uyandırmış ve Anadolu dışında Türkçe konuşan insanların varlığından haberdar olunmasını sağlamıştır.

İstanbul'a gelmesi ve Türkçü bir çevre ile tanışması sonucu Resulzâde, burada edindiği dostluk ve düşünceleri hayatı boyunca muhafaza etmiştir. İstanbul'da Kafkasya ve İran üzerine yazılarının yayınlandığı bir dönemde, 1913 yılında Rusya'da Romanov hanedanı tahta çıkışının 300. yıl dönümü dolayısı ile, muhtemelen ekonomik ve siyasî sebeplerden dolayı çekilen sıkıntıların ve batının baskısı sonucu, yurt dışında bulunan siyasî sürgünlere geri dönmeleri maksadı ile bir af yayınlamıştır. Bu af sayesinde Azerbaycan'a geri dönebilen Resulzâde, yine basın alanında faaliyetlere başladığı gibi, İstanbul'da iken amcazâdesi Mehmet Ali Resuloğlu vasıtasıyla

kurdurduğu Musavat Partisi ile de politika yapmaya başlamıştır. Bu dönemde 1915 yılından itibaren yayınlamaya başladığı Açık Söz gazetesi ile de, Türkleşmek, İslâmlaşmak, muasırlaşmak şiarı altında, Azerbaycan Türkçülerinin fikirlerini yayma gayreti içinde bulunmuştur. Bu gazetede, millî ve kültür müesseselerindeki, Müslüman sıfatı yerine Türk sıfatını kullanmaya özen göstermiş, millete sen TÜRKSÜN, Rus hükûmetine de biz TÜRKSÜZ! diye hitap ederken, gazete logosunun yanına gündelik Türk gazetesi ibaresini de koymuştur. Resulzâde, Türklüğünü unutmuş olan halkına bu duyguyu kazandırma çabası içinde bulunmuştur.

28 Mayıs 1918 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti'ni ilân eden Resulzâde ile arkadaşlarının bu mutluluğu yaklaşık 2 yıl sürmüş ve bu Cumhuriyet, 27 Nisan 1920 tarihinde Rus kızıldususu tarafından ortadan kaldırılmıştır. Bu dönemde bir müddet Bakû yakınlarında Şamahı dağlarında saklanmayı başaran Resulzâde, sonunda yakalanmıştır. Stalin tarafından Moskova'ya götürülen Resulzâde, bir müddet burada gözetim altında tutulduktan sonra, Finlandiya üzerinden Almanya'ya, oradan da Türkiye'ye kaçmayı başarmıştır.

Ancak bir müddet sonra, Resulzâde, muhtemelen Rus elçiliğinin rahatsız olması sonucu, Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti yetkililerini zor durumda bırakmamak için yurt dışına çıkarak, faaliyetlerine Avrupa'da devam etmeye başlamıştır. Özellikle Almanya'da yayınladığı İstiklâl gazetesi ve Kurtuluş dergisi ile de, Azerbaycan dâvasını canlı ve ayakta tutma mücadelesi vermiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında büyük sıkıntılar yaşayan Resulzâde, savaş içinde bir hayli yer değiştirdikten sonra, huzurlu bir ortam aramaya başlamıştır. Bu dönemde de, muhtemelen Sovyetler Birliği'nin Kars, Ardahan ve Boğazlar üzerindeki talepleri, Türkiye'de demokratik çok partili hayatın başlaması ve Türkiye'nin batı ligine geçme çabaları, Resulzâde ve arkadaşlarının tekrar Türkiye'ye gelmelerini sağlamış ve 1947 yılından itibaren İstanbul ve Ankara başta olmak üzere faaliyetlere başlamışlardır.

Resulzâde, 1949 yılında Azerbaycan Kültür Derneği'ni kurarak, devletin kanunları çerçevesinde yasal yollardan çalışmalara başlamış, derneğin yayın organı olarak da, Azerbaycan Dergisi'ni Nisan 1952 tarihinde yayın hayatına sokmuştur. İlmî ve siyâsî birçok kitabı olan Resulzâde, çileli bir ömür ve yılmaz bir Azerbaycan istiklâl dâvasının neferi olarak 6 Mart 1955 tarihinde Ankara'da hayata gözlerini yummuştur.

Eserleri:

Azerbaycan Cumhuriyeti (1922),

İstiklâl Mefkuresi ve Gençlik (1925),

Azerbaycan Misak-ı Millisi (1927),

Milliyetçilik ve Bolşevizm (1928),

Azerbaycan Şairi Nizamî (1951).

DR. MEHMET KENGERLİ (1914-2006)¹³

Dr. Mehmet Kengerli Ocak 1914'te Azerbaycan'ın Terter ilinde doğmuştur. Yüksek tahsili sonrasında Sovyet ordusuna çağrılmış, 1941 yılında muharip birliklerle Hitler Almanya'sına karşı savaşa katılmıştır. 1942 yılında esir düşen Kengerli, bütün bu zorluklar içinde Azerbaycan'ın hürriyet ve istiklâl mücadelesinden vazgeçmemiştir. Almanya'da "Azerbaycan" gazetesinin çıkarılmasına büyük katkıda bulunmuş, birçok kitabın yayınlanmasını da sağlamıştır. Savaştan sonra Türkiye'ye gelmiştir. 1950-1960 yılları arasında Türkiye Kızılay Derneği'nde çalışmıştır. Bu kurumdaki görevinin uzun bir dönemi Pakistan'da geçmiştir. Merhum Dr. Mehmet Kengerli, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucusu Mehmet Emin Resulzade'nin en yakın silah arkadaşlarından. Resulzade tarafından kurulan Azerbaycan Milli Merkezi'nin Başkanlığını yapmış, Müsavat partisinin muhaceretteki liderlerinden biri olarak görevde bulunmuş, Azerbaycan Kültür Derneği'nin kurulmasında çalışarak uzun süre Başkanlık görevlerini ifa etmiştir. Mehmet Kengerli Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarının kurtarılması yolundaki faaliyetine son nefesine kadar devam etmiştir.

Bütün ömrünü Türk Dünyası ve Azerbaycan Millî Davasına adayan, uzun müddet Azerbaycan Millî Merkezi ve Azerbaycan Kültür Derneği Genel Başkanlığı, Kızılay Derneği Genel Müdür Yardımcılığı ve Türkiye Anıtlar Derneği Genel Başkanlığı görevlerini yapan, Türk Devletleri ve Toplulukları Dostluk ve Kardeşlik Vakfı (TÜDEV) Kurucusu ve Dünya Azerbaycanlılar Kongresi (DAK) Onursal Başkanı

13 www.azerbaycankulder.org

olan Kengerli'nin cenazesi, 22 Ağustos 2006 tarihinde Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

MİRZA FETHALİ AHUNDZADE (1812-1878) ¹⁴

Azeri Türkleri içinde, yarattığı eserlerle Türk milliyetçiliğine hizmet eden Mirza Fethali Ahundzade, 1812'de Şeki'de doğmuştur. Ailesindeki huzursuzluk nedeni ile annesi tarafından Güney Azerbaycan'daki Erdebil şehrine, Ahund Hacı Alesger'in yanına götürülmüştür. Alesger, Fethali'yi evlatlığa kabul etmiş, Fethali de onu babası saymıştır. 1825 yılına kadar Erdebil'de yaşamış, ailesiyle önce Gence şehrine oradan 1826'da doğduğu yer olan Şeki'ye yerleşmişlerdir.

Güney Azerbaycan'da başladığı eğitimini burada tamamlamıştır. 1834'de Alesger'in yardımıyla Tiflis'e gitmiş ve şark dilleri tercümanı görevine başlamıştır. Ölümüne kadar Tiflis'te yaşayan Feth Ali, Azeri Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Rus, Fars ve Arap dillerini çok iyi öğrenmiştir. Rusya'nın doğu siyasetinin belirlenmesinde etkili olmuştur. Sanat hayatına, Azeri Türkçesi ve Farsça şiirler yazarak başlamıştır. Eserlerinin büyük bir kısmını çağdaşları olan sanatçılara yazdığı manzum mektuplar oluşturur. 1850-1855 yılları arasında drama yazmaya başlamış, Türk dünyasının ilk örnekleri olan altı komedi yazmıştır. Döneminin Azerbaycan hayatını usta bir dil ile yansıtan Feth Ali, 1857'de alfabe üzerinde çalışmaya başlamıştır. Arap alfabesinin ıslahı ve alfabe reformu için projeler hazırlamıştır. İlk proje Arap alfabesi, sonrakiler Latin alfabesi üzerine hazırlanmıştır. 1863 yılında İstanbul'a gelmiş, alfabe üzerine yaptığı çalışmalarını dönemin sadrazamına sunmuştur. Feth Ali'nin kullandığı dil, halka ve yüksek tabakaya, köylüye ve şehirliye rahatlıkla hitap etmiştir. Eserlerinde dilde Türkçülüğü yaşatmıştır. Gökalp'e göre Feth Ali, Gaspıralı İsmail Bey kadar iyi bir Türkçüdür. Türk fikir ve edebiyatı alanındaki en önemli faaliyeti Türkçe tiyatroyu ilk yazan kişi olmasıdır. Azeri Türk lehçesi ile yazdığı eserlerle tanınmış ve edebî Türkçülüğe hizmet etmiştir. 1864'te "Kemalüt dövlə Mektupları" adlı eserini bitirmiş ancak yayınlamamıştır. 1878'de Tiflis'te vefat etmiştir.

14 www.biyografi.net/kisiyayrinti

Eserleri:

En önemli eserleri makaleleridir. Yanlışlıkları ortaya koymayı amaç edinmiş ve çağdaş İlmî tenkidin Azeri Edebiyatında ilk örneklerini vermiştir. Temsilat (1859), Kemalüd dövlə Mektupları (1926), Hekayeti Hırs Gldurbsan (1938), Hekayati Molla, İbrahimelil Kimyager (1938), Seçilmiş Eserler (1938), Aldanmış Kevakib (1962) gibi eserlerinin yanında komediler ve piyesler yazmıştır.

MÜSTECİP ÜLKÜSAL (1899-1996)¹⁵

1899 yılında Dobruca'da dünyaya gelen Müstecip Ülkusal, 19 yaşına kadar hiç görmediği Kırım'ın hürriyet ve istiklâline kavuşabilmesi için mücadele etmiştir, İlköğrenimini Dobruca'da, orta öğrenimini İstanbul'da yapmış; I. Dünya Savaşı başlayınca İstanbul'a dönemediği için iki yıl süreyle Köstence'de Mecidiye Müslüman Seminar'ına devam etmiştir. 1916'da Romanya'nın savaşa katılmasıyla Seminar kapanmış ve öğrenimi yarım kalmıştır. Bundan sonra üç Türk arkadaşıyla birlikte kendi köyünde öğretmenlik yapmaya başlamış, bu arada Tonguç adını verdikleri bir kültür ve spor derneği kurmuştur.

1918 yılında Kırım'daki Sulkiewicz hükümeti, Kırım kökenli aydınların yurda dönmeleri için çağrıda bulununca Ülkusal, bir Rus şilebiyle kaçak olarak Akyar limanına gitmiştir. Burada Almanlar tarafından yakalanmış ve kısa bir süre tutuklu kalmıştır. Serbest bırakılınca önce Bahçesaray'daki Kaytmaz Ağa Okulu'nda, daha sonra Fatisala İlkokulu'nda öğretmenlik yapmıştır. 1920 yılında Kırım'dan ayrılıp kaçak olarak bir Türk motoruyla Ereğli'ye geçmiştir.

Türkiye'de lise öğrenimini tamamladıktan sonra, 1922 yazında Romanya'ya dönerek Bükreş Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydolmuştur. 1926 yılında mezun olup avukatlık yapmaya başlayan Müstecip Ülkusal, derneklerde, okullarda "Türk birliği ve Türkçülük" konularında konferanslar vermiş, Türk gazetelerinde makaleler yazmıştır. 1930 yılının başında ise, Emel Mecmuası'nı yayımlamıştır.

¹⁵ www.biyografi.net/kisiyrinti

Kırım Kurultay Hükümeti'nin eski Dışişleri Bakanı ve Kırım Milli Merkezi Başkanı Cafer Seydahmet Kırimer'in önerisi ve önderliği ile Emel Mecmuası, Kırım Türklerinin ve Kırım İstiklâl davasının resmi yayın organı ilan edilmiştir. Dobruca'da, Türkiye'de, Polonya'da, Bulgaristan'da yaşayan ve bu davayı benimseyenler, Emel'in hem yardımcısı, hem de destekleyicisi olmuşlardır.

Bu gelişmelerden kuvvet alan Avukat Ülküsal, arkadaşlarıyla birlikte Kırım Tatarlarının yaşadığı bütün şehir, kasaba ve köylerde Dobruca Türk Hars Birliği'ni kurmuş, Emel Mecmuası'nda birliğin tüzüğünü basarak, bütün şubelere göndermiştir. 29 Mayıs 1934'te birliğin ilk kurultayı toplanmış, Müstecip Ülküsal bu birliğin başkanlığına getirilmiştir. 1936 yılında evini ve matbaayı Köstence'ye taşıyan Müstecip Ülküsal, 20 Şubat 1936'da arkadaşlarıyla birlikte Dobruca'da yaşayan Kaim Türklerinin karşılaştığı zorlukların Romenler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için Halk-Poporul adıyla bir sayfası Türkçe, bir sayfası Romence haftalık küçük bir gazete çıkarmıştır,

1940 yılı temmuzunda maddi sıkıntıya düştüğü için eşi ve çocuğunu Çankırı'ya bırakarak geri dönmüş, Emel Mecmuası'nı çıkarmaya devam etmiştir. Aynı yılın eylül ayında derginin kapanmasına karar vererek Türkiye'ye gelmiştir.

1941 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nde fark sınavlarını vererek diploma almış ve hâkim adaylığı stajına başlamıştır. Kırım Milli Merkezi Başkanı Cafer Seydahmet Kırimer ve arkadaşlarının aldığı karar uyarınca, Almanya'da Kırım Türk Milli Teşkilatı kurmak, Kırım kökenli mülteci, işçi ve esirlerin Kırım'a dönmesini sağlamak, Kırım'da yeniden kurulacak Milli Hükümet ile işbirliği yapmak üzere görevlendirilen Ülküsal, Dr. Edibe Kırimal ile birlikte Berlin'e gitmiş ve 9 ay orada kalmıştır. Yaptığı girişimler neticesinde Kırım'a gitme izni alamayınca Türkiye'ye dönmüştür. 1960 yılında Ankara'da yayın hayatına yeniden başlayan Emel Dergisi'nde 1986 yılına kadar yazdığı makaleleriyle Kırım Türklerinin Milli davasını dünya kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır.

Müstecip Ülküsal, vatansever, hürriyet aşığı gerçekçi bir yazar, hukukçu ve fikir adamıdır. Hayatı boyunca dil ve din birliğinin önemini vurgulamış, birlik ve beraberlik olmadıkça hiçbir yere ulaşılamayacağını görmüş, hürriyet ve istiklâle ancak kültür bütünlüğünü korumakla ulaşılabileceğine inanmış, öğrenim ve eğitimde yeniliği hedef göstermiş, dürüstlüğü, bilgiyi, erdemi, inancı ve çalışkanlığı rehber edinmiştir.

Romence, Fransızca, Almanca bilen, Kırım ve Kazan Tatarcası ile Türkçenin birçok lehçesine vakıf olan Müstecip Ülküsal'ın Emel Mecmuası'nda, Romanya'da 103; Türkiye'de 214 makalesi yayımlanmıştır. 1993 yılında kitaplığını Emel Kırım Vakfı'na bağışlayan Müstecip Ülküsal, 1996 yılında vefat etmiştir.

SAMET AĞAOĞLU (1919-1982)¹⁶

1919 yılında Bakü'de doğdu. Türkiye'ye göç eden, Meşrutiyet ve Cumhuriyet devirlerinin ünlü siyasetçisi Ağaoğlu Ahmed Bey'in oğludur. İlk ve orta öğretimini Beyazıt Lisesi (1926) ve Ankara Lisesi'nde yaptı (1929). Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1931), İhtisas yapmak üzere Strassburg Üniversitesi'nde bulundu ancak doktorasını tamamlamadan yurda dönmek zorunda kaldı (1932). Yurda dönünce İktisat Bakanlığı İş ve İşçiler Bürosu Tetkik Memurluğu'nda memuriyete başladı.. Aynı Bakanlıkta İç Ticaret Genel Müdürü iken devlet hizmetinden ayrılıp (1946) avukatlığa geçti ve Demokrat Parti'nin kurucuları arasında yer aldı. 1950, 1954, 1957 seçimlerinde Manisa'dan Milletvekili seçildi, Başbakan Yardımcılığı, çalışma, işletmeler, sanayi ve Devlet Bakanlığı yaptı. 27 Mayıs askeri darbesinde diğer Demokrat Partililer gibi o da tutuklandı ve Yassıada'ya sürüldü. Müebbet hapis cezasıyla İmralı ve Kayseri cezaevlerinde yattı. 7 Ekim 1964'te çıkarılan aftan yararlanarak serbest kaldı. Aftan sonra kendini tümüyle yazılarına veren Samet Ağaoğlu, 6 Ağustos 1982 tarihinde vefat etti.

ESERLERİ

Hikaye Kitapları:Strasburg Hatıraları, Züriyet, Öğretmen Gafur, Büyük Aile,

Hücredeki Adam, Katırım Ölümü

Hatıra:Babamdan Hatıralar, Babamın Arkadaşları, Aşına Yüzler, Arkadaşım

Menderes, Marmara'da Bir Ada, Demokrat Parti'nin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri, İlk Köşe.

İnceleme:Kuva-yı Milliye Destanı

Gezi : Sovyet Rusya İmparatorluğu

Siyasi Günlük

Demokrat Parti'nin Kuruluşu

¹⁶ www.biyografi.net/kisiyrinti

ŞEHİRİYAR (1904- 1988)¹⁷

Güney Azerbaycanlı şair tam adı Doktor Seyyid Muhammed Hüseyin Behcet Tebrizî'dir. Bunlardan Muhammed Hüseyin şairin küçük adı, Behcet Tebrizî soyadı, (Seyyid) peygamber soyundan geldiği için) lakabı, doktor muhtemelen tıp fakültesinde okuduğundan dolayı söylenen bir hitap sözü, Behçet aynı zamanda ilk mahlası, Şehriyar ise daha sonraki mahlasıdır. Şair ülkesinde ve dünyada mahlası olan Şehriyar olarak tanınmaktadır.

Doğum tarihi kaynaklarda çok çeşitli olmakla beraber 1904 yılında Tebriz'in Bağmeşe mahallesinde doğmuş olmalıdır. Babası Tebriz'in ünlü avukatlarından Kemal ve faziletle şöhret bulmuş Hacı Mir Ağa, annesi ise Kövkeb Hanımdır. Şehriyar'ın çocukluk yılları Tebriz'deki Meşrutiyet devrine rastlamaktadır. Tahsil hayatı ile ilgili bilgiler karışıktır. İlk tahsilini babasından almış ve küçük yaşlardan itibaren şiire yatkınlık gösterdiğinden. o devirde okutulması adet olan Kuran-ı Kerim, Sadi'nin Gülistan'ı ve Ebu Nasri Ferahi'nin Nisab adlı Arapça Farsça manzum lügatiyle öğrenimine devam etmiştir. Daha sonra Molla İbrahim'den daha altı yaşında iken Gülistan ve Hafız dersi almıştır.

İlk resmi öğretimine Tebriz'deki Medrese-yi Müttehide'de başlamıştır. Yaz mevsiminde ise Kayışkurşak'ta aydın bir zat olan Molla İbrahim Halil'de eğitim ve öğretimine devam etmiştir. Orta tahsiline ise Füyuzat ortaokulunda başlamış ve dokuzuncu sınıfa kadar devam etmiştir. Ayrıca Tebriz'deki Talibiyye Medresesi'nde Arap dili ve edebiyatı okumuş, daha sonra 1921'de darülfünuna kaydolmuş ve 1923'te tıp fakültesine girmiştir. Ama tıp fakültesini maddi zorluklar yüzünden bitirememiştir. Şehriyar'ın sevdiği kızın adının Süreyya olduğunu biliyoruz. 1973 yılında Tahran radyosunda yaptığı bir konuşmada Süreyya ile son defa Behcetabad'da buluşacaklarını ancak onun gelmediğini, ertesi sabah fakülteyi bitirmesine iki ay kala Tahran'dan sürgün edildiğini, Behcetabad Hatiresi şiirini bu buluşmaya hasrettiğini söylemiştir.

¹⁷ www.biyografi.net/ kisiyayrinti

Şairin devlet memurluğuna 1932 yılında başladığında bütün kaynaklar müttefiktir. Daha sonra Tahran'dan sürülmüş ve 1935 yılında tekrar Tahran'a dönmüş ve Ziraat Bankası'nda memuriyetine devam etmiştir.

Şehriyar'ın hayatının önemli olaylarından biri de babasının ölümüdür. Babasının ölümünden ve 1935'te Tahran'a dönüşünden sonra şairin buhranlı bir döneme girdiğini görüyoruz. Şair bütün sevdiklerinden ve dostlarından uzaklaşır. Ruh çağırma seanslarına katılır, tasavvufa meyleder, hatta Zehebiye tarikatına intisab eder. Bu arada 1937 yılında dört ay süren bir Tebriz seyahati yapar. Şehriyar'ın bu bunalımlı durumu uzun sürer.

Şair annesinin de ölümünden sonra uzun zaman kaldığı buhranlar ve hastalıklar geçirdiği Tahran'dan aniden ayrılarak 1953 ortalarında anayurduna Tebriz'e döner. Buradaki Ziraat Bankası'nda çalışmaya başlar ve buradan emekli olur. Şehriyar, Tebriz'de en mühim eserini "Haydarbaba'ya Selam"ı yazar ve bastırır (1953). Şehriyar Tebriz'e yerleştikten sonra akrabalarından ilkokul öğretmeni ve kendisinden 35 yaş küçük Azize adlı bir kızla evlenir (20 Ağustos 1953) ve bir ev alır. Bu evliliğinden dört çocuğu olmuştur.

Şehriyar 1964 yılında Hoşginab'a gider ve ikinci Heyderbaba'yı yazar ve bastırır. 1976 yılında Tahran'a gider ve misafirlikte iken eşi Azize Hanım kalp krizinden vefat eder.

Şairin Türkçe şiirlerinin büyük kısmı 1982'de Yahya Şeyda tarafından Tahran'da neşredilmiş 1984 yılında ise Tebriz Üniversitesi'nde yapılan bir törenle 80. yaş günü görkemli bir şekilde kutlanmıştır.

Şehriyar ömrünün son yıllarında yaşlılığın verdiği zaafiyetle birçok kez hastalanmış ve nihayet 18 Eylül 1988'de vefat etmiş ve Tebriz'in ünlü Makberetü'-Şuara'da toprağa verilmiştir. Şehriyar'ın hatırasına hürmeten Tebriz'de hiçbir dükkan açılmamış ve bütün halk matem işareti olarak karalar giyinmiştir.

Şehriyar anadili Türkçeden başka mükemmel derecede Farsça ve Arapça , iyi derecede Fransızca bilirdi. Gençliğinden beri musiki ile yakından ilgilenmiştir. Çok güzel tar çalan Şehriyar'a İran'ın meşhur musikişinaslarından Ebulhasan Seba, Dervişandan kalma kıymetli bir tar hediye etmişti. Şehriyar, İran'ın ünlü hanende ve sazandelerinden Ebulhasan Han İkbâl, Kamer, Kerimağa Safi ile dost olmuş, Ebulhasan Seba dahil bir çoğuna ölümleri vesilesiyle Farsça ve Türkçe mersiyeler yazmıştır. Şair emekliliğinden sonra Tebriz'de sade bir hayat sürmüştür. Küçük çocuklarını sevip okşayarak onlarla Tebriz sokaklarında gezintiye çıkan Şehriyar'ın bir zevkinin de güzel hattıyla Kuran ayetlerini istinsah edip dostlarına hediye etmek olduğu bilinir.

Şehriyar usta şairliğinin yanında seyit (peygamber soyundan gelen) olması yönüyle de halk arasında büyük saygı ve sevgi görmüştür. Şair emeklilik günlerinde maddi sıkıntılar içinde olmuş, 1976'da bulunduğu Tahran'da Ettelaat gazetesine verdiği demeçte 22 yıldan beri aynı elbiseyi giydiğini söylemiştir.

İran edebiyatındaki yeri dolayısıyla birinci dereceli Maarif nişanı ile taltif edilmiş, Tebriz Üniversitesi edebiyat fakültesinin en büyük anfisine ve Tebriz'deki okullardan birine onun adı verilmiştir. Ayrıca daha sağlığında 16 Mart günü Şehriyar günü olarak kabul edilmiş, ölümünden sonra da evi müze haline getirilmiştir. İran'ın ileri gelen şair ve yazarları tarafından da övülen Şehriyar'ın Kitapça'sında yazdığı önsözde Şehriyar'ı "Yalnız İran'ın değil, bütün şark aleminin iftiharını" olarak takdim etmiştir.

ESERLERİ

- 1- Heyderbaba'ya Selam (yazılışı 1953, basılışı 1954)
- 2- Türkün Dili (1969)
- 3- Memmed Rahim'e Cevab (1967)
- 4- Sehendim (1970)
- 5- Behcetabad Hatiresi
- 6- El Bülbülü

- 7- Süleyman Rüstem'e Cevaplar
- 8- Döyünme ve Söyünme
- 9- Getme Tersa-Balası
- 10- Naz Eylemisen
- 11- Türk Evladı Gayret Vahtıdır
- 12- Derya Eledim
- 13- Türkiye'ye Heyali Sefer

SONUÇ

Yaptığımız yüksek lisans çalışmasında, Azerbaycan Türk Kültür Dergisinin 1982-1986 yılları arasındaki, 239- 258. sayı arasındaki 19 dergi incelenmiştir.

Azerbaycan'ın bağımsız yaşayışına son veren Rus istilası derginin başlıca konusu olmuştur. Bunun yanında ülküsel, kültürel sorunlar, Azerbaycan Edebiyat ve siyasetindeki değerli kişilerin hayatları, Azerbaycan tarihi ve benzeri konular ele alınmıştır.

İncelenen dergilerde yer alan 82 makaleden 44'ü siyasi konularda, 7'si tarih, 7'si düşünce yazısı, 13'ü siyasi ve edebi şahsiyetlerle ilgili, 3'ü ilmi makale ve birer tane de siyasi şahsiyet ve yayın tanıtımıyla ilgili yazı yer almıştır. Dergide büyük yer tutan makalelerde özellikle Azerbaycan'ın bağımsızlığına son veren Rus istilası, bununla ilgili olumsuz gelişmeler ve istilaya karşı verilen mücadele ele alınmıştır. M.Emin Resulzade, Mirza Bala, Dr. Mehmet Kengerli ve daha değerli yazar makaleleriyle karşımıza çıkmıştır.

Edebi tür olarak 5 öykü yer almıştır

Derginin incelenen sayılarında güncel gelişmelerle ilgili olarak 49 tane haber yazısı yer almıştır. Bunlardan 32'si haber ortamlarını, 11'i güncel yazıları, 2'si siyasi ve edebi şahsiyetleri, diğerleri de siyasi, edebi şahsiyet ve AKD faaliyetlerini konu etmiştir.

Güncel gelişmelere dair iki fıkra yer almıştır. İncelenen sayılarda güncel gelişmelerle ilgili 157 fotoğraf yer almıştır. Bunlar içinde 258. sayıda yer alan Turgut Özal'ın Azerbaycan Balosuna katılımı ile ilgili fotoğraflar dikkat çekicidir.

Derginin incelenen sayılarında 48 tane ilan olduğu görülmüştür. Bu ilanların 44'ü AKD'ye, 3'ü Kırım Türklerine ait Emel Dergisine ve biri de yayın tanıtımına aittir.

Derginin incelenen sayılarında siyasi ve edebi şahsiyetlere ait birer anı yer almıştır.

İkisi siyasi ve biri de güncel konulu üç bildiri yer almıştır.

Derginin incelenen sayılarında 28 biyografi yer aldığı görülmüştür. Bunların 12'si edebi, 7'si siyasi ve 9'u da siyasi edebi şahsiyetler hakkındadır.

Eleştiri edebiyat, edebi şahsiyet ve fikri konularda birer tane yer almıştır.

İncelenen sayılarda 3 telgraf yer almıştır.Bunlardan ikisi kutlama, biri de teşekkür içeriklidir.

İncelenen sayılarda 17 teşekkür metni bulunduğu görülmüştür.Bunların 16'sı dergiye yapılan bağışlar ve biri de AKD kadın kollarına yönelik teşekkürdür.

Derginin incelenen sayılarında 109 şiir yer almıştır.Şiirlere tür yönünden bakıldığında 85'inin lirik, 17'sinin epik, 4'ünün pastoral ve birer tanesinin de dramatik, tekerleme ve mani türünde olduğu görülmüştür.

İncelenen sayılarda tarih türünde 9 yazı yer almıştır.Bunlardan 5'i Kırım Hanlığı, 3'ü Türk tarihi ve biri de Azerbaycan tarihiyle ilgilidir.

İncelenen sayılarda 17 taziye yazısı yer almıştır.Yazıların 14'ü edebi ve siyasi şahsiyetler hakkındadır.

İncelenen dergilerde 97 reklam yer almıştır.Reklam veren kuruluşlar Beta Ziraat A.Ş., Muratsal A.Ş., Tohum Islah ve Üretme A.Ş., Emel Dergisi, Layne Bowler A.Ş., Meysu, Pancar Motor A.Ş., Şeker Sigorta, Etudaş ve Pimaş'tır.

İncelenen sayılarda 4 söyleşi yer almıştır.Bunlardan ikisi haber ortamları ve ikisi de siyasi, edebi şahsiyetler hakkındadır.

Derginin incelenen sayılarında 30 söylev metni yer aldığı görülmüştür.Bunlardan 21'i siyasi, 3'ü haber ortamı 3'ü tarihi, 2'si siyasi edebi şahsiyet ve biri de halk bilimiyle ilgilidir.

Derginin incelenen sayılarında 9 sözlük metni yer almıştır.Sözlüklerin 8'i musiki içerikli, biri de Azeri sözcüklerin Türkçe karşılığı üzerinedir.

İncelenen sayılarda üçü Yeni Düşünce Dergisine ait ve bir de Ermeni katliamı tanıkları ile yapılmış toplam dört röportaj yer almıştır.

Vatan sevgisi ve Azerbaycan'ın işgali konusu şiirlerde en çok işlenen konu olmuştur.

Bahtiyar Vahapzade, Himmet Demir, Hıdır Koca, Elmas Yıldırım, Şehriyar, Hamid Oral, Hamit Dönmez, Resul Azeri, İbrahim Aslan gibi Azerbaycan coğrafyasının yetiştirdiği pek çok değerli şair, okuyucuların duygularına seslenen şiirlerini dergi vasıtasıyla Türk halkına ulaştırmıştır.

Azerbaycan Kültür Dergisi, Paris'teki "Sovyetler Birliği Milletlerini Kurtarma Cemiyeti (Paris Bloku) gibi bağımsızlık yolunda önemli çalışmalarda bulunan

derneklerin tertip ettikleri toplantı, konferans ve partilerine büyük önem vermiş, bu faaliyetlere dergi nüshalarında sıkça yer verilmiştir. Bu toplantılara bağlı olarak çok sayıda söylev metni bulunmaktadır.

Dergide tarih de önemli konulardan biri olarak yer almıştır. Kırım Hanlığı, Azerbaycan tarihi ve Türk adının tarihçesi gibi konularda metinler yer almıştır. Prof. Dr. İsmail Kayabalı ve Cemender Aslanoğlu tarihi konulardaki yazılarıyla dikkat çekmektedir.

Özellikle ülküsel, siyasi, fikri, ülkenin ve Türk illerinin sorunları, dönemin meseleleri gibi konuları kapsayan; Mirza Bala, M.Emin Resulzade, Dr. Mehmet Kengerli, Feyzi Aküzüm, A. Vahap Yurtsever, Ahmet Karaca, Şükrü Er, Himmet Demir ve daha nice değerli yazarın kaleminden çıkan makale ve köşe yazısı dergide okuyucuları ile buluşmuştur.

Ayrıca Azerbaycan Türk Kültür Dergisinde Sovyet Rusya'nın esareti altındaki Türk yurtlarının bağımsızlık mücadelelerine hizmet eden, Türk yurtlarının yanında esaret altındaki diğer milletlerin meselelerini de gündeme getiren, Azerbaycan tarihini anlatan Türk yurtlarında ve dünyanın muhtelif ülkelerinde yayınlanan önemli kitap ve dergilerde tanıtılmış: bu yazıları tanıtan yazılar kaleme alınmıştır.

Azerbaycan Türk Kültür Dergisinde, hepsinin içeriği de bağımsızlık olan, çeşitli dernek, cemiyet ve meclisler tarafından hazırlanmış; Rus esareti altındaki Türk milletlerinin ve dünyanın diğer esir milletlerinin mücadelelerini bağımsız dünyaya duyurmak amacını taşıyan bildiriler de yer almıştır

KAYNAKÇA

1. AKPINAR, Yavuz. Azeri Edebiyatı Araştırmaları, Dergah Yayınları, İstanbul
2. Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003
3. Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, cild 4, Kùltür Bakanlığı Ankara 1993
4. Azerbaycan Türk Kùltür Dergisi
5. Azerbaycan Kùltür Derneği
6. Büyük Türk Klasikleri, Ötüken Yayınları İstanbul 2002
7. www.resulzade.org
8. www.kultur.gov.tr
9. www.azerbaycankulder.org

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Ankara’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kocaeli’nde tamamladı. Lisans eğitimini 9 Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümünde tamamlayarak 2000 yılında mezun oldu.

2006 yılına kadar Kocaeli’nde devlet okullarında öğretmenlik yaptıktan sonra Niğde’ye tayin olmuş, mesleğine devam etmektedir.

DİZİN

A.....

ABBASZADE, Kerim:	30,76, 131,141,145,150
A.B.D.	98, 209, 224, 262, 269, 271
ABDÜLHAMİDOĞULLARI, Necib	68, 92, 154
ADALETİ, M.Ali	58,168
Afganistan	84, 202, 255, 266
Afrika	202,207,208
Agop Kazayan Paşa	268
AĞASIBAY, Selim	89
AĞAOĞLU, Ahmet	65, 171
AĞAOĞLU, Samet	32, 76, 84, 110, 112, 124,131,160,166,177, 300
Ahmet Muhtar Paşa	248
Ahmet Yesevi	277
AHUNTZADE, Mirzali Fethali	33, 35, 37, 56, 61, 70,76, 93, 97, 104, 109, 116,118, 166, 276, 283, 297
AKÇA, Şakir	56, 65,76, 114, 122,168,171, 259
AKÇORA, Yusuf	276
AKDEMİR, Kaya	44, 76, 131,141,144
AKDEMİR, Rıza	42,76, 110,118
AKIŞ, Ali	28, 42,76, 110, 112,118,124
AKSU, Sakine	67,172
AKÜZÜM, Feyzi:	16,19, 30, 33, 37, 41, 44, 47, 48, 49, 60, 62, 65,104, 72,76,77, 87, 89, 109, 110, 111, 114, 118, 119,123,124,160,169,170,172,173, 227, 268, 291
Ali Said Paşa	246
ALİM, İlhan	36, 37, 62, 72,77, 131,137,142,145,147
ALİYEV, Haydar Ali	212
ALKAN, Mehmet	31, 63, 69, 77, 109, 115, 118, 125,160,170,177, 246
ALKIN, Selçuk	73,77, 124

Almanya:	15, 224, 252, 285, 295, 299
ALPASLAN, İsmet	34, 35,77, 131,139
ALPAUT, Aziz	15
ALTAYLI, Seyfettin	73,77, 111
ALTINTAŞ, İbrahim	67,172
Altınordu Hanlığı	95, 116
ALTUNBAY, Mehmed	15
Anadolu	79, 84, 228, 235, 268, 269
Ankara:	16,19, 20, 225, 233, 291, 292, 295, 297, 297, 299
Andan Tıngır Yaver Paşa	260
ANDROPOV, Y.	207,208,209,212
ARAN, Azer Aran	30, 41, 62, 63,77, 112, 125,169,170
ARAN, M.Sadık	37, 131,141,145
ARAS, Orhan	35, 78, 131,142
ARAS, Sabri	62, 65, 72, 78, 79, 114, 123,169,170,172
Arasoğlu	30, 52, 131,140,147,150
Ardahan	270, 295
ARSLANOĞLU, Cemender	22, 29, 30, 34, 40,54, 56, 68, 70, 74,78, 95, 106 112, 116, 117, 118, 128,159
ASLAN, Abbas	45,78, 125
ASLAN, İbrahim	21, 32, 33, 35, 38, 51, 55, 61, 64,78, 101 104,131,132,137,138,139,142,145,148,149
ASLAN, Raci	69,79, 132,142,145
ASLAN, Yasin	29, 79, 158
ASLAN, Yaser	42, 87, 110, 160,177
Astrahan	211
Aşık Alesger	36,79, 132,139,149, 297
Aşık Kemali Bülbül	44,79, 132,142,145
Aşık Şemşir	36,79, 132,139,149
Aşık Şenlik	34, 79, 132,141,144
ATASEVER, A.Turan	44, 45, 47,79, 132,139,142

ATAMAN, Hamid:	15,16,146,149,152
ATATÜRK, M. Kemal	35, 53, 71, 74, 83, 92, 99, 106, 109, 117, 118, 220, 221, 246, 248, 257, 276, 277, 278, 279
ATEŞ, Sami	47,79, 132,140,149
ATİLLA, A.Azmi	51, 67,79, 106, 115,124,125
ATTAR, Sadık	70,79, 104, 161
Avrupa	252, 271
AZERİ, Resül	21, 32,79, 100, 104, 132,137,147,166
AZGUR, Fuat	63, 170

B.....

BALA, Hüseyin	247
BALA, Mirza	21, 22, 31,79, 89, 116, 125, 239, 292
BADAL, İbrahim	95
Bahçesaray	228, 230
Bakü	97, 98, 116, 159,200,205,216, 240, 256, 257, 261, 270, 271, 282, 283, 290, 291, 292, 293
BAŞARAN, İsmail	247, 295
BAYCAN, A.	35, 41, 43, 51, 69,79, 80,125,132,137,138,140,142,146,147,150
BAYKAL, Sinan	30, 48, 63, 67, 72, 80, 110, 112, 117, 125,160,170,172
BEKOF, İsrail	211
Belorusya	224, 266
BİLGİÇ, Emin	59,80, 114, 125,168
BİLGİÇ, Saadettin	47, 80, 110, 121
BİRGEN, Muhaddin	194
BREJNEV, L. İ.	207
Bulgaristan	17, 54, 56, 60, 90, 94, 95, 107, 114, 116, 168, 244, 245, 266, 279, 299

BURÇ, Mehmet	48, 80, 110, 111, 113, 160,167,177
Bükreş	15, 298
Bünyatzade	211
BÜYÜKDAĞ, Süleyman	56, 104

C.....

Canköy	230
CAFEROĞLU, Ahmet	89,
CEBECİ, Ahmet	59, 60,80, 114, 125,169
CEMALİ, A.Şerif	58,168
CEVAD, Ahmet	192, 249, 257
COBANOV, Mamedi	231

Ç.....

ÇAĞATAY, Saadet	47,80,119
ÇAĞATAY, Tahir	46, 47,80, 88, 94, 109, 110, 113, 119, 126,160,167,177
ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	60,80, 114, 123,169
ÇAĞRI, Mehmet	36,80, 112, 126,210
ÇAY, Abdülhaluk	65, 80, 117, 123,171
Çekoslavakya	224, 225, 266
ÇELEBİ, Hüsamettin	29, 81, 112, 126
ÇELİKCAN, Hüseyin	45, 81, 132,142,146
ÇETİNKAYA, Sadık	48, 81, 132,139,149
Çin	243
ÇOKAY, Mustafa	47,167
Çorabatır	45, 81,

D.....

DAĞDAŞ, Bahri	42, 47, 76, 77, 80, 82, 88, 94, 110, 119,160,166,167,177, 234, 235
DADYANPAŞA, Artin	66, 171, 268
Dede Korkut	186,187, 237, 265
DEĞER, Sadi	61,81, 114, 126,132,143,146
DEMİR, Himmet	21, 22, 30, 32, 33, 36, 37, 39, 43, 51, 54, 55, 59, 69, 72, 81, 82 , 114,123,133,137,138,139,140,141, 143,144,145,146,147,149,150
DENKTAŞ, Rauf	41, 82, 86, 158,161
DİNÇER, Faruk	60
Dize Köyü	171
DOĞAN, Hüsnü	88
Doğu Anadolu	80, 106, 107, 170,171,205, 269, 270
DOĞRU, A.Mecit	59, 67, 81, 82, 115, 126,168,171
DÖNMEZ, Hamid	21, 42, 61, 82, 101,133,140,149,194,195,196,197, 291
DURAK, İbrahim	39, 82, 113, 126,133,141,144

E.....

EFENDİ, Rasim	83
EFENDİOĞLU, İbrahim	60, 82, 114, 123,169
EFENDİOĞLU, Yusuf Baksan	34, 84, 160,177
ENZELİ	205
ER Şükrü	56, 82, 113, 114, 122,123,168
ERCİLASUN, Ahmet B.	59, 82, 114, 123,168
ERGUN, Enver	55, 113, 252, 255
Erivan	269, 270
Ermenistan	38, 89 , 266
ERDEBİL	205

ERDEM, Ali Naili	4,82, 86, 110, 126, 234
ERDEM, Hüseyin	60,169
ERSÖZ, Hamdi	249
ERTAYLAN, İ. Hikmet	194
Eruh	55, 113, 252, 255
Estonya	266
EVREN, Kenan	34, 95, 166

F.....

Filistin	231
Filistin Kurtuluş Örgütü	207
Finlandiya	224, 295
Fransa	252, 262
FUZULİ, Mehmed	74, 95, 111

G.....

GALİYEV, Sultan	211
GASPIRALI, İsmail	242, 276, 297
GANEV, İvan	244
Garabet Artin Davut Paşa	268
Gence	194,205, 256, 257, 291
GENCEL, Nesip	70, 92, 160,177, 297
GENÇOSMANOĞLU, N.Yıldırım	30,82, 133,141,144
Gorbaçov	57, 90, 107
GÖDEKLİ, İsmail	247
GÖKALP, Ziya	213, 297
GÖZE, Ergun	40, 45, 82, 86, 100, 121,153
GÜLDÜR, Seddar	247

GÜLSEVEN, Fahrettin	19, 63, 170
Gültekin,	30,82, 133,143,144
Gümrü	270
GÜNEŞ, Abbas	67, 172
GÜNEŞ, Müşteba	67,172
GÜNDÜZ, Aka	38, 83, 133,134,143,144,147
GÜNTEKİN, Reşat Nuri	32, 83, 105, 108, 120,188,190
Gürcistan	203
GÜZEL, Abdurrahman,	69, 72, 83, 115, 126

H.....

Habibi	73, 77
HACİBEYLİ, N. T. Zülfikaroğlu	51, 83, 88,167,177
HACİBEYLİ, Üzeyir	34, 55, 83, 99, 104, 134,139,144,167, 249
HAN, Hüsrev	34, 85
HALİL, Zeynel	73,83, 134,139,149,150
HATAİ, Şah İsmail	73, 95, 111
HAYIROV, İzzet	231
HAYİT, Baymirza	36,83, 112, 126, 287, 288, 289
Hazar Denizi	205,216,217
HAZER, Betül	70,83, 126
HAZER, Mehmet	71,83, 109, 276
Hemadan	205
HEYET, Cevad	55,83, 108, 126
Humeyni	208
HÜSEYİN, Mehmet	247
HÜSEYİNZADE, Ali Bey	213, 276
HÜSEYİNZADE, Gülhüseyn	32, 83, 105, 108,120,134,140,150
Hızır	179,180,181,182,185
Hitler	210, 224

Horasan	277
Hoy	199,200,205
HOYLU, Fethali	66, 223, 240, 256

I.....

Iğdır	67, 101, 117, 171,172,194, 291, 292
Iğdırlioğlu	69, 84, 105, 108, 126
Irak	55, 56, 94, 99, 107, 114, 168,208, 252

İ.....

İlyas	179,182,183,184,185
İngiltere	224, 252, 262
İRAN	55, 56 , 58, 94, 98, 107 114,168,194,205,208,209,214, 225, 277, 285, 290, 294, 303
İSHAKİ, Ayaz	47,167
İstanbul	188,189,190,213, 240, 269, 290, 294, 297, 298
İsrail	207

K.....

KAFALI, Mustafa	59, 93, 114, 123,168
Kafkasya	44,79, 90, 100, 116, 157,159,164,203,207,209, 237, 246, 247, 249, 250, 251, 256, 257, 261, 263, 270, 294
Kamoğlu	48, 93, 153
Kamusu Şemsettin Sand	186
KGB	207, 208, 212

KAMER, Ali	66, 171
Kanada	279
KANAT, H. Fikret	194
KANI, H.	37, 93, 134,147
Karabağ	68, 98, 105, 108, 205, 271
KARABAĞ, Müştak	71, 93,154
KARACA, Ahmet	19, 22, 28, 32, 35, 37, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47,48, 50, 51, 55, 58, 63, 66, 69, 73, 74 , 93, 94, 95, 104, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114,115,117, 118,119,120,121,122,124,128,160,166,168,171,20 5,213, 227, 283
KARACA, Aybike	62, 84,166,169
KARACA, Alp Ertunga	55, 95, 104,118
KARACAOĞLAN	185
KARADAĞ, Ahmet	62,169, 243,
KARAKOYUNLU, Nezahat	40, 95, 128,137,147
KARAYEV, Kara	167
Kars	56, 67,79, 80, 90, 116, 117, 157,164,170, 235, 246, 247, 250, 251, 269, 270, 291
KARSLI, Hamid Demir	64, 95, 134,139,149
KAŞGAI, Hüsrev Han	208
KAYABALI, İsmail,	22, 29, 30, 34, 40, 54, 56, 68, 95, 112, 116, 118, 128,151,159
KAYGISIZ, Aziz	169
Kayseri	300
Kazakistan	36, 83, 112, 266
KENGERLİ, Mehmet	19, 21, 22, 41, 51, 52, 56, 62, 63, 64, 67, 95, 96,104, 109, 113, 117, 119, 122,124,168,169,170,296
KENGERLİ, Muhammet	68, 70, 96, 165

KERİMLİ, Rasım	70, 96, 134,138,148
Kerkük	168
K.K.T.C	39, 86, 87, 158, 163, 244, 279
KILIÇLI, Sönmez	62,169
Kırgızistan	266
Kırım	17, 36, 44, 45, 53, 61, 64, 67, 81, 85, 87, 92, 102, 103, 109, 116, 117, 155,159,160,162,167,171,203, 223, 224, 228, 229, 231, 232, 298, 299, 300
KIRIMER, Cafer Seydahmet	47, 167, 299
KIRIMLI, Hakan	58,168
KIRZIOĞLU, Fahrettin	69, 94, 106
Kızıl Çin	207, 208
Kızıl Rusya	202, 210, 211, 261
Kızılay	19
KOCA, Hıdır	21, 28, 31, 35, 53, 56, 96, 134,140,141,142,144,149,150
KÖPRÜ, M. Ali	67, 172
Köroğlu	73
KREMLİN	212
Kruşef	211,212, 230
KURAN, Ercüment	59, 60,168,169
KULU-ZADE, Celil Mehmet	30, 270

L.....

Latife Hanım	246
LENGERANLI, Betül	44, 55, 96, 105, 108, 113, 129,192, 256
Lenin	210,211, 230, 236, 261, 270, 288
Lenkeran	205
Libya	207
Lübnan	207

M.....

MAKASZADE, Z. Abidin	56, 61, 96, 106, 129,134,138,148
MAKSUDİ, Sadri	89
Maraga	205
MEDARİ, A. S. K. Şeriat	63, 64, 91, 94, 109, 160,177,208
MEDARİ, H. Şeriat	63, 91, 100, 160,177
MEHMEDOĞLU, Evez	37, 96, 134,143,146
Meksika	79
MENEGARİ, S.	89
Mevlana	277
MİRZALİ, Şair Efzelettin	96, 108,129,158
Molier	189
Moskova	211, 233, 240, 264
MUSABEKOF, M.	211
MÜŞTAK, Mehmet	73, 97, 111, 129
MÜŞFİK, Mikail	192

N.....

Nahcivan	205
NAİM, Ahmet	89
NASRETTİN, Molla	76, 109
NATO	209, 224, 224
Nebi	182,183
NEFİS, Hüdaverdi	66, 171
NERİMANOF, N.	211,212
NEZİH, Hasan	82, 86, 100
Nizami	73, 102, 242
NUTKİ, Hamid	37, 97, 108, 129

O.....

Oba Köyü	67, 171,172
ODER, Kerim	49, 97, 111, 119, 292
Odlu	42, 52, 71, 97, 98, 122,153,154
OĞUZ, Müslim	68, 98, 105, 108, 121
Ohannes paşa	171, 268
OKTAY, A. Vahap	47,167
OKUT, Necati	74, 98, 111, 120
OKUR, V. Kahraman	63, 170
ONK, Nizamettin	52, 101, 104
Osmanlı İmparatorluğu	80 , 224, 228, 249
ORAL Hamid	21, 64, 69, 73, 98, 134,135,137,139,142, 146,147,149,199
ORDUBATI, M.	211
OTAYLI, Ramiz Özler	70, 98, 135,142,146

Ö.....

ÖNAL, Muzaffer	40, 59, 98, 135,142,146
ÖTKÜR, Abdülrahim	69, 100, 104
ÖZAL, Turgut	71, 72, 91, 98,161,172
ÖZDAĞ, Muzaffer	59, 98, 114, 123,168
ÖZLER, Ramiz	54,101, 104

P.....

Paris	289
PIRIM, Ece	72, 173
PİRİMOĞLU, Kurban	55,167
Polonya	28, 118,166,202, 224, 225, 266, 282, 284, 288, 299

R.....

RAHMAN, Sabit	34, 98, 105, 108, 121
RAN, Nazım H.	265
RESULOĞLU, M. Ali	28, 98, 109, 129,137,147
RESULZADE, M. Emin	15, 16, 21, 22, 28, 35, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 61, 76,77, 85, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 118, 119 122, 129, 135, 141, 150,151,153,155,156,158,160,162,163,164,166,16 7,168,177,192, 223, 224, 225, 227, 236, 256, 280, 282, 283, 284, 285, 293, 294, 296
RIZA, Resul	30, 99, 135,139,148
Romanya	15, 299, 300
Rusya	15, 22, 33, 36, 43 , 58, 64, 69,76,77, 80, 82, 83, 85, 86, 89, 90, 95, 98, 101, 112, 113, 115, 202, 203, 206, 207, 223, 224, 225, 229, 230, 236, 237, 252, 253, 261, 262, 270, 285, 288, 289, 293, 294, 298

S.....

Sabri	70, 104, 161,177
SAATÇI, Suphi	59, 99, 114, 123,168
SABTIR, Sabri	60,79,169
SABIR, M.E.	69, 80
SAKIZPAŞA, Ohannes	66
Salyan	205
SAMİ, Şemsettin	181
SARIYAL, İsmail	42, 87, 110, 160,177
SEFEROĞLU, Ş.Kaya	50, 53, 55, 56, 61, 69, 72, 83, 99, 106, 113, 116, 117, 126,129,130,159, 242, 252
Seki	205

SEYİTOĞLU, M.Ali	30, 99
SEYİTOĞLU, Şirali	28, 99
Sibirya	37,77, 147, 229, 263, 266, 284
Sovyetler Birliği	55, 56, 61, 77, 78, 79, 81, 99, 107, 113, 114, 116, 121,122, 139, 140, 151, 236, 237, 253, 289, 300
SÖNMEZ, K.	70, 99, 135,139,148
SUPHİ, Hamdullah	15
Stalin	206, 207, 208, 224, 230, 262, 270, 287, 289
Sudak	210,211
SULTANOF, G.	211
SUVER, Akkan	40, 100, 121
SÜLEYMANOĞLU, Naim	71, 72, 93, 172

Ş.....

Şemsi Tebrizi	277
Şeyh Şamil	173, 248, 249, 250
Şehriyar	11, 39, 40, 93, 100, 104, 135,140,141,142,144,146,150, 301, 302
ŞİRVANİ, Efzelettin Hakani	44, 96, 104
ŞUSALI, F.	39, 100, 105, 108, 130

T.....

Tahran	205, 285, 301, 302
TAĞIZADE, Allahverdi	69, 100, 135,142,146, 247
TAKIZADE, Niyazi	55, 95, 119, 160,167
TAKIZADE, Şahruh	62,169
TANRIÖVER, H.Suphi	89
TANSEL, Feyziye Abdullah	44, 100, 135,139,149
TAŞKENT, Ali	44, 53, 100, 135,143,146

TAYMAZ, A.Battal	89,
Tebriz	199,205,208, 273, 301, 302, 303
TEBRİZ, Nadire	54, 100, 135,137,147
TEBRİZİ, Ali	28, 100, 135,143,144
TEBRİZİ, Cavit	73, 173
TEBRİZİ, Katran	73, 97
TEKİNER, Süleyman	51, 69, 89, 100, 113, 115, 118, 130, 151
TEVFİK, Mustafa	194
TURAN, A.Şekür	69,100
TUFARGANLI, Abbas	74, 111
Tunus	252
Türkistan	17, 36, 83, 229, 243, 257, 287, 289
TÜRKOĞLU, A.	69, 100, 105,108,121, 273

U.....

Ukrayna	203, 224, 230
Ulus	18
URAL, Ahmet	284
URAL, Yetkin	30, 100, 104, 121
URALGİRAY, Yusuf	70, 92, 160,177
UZUNDERE, Ali Eşref	67, 101, 117, 121

Ü.....

ÜNAL, Cemil	58, 65, 101, 114, 122,171
ÜNAL, Selçuk	64, 101, 114, 130
ÜNSAL, Serdar	52, 53,56, 61, 101, 104,119,120,194
ÜLKÜSAL, Müstecib	89, 298
ÜRÜĞ, Necdet	91, 161

V.....

VAHPAZADE, Bahtiyar	21, 32, 33, 42, 45, 50, 53, 56, 61, 64, 101, 102, 130,135,136,137,138,147,148,150, 285, 286
VURGUN, Samet	55, 102, 143,146

Y.....

YALLI, Hürmüz	73, 102, 111, 124
Yatla	
YAŞARBAY, Ahmet	51, 94, 109
YAŞAT, Ahmet	16, 94
YAYCILI, Kerim	33, 41, 46, 102, 135, 138, 140, 143, 146, 148, 149,191, 233, 292
Yemen	207, 277
Yenişehir	61
YILDIRIM, Elmas	16,21, 28, 33, 51, 84, 102, 135,139,143,144,145 146,149,151, 290
YÖRÜKOĞLU M.Nuri	53, 61, 64, 102, 103, 116, 117,159
Yunus Emre	55, 113, 252, 255
YURDAKUL, M. Emin	44, 100
YURTSEVER, Vahap	22, 49, 103, 111, 118, 282, 292
YUSUF, Mehmet	35, 103,135,143

Z.....

ZANCAN	205
ZAKATALA	205
ZERDABİ, Hasanbey	37, 76, 118, 166